

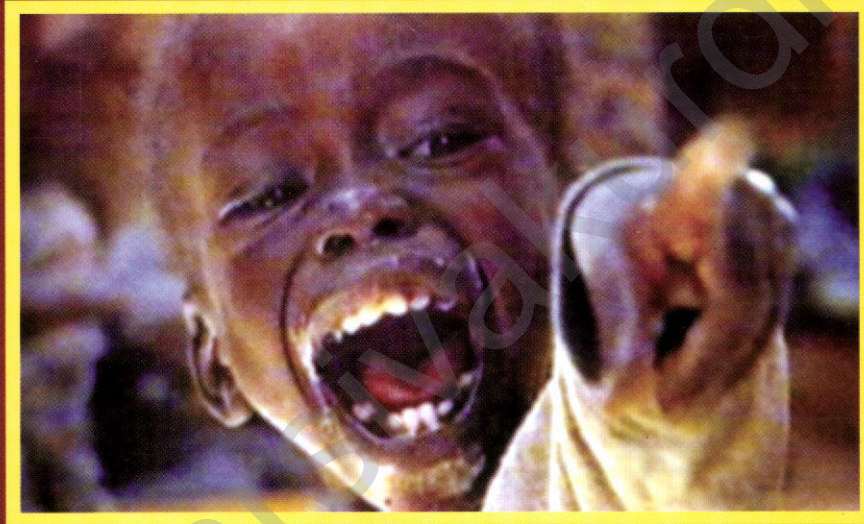
SOSYALİST MEZOPOTAMYA

Aylık Teorik/Politik Dergi

Sayı: 16

Haziran: 2006 2 YTL

www.mesop.net

- Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu ve Komünistler
- Birlik ve çalışma anlayışımız
- Büyük Ortadoğu Projesi'nde Kürt ve Filistin sorunu
- Marks ile resmileşmiş Marksizmin çelişkisi
- İşçi hareketi ve yeni emek örgütlülükleri
- Alevilik ve Kemalizm

SOSYALİST MEZOPOTAMYA

AYLIK TEORİK-POLİTİK DERGİ

Gün Yayıncılık Tic. Ltd. Şti Adına Sahibi

Murat Yılmaz

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi

İnönü Mah. Babil Sok.

No:27/3 80230

Harbiye / İstanbul

Sorumlu Yazışleri Müdürü

Ferit Yıldırım

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi

İnönü Mah. Babil Sok.

No:27/3 80230

Harbiye / İstanbul

Sosyalist Mezopotamya

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi

İnönü Mah. Babil Sok.

No:27/3 80230

Harbiye / İstanbul

Telefon/Faks

(0212) 219 69 06

Yayın Türü

Yaygın Süreli Dağıtım

e-mail

sosyalistmezopotamya@mynet.com

info@mesop.net

Banka Hesap No:

İş Bankası Taksim Şb.

1052 767790

Döviz (Euro) Hesabı

1052 3335933

Baskı

Ser Matbaacılık

0 212 565 17 74

Fazılpaşa Cad. 4. Zer Sanayi sitesi

No:16/26 Topkapı-İSTANBUL

Gaziantep İrtibat Bürosu

Yasin Yetişgen

Tel/Faks

0 342 220 59 94

Atatürk Bul. Bina No: 49

N. Akınal Apt. B Blok

Kat: 6 D: 6

Şahinbey / Gaziantep

İÇİNDEKİLER

Editörden	1
KUDÇG ve Komünistler	
S. Çiftyürek	3
Birlik ve çalışma anlayışımız	
Fuat Önen	10
Marks ile resmileşmiş Marksizmin çelişkisi	
Munzur Gülapuşağı	15
İşçi hareketi ve yeni emek örgütlülükleri	
Tuncay Atmaca	19
Alevilik ve Kemalizm	
Metin Aktaş	23
İdeoloji ve politikada devrimci duruş - (II)	
Hurşit Kaşıkırmaz	27
Ulusal birlik üzerine düşünceler	
Veysel Çamlıbel	33
Merkez ve merkezin yerelleşmesi	
Yasin Yetişgen	37
İletim ve iletişim süreci	
Ahmet Halhallı	43
Örgütlenme felsefesi üzerine	
Delil Rênas	46
Devrimci örgütlenme ve devrimci ahlak	
Namık Duruk	50
MESOP Antep Geçici Yürütme Kurulu'na	52
TKEP'liler Avrupa'da toplandı	55
MESOP-G GYK III Toplantı Sonuç Bildirgesi	57
BOP'ta Kürt ve Filistin sorunu	
Faik Bulut	58

-Editörden-

İlkin, Ortadoğu'da statü değişikliklerini de içinde barındıran Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) kapsamında ABD'nin Irak'a yönelik askeri müdahalesi; ardından, aynı döneme denk gelen Türkiye-AB müzakere süreci, değişime karşı direnen rejimin asıl sahiplerini gerdikçe gerdirdi. Bu yüksek gerilimin asıl kaynağı; şimdi yeniden değişimi dayatan her iki güç odağının da paylaşım savaşlarının ardından bölgedeki mevcut statüleri asıl çizenler olmaları ve rejim sahiplerinin kendi mevcut hallerine dokundurtmama konusunda duydukları derin şüphedir. Dış politikada özellikle Kürt özgürleşmesine ilişkin kırmızı çizgilerin peş peşe silinmesi, bu şüpheyi daha da derinleştirmektedir.

Devletin Kürt halkına yönelik devredeki tek 'çözüm' yöntemi hâlâ, örgütlü güç olmasını engelleme (güçten düşürme) ve dizginsiz asimilasyondur. Yani 'beyaz adam'ın tarihte iz bırakan bir uygulaması olan Kızılderili akıbetidir. Yani yoketmedir.

Toplumsal sorunların kalıcı çözümlerini gündemine alma iradesinden yoksun, sürekli örtü değiştirerek sorunları örtbas etmeye enerjisini sarfetme esasını üzerinde şekillenmiş olan rejim, 83 yıldır kendi korkularının gönüllü esiri olmayı sürdürüyor. Görünen o ki; rejimin asıl yürütme merkezinde yer alanlar bugünkü iç ve dış politikalarını da tamamen bu korkular üzerine şekillendiriyorlar ve bir süre daha, gece mezarlık kenarından geçerken ısıklık çalarak korkularını savmayı sürdürecekler...

Özellikle AB'den müzakere tarihi koparmak için bir süreliğine vitrinini öne çıkarıp çeşitlendiren Türk devleti, yaşadığı gerilimi daha fazla gizleme gereği duymadı ve asıl donanımıyla yeniden sahnedeki yerini aldı. Peş peşe geliştirdiği icraatlar ise, topluma ve özellikle de muhalefet odaklarına fazlasıyla tanıdık geldi. Hiç de 'derin' olmayan seri faaliyetlerle asıl devlet yeniden gündemi belirlemeye başladı: Şemdinli bombacılarına üst seviyede ayan-beyan sahipleniş; açığa çıkan olayın emir-komuta boyutunu es geçmeyen iddianamesinden dolayı savcının görevden alınması; gerilla cenazelerinin defin törenleri sırasında Diyarbakır ve komşu Kürt illerinde çok sayıda çocuğun ölümüyle ve yüzlerce çocuğun tutuklanmasıyla sonuçlanan vahşi derecede saldırganlık; daha çok Kürt Federasyonu'na gözdağı vermeyi

amaçlayan bir planla Irak sınırına 240 bin askerin sevk edilmesi; ucu Susurluk Çetesi mensuplarına kadar uzanan bir ilişki ağı içinde gerçekleştirilen Danıştay saldırısının ardından, kitle destekli darbeciler edasıyla AKP Hükümeti'ne verilen gözdağı; kendilerine 'vatan kurtarıcıları' süsü veren ve üyelerinin çoğunluğunu 'eski' rütbelilerin oluşturduğu çetelerin yeniden ortalıkta cirit atmaları; ekonomide yaratılan yanılısamanın buharlaşmaya başlamasının hemen ardından IMF dayatmalarıyla gündeme gelen yeni mali yasalar; düşünceye, yayınlara, örgütlenme özgürlüğüne yeni kısıtlamaları ve tepki veren çocukları bile ağır cezalarla cezalandırmayı öngören yeni Terörle Mücadele Yasası'nın al el acele Meclis'in gündemine getirilmesi...

Tüm bu gelişmeler, kısa süren yapay 'Avrupa baharı'nın sona ermekte olduğuna ve yeni bir gerilim dönemine işaret eder. Doğal olarak, Kürt halkının özgürlük mücadelesini yürütenler açısından da bu durum yeni bir dönemi işaret etmektedir. Hükümetin Kürt sorununu çözmeye yönelik vaatlerini ciddiye alanları bile 'tersköşe' eden bir sürecin kapısı aralanıyor. Ve bu dönem, Kürt siyasetinin rejimden kopuşu esas alacağı bir dönem olacaktır ki, Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu'nun ulusal çapta çatı bir örgütlenmenin oluşturulmasına yönelik çabaları da önemli oranda bu ekseninde sürmektedir. Çalışma Grubu Yürütme Komitesi'nin belirlediği plan çerçevesinde Antep'le başlayıp, Adıyaman, İstanbul, İzmir, Mersin ve Mardin'le devam eden bölgesel toplantılarda açığa çıkan ağırlıklı eğilim de bu kopuşu salık vermektedir.

Aşırı sancılı bir doğumun öngünlerini yaşayan Kürt halkına, kendi göbek bağıını kendisinin kesmesi dışında başka yol bırakılmıyor. Doğum süreci fazla meşakkatli geçebilir, ama galiba en hayırlısı da, en onurlusu da, yaşama şansı bakımından en kalıcısı da bu olacak!..

Bu sayımızda farklı konularda ilginizi çekeceğini düşündüğümüz makaleler yer alıyor. Veysel Çamlıbel, S.Çiftyürek, Fuat Önen ve Namık Duruk, Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu'nun şekillenmesine katkı anlamında görüş ve önerilerini yazdılar. Tuncay Atmaca, işçi hareketi ve yeni emek örgütlüklerini; Metin Aktaş, Kemalistlerin Aleviliği manipüle etme çabalarına ilişkin görüşlerini; Hurşit Kaşıkırmaz, Yasin Yetişgen ve Delil Rênas, genelde yeni bir sosyalist örgütlenme, özelde MESOP örgütlenmesi konusundaki eleştiri ve önerilerini; Faik Bulut, Büyük Ortadoğu Projesi'nde Kürt ve Filistin sorununu; Munzur Gülapuşağı, Marks ile resmileşmiş Marksizmin çelişkinsini; Ahmet Halhallı, devrimci örgütlenmede iletişim konusunu kaleme aldı. Yazıların ilgiyle okunacağını ve düşünce dünyamıza katkı yapacağını umuyoruz.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle...

Aziz Mahmut Ak

Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu ve Komünistler

✍ S. Çiftyürek

4 Eylül 2005 Ankara toplantısıyla ilk adımı atılan Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu (KUDÇG), 17-18 Aralık 2005 Diyarbakır toplantısıyla önemli bir ivme kazandı. Ankara toplantısına yeterli ön hazırlık yapılmadan gidildiğinden, yapılan iç çelmelere karşı iç perçini zayıftı ve dağılmanın eşiğinden dönüldü. Kimi birey ve siyasi grupların çabalarıyla, kamuoyuna dönük bir açıklama ve Çalışma Grubu toplantıdan üretilebildi. Diyarbakır'daki II. toplantı ise gerek katılımı, gerek tartışma düzeyi ve gerekse vardıği sonuçlarıyla birlik

yönünde ileriye doğru atılmış bir adım oldu.

Bir süreden beri Diyarbakır toplantısının perspektifi doğrultusunda bölgesel toplantılar düzenleniyor. III. toplantıya kadar sürecek olan bu bölgesel toplantılarda, geniş cephesel birliğin en genel anlamıyla fikri altyapısının hazırlanması amaçlanıyor. Daha somutta, bölgesel toplantılarda cephe veya ulusal kongrenin programatik (politik) perspektifi ve tüzüksel yapılanmasının ana çizgilerinin belirlenmesi yönünde çaba harcanıyor. Öncelikle birliğin fikri altyapısının üretilme-

sini amaçlayan bu evreyi derinlikli yaşayamazsak, ikinci yani pratik-politik evreye sıçramayı başaramayız. "Her şeye karşın ikinci evreye geçelim" denilip adım atılırsa, ciddi geriye düşüşler yaşanabilir, hatta dağılmak gibi bir tehlikeyle bile yüzleşebiliriz. Bu nedenle her evrenin hakkını tam vererek birincisinden ikincisine sıçramayı hedefleyelim. "Bir şeye nasıl başlanırsa öyle devam eder" diye bir deyim vardır. İlk evre ya da adım eksikli başla-yıp tamamlanırsa, öyle devam eder. Dahası şimdi yaşanan birinci evrede fikri altyapı yö-

nünde ne kadar derin kök salabilirsek, pratik-politik evredeki duruşumuz da o oranda kararlı ve sağlam olabilir. Kalıcı ve geniş birlik için ilk taş sağlam olmalı ki daha sonra taş üstüne taş koyabilelim.

Elbette hedeflenen cephesel birliğin en kritik evresi, fikri altyapıyı hedefleyen kapalı salon toplantılarından pratik-politik mücadeleye, yani sokak eylemine doğru sıçramayı gerçekleştirebilmektir. Bu sıçramayı başarabilmek, bu birliğin bir nevi "sırat köprüsü"nden geçme sınavı olacaktır. Ve bir çok açıdan zor ve sorunlarla yüklü olacaktır. Ama eğer fikri altyapıyı sağlam kurabilirsek ağır sorunları göğüsleyebiliriz. Kıscası "hêdî bajo, kûr bajo, dûr bajo" deyimine bağlı kalmamız gerektiğine inanıyorum.

Birliğin dili, kendini tarif üzerinde kurulmalıdır

Farklı siyasi yapı ve geleneklerden gelen, farklı siyasi duruşları bulunan kadrolar bir arada yürümek istiyorlarsa, öncelikle kullanılacak dil ve üsluba dikkat etmek zorundadırlar. Özü itibarıyla aynı görüşleri savunan iki insandan biri itici, dağıtıcı, diğeri toparlayıcı olabilir. Sorunun özüne vurgu yapan toparlayıcı-birleştirici olabilirken, sorunun özünden çok sivri kelimeleri, itici kavramları tercih eden dağıtıcı olabilir.

KUDÇG'de yer alan parti, grup ve bireyler bilmeli ki; ister birliğin bileşenlerine dönük, isterse halihazırda birliğin dışında duran ulusal demokratik güçlere dönük olsun, doğrudan hedef alan politik eleştiriler birliğe yarar değil zarar verir, veriyor da. Partilere, gruplara ya da doğrudan şahıslara yöneltil-

X veya Z partisini, grup veya şahısları hedef alan eleştirilerle onların yanlışları, yetersizlikleri üzerinden siyaset yapma tarzını geride bırakmalıyız. Bunu başarabilirsek, hep beraber siyasete yeniden ölçü getirebiliriz.

miş sözkonusu eleştirileri, hele de politik ve örgütsel eleştirileri MESOP olarak doğru ve ilerletici bulmuyoruz. Başından beri de bu tür davranış ve tutumlarından uzak durduk, bundan böyle de uzak duracağız.

Cephesel birlik içerisinde komünistler, milliyetçiler, yurtsever İslamcılar yer alıyorsa, bu farklı siyasi dinamikler arasında derin ideolojik, felsefi ve buradan kaynaklanan politik ayrılıklar vardır, olacaktır. Bu ayrılıklar üzerine yazılı basında ve düzeyli bir dil kullanılarak ideolojik mücadele sürdürülmelidir. Böylesine bir ideolojik, felsefi mücadele gerekli ve hatta zorunludur. Fakat bu tür tartışmanın yeri toplantı mekanları değildir. Kapalı toplantılar, eleştirileri, hele hele şahıslara, partilere kadar indirgenen ağır politik eleştirileri hiç ama hiç taşıyamıyor. Cephe-den hedef alınmış politik eleştirilerimiz bu tür toplantılarda olmayacak mı? Oluyor, olmalıdır da. Ancak bu tür eleştiriler esas olarak üniter rejimi, emperyalist merkezleri ve kapitalist düzenin barbarlıklarını hedef almalıdır.

Birliğin hangi aşamasında olursa olsun, bileşeni oluşturan güçler ve bireyler, başkalarını eleştirmek yerine kendilerini tarif etmeyi ilke edinmelidirler. Kime karşı kiminle yürümek istiyor? Halkın özgürlük mücadelesinde araçlardan biri olan cephe nitelikli birliğin program ile tüzüğüne ilişkin görüş ve

önerileri nelerdir? Birliği kadrolardan, aydınlardan işçi-emekçi halka doğru nasıl geliştireceğiz, yani salonlardan sokağa doğru nasıl taşıyacağız? Daha kapsayıcı olarak; küçüğü, küçücük fidanı adım adım kök salmış bir çınar ağacına doğru nasıl büyütebileceğiz? Bu ve benzeri sorulara yanıt aradığımız bir mücadele sürecinde herkes öncelikle ve esas olarak kendini tarif etmelidir. X veya Z partisini, grup veya şahısları hedef alan eleştirilerle onların yanlışları, yetersizlikleri üzerinden siyaset yapma tarzını geride bırakmalıyız. Bunu başarabilirsek hep beraber siyasete yeniden ölçü getirebiliriz. Zira başka bir siyasi yapının yanlışları üzerinden siyaset yapan bir hareketin sürece katkı sunduğu, hatta büyüdüğü görülmemiştir. Bunda ısrar edene sorarlar: Neyi savunuyorsun, neyi öneriyorsun, ne yapıyorsun?

Elbette bileşenin bir parçası olan ve kalmak isteyen herkes, kendi sınırını kendisi belirlemek durumunda. "Şöyle veya böyle davran" türünden kimse kimseye akıl veya reçete sunmaz. Halkın, dolayısıyla birliğin genel çıkarlarını gözeten biri, temsil ettiği ideolojik-siyasal çizgiden kalkış yaparak kendi sınırını kendisi belirleyecektir. MESOP olarak başından beri siyasal irademiz hem kendi sınırlarımızı hem de dostlarımızla ortak paydamızı belirlemiştir. Kendisini herhangi bir sorunda dayatarak orada çakılıp kalmak ile kendi görüş ya da önerisinden kalkış yaparak diğer bileşenlerle ortak payda buluşma iradesini sergilemek farklıdır. MESOP başından beri bu ayrımı yaparak davranmıştır. Örneğin MESOP IV. Genel Toplantısı'nda "Kürt soru-

nunun çözümünde birleşik bir iradenin oluşturulmasına ilişkin..." aldığı karar gereğince hem kendi sınırını hem de diğer güçlerle ortak paydasını belirlemiş ve buna uygun hareket etmiştir. Cephe nitelikli de olsa ortak parti kurmayı savunmamış, cephe ya da ulusal kongre önerisini sunmuştur. Ortak parti kurmada "yokum ben" diyerek kendi sınırlarını belirlemiş. Ama ulusal demokratik cephe ya da birleşik ulusal kongre benzeri seçenekler üzerinde diğer dostlarla uzlaşma çağını belirterek, ortak payda noktalarını öne çıkarmıştır. Dahası demiştir ki: "Biz, ortak partide yer almayız; bizim dışımızdakiler oluşturmak istiyorlarsa bu onların siyasi iradesidir, saygı duyarız; ama kararımız gereği yollarımızı ayırırız."

MESOP başından beri bir noktanın daha altını çizmiştir; herhangi bir sorun birliğin önünü tıkiyorsa, illaki o sorunu o an çözmeye inadında olmayalım, sonraya bırakalım yaklaşımını benimsemiştir. Çözülmesi gereken bir sorun o an çözülemiyorsa, alınması gereken bir tutum o an belirlenemiyorsa, sonra yeniden gündeme almak üzere geriye çekme esnekliğini gösterebilmeliyiz.

MESOP "birleşik bir iradenin yaratılması" nı hedeflerken, ayrışıp-netleşerek birlik oluşturmayı ilke edinmiştir. Ankara, Diyarbakır ve bölge toplantılarında MESOP adına konuşan yoldaşlarımız net ve açık bir tutumla; komünistler, milliyetçiler, siyasal İslamcılar ile varsa liberaller kendi partilerini oluştursunlar ya da başka örgütsel biçimler altında kendilerini kurgulasınlar, bunun üzerinden cephesel birliğin tam da doğasına uygun kurulabileceği-

Her aslına uygun cephe, hele de bu cephe halen ulusal kurtuluş gibi genel kapsayıcı bir politik sorunu olan bir ülkede hedefleniyorsa, farklı, hatta karşıt sınıf çıkarları olan sınıf ve katmanları içerir.

ni savundular. Elbette bu bizim görüşümüzdür ve nihayet bizi bağlar, ama dostlarımızın iradesi neyi öngörür, nasıl örgütlenmiş veya örgütlenirler, bu onların tutum ve yaklaşımlarının ürünü olacaktır ve onları bağlar. Başından beri sıkça vurguladığımız gibi; bir komünistle bir milliyetçi aynı partide siyaset yaparlarsa ikisinin de siyasal kimyasının bozulacağına inandık, bugün de inanıyoruz. Fakat, "Hayır! Biz sosyalist, milliyetçi, liberal, İslami eğilimler birlikte aynı partide çalışıyoruz (ya da çalışabiliriz) ve siyasal kimyamız da bozulmuyor" diyenler de vardır ya da olacaktır.

Birliğin siyasal ve sınıfsal bileşenleri

Her aslına uygun cephe, hele de bu cephe halen ulusal kurtuluş gibi genel kapsayıcı bir politik sorunu olan bir ülkede hedefleniyorsa, farklı, hatta karşıt sınıf çıkarları olan sınıf ve katmanları içerir. Uzatmadan ve fazla teorize etmeden şunlar söylenebilir: K. Kürdistan'da sanayi ile tarım burjuvazisi, orta ve küçük ölçekli işletme sahibi egemen sınıflar var. Sınıf çıkarları burjuvazi ile karşıtlık içerisinde olan sanayi ve tarım işçileri, işsizleri ve yaygın mevsimlik işçiler bulunuyor. Sadece Antep, Maraş, Malatya, Adıyaman'da 500 bin civarında mavi yakalı işçi çalışıyor. Bu, özel sektördeki üretim sü-

recinde olan emek gücüdür. Buna, giderek sanayinin geliştirdiği Urfa, Elazığ, Diyarbakır; buna Köy Hizmetleri, Karayolları, PTT, belediyeler vb. KİT işçileri, giderek sayıları artan kamu emekçileri (öğretmen, hemşire, büro işçileri gibi beyaz yakalılar) dahil değil. Buna işsizler ordusu, mevsimlik tarım işçileri dahil değil. Kısacası K. Kürdistan bütününde çok ciddi bir emek ordusu var artık ve ulusal olduğu kadar sınıfsal talepleri de yakıcıdır, günceldir. İşçi sınıfı varsa, burjuvazi de var; bu Kürt/Kürdistan burjuvazisidir. Büyük burjuvazinin büyük çoğunluğu Türkiye burjuvazisi ile göbekten bağımlı ve entegrasyonun sadece bir parçası değil, aynı zamanda taşıyıcısıdır da. Orta düzeydeki sermaye sahiplerinde zayıf da olsa bir ulusal damar olmakla birlikte, küçük ölçekli işletme sahibi ve esnaf genel olarak ulusal mücadeleden potansiyel gücüdür. Bu tablo Güney'in ve Doğu Kürdistan'ın (İran) koşullarından oldukça farklıdır. Eğer K. Kürdistan Diyarbakır, Mardin, Van üçgeninden ibaret algılanmıyorsa, Kuzey'in sosyo-ekonomik koşulları, yani siyasetin koşulları diğer parçalardan farklıdır.

Bu farklılık cephe nitelikli bir yapının kendisinde de kendini hissettirecektir. K. Kürdistan işçi sınıfı mücadelesi ve komünist hareketi güçlü ya da zayıf olsun, Kuzey'deki cephe hareketi kendini salt ulusal taleplerle sınırlandıramaz. İşçi sınıfının ekonomik, sosyal, yani sınıfsal talepleri bir biçimiyle kendini dayatacaktır. Bunun üzerinde hepimizin düşünmesi lazım.

Elbette cephe ya da ulusal kongrede ortak paydayı ulusal

özgürlük oluşturacaktır. Fakat herkes, her sınıf ve katman, her siyasal akım bulunduğu yerden ortak paydaya varacak. Ortak payda belirlenirken, kendi rengini taşıyacak, taşımaya çalışacak. Ortak ulusal alanı hem sınıf ve tabakalar hem de farklı siyasal akımlar kendi perspektifinden belirlemeye çalışacak. Gerçek anlamda her cephe hareketi sadece bir uzlaşma alanı değil, aynı zamanda bir iç mücadele alanıdır derken kastımız budur. Belirleyici olan ya da bir adım önde bulunan uzlaşmadır, yoksa cephe olmaz. İç mücadele ise hem uzun solukludur, hem de komünistler yönünden program ve tüzükten daha önemli olan, tabandan geliştirilecek bir işçi-emekçiler hareketinin ortak ulusal alanda talepleriyle, dinamik mücadelesiyle varlığını ve etkinliğini sergilemesi sorunudur. Bunu başarabildiğimiz oranda komünistler olarak ulusal alana sınıfsal içerik katabiliriz; ulusal özgürlüğün emek cephesinden sınıfsal çözümünü başarabiliriz. Siyasal dinamikler açısından bakıldığında tablo hiç de iyi değil. DTP dışındaki siyasi parti ve gruplar kitle damarı yönünden oldukça dardır. Ayrıca MESOP gibi misyon partisi olarak kendini alanında kurgulayan siyasal yapılar da yok denecek kadar zayıftır. Yine MESOP hariç, ideolojik-felsefi aidiyetin içerik kattığı politik duruş ve davranış DTP, HAK-PAR da dahil Kürdistanlı siyasal yapılarda yoktur. Herkes kendini genel olarak "kitle partisi" şeklinde tanımlıyor ve ortak alan olarak ulusal payda üzerinde ifade ediyor, pratik politik duruşunu buna uygun tanımlıyor. Dolayısıyla MESOP ve kısmen de İslamı referans

KUDÇG ulusal kongreye doğru yol alacaksa, halen birliğin dışında duran siyasal güçleri, bireyleri dahil edebilmek için mutlaka sistemli bir faaliyet yürütülmelidir. Özel olarak DTP'ye dönük ortak belirlenmiş bir politikaya ihtiyaç var.

alan gruplar dışında, herkes ortak payda diye ifade edilen salt ulusal alanda yığınak yapıyor. Bu tablonun böyle devam etmeyeceğine inanıyoruz. Gerek dünyada yeniden esmeye başlayan sol esintinin giderek gelişip sol/sosyalist bir rüzgara dönüşmesiyle; gerekse Kürdistan'da KUDÇG'nin cephe yönünde somutlaşarak sokakta işçi-emeçi halk yığınlarıyla etekemiğe bürünmesiyle; kendini salt ortak ulusal payda üzerinde kuran siyasal güçlerde ayrışmanın, hatta ideolojik-felsefi ayrışmanın da gündeme geleceğine inanıyoruz.

Geçmişte yaşanan sorunların esiri olarak davranamayız

Somut gerçekliğimiz olan KUDÇG'de şu an parti, parti girişimleri, yayın çevreleri, siyasi gruplar, dernekler ve yaygın bağımsız bireyler yer alıyor. Halihazırda gözlemci konumuyla katılanlar bulunuyor. Fakat DTP başta olmak üzere bu çalışmanın dışında duran epeyce çevre, grup ve bağımsız birey bulunuyor. Kendilerini siyasal özne olarak net çizgilerle ifade etmeseler de ulusal azınlıkların birlik içerisinde yer almaları gerekiyor ya da bu yönde çaba harcamamız gerekir. KUDÇG birleşik ulusal kongre örgütlenmesine doğru yol alacaksa, halen birliğin dışında duran siyasal güçleri, bireyleri dahil edebilmek için

mutlaka sistemli bir faaliyet yürütülmelidir. Özel olarak DTP'ye dönük ortak belirlenmiş bir politikaya ihtiyaç var. Kabul edelim-etmeyelim DTP halkımızın gerçeğidir. Ve şu anda en büyük siyasal aktör durumundadır. Siyasette geçmişte yaşanan iç çatışmaların, sorunların, dargınlıkların esiri olarak davranılmaz. Davranılsaydı, KDP ile YNK hiç ama hiç bir araya gelemezlerdi. Davranılsaydı, Güney'deki ulusal demokrat yapı ile DTP arasında son aylarda gelişen olumlu ilişkiler olmazdı. Güney, özellikle de Barzani liderliğindeki KDP son aylarda daha belirgin bir biçimde Kandid'le, DTP ile ilişkiler geliştirmezdi. Burada KDP siyaset yapıyor, genel çıkarları başa alıyor, geçmişte yaşanan sorunların esiri olarak davranmıyor. Kuzeyli siyasal güçlerin, Somutta KUDÇG'nin esas kendi gerçekliği olan DTP'ye dönük bir siyaset izlemesi gerekiyor. İzlenecek siyasetin özü, adım adım DTP ile yolları birleştirebilmek!.. Geniş bir siyasal ufukla DTP ve diğer siyasal gruplarla, bireylerle yolları birleştirme arayışı bir plan dahilinde sürdürülmelidir. Birleşik ulusal kongrenin program ve tüzüğünün temel taşlarının belirlenmesinin yanı sıra ucu açık bırakılmalı derken, kastımız budur.

Daha somutta birliğin bürüneceği örgütsel durum ve iç hukuku yönünden şunlar söylenebilir: Yaşanmış deneyler olarak Afrika Ulusal Kongresi (ANC), Hindistan Ulusal Kongresi, Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ), Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi, Güney'deki Kürt Ulusal İttifakı, Bulgaristan Vatan Cephesi vb. örnekler var. Bu

ve benzeri deneyler elbette incelenmeli ve varsa bize ilişkin dersler çıkarılmalıdır. Ama bunların hiçbirisi ve özellikle Güney'deki deneyim de bire bir reçete olarak alınamaz. Biz kendi yolumuzdan yürüyerek, kendi özgülümüzde bir modele ulaşmalıyız. Dönülüp son 9 ayda yürüdüğümüz yol ve oluşturulan yapılanma irdelendiğinde, kaba hatlarıyla bir modelin yavaş yavaş şekillendiğini görürüz. Nedir bu model?

a) Önce Ankara, sonra esas Diyarbakır 2. genel ya da geniş toplantısının aslında giderek bir parlamento ya da meclis niteliğine büründüğü görülür. Birliğin adı ulusal cephe ya da birleşik ulusal kongre konulursa, ortalama 300 ile 400 arasında (şartlara göre bu daha da daralır veya genişler) seçilmiş delegasyondan oluşan bir parlamento (meclis) iç kurumlardan biri ve önemlisi olarak öne çıkar. Başlangıçta belirlense bile giderek seçimin esas alınacağı bir delegasyon ve belli bir oranda kontenjanın da olabileceği bir meclis. Ortalama altı ay veya yılda bir toplanan meclis. Bileşenini siyasal parti ve grupların, sendika ve meslek örgütlerinin temsilcilerinin, ulusal azınlık temsilcilerinin, dini referanslı dernek veya cemaatlerin ve bağımsız şahsiyetlerin oluşturduğu parlamento...

b) Bu parlamentonun kendi içerisinde seçeceği ve şartlara göre 30 ile 40 kişi arasında değişecek bir Merkez Konsey veya Merkez Kurul ve bu kurulun da kendi içerisinde seçeceği 7 ile 11 kişi arası bir yürütme organı. Burada çizilen tablo, yürüyüşümüzün açığa çıkardığı biçimlenmedir ve halihazırda bu iskelet esas alınmalı; belirtilen rakamlar ve zaman dilimle-

Salt bireysel hukuk üzerine inşa edilmiş ne siyaset ne de organizasyon tarihte yoktur. Cephe ya da ulusal kongre son tahlilde bir siyaset aktörüdür, siyasal örgütlenmedir. Ve dolayısıyla parti, örgüt gibi yapılanmalar reddedilerek iç hukuku belirlenemez.

ri ise yaşam pratiğinin içerik kazandıracağı değişik hareketli olgulardır.

Örgüt ve birey hukuku

KUDÇG içinde tartışılan ve daha bir süre tartışılacak olan, örgüt ile bireyin (bağımsız şahsiyetin) hukukudur. Yani örgüt ile bireyin, birlik içerisinde nasıl temsil edileceği sorunudur. Aslında bu sorunda da yürüdüğümüz yol ve iskelet olarak gerçekleşen yapılanmada, örgüt ile bireyin temsil sorununu çözmemize yarayacak veriler ortaya çıkmıştır. Şu anda örgütte birey de, meslek grupları da temsil ediliyor, fakat bu temsilin çerçevesi, yani bir yönüyle sınırlamayı da içeren çerçevesi daha belirlenmemiştir. Zira inşa edilen birlik daha iskelet halindedir. Bu konuda sadece bir örnek olarak FKÖ'ye bakılabilir. FKÖ'de Filistin Ulusal Parlamentosu (ya da ulusal konseyi) bulunur. Parlamento da siyasal gruplar, meslek örgütleri temsilcileri ve yaşamın çeşitli alanlarında önde gelen Filistinlilerden (bağımsız şahsiyetlerden) oluşur. Parlamento kendi içinde merkez konseyi belirler. Merkez Konsey'de El Fetih 4, Saika 2, FHKC 2, FDKC 2, Arap Kurtuluş Cephesi 2, çeşitli meslek birlikleri 6, bağımsız şahsiyetler 5 kişi ile temsil edilir. Buradaki veriler bugünün FKÖ'süne ait değil, 1970'li yıllara aittir. Bu örneği verirken bizde de aynen böyle olsun

demiyorum. Örnekten şu ders çıkarılabilir: Ulusal cephede ya da kongrede temsil sorusunda hem siyasal gruplara hem de meslek birlikleri ve bağımsız şahsiyetlere bir oran belirlenerek, bir sınırlamanın kaçınılmaz olacağıdır. Üzerinde düşünülmesi gereken sorun budur.

Örgüt ve birey sorununa gelince şunları kısaca belirtmek istiyorum. (Birey ve özne sorununu uzun ideolojik-felsefi irdelemem Sosyalist Mezopotamya Dergisi'nin 14. sayısında yayımlandı, isteyen okuyabilir.)

1-) Öncelikle güçlü birey (özne manasında) olmak ile, benliğe odaklanmış bireycilik ve bireyci davranış nitelik olarak çok farklı şeylerdir. Özne olma içeriğiyle örgüt içinde olsun dışında olsun birey (özne) olmayı hedefleyeceğiz; fakat yine ister örgüt içinde ister dışında olsun bireyciliği, benliğe odaklanmış bireyci davranışı teşvik etme yerine tersine eleştirmeliyiz. Eğer bireylerin (örgütlü, örgütsüz) arayışında olduğumuz birliğin yaratılmasında ve mücadelesinde birer güçlü özneler olmalarından bahsediyorsak, bu doğrudur ve örgüt, parti bunu engelliyorsa bu engel aşılmalıdır. Ama umutmayalım ki, ne kadar esnek ve geniş yapıda olursa olsun, cephe veya ulusal kongre de bir örgütlenme, bir organizasyondur ve kolektif davranışı gerektirir.

2-) Salt bireysel hukuk üzerine inşa edilmiş ne siyaset ne de organizasyon tarihte yoktur. Cephe ya da ulusal kongre son tahlilde bir siyaset aktörüdür, siyasal örgütlenmedir. Ve dolayısıyla parti, örgüt gibi yapılanmalar reddedilerek ya da örgütsel temsil yetleri dışlanarak

örülemez, iç hukuku belirlenemez. Devletten devletsizliğe geçişin sağlandığı ya da bu yolda önemli yol alındığı, yani politikanın -ki devletle özdeş veya sınırdaştır- tümüyle veya büyük oranda aşıldığı yer veya koşullarda özne olarak birey öne çıkar, ancak o zaman da siyaset hukuku tarihe karışmış demektir. Bu sorunu uzatmak istemiyorum. Hele de İsveç gibi ülkelerden farklı olarak daha ulusal sorunun bile çözümlenmediği ülkemizde siyasette parti/örgüt yerine bireyi öne çıkarmak temelden yanlıştır. Dolayısıyla, yaygın bağımsız bireyler bugün gerçeğimizdir, ancak bu olumlanacak bir durum değildir. Parti ve örgütlerin zayıf ya da sorunlu olmaları da bireyin siyaseten bağımsız duruşunu haklı kılmaz. Ama buna rağmen "bağımsız kalacağım" diyen dostlarımız varsa -ki var- iradelerine saygı duyup birlikte ne yapacağımızı tartışacağız.

Fakat biz MESOP olarak bağımsız duran dostlarımıza, sahip oldukları ideolojik-politik duruşlarına en yakın parti veya örgütte yer almaları yönünde çağrıda bulunuyoruz. Örgüt-süzlüğü değil, örgütlü davranış olumlamayı sürdüreceğiz. Çünkü modern birey örgütlü bireydir.

3-) Bir şeyi daha teşvik edeceğiz: Birlik içerisinde geçmiş aristokratik ya da aşiretçi hiyerarşiden beslenen ünlü aile, soy, onur, şeref kavramları yerine modern bireyin (öznenin) temsil ettiği ve insanlık onuru, vatandaşlık onuru/şerefi denilebilecek değer ve sıfatların esas alınmasında ısrarlı davranacağız. Çünkü burjuva demokratik onur/şeref bile hepimizi yasa önünde en azından biçimsel de olsa eşitler. Bazı kişiler için,

Programın perspektifleri belirlenirken, dünyanın mevcut çok kutuplu emperyalist güç odakları gerçeği dikkate alınmalıdır. Dünyada iddia edildiği gibi tek kutupluluk, imparator olarak ABD yok. Son aylarda çok kutupluluk daha belirgin olarak şekilleniyor.

sırf falan ünlü ailenin, tarikatın, aşiretin, paşazade ailenin bireyidir diye, bir işçi, köylü, esnaf kökenli aileden gelen birisinden daha çok onura/şerefe ve dolayısıyla saygıya layıktır denilemez. Bırakalım komünist olmayı, burjuva ulusal demokratik değerlere sahip olan veya hedefleyenler açısından da böyle bir ayırım kabul edilemez. Şeref/onur konularımız olmayacak mı? Olacak. Ama şeref/onur konularımızı belirleyecek olan, ulusal özgürlük ve eşitlik mücadelesindeki yerleridir.

Birliğin siyasi hedefleri (program)

Hedeflenen birliğin siyasal hedefleri (program) üzerinde dururken, belli başlı şu noktaların ele alınması gerektiğine inanıyorum.

a-) Kürt sorununun özü siyasal bir sorun olup, bir halkın kendi ülkesinde kendi ulusal kaderini tayin etme hakkıdır. Kısacası kendi devletini kurma hakkıdır. Bu vurgu net belirlenmeli. Zaten Ankara ve Diyarbakır toplantılarında da bu belirlenmiştir. Biçim sorununa gelince, biz komünistler başta halkların özgür iradeleriyle birliklerinden yana oluruz; irademiz dışında Kürt ve Türk halkları arasında kurulan ve geliştirilen entegrasyon ve nihayet yine irademiz dışında girilen AB süreci gibi daha bir çok faktör nedeniyle federasyonu savunu-

yoruz. Federasyonu savunan başka güçler de var, ama bağımsızlık diyen dostlarımız da var. Bu nedenle eğer uzlaşma sağlanamazsa -ki zor görünüyor- bunu bir tıkaç ya da bariyer haline getirmemek gerekiyor. Bir süre daha Diyarbakır toplantısında da kabul gören ilk metindeki belirlemeye sadık kalınarak uzlaşma sağlanabilir. Ayrıca böylelikle DTP ve diğer güçlerin katılmaları durumunda onların bakış ve önerilerine de açık olur.

b-) Programın perspektifleri belirlenirken, dünyanın mevcut çok kutuplu emperyalist güç odakları gerçeği dikkate alınmalıdır. Dünyada iddia edildiği gibi tek kutupluluk, imparator olarak ABD yok. Son aylarda çok kutupluluk daha belirgin olarak şekilleniyor. ABD-İngiliz ekseninin yanı sıra Rusya-Çin eksenindeki Şanghay İşbirliği Örgütü -ki Hindistan, Pakistan ve İran da ŞİÖ'ye şu an gözlemci sıfatıyla katılıyorlar-; Almanya-Fransa eksenindeki AB; bu belli başlı güç odakları arasında sıkışan ve ABD vesayeti altından sıyrılmaya çalışan Japonya. Son yıllarda her gün beynimize şırınga edilen üç propaganda malzemesinin boş ve içi kof iddialar olduğu anlaşıldı. Nehri'nin İmparatorluk tezi, Fukuyama'nın "tarihin sonu" ve S. Hungtinton'un "medeniyetler çatışması" tezleri çöktü. AB, ABD ve Rusya ağırlıklı ŞİÖ, Türkiye siyasetinde ciddi birer girdidirler. Bu belli başlı güç odakları arasında Ortadoğu ve Asya üzerinde egemenlik hesapları yeniden kızışıyor. Bu yöndeki gelişmeler dikkatle irdelenerek dışa dönük yönelim belirlenmelidir.

c-) 20.yy'da, özellikle 20.yy'ın ikinci yarısında Afrika

ve Asya'da art arda halkların ulusal bağımsızlıklarını ilan ettiği siyasal iklim bugün yok. En başta, ulusal sorunu çözümlenmemiş çok az sayıda halk kaldı yeryüzünde. Herkes belli bir toprak parçasında kendi ulus devletini ilan etti. Bunlar bugün gerçekten bağımsız mı değil mi, bu ayrı bir tartışma konusu. Dün ulusal kurtuluş hareketleriyle dayanışma içinde olan sosyalist sistem yok. Bağımsız bağlantısızlar hareketi (ismen halen var, fiilen yok), uluslararası işçi sınıfı hareketi ve dünya komünist hareketi ise oldukça zayıf. Böyle bir siyasal iklimde çözüm arayışı içinde olduğumuzun bilincinde olmalıyız. Fakat bir gerçeğimiz daha var: Dünyada 21.yy devrimci dalgasının ilk habercilerinin tarih sahnesine çıktığı bir evreye de girmiş bulunuyoruz. Önümüzdeki yıllarda, gittikçe kalınlaşan-belirginleşen bir tonla dünya siyasetinde sol/sosya-

lizm mücadelesi yeniden sahne yerini alacak, alıyor. Dikkatle izlenmesi gereken diğer bir gelişme de budur.

d-) Dünya barışa doğru değil, hızla savaşa, savaşımlara doğru sürükleniyor. Herkes "barış, barış" diyor ama fiyatta herkes savaşa hazırlanıyor. Bu savaşın patlak vereceği muhtemel alanların başında İran geliyor. ABD'nin İran'a müdahalesi, savaşın yeni bir dünya savaşına doğru büyümesine yol açabilir. Dikkatle izlenmesi gereken bir diğer sorundur.

e-) Diğer parçalara oranla ciddi bir kapitalist sanayileşmenin gerçekleştiği Kuzey Kürdistan gerçeği var. Dünya çapında merkezden çevreye doğru "sanayi taşıma hareketi"nin yansıması olarak Türkiye'nin İstanbul, İzmir gibi sanayi merkezlerinden Denizli, Afyon, Konya'ya ve Antep, Maraş, Malatya, Urfa'ya doğru sanayinin taşındığı gerçeği de Kürdis-

tan'da kapitalist gelişmeyi önümüzdeki yıllarda hızlandıracaktır. Bu gelişmenin programatik yansıması, ortak ulusal paydanın yanı sıra ve hatta ona da içerik katacak olan işçi-emekçi yığınların ekonomik, sosyal taleplerinin ciddi olarak yer almasıdır. Kuzey'de halkı harekete geçirecek olan salt başat ulusal talep değil, başat ulusal taleple de iç içe olan ekonomik, sosyal talepler de bulunuyor. Acil ulusal istemlerin yanı sıra acil ekonomik, sosyal talepler uğruna mücadele, birliğin mücadele hedefleri arasında yer almalıdır.

Sonuç olarak; program başlangıçta oldukça kısa tutulmalıdır. Genel çizgileri belirlenmeli, ayrıntılar ya da bizi tıkayacak olan sorunlar sonraya bırakılmalıdır. Böylece hem yeni katılımlarla, hem de pratik-politik yaşamın katacağı içerikle program süreç içerisinde geliştirilmelidir.

Birlik ve çalışma anlayışımız *

✍️ **Fuat Önen**

Çalışma Grubu, Kuzey Kürdistan'da farklı grup, yurtsever parti, çevre ve kişilerin ortak bir ulusal inisiyatif arayışdır.

Kuzey Kürdistan'da birlik arayışları bizimle başlamış değildir. 1980 öncesi Ulusal Demokratik Güç Birliği, 1980 sonrası Yekbun, HEP-DEP deneyimlerimiz var. Kuzey Kürdistan ve Kürdistan'ın diğer parçalarında da birlik sorunu sürekli Kürtlerin gündeminde, bu normaldir.

Aynı alanda bir arayışın içine girdiğiniz zaman, kendinizden önceki arayışlardan olumlu ya da olumsuz etkileniyorsunuz. Bizden önceki birlik arayışlarında farklı yurtsever grupların bir arada iş yapabileceklerini kanıtlamış olmaları bakımından olumlu yönden etkileniyoruz.

Geçmiş birlik arayışlarının başarısızlığı da bu arayışlara katılan arkadaşlarda oluşturduğu negatif hafızadan dolayı, bizi olumsuz yönde etkiliyor.

Bütün bunları görekerek yürü-

memiz lazım, ilk defa bir iş yapıyor değiliz. Ancak, bu gruptaki siyasi arayışın, birlik arayışının bundan önceki birlik çalışmalarından farklı olduğunu düşünüyorum. Bu arayıştaki birlik mantığımız şudur; farklı ideolojik, siyasi, örgütsel aidiyetleri olan grup, kişi ve çevrelerin ortak bir siyasi akıl oluşturup, bu siyasi akılla ulusal projeler oluşturması, giderek ulusal kurumlar oluşturması bizim birlik mantığımızdır. Bu birlik mantığının farklı olduğunu düşünüyorum.

Bizim önceden saptanmış bir hukukumuz yoktur. Birlikte iş yapmaya çalışıyoruz, iş yaparken birlikte ortak bir hukuk oluşturmaya çalışıyoruz. Bu da yenidir ve bana göre birlik arayışının sonuç vermesi bakımından güven vericidir.

Grubumuz açık mücadeleyi esas almaktadır. Açık mücadeleyi esas almak, gizliliğe eleştiri değildir. Kürdistan'da gizli çalışmalar da var. Bunu biliyoruz, ama biz açık alanda siyasi mücadeleyi tercih ediyoruz. Bu

bizim tercihimizdir, grubumuz legaliteyi görür, legaliteyi gözetir, ancak çalışmalarını legaliteyle sınırlandırmaz. Grubumuz çalışmalarda meşruiyeti esas alır.

Açık ve meşru mücadele

Bu farkın iyi anlaşılmasını diliyorum. Bazı sözlüklerde meşruiyet; kanunilik olarak tarif edilir, böyle değildir.

Meşruiyet 'şer'den gelir, bizim 'şer'imiz özgürlüktür. Grubumuzun şeriatı ulusal özgürlüktür. Kürt ulusunun özgürlük kavgası, bizim grubumuzun şeriatının esasıdır ve biz meşruiyetimizi buradan alırız. Dolayısıyla grubumuz çalışmalarında legaliteyi görür, gözetir ama meşruiyeti esas alır.

Açık alanda mücadele, grubumuzun tercihidir, ama legaliteyi değil meşruiyeti esas almak bir zorunluluktur.

Kürdistan'ın hukuku yoktur. Kürdistan'a egemen devletlerin hukukunda da "Kürdistan" yoktur, bu çelişkiyi legaliteyi

esas olarak çözemeyiz.

Legaliteyi göreceğiz, legaliteyi gözeteceğiz ama grubumuzun esas hedefi Kürdistan'ın hukukunu oluşturmaktır. Bu çabanın, bu hedefin egemen devletlerin hukukuna ve legalitesine sığmayacağı açıktır. Dolayısıyla grubumuz çalışmalarında meşruiyeti temel alır.

Ankara ve Diyarbakır toplantılarında 'şer'imiz Kürt halkının kendi topraklarında kendi geleceğini belirlemesi olarak tespit edilmiştir. Bizim mücadelelerimizde temel aldığımız 'şer' budur, meşruiyetimizi de buradan alırız.

Meşruiyet ve uluslararası kurumlar

Legalite ve meşruiyete gelmişken dünyaya da böyle bakılmasını önereceğim. Bu söylediklerim, size aykırı gelebilir. Reşit Deli arkadaşın dediği gibi "bütün dünyayı karşıma alıyorum" gibi gözükebilir; buna rağmen bunu söylemeye devam edeceğim ve izah etmeye çalışacağım.

Legalite ve yasallık, belirli bir güç dengesinde egemenlerin iradesini temsil eder. Bu, Türkiye'de de dünyada da böyledir. Kürt ulus gerçekliği bakımından dünyada bir tek uluslararası meşru kurum olmadığını düşünüyorum. Dünyadaki bütün uluslararası kurumların Kürt ulus gerçekliği bakımından gayrı meşru olduğunu düşünüyorum.

Bugün dünyada Birleşmiş Milletler, dünya legalitesinin zirvesidir, legal bir kurumdur. Birleşmiş Milletler'in legalitesine, dünyadaki geçerliliğine bir şey söylemiyorum; ama Kürt ulus gerçekliği bakımından Birleşmiş Milletler gayrı meşru-

Legalite ve yasallık, belirli bir güç dengesinde egemenlerin iradesini temsil eder. Bu, Türkiye'de de dünyada da böyledir. Kürt ulus gerçekliği bakımından dünyada bir tek uluslararası meşru kurum olmadığını düşünüyorum.

dur.

Çünkü bunun adı Birleşmiş Milletler'dir, ama esası Birleşmiş Devletler'dir. Bu Birleşmiş Milletler'in; nüfusu beş yüz bin'den, bir milyara varan üyeleri vardır, 200 küsur devlet bu kuruma üyedir. Nüfusu 500 bin olan üyesi de vardır.

Ortadoğu'da otuz-kırk milyon nüfusu olan Kürt milleti, Birleşmiş Milletler bakımından yoktur. Birleşmiş Milletler legalitesi bakımından böyle bir ulus yoktur. Şimdi açık ve dürüst konuşmak lazım ve içimizdeki neyse onu doğru dürüst söylememiz lazım. Benim gözümde Birleşmiş Milletler, Kürtler açısından gayrı meşrudur. Dünyada Kürt ulus gerçekliği ve bu grubumuzun 'şer'i bakımından meşru olan bir tek uluslararası kurum yoktur.

Bu kurumlar savaş sonrası güç dengelerini ifade eder. Güç dengelerinde savaşı kazananların iradesini temsil eder bu kurumlar. Birinci savaştan sonra Cemiyet-i Akvam kuruldu; Cemiyet-i Akvam birinci savaşın egemenlerine ve bu savaşın kazananlara göre legal bir kurumdur, yasal bir kurumdur ama Cemiyet-i Akvam'da Kürt ulusu yoktur.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Birleşmiş Milletler kurulmuştur. Bu savaşın galiplerinin oluşturduğu bir kurumdur, bu kurum legaldir, yasaldir ama Kürt ulus gerçeği bakımından, grubumuzun 'şer'i bakımından gayrı meşrudur. Grubumuz

Türkiye'ye de dünyaya da kendi 'şer'i bakımından bakmalıdır.

Grubumuz, örneğin; daha katılımcı ve demokratik bir Birleşmiş Milletler talebinde bulunmalıdır. Bunlar ilahi kurumlar değildir, bunlar değişmez kurumlar da değildir. Ortadoğu'da kırk milyona yakın nüfusuyla yaşayan bir milleti görmeyen bir Birleşmiş Milletler, gayrı meşru bir kurumdur.

İstanbul'daki toplantıda dile getirildi; Ahmet Önal arkadaşımız dile getirdi: "Güney Kürdistan'da Birleşmiş Milletler'e sunulmak üzere toplanan imzalar var." Grubumuz bu inisiyatifle ilişkiye girmeli ve Birleşmiş Milletler'e nasıl ulaşabiliriz, Birleşmiş Milletler'e kendi 'şer'imizi nasıl anlatabiliriz konusunda bir komite kurmalıdır. Dünyadaki diğer uluslararası kurumlara -bunları tek tek saymayacağım- bakışımız da bu olmalıdır.

Bu kurumların yasallığına "tamam", reel politikte bu kurumları dikkate almamız gerekir, bütün bunlara "tamam" ama bu kurumlara kendi 'şer'imiz açısından da bakmayı öğrenmemiz lazım.

Zaman zaman şöyle düşünüyorum, sizinle de paylaşmak istiyorum: "Kürtler artık bu dünyaya isyan etmelidir." İki örnek söyleyeceğim size:

1975 Cezayir Anlaşması'ndan sonra, biliyorsunuz, BAAS tarafından Kürdistan'ın dağıtılıp bombalandı, on binlerce Kürt Kürdistan'dan sürüldü, binlerce Kürt öldürüldü.

1975'te bu katliama karşı çıkan dünyada bir tek kurum vardı: Dünya Hayvan Haklarını Koruma Derneği. Dünya Hayvan Haklarını Koruma Derneği bir bildiri yayınlıyarak, Kürdis-

tan dağlarındaki hayvanların haklarını korudu. Onun dışında Kürdistan'daki bu zulme karşı çıkan bir tek uluslararası kurum yoktu.

Daha sonra, 1988'deki Halepçe katliamını bilirsiniz; bir gecede 5000 insan öldürüldü. Dünyada Halepçe katliamına karşı çıkan bir tek uluslararası kurum yoktu. Batı'nın Halepçe katliamını görmesi için Irak-İran Savaşı'nın sona ermeye başlaması, Irak'ın Kuveyt'e yönelmesi ve Batı'nın bunu engellemeye çalışması gerekti.

İnsan haklarına saygılı, evrensel hukuku esas aldığı iddia eden batılı kurumlar Halepçe olayını görmedi. Halepçe olayını, Irak'ın Kuveyt'e girmesini engellemek için gördüler.

Kürtler, bu dünyaya isyan etmesini de bilmelidir artık. İsyan etmek, onları yok farz etmek değildir. Teoride taviz yoktur, biz böyle düşünüyorsak, bütün dünya da böyle düşündüğümüzü bilmelidir. Grubumuz da bence bu 'şer'ini esas alıp bu ölçüde açıklamalar yapmalıdır.

Aidiyetlerimiz ve ulusal kongre partisi

Şimdi grubumuzun farklı ideolojik, siyasi, örgütsel bileşenleri vardır ama grubumuz aynı zamanda, bu aidiyetlerin üstünde ortak aidiyet oluşturmayı da hedeflemektedir. Burada iki düzeyin birbirinden ayrılması gerektiğini düşünüyorum.

Parti birliği ayrı bir düzeydir. Grubumuz başından beri önünde bir parti çalışması olmadığını açıklayarak gelmektedir. Partilerin varlığı, Kuzey Kürdistan'da yurtsever güçler

Kürtler, bu dünyaya isyan etmesini de bilmelidir artık. İsyan etmek, onları yok farz etmek değildir. Teoride taviz yoktur, biz böyle düşünüyorsak, bütün dünya da böyle düşündüğümüzü bilmelidir.

arasında farklı bir birlik ihtiyacını ortadan kaldırmıyor. 1980 öncesi 10-15 partimiz vardı. O zaman da birlik çalışmaları sürdürülüyordu.

Grubumuzun önüne koyduğu birlik çalışmaları bir parti birliği çalışması değildir. Farklı partileri, farklı girişimleri, tek tek kişileri, yurtsever çevreleri bir ulusal inisiyatif içinde toplama girişimidir. Onun için bence grubumuza yönelik eleştiriler insafli olmalıdır. Yani grubumuz yola çıktığından beri önünde bir parti hedefi olmadığını söyleyebilmektedir.

Ama Kuzey Kürdistan'da bir siyasi parti ihtiyacı yok mudur? Bana kalırsa vardır, bu benim düşüncemdir, ben bu düşünce mi gruba dayatıyor değilim. Grubun işi bu değildir. Ben bir siyasetçi olarak Kuzey Kürdistan'da bir ulusal kongre partisine ihtiyaç olduğunu düşünenlerdenim. Siyasal çalışmalarımda bunu esas alırım, ama bu grubun çalışması değildir; arkadaşların, bunları birbirinden ayırt etmesini, bu düzeydeki farklılıkları görmelerini diliyorum.

Program-tüzük ve Kürdistan'a yönelik proje bombardımanları

Bugünkü toplantının iki gündem maddesi var: Biri programa dönüktür, öbürü örgütsel yapıya, tüzüğe dönüktür. Program hakkındaki birkaç düşüncemi sizle paylaşmak isti-

yorum.

Grubumuzun programının esasını, ulusal demokratik proje ve bunun gerçekleştirilmesinin yol ve yöntemleri oluşturacaktır. Grubumuzun programı hakkında tartışırken, önerilerde bulunurken, bence bu çerçevede bakılmalıdır. "Bu proje nasıl oluşturulacaktır ya da bu projede neler olmalıdır?" sorusunun cevabını hep birlikte tartışıyoruz. Hep birlikte ortak bir siyasi akılla, buna bir çare bulmamız gerektiğini düşünüyorum.

Kürdistan bütün parçalarıyla yıllardır bir bombardıman altındadır. Bombardıman derken sadece Britanya, Osmanlı, İran, Suriye, Irak savaş uçaklarının bombardımanını kastetmiyorum, bu var. Neredeyse Kürdistan'da bombalanmamış 1km² boş alan bulamazsınız. Bu var, ama bununla sınırlı değil bombardıman. Savaş uçaklarının bombardımanlarının dışında, ideolojik ve siyasi bir bombardıman altındayız, yoğun bir proje bombardımanı altındayız şimdi.

Kemalist Türkiye Cumhuriyeti projesi, İslamist İran Cumhuriyeti projesi, Baasist Arap Cumhuriyeti projeleri bunlardan birkaçıdır.

Avrupa Birliği projesi, bize de dönük olan uluslararası bir projedir. Genişletilmiş Ortadoğu projesi, Kürdistan'ı da kapsayan, hatta Kürdistan'ı temel cephe ülkelerinden biri olarak gören bir diğer projedir. Grubumuz bütün bu projeleri değerlendiren ve bizi bu proje bombardımanından koruyan bir ulusal demokratik projeye önümüze çıkmalıdır. Bu ulusal demokratik proje, bütün bu projeleri görür, bütün bu projelerden herhangi birinin yandaşı olmaz, ama oluşturduğu ulusal

demokratik projeye bizi bu bombardımanlardan korur.

Şimdi bu projelerden bir-iki tanesine değinmem gerekiyor. Birincisi Türkiye Cumhuriyeti projesidir. Türkiye Cumhuriyeti projesi, Osmanlı bakiyesinden bir ulus yaratma projesidir, bu proje bir ulusun devletleşmesi değildir. Bu proje, bir devlet eliyle birbirinden oldukça farklı etnik, dini, ulusal özellikleri olan çeşitli topluluklardan bir millet üretme projesidir. Zorla bir millet yaratma projesidir.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu zaman, bir milletin devleti olarak kurulmuş değildi. Kurulma aşamasında ve sonrasında önüne bir millet kurma, bir millet oluşturma projesi koymuştur. Bu oluşturacakları milletin adının Türk ya da Türkiye olması bizim bakımımızdan hiç fark etmez. Hatta bu oluşturacakları milletin adını Kürt koysalar da bu proje ile oluşturulacak millete ve bu projeye karşı durmalıyız. Son yıllarda, "biz buna Türk ulusu demeyelim de Türkiye ulusu diyelim, Kürtleri de bunun içine katmış oluruz" diyorlar. Bu baştan reddetmek lazım. Bu bir projedir, bu proje 80-90 yıllıktır ve bu proje henüz gerçekleşmiş değildir arkadaşlar. Bu proje olmuş bitmiş bir şey değildir, bu projenin gerçekleşmesi için devletin çabaları sürmektedir.

Şimdi bu projenin gerçekleşmesinin önündeki engel nedir? Bu projenin gerçekleşmesinin önündeki esas engel Kürdistan'ın varlığıdır, Kürt ulusal özgürlük mücadelesidir. 80-90 yıldır bu projenin gerçekleşmesini engelleyen temel faktör Kürdistan'ın varlığıdır, Kürt ulusal özgürlük mücadelesidir. Onun için de Türk devletinin

Son yıllarda, "biz buna Türk ulusu demeyelim de Türkiye ulusu diyelim, Kürtleri de bunun içine katmış oluruz" diyorlar. Bunu baştan reddetmek lazım. Bu bir projedir, bu proje 80-90 yıllıktır ve bu proje henüz gerçekleşmiş değildir.

80-90 yıllık temel pratiği Kürdistan'ı asimile etmek, Kürdistan'ı Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya dönüştürmek, Kürt ulusunu da Türkiye'ye ve Türklüğe entegre etme çabasıdır. Grubumuz bu projeyi cepheden reddetmelidir. Grubumuz Türkiye'li değil, Kürdistanlı olduğunu ilan etmelidir. Bu projeye grubumuzun hazırlayacağı programın vereceği cevap budur.

Grubumuz üniter devleti reddeder. Grubumuz ulusal sorunun bir toprak ve iktidar sorunu olduğunu tespit eder, Kürt halkı için siyasi iktidar talep eder. Grubumuzun programının ana bileşeklerinden birisi de Türkiye Cumhuriyeti projesine karşı durmak olmalıdır diye düşünüyorum.

Kürtler kendi kaderlerini tayin etmelidir

Şimdi burada bir tayin hakkı tartışması var. Grubumuz tayin hakkını temel alıyor ve bir çok arkadaşımız bu tayin hakkının muğlak olduğunu, onun için bunun federasyon, konfederasyon ya da bağımsızlık olarak tasnif edilmesi gerektiğini söylüyor, o arkadaşların düşüncelerine saygılıyım. Kuzey Kürdistan'da federasyonu, konfederasyonu, bağımsızlığı çözüm gören, bunu öne çıkaran arkadaşların düşüncelerine, aidiyetlerine bir itirazım yok. Tayin hakkı, söylendiği kadar muğlak bir hak değildir. Tayin hakkından benim anladığım,

birkaç maddeyle şudur:

Birincisi, Türk ordusu Kürdistan'dan çekilecektir; militer, paramiliter bütün yapılanma dağıtılacaktır. Zindanda, dağda, yurtdışında bulunan bütün Kürtler serbestçe siyaset yapabileceklerdir; Kürdistanlı bütün örgütlerin örgütlenme, propaganda ve mücadeleleri önünde hiçbir engel kalmayacaktır. Böyle özgür bir ortamda makul bir propaganda süresinden sonra da referanduma gidilecektir. Benim tayin hakkından anladığım budur, böyle baktığım için de tayin hakkı bana çok muğlak bir hedefmiş gibi gelmiyor. Ama varsayalım ki bu muğlaktır, arkadaşlarımızın federasyon, konfederasyon, bağımsızlık önerilerinden birini kabul etmemiz gerekir, bence bu yanlıştır. Grubumuz farklı siyasi aidiyetleri, ideolojik bakışları olan gruplardan, çevrelerden oluşturulmuştur ve tayin hakkı bütün bunları kapsayan bir formüldür. Bu formülün içinde federasyon, konfederasyon, bağımsızlık dediğimiz, tayin hakkının tüm gerçekleştirme biçimleri vardır.

Bu tayin hakkı ne zaman ve nasıl bir formda gerçekleşecek? Onu da bu tayin hakkı gerçekleşinceye kadar geçen sürede, tayin hakkının gerçekleştirilme biçimi ve dönemin siyasi koşulları belirleyecektir. Dolayısıyla; ben, grubumuzun tayin hakkını esas alan pozisyonunu devam ettirmesini diliyorum.

Avrupa Birliği

Arkadaşlar bir de Avrupa Birliği var. Grubumuzun Avrupa Birliği'ne karşı tutumu da tartışmalı. Ulusal birlik sadece bir çevrenin birliği değildir, bizim içimizde Avrupa Birliği'ni

Hıristiyan Kulübü olarak gören Kürtler var; Kürt'tür, yurtseverdir ama Avrupa Birliği'ni Hıristiyan Kulübü olarak görüyor. Bizim grubumuzun içinde Avrupa Birliği'ni emperyalist bir örgüt olarak görenler de var, Avrupa Birliği'ni uygarlık projesi olarak gören çevreler de var. Bunları tartışarak bir yere varamayız, hiç kimse kendi projesini diğerine dayatma durumunda olmamalıdır, bundan vazgeçmeliyiz. Avrupa Birliği'ne karşı tutum konusunda gruba iki şey öneriyorum: Bu iki noktada hepimizin anlaşabileceğini varsayıyorum. Birincisi şudur; ülkemizin parçalanmasında Fransa ve İngiltere eşas sorumlulardır. Birinci savaştan sonra, Birinci savaş sırasında 1916'da Skyes-Picot anlaşması var, ondan sonra Lozan anlaşması var. Bu anlaşmalar, Kasr-ı Şirin ile ikiye bölünen ülkemizi, dörde bölen anlaşmalardır. Bu anlaşmaları yapan güçlerin başında Fransa ve İngiltere geliyor. Bu iki devlet de Avrupa Birliği'nin iki kardininin liderleri durumundadır. Grubumuz, bu devletler aracılığıyla Avrupalıların ülkemizin parçalanmasındaki sorumluluklarını kabul etmesini talep etmelidir. Ülkemizin parçalanmasında tarihi sorumluluklarını kabul etmelidirler ve bunun gereğini yapmalıdırlar. Birinci noktamız olmalıdır. İkincisi; Avrupa Birliği Türkiye Cumhuriyeti'yle müzakereye başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi egemeni olduğu coğrafyanın tek temsilcisi olduğunu kabul ederek müzakerelere başlamıştır. Grubumuz şunu söylemelidir: "Kürt millet gerçeğini kabul etmeyen hiçbir müzakere meşru değildir."

Avrupa Birliği, Türkiye

Demokratik Cumhuriyet, Demokratik Konfederalizm, Ekolojik Demokrasi adlarıyla savunulanlar da TC projesinin rehabilitasyonuna dönük, Kürdi görünümlü versiyonlardır. Bu versiyonun da esası Kürtlerin altından Kürdistan'ı çekmektir.

Cumhuriyeti'yle görüşmelerini sürdürüyorsa, bunu meşru hale getirmek gibi bir niyeti de varsa, Kürt ulus gerçeğini görmeli, Kürt halkını ve onun temsilcilerini muhatap almalıdır. Bence bu iki noktayı temel alan bir Avrupa Birliği siyaseti, grubun bütün katılımcıları açısından kabul edilebilir bir durumdur.

UDÇĞ'nin PKK ve DTP'ye karşı tavrı

Grubumuz açık alanda mücadele ediyor, PKK grubumuzun muhatabı değildir. PKK gerçeğini hepimiz farklı şekillerde değerlendiriyoruz, açık alanda muhatabımız DTP'dir.

TC projesi Kürdistan bariyerine çarpa çarpa örselenmiş, yıpranmış bir projedir. Bu projeyi rehabilite etmeye dönük girişimler başlamıştır. Egemen sınıfların bir kesimi bu projenin yeni versiyonlarını piyasaya sürmüşlerdir. Baskın Oran, Kaboğlu, Mehmet Altan, Taha Akyol, Cengiz Çandar bu yeni versiyonun ideologları ve propagandistleridir. Demokratik Cumhuriyet, Demokratik Konfederalizm, Ekolojik Demokrasi adlarıyla savunulanlar da TC projesinin rehabilitasyonuna dönük, Kürdi görünümlü versiyonlardır. Bu Kürdi görünümlü versiyonun da esası Kürtler'in altından Kürdistan'ı çekmektir. Bu yeni versiyonlarda eskilerinden farklı olarak Kürt var, ama Kürdistan yoktur. Grubumuz bu projelerin, Demokratik

Cumhuriyet ve benzeri projelerin Türkiye Cumhuriyeti projelerinin farklı versiyonu olduğunu tespit etmeli, kabul etmeli ve amansızca eleştirmelidir.

DTP'lilere gelince; DTP'liler bizim kardeşlerimizdir. DTP'liler yanlış yapan, yanıfta duran kardeşlerimizdir. Kuzey Kürdistan'da siyaset yapmak istiyorsak eninde sonunda bu kardeşlerimizle yollarımızın kesişeceğini şimdiden görmemiz lazımdır. Grubumuz onları eleştirmeli, uymalı ve ısrarla Kürdistan siyasete davet etmelidir. Onaların bize düşmanca davranmaları, düşman görmeleri, bizim de öyle davranmamızı gerektirmez.

Son olarak şunu söylüyorum: Ben konuşunca Diyarbakır ve Ankara'da -bu toplantıda da büyük ihtimalle öyle olacaktır-, benim çok büyük şeyler söylediğimi, kaldıramayacağımız şeyler söylediğimi söylüyor kimi arkadaşlar.

Siyasette gerçekle idealler, gerçekçilikle hayalcilik arasında çok ince bir sınır vardır. Bu sınırın sık sık aşıldığını hepimiz biliyoruz, benim de aştığım muhtemelen oluyordur, ama bu gerçekçilikle hayalcilik ilişkisi hakkında şunu söylemek istiyorum:

Lenin, "Bazıları gerçekçilik tenekesini çala dursunlar, biz kendi hayallerimizi gerçekleştirmeye çalışalım" diyor. Hepinizi Kürdistan hayalleri birlikte gerçekleştirmeye davet ediyorum. Grubu desteklemeye davet ediyorum!..

* 30 Nisan 2006 tarihinde gerçekleştirilen Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu İzmir Toplantısı'nda Fuat Önen'in yaptığı konuşmadır.

Marks ile resmileşmiş Marksizmin çelişkisi

✍ Munzur Gülapuşağı

Marks'tan sonraki Marksizm-Leninizm, 1989'da SSCB'nin kendini feshetmesiyle birlikte önemli oranda cazibesini yitirdi. Marks'ın düşüncelerinin, dünya görüşünün, bilimsel bakışının SSCB'nin devlet ve egemenlik ideolojisine dönüşmesiyle birlikte, insana özgür alanlar yaratan bir felsefe olmaktan çıktı, belli bir coğrafyada yaşayan insanlar için "demirden kafes"e dönüştü. İktidar ve egemenlik bağlamında Marks'ın ve Engels'in düşünceleri, 3. Enternasyonal'i oluşturan komünist partiler ve farklı sosyalist ülkeler arasındaki bölünmelere bağlı olarak Marksizm'in adetleri de arttı. Artık

her eksenin kendi mülkiyetinde, zaptu-rapt altına aldığı bir Marksizmi oldu. Her Marksizm de, kendi dışında kalan, kendisi gibi düşünmeyen Marksizmi bir yorum yada zenginlik olarak görmedi; aksine tıpkı kendisi gibi düşünmeyen partileri, kişileri, aydınları bir sapma olarak değerlendirdi.

Burada iki şey çok önemli gibi görünüyor: Birincisi; mülkiyet karşıtı olan bir düşünce; kendisinden zamansal ve mekansal olarak bağımsız olarak varolan komünizm düşüncesini ve Marks'ın fikirlerini kendi mülkiyetine dönüştürdü. İkincisi; Marks'ı ve öğretisini başkalarının ruhsal ve zihinsel gelişi-

minin üzerinde egemenlik kurmanın aracı haline getirdi. Doğal olarak, egemenlik ilişkileri içinde iktidarca araçlaştırılmış Marksizm zamanla itibar kaybına uğradı. Giderek kendi içine doğru büzüşen resmileşmiş Marksizm, Marks'ı keşfetmeye dönük her keşiften korkmaya başladı; her keşfi Marksizme dönük bir düşünsel suikast olarak değerlendiren resmileşmiş Marksizm, düşünce çavuşlarının elinde paranoyaya dönüştürüldü; kendi tarifinin dışında kalan her keşfin düşmanca bir girişim olarak görülmesi, zamanla ruhsal ve zihinsel olarak Marks'ı matlaştırdı; sadece Marks'ı ve komünizmi kendi-

siyle özdeşleştirmiş Marksizmler Marks'ı ve öğretisini insan zihninde "siyah bir obelisk"e dönüştürdü. İktidar denklemi içinde araçsallaştırılmış olan resmileşmiş Marksizm, düşüncenin namlularını ne kadar düşmana, sapmalara, kendisinin Marks'ına biat etmeyenlere yönelmişse, kendi iç dünyasını da o oranda kararttı; kuşatılmış kalenin içinde her mahsende, her çatlakta ihanet arayan kale komutanları gibi resmileşmiş Marksizm de kendisinin karanlığında hep ihanetin, revizyonizmin, burjuva ideolojisinin gölgesini aradı. Gerek sosyalist ülkelerde, gerekse komünist parti ve örgütlerde sık sık tasfiyelerin, bölünmelerin yaşanmış olması tesadüfi bir durum değildi.

Resmileşmiş Marksizm giderek patetik bir hal almaya başladı; tek doğru, tek parti, tek lider anlayışı, bütün farklı olan şeyleri ancak kendisinin hasımları olarak görebilir. Dışta ve içte düşmanlarınca kuşatılmış düşüncesinin bir adım sonrası, kendisine üzülmeye ve acımaya dönüşür. Bu kuşatılmışlık düşüncesi ve korkuları, ülkeleri ve partileri büzüşmeye ve içte daha fazla karartmaya götürdü.

Sadece kendisinde komünizmi arayan, kendisinde düğümlenen tek taraflı yoğunlaşmayı haklı gören bir düşünce zaman içinde iç dinamizmini yitirir; böyle fikirsel bir taşlaşma, iç dinamiklerden, dıştan gelebilecek etkilerden korkar. Bir saplantıya, önyargıya dönüşecek bu korkular tehlikeli sonuçlar doğuracak "siyah bir anıt"a dönüşmekten kaçınmaz.

Sosyalist anavatanın savunulması, partinin kollanıp ya-

Marks ve Marksizme dönük keşif girişimlerinin önünün kesilmesi, insanın çürümeye karşı öz-savunma düzeneklerinin zayıflatılması, bütün insanları, ülkeyi sosyalist devletin, partinin, liderin sömürgesi haline getirdi.

şatılabilmesi için fikri, Marks'ın düşüncesini önyargılara dönüştüren resmi Marksizmler insana "şairane" bir görünüm kazandıramadı; öz-savunma adına iç dinamiklerin bastırılması, Marks ve Marksizme dönük keşif girişimlerinin önünün kesilmesi, insanın çürümeye karşı öz-savunma düzeneklerinin zayıflatılması, bütün insanları, ülkeyi sosyalist devletin, partinin, liderin sömürgesi haline getirdi. Sömürgeleştirilmiş bir insan ancak sıçan gibi yaşar.

İnsanın özgürlük bilincini zayıflatmış olan resmi Marksizm, sosyal, kültürel alanları iktidar dürtüleriyle, korku ve kaygılarla, önyargılarla istila ettikçe sosyal alanlar iktidar alanları haline geldi. İktidar ve güç ilişkilerinin istilasını, en çok da insanın bilincini korkaktırmıştır. İktidarın ve resmileşmiş Marksizmin gücüyle korkutulmuş, özgünlüğü ve özgürlüğü yok edilmiş, iktidar ilişkilerine bağımlılaştırılmış sosyalist insan, ruhsal, zihinsel, bedensel olarak arzalı bir insandır. SSCB'nin dağılmasından sonra, aslında bu arzalı insanla yüzleştik.

Farklı keşiflere kendini kapatmış olan resmileşmiş Marksizm, bir yandan arzalı bir yekün yaratırken, diğer yandan da iktidar ve güç ilişkilerine yardım ve yataklık yapan komünist partiler ve bürokratik politik elit yarattı. Devlet ve iktidar olgusunu tüm ilişkilerin

ve düzenin temel ilkesi olarak kavrayan / telkin eden resmileşmiş Marksist düşünce, insanın özgürlük arayışının üzerindeki diktatörlük haline geldi. Artık resmileşmiş Marksizm, her türlü özgürlükten yoksun bırakılmış işçinin, köylünün, partinin, gençliğin, kadınların kendine ait zihninden korku duymaya başladı. Korkularıyla hareket eden resmileşmiş Marksizm, "disiplin" adına boyun eğmeyi, itaat etmeyi, yaratılmış mitler için kendini adanmayı ilkesel olarak yüceltti; korkulara ve şüphelere dayanan iktidar ve parti, güçsüzleştirilmiş, zayıflatılmış, kişiselliğini yitirmiş bir kalabalık yarattı.

Resmileşmiş Marksizmi anlatırken modernizm gerçekliğiyle karşılaşmaktayız. Çünkü kurulmuş olan sosyalizmler iktidar ilişkilerinin adeta payandası haline getirildi. Özellikle SSCB'nin kurulması sürecinde iktidar denklemi ile birlikte Rosa Luxemburg'un bazı uyarıları ve eleştirileri oldu. Rosa'nın ikazlarından 90 yıl sonra belli bir sağduyu ile geçmişe baktığımızda, bugün için Rosa'nın ne kadar haklı, öngörülü ve sorumlu davrandığını görüyorum. "En büyük tehlike, bu ölümcül koşulların kendilerine zorla dayattığı taktiği bundan böyle teorik olarak her bakımdan kesinleştirmeye ve uluslararası proletaryaya sosyalist taktiğin modeli olarak tavsiye etmeye başladıkları -zarureti erdem haline getirdikleri- noktada başlıyor." (Rosa Luxemburg) Bugün bulunduğumuz zaman içinde gerilere baktığımızda, Sovyet yoldaşlarımız Roza'dan öte fiili koşullara ve anlık çözümlere

daha fazla değer vermiş.

SSCB'yi kuran komünistler Marksizmi iktidar sorunu olarak gördüler. İktidar sorununun çözümüyle birlikte yabancılaşmanın ortadan kalkacağını, tedricen devletin sönmüneceğini sanıyorlardı. Sosyalizm bir kere iktidar olgusunu düzen kavramının temel eksenine duruma getirmesiyle birlikte öncelikle hak ve özgürlükleri rafa kaldırdı, insanı yönetebilecek kadar değerli gördü, devlet olgusunu sovyet insanı için tehdit haline getirdi... Ve zamanla fiili çözümlerin arkasından sürüklenen sosyalizm deneyi devleti daha da kuvvetlendirdi.

İktidar denklemi içinde resmileşmiş bir kimlik kazanan Marksizm, insanı sosyalizmin kuruluş sürecine katamamış bir iktidarın elinde baskı aracına dönüştürüldü. İdeolojik ve fiziki şiddet altında şoşyalist insan / toplum yaratma deneyi, korkutulmuş, güçsüzleştirilmiş, iktidara yardım ve yataklık yapan bir grup yarattı. İnsanlar iktidar ilişkilerinin içinde tiksinti duyarak, insani taraflarını körelterek yaşamayı öğrendiler; insanın özgürleşmesi idealiyle çarlığı yıkanlar, çarlığı yıkan kitlelerin bayrağı olan sosyalizm insanı küçülttü, iktidarın müttefikleri haline getirdi. Marks ve düşüncesi, bu insanın küçültülmesi sürecinde, iktidarın kitleleri talim-terbiye etmesinin ideolojik aracı oldu.

Reel sosyalizm sonuçta modernist bir proje olmaktan kurtulamadı; devlet gücünü işçi sınıfından, sovyet emekçi halklarından almadı; insanı sosyalizmin kuruluş sürecine katamadı. Kısacası reel sosyalizm devleti

Marks'ın söyledikleri kutsallaştırıldıkça komünizm simsiyah bir anıt haline getirildi; insanın ruhsal, zihinsel, toplumsal özgürleşmesinin bilincine ivme kazandıran Marks'ın düşünceleri, insanlar üzerinde baskı kurmanın aracı oldu.

tedricen sönmüneceğine daha da kuvvetlendirdi, gücünü halktan alacağına halkın üzerinde diktatörlüğe dönüştü, insanlara daha fazla özgürlükler vereceğine özgürlükleri ortadan kaldırdı. Marks'ın hayal ettiği sosyalizm bu muydu?

Marks aydınlanmanın ve modernizmin içinde şekillendi; Marks her ne kadar modernizmin / sanayi uygarlığının ürünüyse de, bu süreci en iyi bilimsel olarak kavramaya çalışan sosyalist bir düşünürdü. Modernizmi ve kapitalist sanayi uygarlığını derinden kavramış birisi olarak, kapitalist sanayi uygarlığına ve mülkiyete dayalı toplumsal ilişkilere en ciddi, en bilimsel itiraz eden bir pozisyonda duruyordu. Marks, insanı ve emeği kapitalist sanayi uygarlığının şeyleştirilmesi sürecinden kurtaracak; insanı özgürleştirecek, öznelileştirecek, kuvvetlendirecek, ebedi kurtuluşunu sağlayacak imkanları, olasılıkları, çelişkileri, toplumsal dinamikleri bilimsel olarak tarif etmeye çalıştı. İnsanı ebedi kurtuluşa götürecektir imkanların, nedenlerin, çelişkilerin, toplumsal sınıf ve güçlerin yine kapitalist sistemde olduğunu gören Marks, insanın eşitlikçi hayaline bilimsel bir boyut kazandırdı.

"Komünist Manifesto'nun görevi, modern burjuva mülkiyetinin yaklaşmakta olan kaçınılmaz çözümlüşünü ilan etmekti" diyen Marks, bu "kaçınılmaz çözümlüş"ün düşüncesini bilim-

sel olarak ortaya koydu.

Marks'ın kişisel hikayesi, yaşadığı çağ ve verili koşulları soru haline getirmekle başlar; Marks kendi çelişkilerinden büyüyen bir insandı; ve Marks kendi fikrinin ufkunda gezinen bir düşünürdü.

Marks'tan sonraki Marksizm resmileştikçe Marks putlaştırıldı; Marks'ın söyledikleri sonrakilerin elinde kutsallaştırıldıkça komünizm simsiyah kara bir anıt haline getirildi; insanın ruhsal, zihinsel, toplumsal özgürleşmesinin bilincine ivme kazandıran Marks'ın düşünceleri, insanlar üzerinde baskı kurmanın aracı oldu. Sorun şu: Marks'ın düşüncesi, resmileşmiş Marksizmin niyetlerine ne kadar müsaitti? Bu, araştırılması gereken bir konu. Şu da bir geçek: Marks adına Marks'ın bozulmasına karşı Marksist damar içinde belli bir direngenliğin olduğunu da belirtmek istiyorum.

Marks'ın düşüncesinde "proletarya diktatörlüğü" kavramı vardı. Rosa Luxemburg'un dediği gibi, "Evet: Diktatörlük! Ama bu diktatörlük demokrasinin uygulanma türüdür, onun ortadan kaldırılması değildir, onlar olmaksızın sosyalist dönüşümün gerçekleştirilemeyeceği, burjuva toplumunun hakıyla kazanılmış haklarına ve ekonomik koşullarına enerjik, kararlı tirpanlar değildir. Ama bu diktatörlük, sınıfın adına önderlik eden küçük bir azınlığın değil, sınıfın eseri olmak zorundadır, yani her adımda sınıfın aktif katılımından doğmalı, onun dolaysız etkilenmesi altında bulunmalı, tüm kamunun denetimine tabi olmalı,

kitlelerin artan siyasi eğitiminden kaynaklanmalıdır." Yine Rosa'ya göre, basın, toplantı ve fikir özgürlüğü ve özgür mücadele olmaksızın kamu ve toplum hayatı canlılık kazanamaz; özgürlüğün olmadığı yerde toplumsal hayat alanları ölür; özgür hayat alanlarının yok edildiği bir zeminde ancak geriye bürokrasi kalır. Özgür hayat alanlarının yok edildiği yerde halk, güç ve kudret sahibi liderleri alkışlayan kafasız kalabalıklar haline gelir. Rosa'nın sözleriyle, "Evet bir diktatörlük, ama proletarya diktatörlüğü değil, bir avuç politikacının diktatörlüğü" olur.

Marks'a ve düşüncesine mülkiyetçi yaklaşan resmileşmiş Marksizm, kendisine biat etmeyen, ölçülerin ve kalıpla-

rın dışında düşünebilecek özgür zihinleri, Marksist düşünceleri bastırdı yada marjinalize etti. Marks'ın fikriyatı, devlet ve iktidar sürecinin ideolojik formasyonu haline gelmesiyle belli bir korelasyon içinde resmi bir kimlik kazandı; Marks ve düşüncesi reel sosyalizm elinde kara anıtlara dönüştürülerek yeşil hayat damarları kesildi. Kutsallaştırmanın, taşlaş-tırmanın ideolojik hegemonyası altında şekilsizleştirilmiş ve iç dinamikleri kötürümleştirilmiş resmileştirilmiş Marksizmden kurtulmak, Marks'ı resmileşmiş Marksizmin elinden kurtarmaktır. Bugün insana, onun toplumsallığına, aklına, beşeriyetine, sosyalizme karşı tarihin en büyük ideolojik saldırı ve operasyonu ile karşı karşıyayız.

İnsanlığa ve sosyalizme dönük tanıklık ettiğimiz bu büyük saldırıyı göğüslemenin ve aşmanın yolu, resmileşmiş Marksizmin mülkiyetindeki Marks'ı özgürleştirmekten geçer.

Bugün gelinen noktada sorun, kutsallaştırılmış, fetişleştirilmiş, hayat damarları kesilmiş Marks yerine gerçek ve insan Marks'ı keşfedebilmekten geçiyor; Marks'ı ve fikirlerini güncel ve tarihsel insanlık sorunlarımıza cevap olabilecek bir çözüm gücü haline getirebilmekten geçiyor.

Bugünkü meselemiz, Marks'tan daha çılgın olabilmek! Ancak o zaman düşüncemize dinamizm kazandırmış oluruz.

İşçi hareketi ve yeni emek örgütlülükleri

✍ Tuncay Atmaca

İçerisinde bulunduğumuz toplumda işçi sınıfının statüsü "ücretli kölelik" konumuna denk düşer. Bunun anlamı, bir bütün olarak işçi sınıfının her zaman kapitalist sınıfın kullanımına hazır olması demektir. 'Klasik kölelik'te işverenlerin 'köleler'in durumlarıyla ilgili bir sorumlulukları vardı. Bugün ise kapitalistler, işçi sınıfının 'durumuyla ilgili' hiçbir sorumluluk almazlar. İşçi, üretmek ve tüketmek, başka bir ifade ile yaşamak için gerekli araçlardan yoksun olduğu için emeğini satmak zorundadır. Çünkü yaşamı için gerekli olan şeyleri kendi başına üretemez. Üretemez, üretim araçlarından yoksun oluşu, onu üretim ve yaşam araçlarına sahip olan kapitalist sınıfa bağımlı hale geti-

rir/getirmiştir. Bütün bu nedenlerden dolayı burjuva toplumda işçi sınıfının durumunu tam ifade eden kavram diyebiliriz ki proleter kavramıdır. Proleter hiçbir şeyi olmayan 'çıplak birey' anlamına gelir. Tabii ki, proleter emeğini satmadan yaşayamaz. Ama emeğini satması hiçbir zaman güvence altına alınmış değildir. Bu durum, kapitalist üretim tarzının yapısı, işleyişi ve temel eğilimiyle ilgilidir. Kapitalizmin temel eğilimleri kimi zaman emek taleplerini artırıcı, kimi zaman da azaltıcı bir işleyişe sahiptir. Yani kapitalizm üretim için üretimdir. Kapitalizmde sürekli artan bir işsizler ordusu mevcuttur. Bu kapitalizmin mantığı gereğidir. Zira belirli bir işsizlik oranını muhafaza etmek, ücret-

leri aşağı çekmenin bir aracı olduğu için kapitalist sınıfın yeğlediği bir şeydir. Çünkü, 'işsizler ordusu' veya 'yedek işgücü' çalışanlar üzerinde baskı yaratır ve ücretlerin bastırılmasını, aşağı çekilmesini sağlar.

Böylesi bir ücretli kölelik düzeni olan kapitalizm koşullarında, işçi sınıfının kapitalist sınıf karşısına örgütlü bir güç olarak çıkıp, taleplerini dayatmaktan başka bir seçeneği yoktur. Kuşku götürmez ki, işçi sınıfının kapitalist sınıf ve onun devletinin karşısına örgütlü bir güç olarak çıkması, bugünden yarına gerçekleşmemiştir. Bir bocalama döneminin sonunda işçiler, asıl düşmanın sermaye, onun gerisindeki sınıf ve devlet olduğunun bilincine varmıştır. İşçiler başlarda bütün sorunla-

rın kaynağı olarak makineleri, aletleri, fabrika binalarını görüyorlardı. Zamanla asıl sorunun nereden kaynaklandığını anladılar. Bunun sonucunda mücadele sağlıklı bir sürece girdi.

Başlangıçta işçi 'örgütleri' savunma ve yardımlaşma grupları olarak ortaya çıktılar. Her kapitalist işletmede kurulan örgütler zamanla o iş kolunun tamamını kapsar hale geldi. Giderek birlikler kuruldu. Profesyonel yöneticiler ortaya çıktı. Büyük işçi konfederasyonları kuruldu. İşçi sınıfı sendika ve toplu sözleşme hakkını elde etti. Tarih, sendikaların ortaya çıkma sürecinde büyük sınıf mücadelelerine tanıklık etmiştir. Sendikaların mücadeleleri sonucu ortaya çıkmasıyla işçiler ücretlerin belirlenmesinde etkin duruma gelmişlerdir.

Sendika kavramı, bir toplumsal grubun veya sınıfın çıkarını korumak amacıyla kurulmuş bir örgütlenmeyi ifade eder. Ama işçi sınıfının toplum içerisindeki stratejik önemi göz önüne getirildiğinde, bir örgütlenmenin gerçekte sendika olabilmesi için dar anlamda bir meslek grubunun çıkarını savunan örgütlerden doğal olarak farklı olması gerekmektedir. Çünkü bir işçi örgütü olan sendikalar, dar bir meslek grubu örgütü biçimiyle hareket edemez. Böyle hareket etmesi demek, onun kendi misyonuna ihanet etmesi anlamına gelir; ya da salt ekonomik ve bazı pratik kazanımlarla sınırlı bir oluşum da ciddi anlamda sendika örgütlülüğünü ifade edemez. Bütün bunların yanı sıra kapitalizmi aşma perspektifine sahip olmaları gerekmektedir. Yoksa süreç içerisinde yozlaşmış sistemin birer parçası haline gelirler. Durum böyle de ol-

Bugün sendikal hareket değerlendirilirken bir kriz vurgusu öne çıkarılıyor. Kuşku götürmez ki bir kriz söz konusudur. Ama bunu kapitalizmin krizinden ayrı düşünemeyiz. Bu nedenle kapitalizmin krizine vurgu yapmakta fayda var.

muştur. İşin başında kapitalizmi aşma perspektifiyle hareket eden işçi örgütleri, giderek yozlaşmışlar, düzeni değiştirme perspektifinden uzaklaşmışlar ve sömürü düzeninin bir parçası haline gelmişlerdir. Diyebiliriz ki, bu süreç aslında yeni bir süreç değildir. 1945'ten itibaren böylesi bir sürece girmişlerdir. 1945'te işçi sınıfı ve onun örgütü sendikalar taleplerinden vazgeçmeye başlamışlardır. Asıl geri çekilme bu dönemde olmuştur. Bu dönem aynı zamanda güçlü sendikaların sistemle bütünleştiği dönemdir. Artık kapitalizmi değiştirmekten vazgeçilmiştir. Ve sendikalar giderek yozlaşmış, devletin ideolojik aygıtları işlevini görmeye başlamışlardır. Bütün dünya için geçerli olan bu tespit, Türkiye söz konusu olduğunda geçerli değildir. Çünkü bizde işçi örgütleri, mücadele sürecinde ve kendi iç çelişkilerinden dolayı yozlaşmamışlardır. Daha baştan yoz örgütler olarak kurulmuşlar ve devletin ideolojik aygıtı işlevini görmüşlerdir. Bundan dolayıdır ki, hiçbir kritik 'dönüşüm' anında belirleyici olmamışlardır. Tabii ki bunun böyle olmasının bir dizi nedeni sıralanabilir. Ama sıralamanın fazla bir önemi olmadığı kanısındayım. Sonuçta işçi örgütleri her dönem resmi ideolojinin belirlediği alan içerisinde hapsolmuş, ideolojik anlamda bağımsızlaşmamıştır. Bu nedenle sınıfa özgü yaklaşım ve pratik sergi-

leyememiştir.

Bugün sendikal hareket değerlendirilirken bir kriz vurgusu öne çıkarılıyor. Kuşku götürmez ki bir kriz söz konusudur. Ama bunu kapitalizmin krizinden ayrı düşünemeyiz. Bu nedenle kısaca kapitalizmin krizine vurgu yapmakta fayda var.

Fordist üretim sisteminin sağladığı yüksek üretim artışı ile büyük ve istikrarlı pazarlar ve talep artışındaki karşılıklı uyum sayesinde kapitalizm, tabir edildiği gibi bir dönem "altın çağ"ını yaşamıştır. Bu "altın çağ" 70'li yılların başında sona ermiş ve kapitalizm yeniden bir krize sürüklenmiştir. Bu gelişip geçici bir kriz olarak algılanmamalı. Kimi Marksist iktisatçıların öne sürdüğü gibi "uzun dalga" krizidir. Gerçekte fordist üretim sistemi gelişme olanaklarının sonuna gelmiş ve tıkanmıştır. Bu dönemde uygulanan petrol ambargosu, sadece bu krizi derinleştiren ve kitlelerin günlük yaşamını doğrudan etkileyen bir rol oynamaktan öteye gitmemiştir.

Fordist sistemi ayakta tutan geniş ve istikrarlı pazar ve yüksek talep olgusu çökerken, küçük ve çeşitlilik arz eden bir talep yapısı egemen hale gelmeye başlamıştır. Böylesi bir talebin şekillendiği pazara fordist üretim sistemi ile cevap vermek mümkün değildi. Kuşkusuz fordist üretim sisteminin tıkanmasına ve kapitalizmin krize sürüklenmesine tek neden geniş ve istikrarlı pazar ve yüksek talebi ortadan kaldıran koşullar değildi. Bunların yanı sıra üretim sisteminin kendi içsel tıkanıklıkları ve bunların kar oranlarının düşme eğilimini hızlandırması üzerinde de durmak gerekir.

Fordist üretim sisteminde iş-

çi ürettiği ürüne yabancılaşmıştır. Üretim üzerinde hiçbir denetime sahip değildir. Makinenin basit bir uzantısı olan işçi, tam anlamıyla "ücretli köle"dir. Böyle olunca da sistemin süreç içerisinde verimliliğinin düşmesi kadar doğal bir şey olamaz. Kar oranlarının düşmesi, giderek sanayi üretiminin azalmasına yol açmıştır. Bunun sonucunda ise spekülatif yatırımlar üretken yatırımlardan daha karlı duruma gelmiştir.

Bütün bu gelişmeler sendikaları da etkilemiştir. Çünkü fordist sistem, kendi mantığının ürünü olan "sosyal devlet" in yapısı gereği güçlü sendikalar ve sendikacılıkla uyum içerisindedir. Bu süreçte "ücret sendikacılığı" en iyi dönemini yaşamıştır. Hatta denilebilir ki sendikalar açısından bu dönem, bir bakıma "altın çağ" dönemidir. Kapitalizmin krizi ile birlikte bu dönem değişmiştir. Kendilerini sisteme entegre eden sendikalar, kapitalizmin krize girmesiyle birlikte karşılaştıkları sorunları aşamamaya kriz içerisine sürüklenmişlerdir. Kendilerini 'barış' koşullarına göre şekillendiren sendikalar, saldırı karşısında kan kaybına uğramış ve etkisiz hale gelmişlerdir. Kendi ülke kapitalistleriyle uyumlu olma yolları arayan, "uzlaşma"nın nimetlerinden ve gerekliliğinden söz eden, sınıflar arası ilişki ve çelişkilerin değiştiğini savunan 'çağdaş sendikacılık' yolunu tutmuşlardır. Bugün ise çok daha geri konumlardadırlar.

Yeni emek örgütleri

Diyebiliriz ki; ücretli emek başlangıçtaki tarihsel konumuna geri dönmüştür. Çünkü

Kendilerini sisteme entegre eden sendikalar, kapitalizmin krize girmesiyle birlikte karşılaştıkları sorunları aşamamaya kriz içerisine sürüklenmişlerdir. Saldırı karşısında kan kaybına uğramış ve etkisiz hale gelmişlerdir.

1870-1914 aralığında; reel ücretlerde artış, çalışma saatlerinin kısılması, çocukların çalıştırılmasının açıkça yasaklanması, 1890-1919'a kadar devam eden sendikalaşmadaki hızlı yükseliş, özellikle 1980'lerden sonra üye sayısında gözle görülür bir azalmanın, hatta kimi durumlarda bir çöküşün yaşanması ya da gelinen noktada reel ücretlerdeki duraklama veya düşük bir artışın söz konusu olması, çalışma saatlerinin her geçen gün artarak devam etmesi... Yine 1980'lerden sonra geçerli hakim politikaların sosyal dayanışma mekanizmalarını tasfiyesi ve kademeli olarak bireysel sorumluluğa dönüşün olması... Bugün dünyada ve ülkemizde çocuk işçi sayısının her geçen gün artarak devam etmesi... [Yaşları 12-14 arasında değişen 80 bin çocuk tarım sektöründe çalışıyor. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na göre 12-14 yaş arası yaklaşık 90 bin çocuk, başta tarım sektörü olmak üzere çeşitli iş kollarında çalışıyor. Bakanlığın istatistiklerine göre 'Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 12-14 yaş arası 49 bin 294 kız çocuğu, 38 bin 626 erkek çocuk çeşitli sektörlerde çalışıyor. Bakanlık kayıtlarına göre 12-14 yaş arası çocukların en çok istihdam edildiği sektör, tarım sektörüdür. Bu sektörde çalışan çocukların toplam sayısı 78 bin 748. İstatistiklere göre tarımda 44 bin 410 kız çocuğu işçi olarak çalışırken, 34 bin 338 er-

kek çocuk bu sektörde çalışıyor. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın internet sitesinde çocuk işçiler bölümünde yer alan istatistikler şöyle:
Adıyaman; 5 bin 273 kız, 3 bin 583 erkek
Batman; 2 bin 210 kız, bin 885 erkek
Diyarbakır; 13 bin 411 kız, 7 bin 876 erkek
Antep; 3 bin 130 kız, 5 bin 900 erkek
Kilis; 993 kız, 628 erkek
Mardin; 5 bin 410 kız, 3 bin 808 erkek
Siirt; bin 786 kız, bin 337 erkek
Şırnak; Bin 875 kız, 723 erkek
Urfa; 15 bin 206 kız, 11 bin 886 erkek.

Uzmanlar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın resmi sitesindeki kayıtlı rakamlar dışında, buna bir de gayri resmi çalıştırılan çocuklar eklendiğinde, çalışan çocuk sayısının hayli fazla olduğunu belirtiyorlar. Ayrıca uzmanlar çocukların büyük bir bölümünün yaz aylarında Harran, Söke, Çukurova, Ege gibi bölgelerde aileleriyle birlikte çalıştırıldığına dikkat çekiyorlar.] Bütün bunların bize gösterdiği, ücretli emeğin başlangıçtaki tarihsel konumuna geri dönüşünün ibareleridir.

Salt bu değil, bugün için kimi verilere göre ülkemiz ve Türkiye cephesinde yaklaşık 16 milyon kişi ücret geliriyle geçinmektedir (Antep-Adıyaman ve çevresinde yaklaşık 500 bin işçi bulunmaktadır). Bunların 14 milyonu işçi, 1.5 milyonu kamu emekçisidir. Özel ve kamu sektöründe işçilerden yalnızca 4.8 milyonu sigortalı ve bunların da yalnızca 700.000'i sendikalı ve toplu sözleşmeli-

dir. Yani Türkiye'de ücretle geçen nüfusun %65'i güvencesiz işçilerden oluşmakta, sanayi ve hizmet sektörü esas olarak güvencesiz işçiler tarafından yürütülmektedir. Bir diğer veri: Türkiye ihracatının motor sektörünü oluşturan tekstil sanayiinin %90'ı fason üretim yapan şirketlerden oluşmaktadır. Ve bu şirketlerde çalışan işçilerin %80'i kayıt dışı çalışmaktadır.

Bugün uygulanan neoliberal politikalarla emeğin kendi içinde parçalanması, sınıfın bölünmesi ve sınıf rekabeti her geçen gün artarak devam etmektedir. Bütün bunlarla birlikte yukarıda bir biçimde izah edildiği gibi sendikal hareket güçsüzleşmiş ve halihazırda işçi sınıfının ancak küçük bir azınlığını kapsamaktadır. Ücretli çalışanların ezici çoğunluğu tamamen korumasız ve örgütsüz konuma itilmiştir. Bu kesimde sömürü yoğunlaşmış, belirttiğimiz gibi emeğin başlangıçtaki tarihsel konumuna geri dönmüştür. Ve vahşi çalışma koşulları hüküm sürmeye başlamıştır. Öyle ki; yoksulluk sınırının altında yaşayanların sayısı her geçen gün artmaya devam etmektedir. Ücretli çalışanların örgütsüz bir yığına dönüştürülen büyük çoğunluğu, halen hak arama araçlarından ve bilincinden yoksundur.

Bugün sendikal hareket toparlanmaya, sendikalaşma oranı giderek yükselmeye başlasa bile, emek sürecinin yeni örgütlenme tarzı, sendikaların yanı sıra varolacak yeni tipten

Bugün sendikal hareket toparlanmaya, sendikalaşma oranı yükselmeye başlasa bile, emek sürecinin yeni örgütlenme tarzı, sendikaların yanı sıra varolacak yeni tipten oluşumları ve işçi örgütlenmelerini görece kalıcı bir ihtiyaç haline getirmiştir.

oluşumları ve işçi örgütlenmelerini görece kalıcı bir ihtiyaç haline getirmiştir. Esnek üretimin bütün iş kollarını ve emek türlerini kapsayacak şekilde genelleşmesi ve yeni istihdam biçimleri bunun başta gelen nedenlerindedir. Oluşan boşlukların, sendikalarla eşgüdümlü biçimde çalışacak ve onları tamamlayacak işçi örgütleriyle doldurulması kendisini dayatan bir ihtiyaçtır.

İşçi sınıfının uzun bir mücadele tarihinin ürünü olan kazanımları budanmış ve sürüp giden hak gaspları devam etmektedir. Bu süreçte salt kazanımları koruma refleksiyle hareket edilemez. Çünkü ilgili yasalar ve uluslar arası sözleşmelerde ücretli çalışanların halen sahipmiş gibi göründükleri haklarla fiili durum arasında giderek genişleyen bir gedik oluşmuştur. Yani emekçiler kağıt üzerinde varolan haklarını dahi kullanamamaktadır. Bu nedenle hem yeni hak kayıplarını hem de varolan haklara işlerlik kazandırmayı hedefleyen bir itirazın örgütlenmesi yakıcı bir ihtiyaçtır.

Bugün hayatın her alanında yabancılaşma, sınıf/emek kimliğinden ve aidiyetinden uzaklaşma, bölünme ve sistemle bütünleşmeyle birlikte, yaratı-

lan çok çeşitli türden statü farklılıkları ile işçi sınıfının iç dayanışması baltalanmakta ve tersi yönde bir iç rekabeti kızıştırmaktadır. Sınıfın iç dayanışmasının ve kolektif bilincinin yeniden inşasına katkıda bulunacak şekilde ve bu statü farklılıklarını da kapsayacak, olabildiğince genişletilmiş bir hak mücadelesi kaçınılmazdır. Bütün bunlarla birlikte bugün ihtiyacı duyulan örgütlenme şudur:

*Çalışanlar arasında örgütlü hak arama bilincini ve kararlılığını geliştirmek,

*İşçi haklarını toplumun ve kamuoyunun gündemine taşımak, bu hakların giderek güçlenen bir meşruiyet edinmesini ve yaygın bir onay görmesini sağlamak,

*Pratiği ve eğitim faaliyetleriyle işçiler arasında yeni bir öncü kuşağın, kadronun ve sendikal aktivistlerin yetişmesine katkıda bulunmak,

*İşkolu, statü ve inanç farklılıklarını aşarak, sınıf dayanışmasının bir zemini, hak arayışlarının bir başvuru ve destek alma odağı haline gelmesini sağlamak, işçiler arasında etnik, dini ve her türlü ayrımcılığa karşı mücadele etmek,

*İşçilik ve işsizliğin her an değiştiği koşullarda, salt işçilerin değil, işsizlerin de örgütlenebileceği bir statüde olmak...

Kuşkusuz bunlar çoğaltılabilir. Ama aslolan, bugün için yeni emek örgütlülüklerine ihtiyaç olduğunu bilince çıkarmak ve bunun için adım atmaktır.

Alevilik ve Kemalizm

✍ Metin Aktaş

Tuncelili yoksul bir Kürt Alevi ailenin çocuğu olarak doğdum; elli yıllık yaşamımın büyük çoğunluğu Tuncelili Kürt Alevileri içerisinde geçti. Çocukluk yıllarım, 1938 Dersim İsyanı'nda kocaları, çocukları, akrabaları, dostları, komşuları Sultan Baba Dağı'nda birbirine bağlanarak canlı canlı yakılmış kadınların ağıtları, şin-şivanı arasında geçti. Yaşamayanlar bu acının korkunçluğunu, dayanılmazlığını tahmin edemez; aradan uzun yıllar geçtiği, bu kadınların tümü ölüp gittiği halde hala bu kadınların ağıtları, şin-şivanları kulaklarımda yankılanır, yüreğim acıyla parçalanır. Genç

yaşta eşlerini, akrabalarını, dostlarını yitirmiş bu dul kadınların ağıtlarının derinliklerindeki acıyı sözle anlatmak mümkün değil. Biliyorum, bunları neden anlattığımı soracaksınız bana. Şimdi Aleviler içerisinde örgütlenmiş, Aleviler adına konuştuğunu söyleyen, "en iyi Kemalist olmak"ta birbirleriyle yarışan kimi Alevi insanları dinledikçe hep o dul kadınları anımsarım, gözlerim dolar. O insanlar sağ olsalardı, benim gibi soracaklardı "en iyi Kemalist" olmakla övünen Alevi insanlara: Kemalizm ne verdi Alevilere? Evet, Kemalizm ne verdi Alevilere? Radikal sağ tehlikeyi bir öcü gibi göstere-

rek Alevileri Kemalistlerin peşine takan kimi Alevi kurumlarının başındaki insanlara soruyorum: İttihat ve Terakki, Jön Türkler, Kemalizm ne verdi Alevilere? Yüz yıllardır Alevileri yok sayan, zorla, baskıyla asimile etmeye çalışan iktidarların alternatifi Kemalizm mi? Bu inkarcı, asimilasyoncu iktidarların son yüz yılında iktidarda olan Kemalistler değil mi? Bu insanların Alevileri tercihlerle yönlendirirken uyguladıkları politika şudur: Kırk katır mı, kırk satır mı! Bizim tercihimiz ne kırk katır, ne de kırk satır olmalıdır.

Acı olan şey, Alevileri Kemalistlerin peşinde sürükleme-

ye çalışan kişilerin, kurumların kendilerine 'sol' demeleri. Aleviler adına konuşan ve sözüm ona Alevileri radikal sağa karşı koruduğunu söyleyen bu kesimlerin solla bir ilişkisi olmadığını, bu insanların, kurumların Alevi sorununu çözemeyeceklerini Aleviler artık anlamalıdır. Son yüz yıldır iktidarda olan Kemalistlerin Alevilere hiçbir şey vermediğini; baskıyla, asimilasyoncu politikalarla Alevileri yok etmeye çalıştığını bilmeyen bir insan kaldı mı bu ülkede? Kemalistlerin iktidarda olduğu son yüz yılda ülkemizde yaşanan onca acı deneyimi anlatmama gerek yok. Zira her şey apaçık, pervasızca halkımızın gözlerinin önünde yaşandı.

12 Eylül darbesinden sonra Tunceli'de yöneticilerin halkı zorla evlerinden, işyerlerinden çıkararak, dışarıdan getirilen cami imamlarını dinlemeye zorladıklarının, Alevilerin mezar taşlarını kırdıklarının, Sünni mezhebinden bir tek yurttaşımızın yaşamadığı Alevi köylerine cami yaptırdıklarının, yoksul Alevi çocuklarını topluyarak imam hatip liselerine götürdüklerinin canlı tanığıyım. Burada bir yanlış anlama olmasın diye önemli bir şeyi vurgulamadan yazıma devam etmek istemiyorum. Ben, ülkemizde Sünni yurttaşlarımızın ibadet yerlerinin açılmasına karşı değilim. Sünni yurttaşlarımızın ibadetlerini kendi anadilleriyle özgürce yapmalarından yana'yım. Günün birinde iktidarlar Sünni mezhebenden yurttaşlarımızın özgürce ibadet etmelerini engelleseler, ben Sünni yurttaşlarımızın yanında olacağım. Nihayet bugün ülkemizde Kürt kökenli Sünni mezhebenden yurttaşlarımız ibadetlerini kendi anadilleri olan Kürtçe'yle

Babamın, annemin evi-köyü iki kez yakılarak zorla sürgüne gönderildiler. Birinci sürgünlerini dokuz-on yaşlarında, babaları kurşuna dizilerek yaşadılar. İkinci sürgünü altmış yaşlarında yaşadılar. Babam bu ikinci sürgüne dayanamayarak öldü.

yapamıyorlar. Bu sorunun çözümü için, bir Alevi olarak, Sünni Kürt yurttaşlarımızın ibadetlerini kendi anadilleriyle yapmasından yanayım. Ben kendi özgür iradesiyle Sünni mezhebine girmiş bir Aleviye yada Alevi mezhebine girmiş bir Sünniye karşı değilim. İnsanın kendi özgür iradesiyle sağladığı her dönüşüme saygılı bir insanım. Benim karşı olduğum, Alevi mezhebinin iktidar tarafından yok sayılarak zorla Sünnileştirilmesidir. Bu ayrıntıya dikkat etmek zorundayız. Her insan zorla yapılmak istenen entegrasyona karşı olmalıdır. Çünkü zorla yapılan entegrasyon, acı, mutsuzluk demektir.

Ben zorla entegrasyona uğratılmaya çalışılan Tuncelili Kürt Alevilerin içerisinde büyüdüm. O insanların acılarına tanık oldum. Siz bir insan yaşamı içerisinde iki kez evi-köyü yakılarak zorla sürgüne gönderilmesinin ne dayanılmaz bir acı olduğunu bilemezsiniz. Gelin onu bana sorun. Babamın, annemin evi-köyü iki kez yakılarak zorla sürgüne gönderildiler. Birinci sürgünlerini dokuz-on yaşlarında, babaları kurşuna dizilerek yaşadılar. İkinci sürgünü altmış yaşlarında yaşadılar. Babam bu ikinci sürgüne dayanamayarak öldü. Annem hala köyü için ağıtlar yakıyor. Her sabah annemin ağıtlarıyla uyandığımda, bir insan olarak yaşadığım çaresizliği anlayamazsınız. Tuncelili Kürt Alevilerin % 90'ı bu acıyı

yaşamıştır. İnkârın, imhanın, asimilasyonun sonucu işte bu acılardır. Son yüzyılda Kemalist iktidarlar Alevilere kan ve göz yaşından başka bir şey vermedi. Şimdi Kemalizme en iyi hizmet etme yarışına girmiş, "en iyi Kemalist" olmakla övünen Alevi insanların savundukları; acı, gözyaşı, sürgün ve kıyımdır. Başlangıçta bu insanların politik yanılığı içerisinde olduklarını düşünürdüm. Şimdi görüyorum ki yapılmak istenilen şey korkunç bir oyun, korkunç bir tuzaktır. İslam dini içerisinde farklı bir yorum olan Aleviliği Türk ulusunun resmi ideolojisi haline getirmeye çalışmaktadırlar bu insanlar. Bu politika, Alevileri yok sayan, İslam dışı "sapkın" bir ekol olarak gören radikal sağ politikadan daha tehlikeli ve korkunçtur. Uluslar üstü bir inanç olan İslam dininde reformcu bir yorum olan Aleviliği Türk ulusunun bir inanç sistemi haline getirdiğimizde bitiririz.

Bu kısa yazıda Aleviliğin doğuşunu, tarihsel gelişim içerisinde yaşadığı evrimi anlatamam size, bu ayrı bir yazının konusu. Aleviliğin uluslar üstü bir mezhep olduğu gerçeğini akli selim her insan kabul eder. Alevilik sadece Türk ırkının bir inancı değildir; bugün ülkemizde Türk Alevileri dışında sayıları milyonlara ulaşan çok sayıda Kürt, Arap Alevi yaşamaktadır. Milliyetçi ideolojiyle zehirlenmiş bu kesimler ülkemizin bu gerçeğini yadsıyarak, Alevi olan herkesin Türk olduğunda olan ısrarlarını sürdürmektedirler. Bu kesimler, Aleviliğin İslam dışında Şaman, Zerdüş dinlerinin yaşayan hali olduğunu iddia ederek, Aleviliğin Türklere ait bir inanç olduğunu kanıtlamaya çalışmakta-

dırlar.

Bütün dinlerde olduğu gibi İslam dini de içerisinde doğduğu toplumların kültürlerinden, coğrafik yapısından etkilenmiş, onlardan bir çok şeyi alarak beraberinde geleceğe taşımıştır. Hz. Muhammed kendisinden önceki kültürleri, inançları yadsımamış, onların devamı olduğunu Kuran'ın bir çok ayetinde vurgulamıştır. Hz. Muhammed'in vefatından sonraki üç yüz yıl içerisinde şekillenmiş İslam dini içerisinde etkin bir mezhep olan Sünni mezhebi, ibadet tarzı, namaz, oruç, sünnet, hac dahil bir çok inanç ve yaşam tarzını, İslam dini öncesi Ortadoğu'da, Mezopotamya'da yaşamış etkin bir inanç tarzı olan Saabi dininden almıştır. Sanıldığı gibi aksine, İslam dini öncesi kültürlerden, inançlardan sadece Aleviler değil, Sünni mezhebi, İslam dininin kendisi de etkilenmiş, kendisinden önceki inançlardan, kültürlerden bir çok şeyi geleceğe taşımıştır. Aksini iddia etmek gerçekçi değil, bilimsel değil. Bir panelde, Alevilerin İslam dini dışında ayrı bir din olduğunu savunan insanlardan birine sormuştum: Alevilerin İslam olup olmadığının ölçütü nedir? Kendilerini İslam olarak gören büyük bir kitleye siz ne hakla İslam dininden değilsiniz diyebiliyorsunuz? Bu hakkı nereden alıyorsunuz? Söz konusu şahıs bana, İslam dini içerisinde bir yorum olan Sünni mezhebinin kurallarını saymış, Alevilerin bu kurallara uymadığını söyleyerek İslam olmadığını kanıtlamaya çalışmıştı. Peki, İslam dininin ölçüsü olarak neden Şia veya Alevi mezhebini almayıp da Sünni mezhebini aldığını sorduğumda verdiği yanıt çok saç-

Son yüzyılda Kemalist iktidarlar Alevilere kan ve göz yaşından başka bir şey vermedi. Şimdi Kemalizme en iyi hizmet etme yarışına girmiş, "en iyi Kemalist" olmakla övünen Alevi insanların savundukları; acı, göz yaş, sürgün ve kıyım.

ma ve bilim dışıydı. Çünkü Sünni mezhebi İslam dini içerisinde etkin mezheptir. Radikal sağcılar yıllardır savunduğu "İslam dininde tek ibadet tarzı vardır" düşüncesini Kemalist solcular da savunmaya başlamıştı. Çünkü bu düşünce politik olarak onların işine geliyordu. Onlar İslam dini içerisinde bir yorum olan Sünni mezhebini eşittir İslam dini sayarak, Sünni mezhebi dışındaki diğer mezhepleri İslam dini dışında göstererek, bir taşla iki kuş vuruyorlardı. Kemalist devletin Diyanet İşleri Başkanı Bardakçı ve Başbakan R.Tayyip Erdoğan, Aleviliğin İslam dini içerisinde bir mezhep olmadığına, cem evlerinin ibadet yeri değil folklorik faaliyetlerin yürütüldüğü yerler olduğunda ısrar etmektedirler. Çünkü bu kesimlere göre insan ancak Sünni mezhebini ibadet tarzına göre ibadet ederse müslüman olur. Oysa Tanrı'ya yakarmanın doğru yolu yoktur. Nasıl inanıyorsan, nasıl hissediyorsan öyle yakar. Muhittin Arabi, "Yeryüzünde ne kadar insan yaşıyorsa Tanrı'ya o kadar giden yol vardır" demişti. "Tanrı'ya yakarmanın tek bir yolu vardır, o da bizim yakarma yolumuzdur" düşüncesi ne insani bir bakış, ne de İslami bir bakıştır. Bugün kendi ibadet tarzları dışında diğer ibadet tarzlarını ibadet tarzı görmeyen bu radikal sağcılar politikalarını benimseyerek, Sünni mezhebinin ibadet tarzı dışındaki diğer ibadet tarzlarını

gayri İslami gören solcular, Kemalistler büyük bir yanlılığı içerisinde. Peki gerçek ne? Sanıldığı gibi Hz. Muhammed döneminde, bugün şekillenmiş Sünni mezhebinin ibadet tarzı resmi ibadet tarzı mıydı? Bu soruya evet demeyeceğim. Sanıldığı gibi Hz. Muhammed döneminde şekillenmiş, monotonlaşmış tek bir ibadet tarzı yoktu; Hz. Muhammed döneminde beş vakit namaz yoktu; hatta namaz bile yoktu. Sela vardı. Sela, Arapça'da dua anlamına gelir. Namazın içerisinde dua olmasına rağmen sadece dua değildir. Kendi içerisinde bütünlük arz eden bir çok faaliyetten oluşmuş bir ibadet tarzıdır. Bu ibadet tarzı peygamberin ölümünden üç yüz yıl sonra şekillendi. Peygamber Kuran'da günde iki kez selayı farz kılar; sabah güneş doğarken, akşam güneş batarken; yatmadan önce dua etmeyi de farz değil, sünnet olarak önerir Kuran'da. Tekrar ediyorum; namazı değil, selayı farz kılar. Çünkü peygamber zamanında monotonlaşmış, sonsuzluğa kadar aynı sözleri tekrarlamaya mahkum edilmiş bir ibadet tarzı yoktu. Beş vakit namaz, peygamberin ölümünden yüz yıllar sonra kabul edildi. Kuran'da beş vakit namaz yoktur. Bu bir yorumdur.

İslam dini içerisinde tek ibadet tarzını meşru gören, meşru gördükleri Sünni ibadet tarzı dışında bütün ibadet tarzlarını İslam dini dışında gören bu çevreler, bırakın Alevilerin cem ibadetini, Sünni mezhebi içerisinde büyük, önemli ekoller olan Nakşilerin, Kadirilerin, Mevlevilerin kendine özgü zikir ayinlerinde yaptıkları ibadeti bile İslam dışı ibadet olarak görmektedirler. Oysa Sünni

mezhebinde bile tek bir ibadet tarzı değil, bir çok ibadet tarzı vardır. Örneğin Kabe'de yapılan ibadet, kutsal ziyaretlerde yapılan ibadet namazdan farklı ibadet tarzıdır. Hatta Sünni mezhebinde, kurban olarak kesildiğinde bir hayvanın yaşamına son vermek bile ibadet sayılmaktadır. Bütün dinlerde olduğu gibi İslam dininde de inanlar Tanrı'ya karşı olan görevlerini farklı ibadet tarzlarıyla ifade edebilirler. Bu çoğulluk, farklılık dini zenginleştirir, daha geniş çevrelere yayılmasını, daha da hoş görülmesini sağlar. Hiçbir ibadet tarzı yalnız başına dini tanımlayamaz. Din; içinden doğmuş, zenginleşmiş bütün yorumların toplamıdır. Dini böyle görürsek, İslam dini içerisinde doğmuş

farklı mezhepleri, farklı yorumları anlayabiliriz.

Yazıma son verirken birkaç önemli noktayı vurgulamak istiyorum. Alevi mezhebi İslam dini içerisinde bir mezheptir. Şia (İmamı Caferi Sadık) mezhebi içerisinde doğmuş İsmaili ve İsmaili mezhebi içerisinde doğmuş, iki yüz yıla kadar Mısır'ı yönetmiş Fatimiler ekolünün Anadolu'daki şekillenmesidir. Alevilik tanımı ilk defa İttihat ve Terakki önderi Mithat Paşa tarafından 1900'lerin başlarında ortaya atıldı. Ondan önce Alevilere Işıkçılar, Kızılbaşlar, Caferiler deniliyordu. Mithat Paşa daha o yıllarda Aleviliği Türk ırkının inanç sistemi haline getirmeyi planlıyordu. Bugün uygulanmak istenen de bu politikanın devamı

dır. Alevilik Türk ırkının bir inanç sistemi değil, uluslar üstü bir mezheptir. İslam dini içerisinde bir takım yeniliklere sahip olmasına rağmen, sanıldığı gibi çağımızda toplumların ihtiyacına cevap verecek bir toplumsal sistem değildir. Semah etmek, namaz kılmak gibi bir ibadettir. Ne namaz kılmaktan kötü bir ibadettir, ne de iyi. Bütün ibadetler gibi bir ibadettir. Alevilerin ibadet tarzını ibadet olarak görmeyen radikal sağa karşı alternatif, yüz yıldır iktidarda olan, Alevilerin varlığını kabul etmeyerek dinsel bir despotizmle Alevileri eritip Sünnileştirmeye çalışan Kemalizm değil; Alevilerin alternatifidir.

İdeoloji ve politikada devrimci duruş - (II)

✍️ Hürşit Kaşıkırmaz

Yazımızın birinci bölümünde genel anlamda konuyu ele alarak değerlendirme, açıklama ve kimi yeni kimi eski olgulara açıklık getirmeye çalışmıştık. Birinci bölümü bitirirken, ikinci bölüm için bazı örnekler vererek konunun daha iyi anlaşılması için çaba sarfedeceğimi belirtmiştim.

Bu örneklerle geçmeden önce belirtmekte yarar gördüğüm bir şey var; çağımız egemen sınıfı burjuvazinin hakim olduğu toplumsal sistem kapitalizmde, sistemin niteliğini değiştirmeksizin, onun sınırları içerisinde durmadan bir devinim yaşadığı ve bu devinimin onun varlık ve yaşamını idame (sürdürme) etmesini sağladığı gerçekliğine

işaret etmek istiyorum. Gerçi bu tespit yeni değildir. Marx ve Engels 1850'li yıllarda serbest rekabetçi kapitalizmin hakim olduğu dönemde konu ile ilgili olarak şu tahlil ve tespitte bulunuyorlar: "Burjuvazi, üretim aletlerinde ve dolayısıyla üretim ilişkilerinde, yani sosyal ilişkilerin tümünde durmadan devrim yapmazsa yaşayamaz." (Komünist Manifesto, sayfa 34.) Dikkat edilecek olursa Marx ve Engels, burjuvazi sistem içerisinde durmadan devrim yapmazsa yaşayamaz diyorlar. O günden bu yana, yani Komünist Manifesto'nun yazıldığı 1848'den bu yana durmadan devrim yapan burjuvazi, her konuda yenilikler ileri sürmek

zorunda kalıyor. Gerek olumlu gerek olumsuz yenilik yaratamayan burjuvazi yaşamını sürdürmekte zorlanacaktır. Bugün bizim bahsettiğimiz değişiklikler, Marx ve Engels'in dile getirdikleri 'durmadan devrim' teorisi Lenin'in 1900'lü yılların başlarında tahlil ettiği emperyalizm ile, yani kapitalist sistemin tekelci aşamaya sıçrama yapmasıyla noktalanmadı. 1850'li yıllardan 1900'lü yıllara kadar geçen 50 yıllık mesafede değişiklik oluyor da 1900'lü yıllardan 2000'li yıllara kadar geçen 100 yıllık mesafede değişiklik olmadı demek veya öyle düşünmek Marx ve Engels'in tahlil ve tespitine ters düşmek demektir. Zaten bu ya-

zıda benim üzerinde durduğum ve durmaya çalıştığım, eski durumu gözardı etmeksizin, bugün gündeme gelen değişiklikleri anlamak, kavramak ve ona göre hareket noktasını belirlemeye çalışmaktır.

Öncelikli olarak somut durumun somut bilimsel tahlili yapılarak hareket noktası belirlenecekse ve bu genel bir kabul ise, Marx, Engels, Lenin, Stalin, Mao ve diğer devrimci-komünist önderlerden bu yana başta bilim ve teknikte artı emperyalist-kapitalist sistemde bugün dünden farklı olarak nasıl bir strateji uygulanıyor, bunların işçi ve emekçilere artı topluma olan yansımaları nelerdir, nasıl bir gelişme söz konusudur, özü itibarıyla bu yeni stratejiye karşı işçi-emekçi cephesi nasıl konumlanmalıdır, yani nasıl bir stratejiye sahip olmalıdır? Bizler asıl bu duruma kafa yormalıyız. Bundan 100-150 yıl önce, o günlerin koşullarına göre yapılan tahlil ve tespitler ile bugün politika yapmaya çalışırsak gelişmelerin gerisine düşeriz. Evet, geline aşamada kendilerini sosyalist-sol olarak tanımlayan kesimler gelişmelerin gerisine düştüklerinden dolayı çekim merkezi olamamaktadırlar. Yani bu kesimler işçi ve emekçilere çağa denk düşen perspektifler sunamadıkları için, şu anki savunuları ezilen çoğunluk için bir anlam ifade etmemektedir. Deyim yerinde ise -ki öyledir- şu anda kendilerini devrimci, sosyalist-sol olarak tanımlayan kurum, kuruluş ve kişiler çağa denk düşecek bir ideolojik-teorik yenilenmede bulunmadıkları için sosyal demokrat bir konuma düştüler. Onların bu duruma düşmeleri, onların iradelerinin dışında gelişen bilim-teknik,

Deyim yerinde ise -ki öyledir- şu anda kendilerini devrimci, sosyalist-sol olarak tanımlayan kurum, kuruluş ve kişiler çağa denk düşecek bir ideolojik-teorik yenilenmede bulunmadıkları için sosyal demokrat bir konuma düştüler.

ilerleyen tarih ve emperyalist-kapitalizmin kendi çalışma ve işleme sisteminde, stratejisinde yaptığı değişikliklerden kaynaklanmaktadır. Aslında bu değişiklikler bu kurum-kuruluş ve aydınlar tarafından biliniyor. Ama bir bütün olarak bu değişiklikleri anlayıp kavrayarak ona göre yeniden üretim yapmak ve yeniden programatik ve tüzüksel olarak şekillenmek ve sosyalizme yeniden çağa denk düşecek bir içerik kazandırmak veya kazandırmaya çalışmak yerine, eski olanda diretmek ve ona göre hareket etmekle, illegaliteden legaliteye, legaliteden illegaliteye kaymak gibi çalışma yöntemleri ile değişiklik yapıldığı ve bu şekilde ilerleneceği zannediliyor. Şu bilinmelidir; ideolojik ve teorik olarak yeniden üretim yapılmadığı sürece ilerleme sağlanamaz. Evet, devrimci hareket devrimcilerin yarattıkları miras ve değerlerden yararlanarak bugüne kadar geldi. Ama geline aşamada bu miras ve değerler bitti/bitiyor. Bizim görevimiz, bu miras ve değerleri yiyip bitirmek değildir. Asli görevimiz, bu değerlere yeni değerler eklemek olmalıdır.

Burada şunu belirtmekte yarar var: Bugün dünyada devrim ve sosyalizm için insanlar ölüyor, mücadele veriliyor, etkinlikler yapılıyor. Fakat devrim ve sosyalizmin eski yöntemi ve içeriği kitleler nezdinde çekim merkezi değildir. Çünkü o içerik ve yöntem denendi ve he-

define kavuşmadan çözüldü/yıkıldı. İnsanlık tekrar o içerikli/yöntemli sosyalizme dönmeyiz. O içerik ve yöntem bundan 100-150 yıl önceki insan ufku, seviyesi, psikolojisi, istem ve arzularına göre tahlil ve tespit edildi. Ve o dönemde kitleler nezdinde çekim merkezi haline geldi. Şu anda eğer bizler bu hedef (sosyalizm) uğruna öleceksek -ki ölmeliyiz-, mücadele edeceksek -ki etmeliyiz-, etkinlikler düzenleyeceksek -ki düzenlemeliyiz-, öncelikli olarak çağımız insanının ufku, seviyesi, psikolojisi, istem ve arzularına cevap verecek içerikte bir sosyalizm projesi, yeni bir umutla, yani eski değerlere yeni değerler ekleyerek kitlelerin karşısına çıkmalıyız. Genel anlamda devrimci hareket bu yenden üretimi yapamadığı sürece yeni, taze kanı (gençliği) mücadeleye çekemez. Yeri gelmişken belirtmek istiyorum: Şu andaki devrimci kadroların durumu içler acısı bir durum oluşturmaktadır. İstisnalar hariç bu kadroların büyük çoğunluğu işlerin böyle gitmeyeceğini biliyor. Fakat bu öngörüü bilinçaltına yerleştiriyor. Bundan hareketle sözde 'devrim ve sosyalizm' diyor, ama özünde, bir yolunu bulduğunda kolayca çark ederek kapitalist sistemin kanatları altına sığınarak, onun olanaklarından yararlanmaya yöneliyor. Bu durum bizim şu andaki gerçekliğimizdir. Bu son yıllarda dünyada devrim ve karşı devrim güçleri arasında bir geçiş süreci yaşanıyor. Bu geçiş sürecinde karşı devrim (burjuvazi) ne yaptığını/yapacağını biliyor. Devrim cephesi bu konuda ideolojik ve teorik olarak çok geride kalmış bir durumdadır. Ama aynı zamanda bu son yıllar devrim

cephesi için yavaş yavaş birikimin mayalanmaya elverişli hale doğru evrildiği/evrileceği yıllar oldu/oluyor.

Afganistan ve Irak savaşlarıyla asıl hedeflenen nedir?

Biz, bu meseleyi genel anlamda emperyalistlerin yeni stratejisinden kopuk bir şekilde ele alamayız. Eğer ondan kopuk bir şekilde ele alırsak konu hakkında büyük bir yanılgıya düşeriz. Afganistan ve Irak'ta teokratik, gerici rejimleri kanlı bir şekilde deviren emperyalizm, eski rejimlerin yerine temsili parlamenter rejimleri getirdi/getiriyor. Irak'ta savaş devam ediyor. Emperyalistlerin gölgesi altında yeni Irak Anayasası onaylandı. Anayasa şu andaki haliyle, burjuva anlamda Ortadoğu'da en 'demokratik' anayasa niteliğine sahiptir. Bu strateji gereği son aylarda hedefte İran vardır. Emperyalizm eğer İran'da rejim değişikliğini gerçekleştirebilirse büyük oranda hedefine kavuşacaktır. Çünkü şu andaki haliyle Ortadoğu ve Kafkaslarda bu yeni stratejinin önündeki en büyük engeli İran oluşturmaktadır. Burada hedef, yeni talepler içeren pazarlar yaratmaktır. Emperyalizm bunu yaparken karşıt bir bloka karşı savaşmıyor. O, daha dün, hatta bugün ittifakta olduğu bir rejimin varlığına son vermeye çalışıyor. Bu rejim yerine yeni bir rejim getirmeye çalışıyor. Bir kez daha belirtmem gerekirse; emperyalizm, çağımızda sınıfsal anlamda ikisi de gericileşmiş olan rejimlerden birinin yerine diğerini getirmeyi hedefliyor. Bu rejimlerden temsili parlamenter rejim, teokratik rejime göre ile-

Irak'ta savaş devam ediyor. Emperyalistlerin gölgesi altında yeni Irak Anayasası onaylandı. Anayasa şu andaki haliyle, burjuva anlamda Ortadoğu'da en 'demokratik' anayasa niteliğine sahiptir.

ridir, fakat ilerici değildir.

Burada hedef, genel anlamda Ortadoğu ve Kafkaslarda yeni talepler içeren pazarlar yaratmaktır. Bölge, bir hayli temel enerji kaynaklarını barındırmakla birlikte, yeni dönemde emperyalistler için her konuda güçlü bir pazar olma özelliği taşımaktadır. Diğer yandan hemen hemen herkesin sıkça vurguladığı, bu savaşlarla "ABD, Rusya ile Çin'in etki alanını daraltıyor" tespiti de doğrudur. Fakat bu durumun anlaşılması için bu tespit tek başına yeterli değildir. Ben bu konuyu geniş bir şekilde işlemeyeceğim. Çünkü bu konu çokça işlendi/işleniyor. Bölgede teokratik rejimlerin yerine, parlamenter rejimlerin gelmesi emperyalistler açısından büyük öneme sahiptir. Çünkü o rejimlerin yıkılması, emperyalistlerin o ülkelere daha problemsiz girmesini sağlar. Böylelikle emperyalist-kapitalist kültürün o ülkelere girip hakim olması, oraldaki kültürün, gelenek ve göreneklerin tasfiye olması, kapitalizmin gelişmesi, emperyalistler için muazzam bir pazar oluşturacaktır. Yoksa ABD ve diğer emperyalist ülkeler ne zamandan beri halkların, işçi ve emekçilerin dostu oldular da Afganistan'da halkı molla rejiminden, Irak'ta halkı Saddam diktatöründen kurtarmaya yönelsinler, İran ve benzeri ülkelerde rejimlerin değişmesi gerektiğini savunsunlar!.. Bu konu ile ilgili olarak değinece-

ğim diğer bir şey ise; teokratik rejimler yerine parlamenter rejimlerin gelmesini savunan ABD ve diğer emperyalistler, bu ülkelerdeki rejimlere karşı 'barış, demokrasi ve özgürlük' söylemleriyle kitlelerden ciddi bir destek almaktadırlar. Bu durumu, 1700-1800'lü yıllarda Avrupa'da feodal monarşiye karşı burjuvazinin halk muhalefetini saflarına çekmek için 'barış, demokrasi, özgürlük' şiarlarını atmasına benzetiyorum. Buradaki farklılık 1700-1800'lü yıllarda Avrupa'da yerli genç burjuvazi kendi ülkesinde, kendi bölgesinde bu şiarları atarak halk muhalefetini kendisine yedekliyordu. Bu yeni dönemde söz konusu ülkelerde yerli burjuvazi böyle bir rol oynamıyor. Tersinden uluslararası burjuvazinin istem ve arzuları doğrultusunda (genel anlamda dünyada) bu teokratik rejimlerin yerine parlamenter rejimlerin gelmesi/getirilmesi hedeflendi/hedefleniyor. Kuşkusuz bu durum burjuvazinin yeni dönemde kendisine yeni metotlarla yeni pazar alanları açma ve sömürüyü katmerleştirmek için bu değişikliklerin olmasının gerekliliğinden hareket etmektedir.

Uluslararası burjuvazinin bu yeni dönemde bu metotla hareket etmesi, bu bölge ve ülkelerde genel anlamda halkın sempatisiyle karşılanmaktadır. Ve bu rejimlerin değişmesi/değiştirilmesi sırasında halktaki çoğunlukla birlikte büyük oranda yerli burjuvazi de -istisnalar dışında- bu değişikliğe olumlu yaklaşmaktadır. Emperyalist burjuvazinin bu yeni stratejisi burjuva anlamda hem olumluluk hem olumsuzluk içermektedir. Emperyalist burjuvazi daha dün, sosyalizm ve

sosyalizm savunusunun güçlü olduğu yıllarda, komünist ve devrimcilere karşı ittifak yaptığı feodal toplumun kalıntılarını oluşturan teokratik rejimleri, sosyalist sistemin yıkılması ve sosyalist düşüncenin son yıllarda emperyalistler için ciddi bir tehlike olmaktan çıkmasından kaynaklı olarak bugün kendi çıkarları için istemiyor. Bu rejim, emperyalizme karşı ciddi herhangi bir tehlike oluşturmamasına rağmen emperyalistler tarafından istenmiyor. Ve gerektiğinde onu yıkmak için zor dahi kullanıyor.

Bir daha belirtmek istiyorum: Emperyalist burjuvazi bu yeni stratejiyle daha çok sömürü ve kar hedeflemektedir. Durum bu olmasına rağmen, eski strateji döneminde baskı altına alınan, varlığı ve yokluğu tartışma konusu olan, kendisini burjuva anlamda ifade edemeyen, üzerinde yaşadığı topraklarda ve yönetildiği rejimler tarafından çağa denk düşen hiçbir hak ve hukuku olmayan, yasama, yürütme ve yargıda varlıkları tanınmayan, gerek ulusal, gerek cinsi, gerek dini azınlık veya çoğunlukların, bu yeni metot ile kısmen de olsa halk olarak, ulus olarak, cins olarak, dini azınlık veya çoğunluk olarak kendilerini ifade etmeleri gündeme gelmektedir. Bütün bunlar tam anlamıyla bir burjuva demokrasisi çerçevesinde olmasa da, eskiye oranla ileri bir değişiklik oluşturmaktadır. Bu durum görmezlikten gelinemez.

Sanayi taşıma

Emperyalist kapitalistler üretim için talep yaratma ve sınırsız kar etme metotları içerisinde sanayii taşıma da yer al-

Son yıllarda işe başlayan hemen hemen herkes sözleşmeli olarak çalışmaya zorlanıyor. Sözleşmeli olarak çalışmaya zorlanan her işçi, eskiden sahip olduğu sosyal hakların ortalama yüzde 50'sini kaybediyor.

maktadır. Dikkat edilecek olursa, önceki bölümde değindiğimiz sanayii taşıma bütün geri bırakılmış ülkeler için geçerli değildir. Sanayi belli ileri bir seviyedeki alanlara (gelişmekte olan ülkelere) taşınmaktadır. Emperyalist burjuvazi daha çok kar etme isteğinden hareketle sanayii taşıyor. Ve bu taşıyan sanayiye ev sahipliği yapan burjuvazi ise gereken şartları olgunlaştırıyor ve sanayi talep ediyor. Böylece her iki burjuva cephe, emperyalist burjuvazi ile yerli burjuvazi daha çok sömürü için birbirini tamamlıyor.

Üretimde daha çok sömürü

Sınırsız kar etme mentalitesine sahip olan burjuvazi 21.yy'da daha da vampirleşmektedir. Sosyal devlet anlayışının hakim olduğu 20.yy'da taylorist/fordist üretim modelinden kaynaklı olarak istisnalar hariç fabrika, atölye, kamu işyerlerine vs. işe alınan hemen hemen her işçi kadrolu olarak alınır ve çalıştırılırdı. Herhangi olağanüstü bir durum olmadığı sürece işçinin işine son verilmezdi. Bu yeni dönemde teknik elemanlar dışında kadrolu işçi çalıştırma yöntemine son veriliyor. Yeni yöntemde sözleşmeli işçi çalıştırma metodu uygulamaya sokuldu/sokuluyor. Son yıllarda işçi-emekçi cephesi bu sancılı durumu yaşıyor. Bu yeni yöntemde işçinin sadece kol veya kafa emeği sömürülüyor. Daha önce kol

emeği sömürülen işçinin aynı zamanda kafa emeği, kafa emeği sömürülen işçinin ise kafayla birlikte kol emeğinin de sömürülmesi hedeflendi/hedefleniyor. Son yıllarda işe başlayan hemen hemen herkes sözleşmeli olarak çalışmaya zorlanıyor. Sözleşmeli olarak çalışmaya zorlanan her işçi, eskiden sahip olduğu sosyal hakların ortalama yüzde 50'sini kaybediyor. Ve aynı zamanda eski standart ücretin altında bir rakamla işe başlamak zorunda bırakılıyor. Dahası iş bulamayanlara ve bu duruma itiraz edenlere, işsizler ordusunun yaşadığı sorunlar gündeme getirilerek, iş sahibi olmanın büyük bir avantaj olduğu türünden psikolojik baskılar uygulanarak, işçiyi daha çok çalıştırmaya yönelte metotları ile yeni durumu 'kabullenin' propagandası yaygın bir şekilde yapılıyor.

Şu anda emperyalist-kapitalist ülkelerin hepsinde esnek üretim modeli söz konusudur. Ve bu model giderek bütün kapitalist ülkelere yayılmaktadır. Bu modelin özünde talebe dayalı bir model olması, işçinin işini her an kaybetmesi ile orantılıdır. Bu modelde işveren işçiyi sürekli tutmuyor. İşveren yaptığı yeni anlaşmalarla üretim için talep olduğunda işçiyi çalıştırıyor, talep olmadığına işçiyi işten kolayca çıkartıyor. İşten çıkartılan işçiler, hiçbir sosyal hak ve hukuku olmayan simsar kuruluşlara (Adecco, Jop contac, Dirima, Work Work vb.) gönderilerek bunlara kayıt yaptırmaları (özgeçmişleri, meslekleri, adresleri gibi bilgilerle hazır kıta beklemeleri, iş olduğunda kendilerine bildirileceği) tavsiye ediliyor. Burada işçi bu kuruluşlara kayıt yaptır-

makla, gerek kol, gerekse kafa emeğimi satmaya hazırım diyerek anlaşma imzalıyor. Bu kuruluşlar işçiyi düşük bir ücretle satın alıyorlar. Hazır kıta bekleyen işçiler talep olduğunda simsar kuruluşlar ile işveren arasında yapılan anlaşmaya göre işe başlatılıyorlar. İş bittikten sonra işçiler tekrar simsar kuruluşlara gönderiliyorlar. Bu yeni yöntemle işçinin sabit bir işe sahip olmasının olanakları ortadan kalkıyor. Bu metot son yıllarda emperyalist-kapitalist ülkelerde biraz problemlidir de olsa giderek oturuyor. Türkiye gibi ülkelerde bu metodun uygulanması burjuvazi için daha kolay olacaktır. Çünkü Türkiye ve Türkiye gibi ülkelerin proletaryası, gelişmiş ülkelerdeki proletaryanın sahip olduğu sosyal ve ekonomik hakların çok az bir kısmına sahiptir. Bu kadar hakka rağmen gelişmiş ülkelerde bu metodu uygulamaya sokmakta zorlanmayan burjuvazi, Türkiye gibi ülkelerde sosyal ve ekonomik hak ve hukuk kültürü gelişkin olmayan proletarya karşısında zorlanmayacaktır.

Sosyal haklar kısıtlanıyor, devlet küçülüyor

Geçen yy'da sosyalizm ve sosyalist düşüncenin etkisiyle oluşan sosyal haklar, bu yy'ın başından itibaren hızla bir çözüme yaşadı/yaşıyor. Geçen yy'da sosyalizmden kaynaklı olmak koşuluyla sosyal haklar gelişerek sosyalist ülkelerde doruğa ulaştı. Sosyalist ülkelerin bu metodu istenmeyerek de olsa kapitalist ülkelerde çeşitli düzeylerde hayat hakkı buldu. Sosyalist devletlerin çökmelelerinden kısa denilecek bir süre sonra, kapitalist ülkelerde sos-

Sosyalizm ve sosyal devlet, dünya insanlığına çok şey verdi. Fakat ne yazık ki bu evrenin kapanmasıyla birlikte insanlık çok şey kaybetti / kaybediyor. Ama bu her şeyin bittiği anlamına gelmez. Yaşam devam ediyor. Amansız çelişkiler hala mevcut.

yal haklar değeri taşıyan oluşumlar ve sosyal devlet yok edilmeye çalışıldı/çalışılıyor. Bu yeni dönemde yoğun sosyal haklar yerine hedeflenen, te-kellerin kendi çıkarları için yoğun haklara sahip olmaları oldu/oluyor. Devletler ellerindeki bir çok kurum ve kuruluşu çeşitli bahaneler ileri sürerek sattılar/satıyorlar. Kimi 'sosyalist' düşünürler bu yöntemle "devlet küçülüyor, iyidir" derken, diğer bir kesim ise sosyal devletlerin tıranlanmasına karşı çıkıyorlar. Burada devlet küçülmüyor. Devletin halk için yararlı olan sosyal yanısıra bıdanırken, devlet militarizmi güçleniyor.

Bu yeni dönemde, eski yöntem olan sosyal devlet ve eski sosyal hakları savunmak adına saldırılar karşısında savunmaya geçmemizin pek de yararlı olacağı kanısında değilim. Çünkü insanlık bir evre olarak önceki durumu yaşadı ve tekrar tıpatıp aynı duruma dönüşü beklemek bilimsel olmaz. Bu anlamda bizim yeni durumu anlayarak, kavrayarak ve ona alternatif, çağa denk düşecek sosyal ve kültürel haklar için yeni reçetelerle kitlelerin karşısına çıkmamız gerekiyor.

Sosyalizm ve sosyal devlet

Özü itibarıyla sosyalizm ve sosyal devlet anlayışı, modeli Paris Komünü'nün gündeme gelmesiyle birlikte benimsendi ve hayata uyarlandı. O günün

insanı ilk etapta 70 gün de olsa böylesi bir iktidar modelini kurmada başarılı oldu. Tabii ki Paris Komünü o günün insanının ufku ve o günün şartlarının bir eseri idi. Daha sonrasında 1917'de Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin gündeme gelmesiyle sosyalizm ve sosyal devlet bir ütopya olmaktan çıktı ve bir realiteye (gerçeğe) dönüştü. Bunlar o günlerin insanların hedef olarak tasarladıkları ütopyalardı. Ve sonuçta bunlar gerçeğe dönüştü. Bu modelin dünyanın bazı bölgelerinde gerçekleşmesiyle birlikte, tam anlamıyla aynıysa da bütün dünyada sosyalizmi savunanlar yaygınlaştı. Dahası kapitalist ülkelerde dahi sosyal devlet modeli (kendi anlayışları doğrultusunda) benimsendi. Geline aşamada sosyalizm yıkıldı. Ve ondan dolayı kapitalist ülkelerdeki sosyal devlet anlayışının yok edilmesi için her gün yeni entrikalar, yeni oyunlar sahneye konuluyor. Kısacası sosyal devlete ciddi darbeler vuruldu/vuruluyor. Böyle devam ederse -ki ediyor- bir evre olarak eski sosyalizm biçimi ve eski sosyal devlet evresi kapanacak.

Sosyalizm ve sosyal devlet, dünya insanlığına çok şey verdi. Fakat ne yazık ki bu evrenin kapanmasıyla birlikte insanlık çok şey kaybetti/kaybediyor. Ama bu her şeyin bittiği anlamına gelmez. Yaşam devam ediyor. Amansız çelişkiler hala mevcut. Bu anlamda insanlık daha iyi yaşanılacak bir toplumsal sistem için mücadelesine devam ediyor. Şunu bilmemiz ve bilince çıkarmamız lazım; insanlık bugün benimsediği herhangi bir şeyi ne pahasına olursa olsun kurar, inşa eder. Yarın veya öbür gün, o

dün kurduğu şey eskidiğinde, çağa cevap veremez bir duruma geldiğinde onu yıkar ve onun yerine yenisini inşa eder. Tarih boyunca insanlık nice medeniyetler kurdu-yıktı. Nice yeni toplumlar kurdu-yıktı. Nice kralıklar kurdu-yıktı. Nice imparatorluklar kurdu-yıktı. Ama bunların daha iyi bir yaşam için yapıldığını unutmuyalım. Çünkü insanlık her zaman daha iyi yaşamak için mücadele etmiştir/etmektedir.

Sonuç olarak

Burada ele aldığımız ve değindiğimiz konular olumlu ve olumsuz yanlarıyla var olmuşlar ve yaşanmışlar, yaşanmaktadır. Bu yeni dönemde olan değişiklikler birey, aile, kurum-kuruluş, toplum, devlet, sistem vs. olumlu veya olumsuz etkide bulunmaktadır. Bu anlamda bütün bu olumsuzluklara dur diyecek ve yeniden havanın işçi ve emekçilerden yana esmesine olanak sağlayacak ideolojik-teorik üretim yapılarak, ezilen çoğunluğa umut olacak, cesaret verecek, yol gösterecek yeni bir toplumsal sistem projesi ve o toplumsal sisteme (yeni içerikli sosyalizm) kavuşmak için mücadelenin yol ve yöntemlerine sahip teorik tespitler

Marx'tan bu yana sosyalist doktrine katkıda bulunan bütün düşünürlerden esinlenerek, çağımızda insanlığın sahip olduğu değerler ışığında insanlığa perspektif sunacak yeni toplumsal bir proje, ezilenler için yeni bir umut olabilir.

ışığında yeniden inşa, temel görevlerimiz arasında yer almaktadır.

Marx'tan bu yana bilimsel sosyalist doktrine katkıda bulunan bütün düşünürlerden esinlenerek çağımızda insanlığın sahip olduğu değerler ve o değerler ışığında çağımız insanına perspektif sunacak yeni toplumsal bir proje, çağımız insanı (ezilenleri) için yeni bir umut kaçınılmaz olarak kendisini dayatmaktadır. Bu toplumsal proje, bu umut öyle olmalıdır ki; işçi ve emekçileri kavga ya davet etmeli, bu geri düşüşe dur demeli, bu çöküntü ve çözümlü direniş ve dirilişle karşılık verecek bir nitelik içermelidir. Önümüzdeki süreçte eski sosyalizmin içeriğinden farklı olarak, işçi ve emekçiler lehine daha güçlü, daha kolektif, daha özgürlükçü, daha eşit ve çağa denk düşecek, çağımız insanının ufku ile geleceğinin toplumsal sistemi üzerine kafa yorarak, yeni perspektifler içeren

bir araştırma yapmaya çalışmalıyız. Çünkü şu anda varolan sosyalist savunu, ideolojik ve teorik olarak, ütopyik sosyalistler çağı da dahil edilirse yaklaşık 200-300 yıllık bir geçmişe sahiptir. Eğer Komünist Manifesto'dan bu yana ele alınacak olursa 150 yıllık geçmişe dayanan bir doktrin söz konusudur. Bu ütopya o dönemin insanların istem ve arzularına, sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik, psikolojik vs. durum ve seviyesine göre şekillendi/şekillendirildi. Daha sonrasında Lenin ve diğer kimi filozoflar bu doktrini geliştirdiler. Bu geliştirmenin üzerinden yaklaşık 100 yıl geçti. Bu 100 yıllık süreçte yeni ve çağa denk düşecek ideolojik ve teorik bir geliştirme olmadı. Bundan dolayıdır ki son 50 yıldır sosyalist ideoloji kitleler nezdinde çekim merkezi olamamaktadır. Bizim asıl sorunumuz, çağımız insanının (emekçilerinin) istem ve arzularını karşılayacak, sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik, psikolojik olarak toplumu ileriye taşıyacak ilerici ve devrimci yeni bir projedir. Bu proje, işçi ve emekçiler için bir umut, burjuvaziyi ise ürküten, ona yeni korkular salan bir nitelik taşımaktadır.

'Kürt Ulusal Demokratik Birlik' toplantıları üzerine düşünceler

✍ Veysel Çamlıbel

Yekbûn - Birlik

Biz Kürtlerde 'yekbun' sıkça kullanılan, anlamlı, yakıcı bir sözcüktür. Çocuklarımızı yekbûn adını vermek bir amacın, özlemin ifadesidir. Kendi kendini yiyip tüketen bir halk olarak ta mirlik dönemlerinden bu yana birlik arıyoruz. Bir çoğumuz bilir, 1700 başlarında Ehmedé Xanî, birlik olmanın önemini nasıl da özlü mısralarla belirtiyor, o bilinen ifadelerle nasıl hayıflanıyor bir türlü birlik yaratamamış olmamıza.

Çocukluğumuzda, gençlik yıllarımızda yaşayarak öğrenmiş büyüklerimiz, itirazlarımızı rağmen yaşadıkları olayları örneklerle anlatır, Kürtlerin birlik içinde olmadıklarını, bu kafayla da kolay kolay başarılı ve özgür olamayacaklarını söyler dururlardı. Bu söylenenler yaşamdan kaynaklı önemli bilgilerdi. Bu değerlendirmeler bizim için, 'aşiretçilik/feodalizm, cemaat kimlikleri aşılmadan düze çıkmamız zor' anlamı taşıyordu.

Kürtlerin/ülkelerinin bölge devletleri arasında bölünmüşlüğü büyük ölçülerde bir sonuçtu. Yüzlerce/binlerce cemaat kimliğine bölünmüş, bir türlü bir araya gelip dikiş tutmayan, kendi kendisini tekrarla-

yan, yiyip/tüketen bir sosyal doku, 1920'de bölge devletleri arasında bölünmüş olmasının başlıca nedeniydi. "Kurmé daré ne ji daré be, dar narize" ata sözümüz tam da bu durumu özetlemekteydi.

Geçen yüzyılın başlarında, Osmanlı dağılırken, kendisi için bir arayış içinde olan belki de en donanımsız, öngörüsüz halk Kürtlerdi. Yaşam ise boşluğu kabul etmezdi. Lokmasına sahip olamayanların elinden riskini başkaları kapar alır götürürdü. Bu yüzden de özgürleşmeye, kaderini çizmeye giden yolda Kürtler olarak yaya kaldık. Bölük-pörçük sosyal dokumuzun ötesinde, devletleşen güçler arasında parsellendik, bölündük.

1945 savaş sonrası bloklaşan, çekişen dünyada Ortadoğu, konumundan dolayı ince güç dengelerinin yürütülüp konduğu bir kritik, stratejik çatışma noktasıydı. Özgürlük, sosyalizm adına Baasçılık, Kemalizm benzeri akımlar, rejimler desteklendi. Diğer yandan da İslami akımlar kullanılarak komünizm önlenmeye çalışıldı. Netice olarak Kürtler, Sovyetler Birliği ile ABD öncülüğündeki batı kampı arasındaki denge politikalarının başlıca kurbanı oldu.

Varılan noktada 'yeni dünya' koşulları, bölgedeki hesaplar farklı. Ta nerelerden gelenler ne insanlığı kurtarmaya, ne de demokrasi kurmaya geliyorlar. Kendi çıkarları için geldikleri, yeni çıkar dengelerine göre bölgeyi düzenleme istekleri açık. Saddam gibi zalimlerin başka zalimler eliyle alaşağı edilmesi kaçınılmaz oldu. Artık rüzgar farklı yönlerden esiyor. Gereken donanımda olmasalar da Kürtler hareket halinde. Kürt coğrafyasının her bir yanında, kendi koşullarına göre eş zamanlı bir arayış içinde. Ortadoğu coğrafyasında, içine kapanmış ekonomiler, despotik rejimler/yapılar, hukuk tanımaz diktatörler, en kabasından temsili demokrasiyle bile tanışmamış halklar/ülkeler bir değişim rüzgarı altında. Ne var ki; insan hakları, demokrasi, özgürlük dışarıdan bir lütuf olarak verilmez. Hak ederek, ancak mücadeleyle kazanılır.

Kürtler, özgürlük arayışlarında batı demokratik değerleri üzerinden bir uyanışı yaşıyorlar. Ortadoğu, özgürlük arayışlarına cevap veremeyen bir batakane. Bu nedenle bütün Kürtlerin yüzleri kuzey Kürtlerine, Osmanlı'nın tarihsel devamı olan Türkiye'ye, batıya, AB'ye dönük. Kürt sorununun

hem içerdeki ve hem de diğer ülkelerdeki çözümünde Türkiye'nin ufkunun ne olması gerektiği özel bir önem taşıyor. Ortadoğu'da Kürtler, varılan şu noktada bütünüyle gerçek anlamda cumhuriyetçi değerlerden, gerçekten laik, demokratik rejimlerden, kendi kimlikleriyle moderniteden yana. Dine/mezheplere dayalı çekişmelerin, ırkçı siyasal rejimlerin mağduru olan bir halk.

Şu dünya ve bölge koşullarında özgürce ve eşitçe yaşama hakkı her halk gibi Kürtlerin de hakkı. Kürtlerin kaderlerini kendi elleriyle belirleme hakları meşrudur ve bu tartışma götürmez. Demokratik bir Ortadoğu, Kürtlerin özgürlüğüyle ve eşit halk statüsüne yükselmesiyle mümkün. Halkların kardeşliği/gönüllü birliği, ancak eşitlik ile anlamlı, eşitlikle mümkün.

Kürtler olgunlaşma eşiğinde

Önceleri bir yana, 1960'tan bu yana Kürt okumuş-yazmışları, eğitim gören gençliği bir büyük uyanışı yaşadılar. Bazı ilkleri gerçekleştirdiler. Bu büyük ölçülerde öze dönüş/kimlik arayışı çerçevesinde bir aydınlanmadı. Yüzünü halkına dönme, onunla, geleceğiyle buluşma çabalarıydı. Aynı zamanda halkımızla yan yana ve iç içe yaşayan Türk halkıyla da etkileşme, birbirlerini tanıma yıllarıydı. Kürt aydın ve gençlerinin Türk aydınlarıyla önce ortak örgütlerde, 1970 ortalarına doğru farklı kulvarlarda örgütlenmelere yönelmeleri bir önemli dönemeçti. Kanımca siyasal parti kurma, hedef kitlelerle buluşma, az çok siyasal birlik sağlama, yaşatma açısından Kürtler başarılı olamadılar.

Kürtlerin şiddet belasından bir an önce kurtulmaya, aşiret çekişmelerini anımsatır kavgalardan uzak durmaya, atıl potansiyellerini harekete geçirmeye, aydınları halkla buluşturmaya, değişik birlik şekilleri oluşturmaya acilen ihtiyacı vardır.

Parti adı taşıyan bir çok girişim, bir aydınlatmacı arkadaş grubu ya da çevre boyutunu aşır kitlelerle buluşamadı. Adı parti olan örgütler bir türlü parti olamadılar. 12 Eylül 1980 askeri darbesinin halktan/değerlerinden kopardığı, birçoğunu mülteci durumuna düşürdüğü bu kadrolar, ne yazık ki bugün parti tanımından, inandırıcılığında daha da uzak bir yerde duruyorlar.

PKK'ye gelince; o soğuk savaş döneminde bir çok ülkede görülmüş parti/cephe anlayışlı, siyaseti silahla/silahlı propaganda ile yürüten, bu yöntemleri iç sorunlarının aşılmasında da kullanabilen, şiddet yöntemlerini benimsemiş silahlı bir örgüt. Böyle bir örgüte bilinen anlamda parti demek mümkün değil. Açık planda mücadele eden, ağır faturalar ödemek zorunda kalan, yasalara göre kurulmuş, her seferinde de kapatılan HEP-DTP çizgisindeki partiler denildiği/bilindiği gibi PKK ile aynı kitle tabanına hitap etmekte. 1999'dan sonra, bir çok çabaya rağmen, açık siyasal mücadelenin sivil siyasal yöntemlerle buluşamadığı, iç hukukunu geliştiremediği biliniyor. Yakın zamanda karşılıklı tahriklerle yeniden geliştirilen şiddet ortamı, söz konusu HEP-DTP siyasal çizgisinin sivil siyasal bir parti rotasında dönüşmesini açık bir biçimde engellemektedir.

Her alanda seçilmiş temsiliyetini yaratabilecek 20 mil-

yon nüfuslu bir halkın şiddete, özellikle de şu dünya koşullarında hak ve özgürlüklerini elde etmek için, amacından iyiden iyiye şaşmış kör bir şiddete asla ihtiyacı yoktur. Şiddet ancak bir çaresizliğin ifadesi olabilir. Şu koşullarda ise Kürt halkı çareleri olmayan bir halk konumunda değildir. Bugün şiddet Kürt halkı için taşınmaz ağır bir yüküdür. Kürtlerin bu şiddet belasından bir an önce kurtulmaya, aşiret çekişmelerini anımsatır kavgalardan uzak durmaya, atıl potansiyellerini harekete geçirmeye, aydınları halkla buluşturmaya, değişik birlik şekilleri oluşturmaya acilen ihtiyacı vardır.

Atıl potansiyelleri harekete geçirmek

Kendi ana dili, kültürü üzerinden eğitim görme, aydınlanma, meslek edinme imkansızlığı içinde bugüne gelmiş, halk nazarında "aydın" diye bilinen kimseleriz. Ne kadar aydın olduğumuz da doğrusu tartışmaya değer. 1960 başlarından bu yana sürüp gelen mücadelelerin sahipleri, mirasçılarımız. Halkımızın, özgürlük/eşit halk olma mücadelesi kuşkusuz bizim jenerasyonumuzla başlamadı, bizden sonrakilerle de sürecek.

Amam bir gerçeğin altını kalın bir çizgiyle çizmeliyiz. Kürt aydınları 1960-1980 yılları arasında oynadıkları etkin rolü bugün oynayamıyor. 12 Eylül askeri darbesinin, daha sonraki şiddet ortamının etkisizleştirdiği aydınlar, bugün atıl bir potansiyel oluşturuyorlar. Hem siyasetten, hem halkı aydınlatma görevlerinden, hem de dil ve kültür alanında birikimlerini harekete geçirmekten oldukça

uzaklar.

Bugün bütün engellere/tuzaklara rağmen, 2 milyon seçmen, aile çevreleriyle birlikte 7-8 milyon insan yüzünü yeni bir yaşama dönmüş durumdadır. Siyasal mücadelede kitlesel güç sıkıntısı yaşanmamaktadır. Bu nicel çokluğa rağmen Kürt halk mücadelesinde derin nitelik sorunu, eğitimsizlik, mücadeleye özgür irade ile katılmama gibi zaafı vardır. Demokratik katılımcı sivil siyaset, Ankara'da ve bölge yerel yönetimlerinde güçlü temsiliyet, dil/kültür çalışmaları, aydınlatmacı çabalar Kürtlerin büyük ihtiyacı. İş bölümü ve kurumsallaşma gerekiyor. Bu da eğitilmiş, inançlı, fedakar insanların işi. Aydınım diyenler köklerine dönmek, diline/kültürüne sarılmak, aydınlanmacı görevlerini yükseltmek, kendilerinden beklenenleri karşılamak zorundadır.

Birkaç yıldır kendisini atalet içinde tekrarlayıp duran aydınlar arasında bir kıpırdama, hareketlilik, bir arayış başladı. Ortadoğu'da, Türkiye'de olaylar, gelişmeler, düşüncelerin, çabaların önünde yürüyor. Bunca zamandır toplumsal/siyasal olarak işsiz-güçsüz kalan biz mürekkep yalamışlar ne yapmak için, nasıl toparlanalım?

Gerçekçi olan, mümkün olan ne?

Genel bir siyasal, toplumsal, kültürel toparlanma gerekiyor. Bunun için de bir zihniyet değişimi. Kürt sorunu bundan 30-40 yıl öncelerinin, duyulmadık, bilinmedik, kaale alınmayan sorunu değil. Bölgenin, dünyanın sorunu.

Kürtler geniş ufuklu, çok

Cephe olsun, kongre olsun, neticede bir siyasal iradeyi ifade eder. Böylesi bir irade için, vaat ettiklerinin ardında durabilmek için, yükü belli kitle gücü olan örgütlenmelerin üstlenmesi ve onu az çok taşıyabilmesi gerekir.

sesli, birbirlerine ve dostlarına karşı anlayışlı, hoşgörülü olmak durumunda. Hakkını-hukukunu bilmek, haklı olduğunu göstermek, sonuna kadar haklılığını korumak zorunda. Her şeyden önce de şu şiddet yükünü omuzundan indirmek gerekiyor.

Peki ne yapmalı? Nasıl bir birlik? Nasıl bir kurumlaşma?

Bugünden yarına bir parti arayışı mı?

Bu bana gerçekçi ve mümkün görünmüyor. Demokratik siyaset halk/kitleler için, onlarla birlikte güç olmayı hedefleyen, gerçekleştirilebilirlik üzerinden yürüyen, mutlaka başarıyı öngören bir mücadele. Kitleler şiddete endeksli bir rotada şartlanmış iken demokratik sivil siyasetin hükmü işlemez.

Normalleşme olmadan, kitleler kazandıkları/kaybettikleri gerçekleriyle yüzyüze gelmedikçe demokratik siyaset yaşam bulamaz. Siyaset bir çok zaman "bu işi ben hallederim, programım da şu, benim ardında düşün" demeyele olmaz. Kitleler üzerinde nüfuzu olanların iyisini destekleyip, kötüsüyle mücadele ederek de etkili olunabilir.

Halk üzerinde etkili olanları baskı altında tutup bazı gelişmeleri sağlayabilmek de siyasal mücadelenin olmazsa olmazıdır.

Siyasi cephe yada kongre arayışı mı?

Partilerin, hareketlerin, çevrelerin, bireylerin bir arada olabilecekleri, bir siyasal irade oluşturacakları, söylediklerinin ardında durabilecekleri, birbirlerinin hukukuna saygılı olacakları bir kurumlaşma... Bu başlıca iki nedenden dolayı yaşam bulmaktan uzak gözükten bir tasarımdır.

A) Cephe olsun, kongre olsun, neticede bir siyasal iradeyi ifade eder. Böylesi bir irade için, vaat ettiklerinin ardında durabilmek için, yükü belli kitle gücü olan örgütlenmelerin üstlenmesi ve onu az çok taşıyabilmesi gerekir. Bunu şu aşamada gerçekçi görebilmek kolay değil. Siyasal irade olabilmeyi hafife almamak gerekiyor.

B) Bireyler olarak, kitlesiz partiler, henüz toparlanmaya çalışan çevreler, hareketler olarak, akortsuz bu kadar çok farklı enstrümanla dinlenebilir ortak bir melodi çıkarabileceğimizi, kalıcı bir iş yapabileceğimizi düşünebilmek oldukça zor.

C) 'Kürt ulusal demokratik birlik' platformu çabası mı?

Bana öyle geliyor ki; gerçekçi olan, yaşama geçmesi mümkün ve kalıcı olabilecek olan budur. Kürt halkının çıkarlarını Ortadoğu ölçeğinde koruyan, geliştiren, diğer halklardan aydınlarla eşitlikçi ilişkiler kurabilen, siyasete bilgi üreten, siyaseti etkileyen, Kürt dil ve kültür, tarih araştırma çalışmalarına yüzünü dönen, aydınlatmacı çabalarla birlik ruhunu geliştiren, makam-koltuk

imkanı olmayan, herkesin bilgisi ve yaptıklarıyla değer görebileceği bir platform/inisiyatif.

Siyasal irade oluşturma gibi bir direkt iddiası olmayan bu kurumlaşmanın iç ahengi/hukuku büyük ölçülerde bir hiyerarşiye de dayanmayacak, aydın aydına ilişkiler yatay, eşit bir zeminde gelişecek, şekilleneyecektir.

Böyle bir aydın platformu; bir partiye mensupluk anlamında siyaset yapmaya, parti kurmaya, herhangi bir partiyi geliştirmeye asla mani değildir. Aydın inisiyatifinde yer tutanlar açısından referans kaynağı dolaysız bir biçimde bizzat halkın kendisidir. Halk birliğine katkı koymak, siyasetin haksız rekabetlerini halk adına önlemek aydınların, aydın inisiyatiflerinin önemli görevleri arasındadır. Kuşkusuz ki halk adına hareket eden partiler inisiyatifleri etkiler ve onlardan da etkilenirler.

Böyle bir platform oluşturma, onu uzun ömürlü kılmanın yolu, önüne geçilebilir, geliştirilebilir bir iş programı koymaktır. Kuşkusuz bir de iç hukukunu, çalışma düzenini ortaya çıkarmak, onu zaman içinde geliştirmektir. Kurumlaşırken esnek olma bir ihtiyaçtır. Doğacak sorunları aşma, çalışma düzenini geliştirme, detaylandırma sonraki işlerdir. Kurallar kalın hatlı, anlaşılır, kabul edilebilir ve özlü olmalıdır. Geniş bir görüş/arayış yelpazesini, mutabakatları önemmelidir.

Nasıl bir program hedefi?

Kürt halkı; her halk gibi ya-

Gerçekçilik insanın en yakın, en bulunmaz dostudur. İmkansız düşünmek, bir ütopya sahibi olmak da yaşamı anlamlı/çekici/başarılı kılar. Özetle; "İmkansız düşünüp gerçekçi olmak" gerekiyor.

şadığı topraklarda geleceğini özgür iradesiyle tayin etme hakkına sahiptir. Meşruyet hukuku kanunlardan öteye kaynağını her şeyden önce insan ve halk olmaktan, re'sen hak sahibi olmaktan alır.

Şiddet, güçlü olanın başvurduğu bir yöntemdir. Mazlum halklar için, Kürt halkı konumundaki bir halk için, özellikle de şu dünya koşullarında, hak almada tercih edilen bir yol değildir. Her düzeyde ve zeminde Kürtler arası birlik ve dayanışma büyük önem taşımaktadır. Kürtlerin siyaseti de etkileyecek geniş, zengin bir fikir dünyasına ihtiyaçları vardır. Tek tip anlayış, nereden gelirse gelsin şiddet, asla kabul edilemez.

Zoraki/zorbalıkla birlik olamaz. Özgürlük ve eşitliğe dayalı gönüllü birlik tek kabul edilebilir birlik şeklidir. Gönüllü birlik de ancak karşılıklı istekle/rızayla gerçekleşebilir bir durumdur.

Pratikte öne çıkarılması gereken adımlar olarak;

- AB sürecini aktif şekilde desteklemek, devletin toplum ve insan için varolması gerektiğini, hukukun üstünlüğünü güncelleştirip savunmak.

- Kürt kimliği ve varlığının

güvenceye alınacağı, başta yeni demokratik bir anayasa olmak üzere hukuki çalışmalar yürütmek.

- Ankara'da ve yerelde Kürt halkının siyasal temsiliyetini sağlamak, bunu geliştirmek, güçlendirmek.

- Kürt dilinin eğitim dili olması yolunda fiili/hukuki çabalar göstermek, mücadele etmek.

- Her halktan aydınlarla, düşün/sanat/edebiyat çevreleriyle ortak çalışmalar yapmak, etkinlikler, dostluklar geliştirmek.

Nasıl bir iç hukuk, nasıl bir iç işleyiş?

İşlevi koordinasyon sağlamanın ötesine geçmeyen, bir orkestra şefi işlevi yürüten, Diyarbakır merkezli bir çalışma grubu. Büyük kentlerden başlayarak, olabilecek her ilde, hiyerarşik olmaktan uzak, gönüllülüğe dayanan, belli ölçülerde özerklik içinde çalışabilecek birlik inisiyatifleri. Hiyerarşiyi, bürokratlaşmayı önlemeyi amaçlayan, yönetimlerde dönemsel değişiklik zorunluluğu. Gerektiğinde inisiyatifler için ortak, merkezi toplantılar gerçekleştirebilmek. İşte ana hatlarıyla düşündüklerim...

Gerçekçilik insanın en yakın, en bulunmaz dostudur. İmkansız düşünmek, bir ütopya sahibi olmak da yaşamı anlamlı/çekici/başarılı kılar. Özetle; "İmkansız düşünüp gerçekçi olmak" gerekiyor.

Merkez ve merkezin yerelleşmesi

✍️ Yasin Yetişgen

Yaşadığımız süreçte; dünyada, Türkiye'de ve özellikle K. Kürdistan'da, komünistlerin örgütlenmesi düne göre çok daha zor ve güçlükler içermektedir. 20.yy'ın başlarında başlayan ve ivme kazanan sosyalist devrimler 21.yy'a bir çeyrek yüzyıl kala yavaş yavaş çattırdadı ve sonuçta çöktü. Yaklaşık yüzyıllık bir sosyalizm deneyimi ve mücadelesi bir çok ezilen halkın ve muhaliflerin umudu oldu, sırtını dayadığı bir destek oldu. Bugüne göre geçmişte bu durum komünist-

lerin örgütlenmesinde çok büyük avantajlar ve kolaylıklar sağlıyordu. Bugün bu tablo tersine dönmüş durumda. Artık komünistlere enerji verecek, onları dinamik tutacak bir merkezleri yoktur. Hepsi bir bir yıkıldı ya da bir geri evreye dönmüştü. Yeni yeni gelişen Latin Amerika kıtasının renginin yavaş yavaş kırmızıya, sosyalizme dönüşmesi bir heyecan yaratsa da henüz enerji vermekten çok uzaktır. 20.yy boyunca devrimci, sosyalist, komünizan hareketler sosyalist merkezler-

den muazzam bir enerji aldı, ama ne zamanki bu merkezlerin enerjisi bitti, bu hareketlerin de enerjisi bitti. Bu hareketlerin büyük çoğunluğu, dayandıkları merkezler çökünce kendileri de önce ideolojik bir bunalmaya, sonra da örgütsel dağılmaya yüz tuttular.

Dünyada yaşanan bu genel durumun aynısı Türkiye ve K. Kürdistan'da da yaşanmıştır. Bunun dışında Türkiye ve K. Kürdistan'da özel ve belirleyici bir unsur daha vardır. Bu, 12 Eylül darbesi ve şu ana kadar

bu darbenin uzantılarıdır. 12 Eylül öncesi muazzam bir devrimci dalga mevcut iken, darbe sonrası bu dalganın dibe vurması; veya darbe öncesi toplumun büyük kısmı devrimci mücadelede destek verirken, darbe sonrası bu durum, hızla giden arabanın benzininin bitmesi sonucunda durması misali, bu destek düşmüştür. Şu da ilginç bir gerçektir ki, darbe sonrası anayasa oylamasında toplumun %90'ından fazlası evet demiştir. Bu durum bu toplumun güce ve sopaya itaat ettiğini gösteriyor. Tipik Ortadoğu halklarının özelliğidir. Ataya itaat veya güce itaat. Güç kimdeyse ona itaat. Irak işgali öncesinde Irak halkı Saddam'ın gücü karşısında Saddam'a itaat ederek, sokaklarda bir diktatörü destekledi. İşgal sonrası aynı halkın büyük çoğunluğu Saddam'ın heykellerini devirdi, ABD ve çetesine itaat etti. Türkiye'de 2005 Newroz'undaki olaylardan sonra bu toplum Genel Kurmay Başkanı'nın ağzından çıkan iki cümleyle sokağa indi, hatta bazı çapulcular linç girişiminde bulundu. Yine son Danıştay'a yapılan eylem sonrasında Genel Kurmay Başkanı ve Cumhurbaşkanı'nın çıkışları doğrultusunda bu halk yine sokaklara indi. Bu halkın refleksi sinirleri alınmış ki tam bir kukla misali hareket ediyor. Aynı halkın cebinden bir gecede 70 milyar dolar buharlaşır ama gıki çıkmaz! İnsanın ister istemez, aklına Albert Einstein geliyor. Einstein: "Eğer bir adam bir marşa ayak uydurup, emir altında neşe içinde yürüyebiliyorsa, benim gözümde beş para etmez. Kendisine yalnızca bir omurilik yetebilecekken yanlışlıkla kocaman bir beyin

Hareket evresine girerken politik bildirgenin çok iyi olması yetmiyor. Çok iyi ve detaylı bir politik bildirge çıkarabiliriz, ama bu politik bildirgenin oturacağı bir örgüt zemini eğer yoksa, bu bildirgenin sadece adı kalacaktır.

sahibi olmuştur." (Yıldırım Türker, 15.05.2006 Radikal) Darbe öncesinde toplumun devrimci ve komünistlere bakışı bugünden çok mu çok daha ilerdeydi. Darbe ve sonraki süreçte bu toplum alabildiğine yozlaştırılmış, gericileştirilmiş, deyim yerindeyse sadece omuriliği bırakılmış. Komünistlerle şeytanı bir tutan bir toplum içinde ve bu toplumu örgütlemek, dünyanın bir çok yerine göre daha zordur. Bu yüzden biz komünistlerin bu durumu bilerek hareket etmemiz, başka yerlerden devrim ikame etmek değil de, bulunduğumuz yerde yalnız olduğumuzu, dışarıda enerjimizin olmadığını bilmemiz, ayağımızı bastığımız yerden enerji üretimine başlamamız gerekiyor.

MESOP Girişimi artık yeni bir sürecin eşiğine gelmiş bulunmaktadır. Bu eşiği nasıl tamamlayacağız ve yeni eşiğe nasıl başlayacağız? MESOP VI. Genel Toplantısı'nda politik bildirge taslağı kararı alınmış, bu taslağın kurul tarafından kısa sürede hazırlanıp MESOP geneline dağıtılarak yoğun bir tartışma sürecine girileceği, MESOP'un VII. Genel Toplantısı'nda taslak üzerinde son rötuşlar yapılarak birinci aşama olan girişim evresini bitirip ikinci aşama olan hareket evresine geçileceğine yönelik bir yol haritası çizilmişti. Ayrıca bunun yanında VI. toplantının ana gündem maddelerinden birisi de örgüt ve örgütlenme

tarzı idi. Bunun için de genel kurul, seçilen GYK'ya örgüt ve politik tarz üzerine şimdiden bir çalışma içerisine girmesi görevi verdi. GYK birtakım faaliyetler üzerine, Politik Tarz ve Örgütlenme üzerine önceki MESOP broşüründeki örgüt sorunlamasına ek olarak bir sorunlama yayınlamıştır. Tüm bunlardan anlaşılana, MESOP artık birinci giydiği gömleği çıkarıp ikinci gömleği giyecek. Bu gömleği giymeye giyeceğiz, ama nasıl?

MESOP zaten resmen olmasa da V. toplantıdan sonra fiilen pratik politikaya girmişti. Özellikle Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu'ndaki varlığıyla bunu gerçekleştirmişti. VII. toplantı belki MESOP'un pratik politikaya resmen girişi olacaktır. Bu açıdan VII. toplantı büyük önem taşıyor. Çünkü artık net olarak MESOP şudur veya budur diyebileceğiz.

Hareket evresine girerken politik bildirgenin çok iyi olması yetmiyor. Çok iyi ve detaylı bir politik bildirge çıkarabiliriz, ama bu politik bildirgenin oturacağı bir örgüt zemini eğer yoksa bu bildirgenin sadece adı kalacaktır. Her düşünce kendisine bir pratikle ve örgütle vücut bulur. Bundan dolayıdır ki, MESOP'un hareket evresine evrilirken politika ve örgüt tarzında da bazı netliklere kavuşabilmesi gerekiyor. Sürece şimdiden hazırlanması zorunludur. Aslında birçoğumuz, karar altına aldığımız "yerelin merkezileşmesi" kararını algılayabilseydik, bizim bu sürece çok önceden girmemiz gerekliyordu. Biz böyle bir karar aldık, ama onu bilince çıkaramadığımız için hiçbir şey yapmadan bekledik. Bu konuya ilerleyen bölümlerde değineceğim.

Organik birlik önce merkezden başlamalı

Politika ve örgüt tarzı konusuna girerken merkez, çekirdek veya bizdeki Geçici Yürütme Kurulu'ndan (GYK) başlamak istiyorum. Çünkü bir oluşum, hareket ve örgüt oluşurken öyle ya da böyle bunun bir çekirdek veya merkezi öncelikle oluşur. Resmi ya da gayri resmi bir şekilde de olsa bu durum kaçınılmaz ve istem dışıdır. Oluşumun ilk toplantısı için çağrılacak insanları kim nasıl belirliyor? Doğal olarak birleşimin öncülük etmesi gerekiyor ve dolayısıyla istem dışı bir çekirdek veya merkez oluşmuş oluyor.

MESOP Genel Kurulu'nda GYK'yı, yayın kurulunu, hatta mali komisyonu vb. birimleri veya ekipleri genel kurulun kendisi seçmektedir. Bu durum normal, geçerli bir durum mudur? Eğer geçerliyse neye göre? Bu durum bana göre yanlış ve eksiktir.

Biz, MESOP sürecinin başından beri yeni arayışların izinden gidelim, yeni şeyler üretelim derken, doğru olan bazı şeyleri ya görmezlikten geldik yada unuttuk. Sonuçta biz bir proje üretmeye çalışıyoruz, ama bu projede kim ne yapacak belirlemiyoruz. Ya da bu projenin başarıya ulaşması için azami düzeyde de olsa belirlenmiş tüzük anlamına da gelen örgüt ilkelerinin en başından beri oluşturulması gerekiyordu. Yani seçtiğimiz GYK'nın, yayın kurulunun vb. birimlerin görev ve sorumlulukları nelerdir? Bu birimler veya organlar nasıl oluşur/seçilir, seçilmelidir?

Yukarıda da bahsettiğim gi-

Biz bir proje üretmeye çalışıyoruz, ama bu projede kim ne yapacak, belirlemiyoruz. Ya da bu projenin başarıya ulaşması için belirlenmiş tüzük anlamına da gelen örgüt ilkelerinin en başından beri oluşturulması gerekiyordu.

bi biz, MESOP genel toplantılarında, başta GYK'yı, sonra yayın kurulunu ve diğer birimlerin hepsini ayrı ayrı seçimle belirledik. 1920'de Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin yayın kurulu (diğer bir deyişle partinin merkezi) yurtdışında bulunmaktaydı. Lenin, parti merkezinin sadece yayın kurulundan ve dışarıda bulunmasına eleştirel bakışı ve merkezin nasıl olması gerektiğini şöyle ifade etmektedir:

"Ben sadece, teorik gerçekleri, taktik ilkeleri, genel örgütlenme görevlerini ve herhangi bir an için tüm partinin genel görevlerini geliştirip ortaya çıkaran gazetenin, partinin ideolojik önderi olabileceğini ve olması da gerektiğini belirtmekle yetineceğim. Ama ancak, bütün komitelerle bizzat, bağları sağlayan, Rusya Sosyal Demokratları arasındaki en devrimci bütün güçleri kucaklayan ve yayınların dağıtılması, bildirilerin basılması, güçlerin gereğince dağıtılması ve özel uğraşları üstlenecek kişilerin ve grupların atanması ve gösterilerin ve bütün Rusya çapında bir ayaklanmanın hazırlanması vb. gibi partinin bütün genel sorunlarıyla uğraşan özel bir merkezi grup (diyelim Merkez Komitesi) hareketin doğrudan pratik önderi olabilir. Örgütün en kesin gizliliğini ve hareketin sürekliliğini korumak zorunlu olduğuna göre, partimizin iki yönetici merkezi olabilir ve olmalıdır da. Bir M.O. (Merkez

Organ) ve bir M.K. (Merkez Komitesi). Bunlardan birincisi ideolojik önderlikten; ikincisi de, doğrudan ve pratik önderlikten sorumlu olmalıdır. Bu gruplar arasındaki eylem birliği ve gerekli dayanışma, sadece tek bir parti programıyla değil, aynı zamanda bu iki grubun bileşimiyle (Her iki grup da, M.O. ve M.K. birbiriyle tam bir uyum içinde olan kimselerden meydana gelmelidir) ve düzenli ve sistemli ortak toplantıların düzenlenmesiyle de sağlanmalıdır. Ancak o zaman, hem M.O. Rus jandarmasının erişmeyeceği bir yere yerleştirilebilir ve tutarlılığı ve sürekliliği güvence altına alınabilir; hem de M.K. bütün temel sorunlarda M.O. ile daima birlik içinde bulunabilir ve hareketin bütün pratik yönlerini doğrudan doğruya yönetebileceği serbestiye sahip olabilir." (Lenin ve Stalin, Örgütlenme Üzerine, sy. 17, İnter Yay.)

Buradaki alıntıda açık bir ifadeyle Merkez Organ'ın ve Merkez Komitesi'nin birleştirilerek veya tek organ olarak seçilmesi çok açık bir ifadeyle yer almıyor, ama bu eğilim anlaşılıyor. Bu alıntı iki organın görevlerini, sorumluluklarını ve gerekliliğini çok açık bir dille belirtiyor. Parti merkezinde, sadece yurtdışında bulunan yayın kurulunun, bütün Rusya'da parti yönetiminde ve pratik politikada yetersiz kalacağını, bunun için birbiriyle uyumlu iki merkezi organın (M.O.) ve (M.K.) seçilmesi gerektiğini vurguluyor. Aslında bu yöntem Türkiye ve K. Kürdistan hareketleri açısından yeni değil. Bir çok harekette veya eski geleneklerimizde de aşağı yukarı durum aynı idi. Hatta bir ileri adımla ki tek bir merkez komi-

tesini seçilir ve bu merkez komitesi politbüro ve örgütlenme bürosu diye görev paylaşımına giderdi.

Sonuç olarak MESOP bu durumu gözden geçirerek bundan sonraki GYK, yayın kurulu ve gerekiyorsa diğer organlar için tek bir GYK seçmelidir. Bu seçilecek olan GYK bileşenleri örgüt, pratik politika ve ideolojik olarak yetkin bireylerden oluşmalıdır. Böyle bir GYK seçiminden sonra ise GYK ilk toplantısında görev paylaşımını yani yayın kurulunu ve yürütmeyi kendi içerisinde belirlemelidir. Bu yöntemle partinin (MESOP) öncelikle merkezi düzeyde organik birliği sağlanacak, organlar arasında en üst seviyede bir uyum yakalanaacaktır. Aksi bir durumda şu anki yöntemi devam ettirirsek, organlar arası organik birlik eksik kalıyor, uyum da en alt seviyeye düşüyor. Yani teoriyle pratiğin birliği bu durumda ayrılmış ve dağılmış oluyor. Şu an belki çok büyük kitlesel bir parti değiliz, ama bu ileride olmayacağız anlamına gelmez. Dolayısıyla örgütün iki bağımsız organdan oluşması sonucunda, mesela yayın kurulu ideolojik olarak sağa kaydı veya marjinal bir duruma saptı, ne yapacağız? Aynı şey GYK açısından da geçerlidir. Hiç kuşkusuz ki örgüt ya yayın kurulunun etkisinde kalarak o nereye saptıysa örgüt de oraya sapacaktır yada örgüt bölünerek dağılacaktır. Bu durum engellenmesi için en uygun yol tek merkez organının seçilmesidir. Sorun bununla da bitmiyor. Düşünsenize, yayın kurulu ve yürütme kurulu genel toplantıdan genel toplantıya bir araya geliyor. Yani her iki organ da az çok birbirlerinin ne üretilip ne üretmediği-

Şu an belki büyük kitlesel bir parti değiliz, ama bu ileride olmayacağız anlamına gelmez. Dolayısıyla örgütün iki bağımsız organdan oluşması sonucunda, mesela yayın kurulu ideolojik olarak sağa kaydı veya marjinal bir duruma saptı, ne yapacağız?

ne bu genel toplantılarda haberdar oluyor. Yayın kurulunun ürettiği, yürütme kuruluna uyuyor mu uymuyor mu, yada yürütme kurulu yayın kurulunun ideolojik perspektiflerini pratiğe dökabiliyor mu dökemiyor mu? Bu durum tam anlamıyla genel toplantılarda ortaya çıkıyor. Oysa ki bu iki organ birleştirilerek tek bir organ çatısı (MK) altında oluşursa ve kendi aralarında (PB ve ÖB) olarak görev paylaşımına giderseniz yada merkez komitesi kendi içinde bu iki organı oluşturursa, bu iki organ merkez komitesinin bütün toplantılarında bir araya geleceği için, hem kendi aralarındaki uyumu güçlendirecekler hem de örgütte öncelikle organik birliği sağlamış olacaklardır.

Yürütme ve yayın kurulu seçiminde bir başka sorun ise bileşenlerin bu organa uygun olup olmamasıdır. Bu sorun daha çok kadro konusuna giriyor. Kadro konusuna bir sonraki sayıda değineceğim, ama kısaca da olsa değinmek istiyorum.

Bu sorun aslında I. MESOP Genel Toplantısı'ndan beri yaşanıyor. Yürütme ve yayın kurulunu oluşturacak kadroların bu göreve uygun olup olmadığına şu ana kadar genel toplantılarda değinilmedi. Seçimlerimiz daha çok yer doldurmak ve hatırla-gönülle bu işi yapmak oldu. Bu organlara kendilerini önerenlerin veya başkalarını önerenlerin bir değil bir çok defa düşünmesi ge-

rekiyor. Partinin hangi alanlarda hangi özelliklerde merkez kadrolara ihtiyacı bulunmaktadır. İhtiyaca ben uyuyor muyum veya önerdiğim insan uyuyor mu? Şu anda bu durum pek gözetilmeden yürütme ve yayın kurulunu oluşturduk. Ve merkezi düzeyde kadrosal sorun ve sorunlar yaşandı. Eğer bu organların bileşenleri özel sorunlarından dolayı görev ve sorumluluklarını yerine getiremiyorsa bu göreve neden aday oldular yada başkaları tarafından önerildilerse neden reddetmediler? Yarın hesap günü geldiğinde, neden görev ve sorumluluğunu yerine getirmedin denildiğinde, özel sorunlarım vardı, yapamadım mı diyeceğiz?! Peki sorunlarımız vardı, neden üstlendik biz bu görevi? Neden açık olmadık? Bu durum gösteriyor ki bizim seçimlerimiz hedefli ve uzmanca bir seçim değil. Lenin'in tabiriyle "esnafça" bir seçim. Yani bir adım ileri bir adım geri atarak, hep olduğumuz yerde kalmaktı. Arkadaşlar, biz komünistler bir ülkenin devamında dünyanın tarihini değiştirmek gibi bir sorumluluk üstlenmişiz. Bu sorunlar aşılmadan biz bu sorumluluğu unutalım. Bunlardan dolayı en yerelden en merkeze kadar bu işin içindeki bütün insanlar sınırını ve yerini net olarak belirlemelidir. Örgütün ve devrimin kadro ihtiyacına göre şekillenmek zorundayız. Ona göre de seçim yapmak zorunluluğumuz bulunmaktadır.

Son olarak GYK belirlenirken GYK'nın görevleri, sorumlulukları ve yetkileri nelerdir? Bunları işin başından beri belirlemedik. Ne yapar bu GYK demedik! Yürütmeyi seçiyoruz ama yürütülecek işleri muğlak

birakıyoruz. GYK ne yaparsa kardır demeye başladık artık. Eğer bir yürütme seçiyorsak bu yürütmenin de yürüteceği işleri vardır muhakkak. Yürütmenin görev ve sorumlulukları asgari düzeyde de olsa MESOP'un I. toplantısından itibaren belirlenmesi gerekiyordu. Ama belirleyemedik. Ve özellikle MESOP'un VI. toplantısındaki gibi küçük de olsa sorunlar çıkmaktadır. Bu sorunlar GYK'nın yetkilerinin belirlenmemesinden kaynaklı çıkıyor. Yoksa yürütme üyelerinin niyetlerinden kaynaklı bir sorun değildir. Dolayısıyla GYK'nın veya MK'nın görev, sorumluluk ve yetkileri konusunda MESOP VII. Toplantısı'nda asgari düzeyde de olsa bir tüzük düzenlenmelidir. Aksi durumda zor duruma düşen GYK üyeleri olmaktadır. Bu kimi zaman yetkisi olmadığı kararlara yönelmesine, kimi zaman da yetkisi olduğu halde yönelmemesine yol açmaktadır.

Yerelin merkezileşmesi, daha da ötesinde merkezin yerelleşmesi

MESOP 4. Genel Toplantısı'nın "Yerelin merkezileşmesiyle bağlantılı girişim evresinin pratik görevleri üzerine" kararı bulunmaktadır. Bu karar:

"a) MESOP olarak bulunduğumuz her bölgede 'Sorunlama Belgesi'nin belirlenmiş bir özgün plan gereğince daha geniş ve amaçlı dağıtımının örgütlenmesi, ulaştırılmamış kadrolara ulaştırılması görevi halen önümüzde duruyor. 'Sorunlama Belgesi', dergi ve çıkacak kitaplar temelinde birinci evrenin ana görevi olan 'arayış içerisindeki kadrolara ulaşabilme ve bununla yeni bir ideolojik

MESOP taraftarları olarak birçoğumuz aldığımız kararı ne iyi bir şekilde yerine getirebildik, ne de algılayabildik. "Yerelin merkezileşmesi" dediğimiz zaman aklımıza daha çok "pramidin tepesiyle tabanı arasındaki mesafenin kısaltılması" geldi.

senteze yerelden katkı sunabilme'ye dönük pratik önümüzdeki temel görev olma özelliğini sürdürüyor. Birinci evre boyunca bu görev atlanamaz.

b) Panellerin yapıldığı kentler başta olmak üzere yerelde, içe dönük ve iç perçini amaçlayan toplantıların örgütlenmesi diğer pratik örgütsel görevlerimizden biridir.

c) Yerelin merkezileşmesi; mevcut somut yönelişimizle bağlantılı olarak her yerel inisiyatifin bulunduğu bölgede kendini merkez görenek, ihtiyaç duyulan yayın bürosu, dernek, kültür merkezi vb. araçlarını, gerekli mali girdilerini bütünlüklü olarak kendisinin çözmesi demektir.

d) Yerelin merkezileşmesi; MESOP iradesinin az-çok oluştuğu her yerde ideolojik yenden sentez hedefi de dahil, merkezin yüzleştiği bütün sorunların önce yerelden göğüslenmesi, sonra yerelden merkeze doğru akışın sağlanmasıdır.

e) Yerelin merkezileşmesi; MESOP'luluğun oluştuğu yerlerde 'Yerel Geçici Yürütme'lerin seçimle belirlenmesinin, doğrudan ya da yarı doğrudan demokrasi adımlarının pratikte sınıranarak MESOP ortak (merkez) yapısına zengin bir deneyimin aktarılmasının hedeflenmesidir.

f) Yerelin merkezileşmesi; demokratik merkezîyetçilik işleyişiyle bağlantılı olarak merkezîyetçiliğin demokrasiyle dengelenmesinde 'gövdede

güçlü örgüt'ün belirleyici olması ve örgütte, pramidin tepesiyle taban arasındaki mesafenin kısaltılması arayışıdır."

Türkiye ve K. Kürdistan sol/sosyalist hareketinin hastalıklarından birisi olan, belirlenen hedeflerin zaman içinde dönüşmesi, erimesi ve en önemlisi de unutulmasıdır. Aldığımız bir kararın hayata geçirilmesine -deyim yerindeyse- bir Türk gibi başlıyoruz bir Türk gibi de bitiriyoruz. Yani ilk başta alınan karara büyük bir heyecan ve hareketlilikle başlıyoruz, daha sonrasında ise büyük bir duyarsızlık ve sonuçta unutmakla bitiriyoruz. Bizim aldığımız yerelin merkezileşmesi kararı da böyle bir durumla yüz yüze. Bu kararlar girişim evresinde yapılması gerekenlerdi, ama biz daha yeni yeni hareket evresine evrilirken böyle bir yönelim çabasına giriyoruz. Yani en az iki yıl önce bu kararların uygulamaya geçmesi gerekiyordu. Yine de, şu anda da başlamış olsa, kısmi iki-üç bölgede (yerel işçi, gençlik ve kadın örgütlenmeleri) böyle bir çalışmanın başlaması, en kötüsünden gene iyidir.

MESOP taraftarları olarak birçoğumuz aldığımız kararı ne çok iyi bir şekilde yerine getirebildik, ne de algılayabildik. Yerelin merkezileşmesi dediğimiz zaman aklımıza daha çok kararın f maddesindeki "pramidin tepesiyle tabanı arasındaki mesafenin kısaltılması" geldi. Bu mesafenin kısaltılması örgütün tüzüksel değişimiyle değil de kadrosal değişimle çözümlenebilecek bir sorundur. Çünkü tüzük dediğimiz daha çok kağıt üzerindedir. Onu hayata geçirecek olan ise kadrolardır yada demokrasinin ve merkezîyetçiliğin dozajı kadroların

elindedir.

Oysa ki biz MESOP'luların kararın en çok üzerinde durmamız gereken, "c) Yerelin merkezileşmesi; mevcut somut yönelişimizle bağlantılı olarak her yerel inisiyatifin bulunduğu bölgede kendini merkez göreyerek, ihtiyaç duyulan yayın bürosu, dernek, kültür merkezi vb. araçlarını, gerekli mali giderilerini bütünlüklü olarak kendisinin çözmesi demektir." maddesidir.

Bu maddenin, yönelimin içeriği, dünya devrim mücadelesinin hiç de yabancı olduğu bir tarz değildir. Sadece biz bunu MESOP süreciyle yeniden hatırladık veya eldeki kazanımların bir bir tükenmesiyle bu tarzı tekrar hatırladık. Yerelin merkezileşmesine en uygun örnek 1917 Ekim Devrimi'dir. Ekim Devrimi'nin başarıya ulaşmasının altındaki en önemli unsurlardan bir tanesi hiç kuşkusuz ki muazzam bir zenginlikteki yerel işçi örgütlülüklerinin merkezileşmesidir. Rusya'da özellikle 1900'lü yılların başında, sanayinin de hızlı bir şekilde gelişmesi sonucu, yığınla sınıf karakterli yerel işçi örgütlülükleri bulunmaktaydı. Rus komünistleri öncelikle bu yereli yaratmışlardır, ateşlemişlerdir. Yani önce merkez yerel-

MESOP'un önündeki görevlerden birisi öncelikle sınıf karakterli yerel faaliyetlerin örgütlenmesidir. İşçi, gençlik, kadın örgütlenmesi için sendika, dernek, komisyon, platform, vakıf, yayın vb. araçlar kullanılarak yerel çalışmalar başlatılmalıdır.

leşmiş, sonra da yereli merkezileştirmişler. Rus komünistleri yaratılan bu yerel örgütlülükleri, RSDİP adı altında birleştirmeyi başarmışlardır. Öncelikle semtlerde ve fabrikalarda bir enerji, sonra semtlerin ve fabrikaların enerjisini, gücünü ülke gücüne veya yerelin gücünü merkezi (genel) güce dönüştürmüşlerdir. İşte Ekim Devrimi'nin başarısının altındaki en önemli sebep.

Lenin, Rusya'daki yerel çalışmaların artık hedefine ulaştığını ve bu yerel çalışmalar içerisinde hemen parti örgütlenmesine başlanılması gerektiğini şöyle ifade ediyor: "Bir önceki makalede düzenli yayınlanan ve ulaştırılan bir parti organının kurulmasının bizim için acil bir görev olduğunu söyledik ve bu amaca ulaşmanın mümkün olup olmadığı ve hangi koşullar altında mümkün olduğu sorusunu ortaya attık. Şimdi bu sorunun en önemli yanlarına bakalım. Bu amaca ulaşılabilmesi için önce yerel

grupların faaliyetlerinin daha da geliştirilmesi gerektiği söyleyerek bize karşı çıkılabiliyor öncelikle. Biz bu oldukça yaygın görüşü yanlış buluyoruz. Bir parti organının -ve bunun sonucu olarak bizzat Parti'nin de- kurulmasına ve sağlam örgütsel yapının oluşturulmasına hemen girişebiliriz ve girişebiliriz. Böylesi bir adım için gerekli olan koşullar vardır: Yerel çalışma yerine getirilmektedir ve görülebildiği kadarıyla halihazırda derin kökler de salmış-tır,..." (age, sy.7)

Dolayısıyla MESOP'un önündeki en büyük görevlerden birisi öncelikle sınıf karakterli yerel faaliyetlerin örgütlenmesidir. İşçi, mahalle, semt, gençlik, kadın, hatta daha dolaylı yollar da kullanılarak, sendika, dernek, komisyon, platform, vakıf, yayın vb. araçlar kullanılarak yerel çalışmalar başlatılmalıdır. Deyim yerindeyse 'herkesin örgüt yöneticisi' olduğu son zamanlarda bu hastalığı bırakarak yerelin, yaşamın içerisine girmemiz zorakidir. Yeniden bu yereli ilmik ilmik örererek, güçlendirerek bu partiyi kuracağız. Yani önce merkez yerele, sonra yerel merkeze...

yasin2312@hotmail.com

İletim ve iletişim süreci

✍ **Ahmet Halhallı**

Bu makalede, kadro ve ezilen sınıf arasında olması gereken iletişim sürecinin yeni bir solukla ifadesini açıklamaya çalışacağım.

İletişim; beyler, örgütler ve toplumlar arasında söz, yazı, görüntü, el-kol hareketleri vb. sembeler aracılığıyla düşünce, dilek ve duyguların karşılıklı iletilmesini sağlayan bir süreçtir. Yani iletişim, iki birim arasındaki ileti alışverişidir. Bu alışverişin amacı düşüncelerin, duyguların ya da tutumların benzermesi, ortak olmasıdır. Yani iletişim, örgüt ve örgütlerle oluşan temel belirlemelerin, sloganların ve yaklaşımların temel yapıtaşısıdır.

1974'te Stevens'in yaptığı bir araştırmaya göre uyku saat-

leri dışında kalan sürenin %75'i iletişimle geçmekte, bu zamanın da %30'unu konuşarak, %45'i ise dinleyerek geçmekte olduğu saptanmıştır. İletişim sürecinde temel beş öge vardır. Bunlar; kaynak, mesaj, kanal, alıcı ve dönüttür.

1) Kaynak, başkasıyla paylaşılacak fikre sahip olan kimse- dir. Kaynak, temelde birey olduğu gibi örgüt de olabilir. Her türlü iletişim sürecinin bir kaynağı vardır.

Örgütün kuracağı iletişimde kaynak genelde kadrolardır. Ancak örgütün bu konudaki anlayışı, ekip çalışmasını hedeflemelidir. Çünkü tek bir kişinin kaynak olduğu iletişim, zaten örgütlü bir anlayışın olmadığının açık bir göstergesi-

dir. Bu tümce farklı anlamlara çekilmek istenebilir ama benim anlatmak istediğim, her alanda tek bir kişinin aktifliği -örnekleriyle sabittir- örgütün gelişiminin, evrenselleşmesinin ve uzun soluklu varolabilmesinin önünü tıkar. Yeni bir oluşum için her alanda tek bir kişinin aktifliğinin önüne geçilmesi, olmazsa olmazlardan bir kuraldır.

2) Mesaj, bir iletişim sürecinde iletişim malzemesi olan fikirlerdir. Bu, iletişimin kurulduğu alana göre değişir. Örneğin okuldaki bir öğretmen öğrencileriyle iletişim kurarken jest, mimik, ses, ışık, resim, yazı, işaret gibi sembolleri mesaj olarak kullanabilir. Mesajın taşınması gerekli olan niteliklere

yazının ilerleyen bölümlerinde yer vereceğim.

3) **Kanal**, mesajın alıcıya iletilmesini sağlayan araç ve yöntemlerdir. Örgüt halkla iletişim kurarken en uygun kanalları saptamak ve kullanmak zorundadır.

4) **Alıcı**, kaynaktan gelen mesajın iletici araç ve yöntemleri takip ederek ulaştığı kişidir. Mesaj, kanaldan geçerek alıcının duyu organlarından en az birine iletilmelidir. Ne kadar çok duyu organı devreye girerse iletişimin etki derecesi de o kadar artar. Bu noktada kanal üzerine bir şey daha söylemek gerekir: En çok duyu organlarını devreye koyduğundan dolayı kanalda en etkili araçlar gör-sel-işitsel araçlardır.

5) **Dönüt**, kaynaktan gelen mesaja alıcının gösterdiği tepkinin tekrar kaynağa ulaşması sürecidir. Örgütler iletişim sürecinin en anlamlı ögesini dönüt olarak algırlar. Bu doğrudur, çünkü örgüt için esas amaç iletişim kurmak istenen kitlenin tepki oluşturmasıdır.

Dönütün olmadığı iletişim-ler tek yönlüdür ve biz bu tarza 'iletim' adını veriyoruz. Örneğin tv bir iletim aracıdır, çünkü dönüt -klasik anlamda- sağlanamaz. Teoriye göre iletişim, iletimden daha verimlidir. Ancak bu pratikte böyle olmamıştır. Çünkü örgütsel anlamda iletim iletişimden daha yoğun hale gelmiştir ve ayrıca daha az yoğunlukta gerçekleşen iletişimin içeriği de bozulmuştur. Stevens araştırmasını 1974'te değil de 2006'da yapsaydı, muhtemelen günlük yaşamdaki iletişim oranında ve bu zaman dilimindeki dinleme, konuşma oranında belirgin bir farklılık olacaktır.

Sağlıklı bir iletişimin ger-

Genelde örgüt, özelde ise kadro halk ile aynı dili konuşamıyorsa, halkla etkileşimi unutmamalıdır. Yani "günlük konuşma dili entelektüelliğimize gölge düşürür" diye düşünen kadrolar kendilerini halka tanıtamazlar.

çekleşmesi öncelikle alıcının kaynak tarafından çok iyi tanımlanması, iletilmek istenen özelliklerin alıcıya uygunluğunun ve mesajın alıcı üzerindeki anlamlılığının iyi bir şekilde belirlenmesine bağlı olarak meydana gelir. Yani kadroyla muhatabının (iletişim kurmaya çalıştığı kişi veya halk) ortak yaşam alanları ne kadar fazlaysa iletişimin gerçekleşme ihtimali de o kadar yüksektir.

S. Çiftiyürek, "Komünist parti ve onun kadrolarının, toplumu dönüşüme uğratmada, halka atbaşı misali öncülük edilecekleri bir düzeyi tutturmaları gerekir. Halkın önünde yürü-yerek; ama halktan kopmadan! Halkın önünde yürüebilmek en başta halkı derinlemesine tanımakla olanaklıdır." der. (Kadro ve Gelecek, 1994, sy. 21) Bu ifade tam olarak açıklanmamıştır. Daha doğrusu asıl önemli olan noktaya değinilmemiştir. Kadronun salt tahlillerle bir yere varamayacağı açık bir gerçektir. Çünkü kadro halkı tanısa bile, ortak yaşam alanları oluşturulmadıkça iletişim sağlanamaz ve kadro kendi kendine anlatır durur. Çok acil bir şekilde kadrolar yaşamlarının toplumla kesiştiği noktaları belirlemeli ve o noktalardan yola koyulmalıdırlar.

Sağlıklı bir iletişimin kurulmasını engelleyen birkaç husus

a) Genelde örgüt, özelde ise kadro ile halkın görüş çerçeve-

leri, duyguları ve heyecanları, yargı ve saplantılarının benzer olmaması durumu bu problemlerin başında gelir. Yani kadro bütün bir duruşuyla halkla ortak izleri taşıyamıyorsa kurmak istediği iletişimi gözden çıkara-bilir.

b) Genelde örgüt, özelde ise kadro halk ile aynı dili konuşamıyorsa halkla etkileşimi unutmamalıdır. Yani 'günlük konuşma dili entelektüelliğimize gölge düşürür' diye düşünen kadrolar kendilerini halka tanıtamazlar. Bol önermeli, felsefik terimlerle dolu kaynaklar iletişim sürecinin önünü tıkar.

c) **Statü**: Genelde örgüt, özelde ise kadro ve muhatabının sosyal ve formal statüleri, akademik ve mesleki gelişme farklılıkları çok önemlidir. Örneğin bir Prof. Dr. X kişi, köylü Mehmet Efendi'yle bire bir görüşmesinde Mehmet Efendi eğer X şahsının ismi önündeki ona göre acayip gelen lafları duymuşsa, muhtemelen X şahsının dediği her söze evet deyip bir an evvel o X şahsından kurtulmaya çalışacaktır. Örgüt ve kadro bu konuda temkinli davranmalı, statüsüyle değil, o halkın sıradan bir ferdi olarak iletişim kurmaya çalışmalıdır. Ben, kadrolar yalan söylesin demiyorum, sadece böyle bir etkinin doğuracağı sorunlardan dolayı lazım olmadıkça statülerine değinmemeleri gerektiğini açıklamaya çalışıyorum.

d) **Korunma**: Genelde örgüt, özelde ise kadronun bazı yükümlülüklerin altına girmesi durumunda hazırlayacağı bazı savunma mekanizmaları. Genelde örgüt, özelde ise kadro halkla iletişim kurarken halkla arasına "koruyucu" simgeler yerleştirmemelidir. Halktan gelecek tepkiye klasik savunma

mekanizmaları geliştirmek kısır döngülere sebep olur. Kendisinin dönütlük evresine girdiği dönemlerde tabii ki bazı farklı kaynakları kullanabilir, ama bu sistem halini almamalıdır.

e) Alan: Genelde örgüt, özelde ise kadro ve muhatabı arasındaki uzaklık miktarı iletişim sürecini doğrudan etkiler. Örneğin Amerika'daki Afrikalı bir komünist parti kadrosu, Afrikalılarla ne kadar verimli bir iletişim kurabilir?

f) Hiyerarşi: Kelime itibarı ile derece düzenidir. İletişimin önünü tıkayan temel nedenlerden biri hiyerarşinin doğadaki boyutundan farklı bir boyutta insanla buluşmasıdır. Kastlarda tabandaki bireylerle üstleri arasında iletişim yoktur, orada yalnızca, dönütün olmadığı tek taraflı bir aktarım vardır, bu da iletişim değil, iletidir. Burada öncelikle hiyerarşinin doğada var olup olmadığını irdelemek gerekir. Bence hiyerarşi doğanın işleyişindeki en temel olgulardan biridir. Bir kısım anarşist için bu doğru değildir, ancak hiyerarşiyi bilimsel açıklamasıyla kavramış anarşistler ise sadece doğadaki şekillerinden farklı biçimde hayata giren hiyerarşik yapılanmaları reddederler, yani hiyerarşinin doğadaki varlığını kabul ederler. Bunlara karşın hiyerarşiyi emir-komuta zinciri olarak tanımlayan anarşistler ise her türlü hiyerarşiye karşı olduklarını savunurlar. Burada görülüyor ki bu kabul, hiyerarşinin tanımını-

iletişimin önünü tıkayan nedenlerden biri de hiyerarşinin doğadaki boyutundan farklı bir boyutta insanla buluşmasıdır. Kastlarda tabandaki bireylerle üstleri arasında iletişim yoktur, orada yalnızca, dönütün olmadığı tek taraflı bir aktarım vardır.

la ilgili bir hadisedir. Örneklendirecek olursak; büyük kütlenin küçük kütleyi çekmesi, hazırladığımız afiş veya bildiri de bazı kelimelerin büyük puntolarla, bazılarının küçük puntolarla yazılması (yazınsal hiyerarşi), besin zinciri piramidi gibi bir çok doğal olgu hiyerarşinin doğadaki varlığını ispatlıyor. Hele hele yazınsal hiyerarşiyi en fazla retçi anarşistler kullanır... Asıl temel alınması gereken husus, hem kadroların kendi aralarında hem de halkla iletişim kurarken hiyerarşide doğal sınırları zorlamalarının iletişimsizliğe neden olacağıdır. Eklemeliyim; unutulmamalıdır ki hiyerarşinin doğal sınırlarının dışına çıkıldığı yerlerde ortaya çıkan sorunların (baskı, anti demokratik uygulamalar, her türlü rant vb.) temel nedeni iletişimsizlikten doğan yersiz korkulardır. Bu nedenle hiyerarşi her ne kadar örgütlülüğün bir gerekliliği ise de böyle bir sorunun çıkabileceğinden dolayı doğal sınırları iyi bilmek ve ona göre davranmak gerekir.

g) Uyum: Mesajların iletim yöntemlerindeki organların mesajları ihmal etmesi, gereksiz saymasıdır. Bir afiş veya

bildiride devamlı açıklayıcı öğelere başvurulmalıdır. "Herhalde bunu da anlarlar" mantığıyla iş yürümez, zaten okuyamayan halkın her ifadenin karşılığını bilmesini beklemek iletişime verilen önemin derecesini gösterir.

h) Sınırlama: Mesajların iletim sırasında bazı araçlar gereği gizli tutulması... Genelde örgüt, özelde ise kadro halkıyla iletişimi aralıksız tutarken, aynı zamanda şeffaf davranmalıdır. Hiçbir konuda tartışmasına sınır koymamalıdır. İstek varolduğu kadar üretmelidir. Bu da iletişimin sağlığı açısından çok önemlidir.

İletişim gibi geniş bir konuyu bir makale ile aktarmaya çalışmanın imkansızlığı bir tarafa, bunu bir alana sıkıştırmak daha da imkansız bir iştir. Bulduğum yerin öznel sorunlarından yola çıkarak aktarmaya çalıştığım iletişim sorunu ne bulduğum yere özgü kaldı, ne de tam anlamıyla aktarılabildi. Yalnızca iletişim sürecinin bizimle ilgili kısmını aktarmaya çalıştım. Bu durumun bize dayattığı en temel faktör; bizi okuyan, takip eden herkes bu tartışma ve araştırma sürecine katılmalıdır. Yarın geleceğimiz noktayı eleştirecekler bugünden bize doğru olduğuna inandıkları düşüncelerini tartışma süreci olan şu günlerde aktarmalıdır. Aksi taktirde yarın söyleyecekleri çok sözlerini bu durumdan dolayı söylemeyi tercih edebilirler...

Devrimci bir örgütün inşası ve örgütlenme felsefesi üzerine

Delil Rênas

Bu sorun, genel olarak dünya devrimci hareketi, özel olarak Kürdistan'da yeni bir devrimci hareketi örgütlemek isteyen devrimci kadronun üstünde düşünmesi gereken bir sorundur. Bu konuda ciddi bir kolektif arayış içine girilmelidir. Bu sorun teorik olduğu kadar pratik bir deneyim de isteyen bir konudur. Hem Kürdistan özgülünde onlarca hareketin tasfiye olması gerçeği var, hem de dünya devrimci hareketine damgasını vuran koca bir Ekim Devrimi'ni gerçekleştiren ama devrimin inşasını başaramayan, yaşatamayan ve kısa sürede bürokratikleşen Bolşevik Parti'nin yaşanan tarihsel gerçekliğini göz ardı edemeyiz.

Bir çok sorun gibi örgüt sorunu da reel sosyalizmin yıkılmasıyla birlikte dünya devrimci hareketinin teorik sorunları içinde en önemli sorunlardan biri haline geldi. Diğer sorunlarda olduğu gibi örgüt ve örgütlenme üzerine de farklı devrimci kulvarlardan gelen devrimci önderler az yazmadılar. Halen yazılıyor ve daha da yazılacaktır. Ancak yazılıp çizilenleri irdelediğimiz zaman göreceğiz ki ağırlıklı olarak Bolşevik Parti modeli etrafında dölülüp dolaşılıyor. Öyle bir noktaya gelindi ki insanın şunu dememesi elde değil: Bu kadroların kendilerine özgü bir anlayışları ve üretimleri yok. Sadece bir model hakkında farklı

yorumlamalar var. Bu yorumlamaları şöyle özetleyebiliriz: Ya tümünden ret ya da tümünden savunma; üçüncü bir yorum olarak da "o günün koşullarında ancak bu kadar olabilirdi" veya "ondan daha ileri model ortaya çıkmadığı için şimdilik onu referans almalıyız" şeklinde bir savunma geliştiriliyor. Bunu bir çok nedene bağlayanlar var.

Önemli bir görüşe göre de; "20.yy kapitalist üretim sistemindeki modelin bir yansımasıdır ve onun çapı da bu kadardır, fazlasını beklemek doğru değil" türünden eğilimler ağırlıklı olarak gündemde duruyor. Bu anlayışın kendisinin ne kadar nesnelci olduğu ortadadır. Bu anlayışın temeli, varolan re-

el durumun örgüt modeline yansımalarıdır. Bireyin ve toplumun özgürleşmesi için devrimci değişim ve dönüşümün dünsel, sosyal ve kültürel anlamda niteliksel bir değişim değildir. Olan, sistemin egemenliği yerine parti otoritesine dayalı yeni bir sistemin inşasıdır.

Ben kendi adıma, reel sosyalizmin yıkılışı sebeplerinin en önemli nedenlerinden birinin de Bolşevik Parti'nin örgütlenme tarzından kaynaklandığına inanlardan biriyim. Amaçlarının ve niyetlerinin toplumsal bir devrim olduğu noktasında hiç kimsenin bir şüphesi yoktur ve olamaz da; ancak bu model özgür bireyin gelişimi ve kolektif üretiminin önünde engel teşkil etmekte, her şeyin partinin çıkarları doğrultusunda, partinin içinde de merkezin çıkarlarını temel alan bir anlayışa dayalı otoriteyi esas almaktadır. Özgür bireylerin iradesine dayalı "özgürlük içinde disiplin"i değil, merkezin çıkarlarını ve anlayışlarını temel alan disipline dayalı bir özgürlük anlayışıdır. Burada tek söz ve karar sahibi olan partinin merkezi yönetici kadrolarının oligarşisi ortaya çıktı. Parti iktidarını savunan herhangi bir anlayış kendi parti otoritesini inşa eder ki, böyle bir iktidar altında özgür bir toplum ve özgür bireyler çıkmaz. Burada bireyin ve toplumun kendine yabancılaşması, edilgenleşmesi ortaya çıkar. Oysa Marksizm, "İNSANI KENDİ İNSANI ÖZÜ OLAN ÖZGÜRLÜĞE YABANCILAŞTIRAN ETKENLERDEN KURTARMA ÇABASI OLARAK YORUMLANIR". Devrimci örgüt ve partilerin görevi toplumsal özgürleşmede öncülük rolünü oynamaktır; insanın özünü gerçekleştirebileceği bir

Her oluşum, her örgütlenme bir ihtiyaçtan dolayı ortaya çıkar. MESOP Girişimi de Kürt toplumunun ulusal ve sınıfsal özgürlüğü için sınıf bakışıyla, sınıf felsefesiyle sınıf hareketini örgütlemeye çalışan bir girişim.

toplum, bir dünya yaratmaktır. Benim amacım burada herhangi birilerini eleştirmek değil, yalnızca yaşananlardan deneyim elde etmektir.

Her oluşum, her örgütlenme bir ihtiyaçtan dolayı ortaya çıkar. MESOP Girişimi de Kürt toplumunun ulusal ve sınıfsal özgürlüğü için sınıf bakışıyla, sınıf felsefesiyle sınıf hareketini örgütlemeye çalışan bir girişim. Bu girişimin kendisi de bir örgütlülük olmakla beraber, halen devrimci örgüt yapılanmasına, organlarına ve disiplinine sahip değil. Bundan sonraki süreçte önümüzde duran temel sorun; devrimci örgüt felsefesi çerçevesinde teorik olarak yeni sürecin sorumluluklarına cevap verebilmek için Kürdistan gerçeğini, bölgenin ve dünya kapitalist-emperyalist sisteminin yeni karakterini ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal boyutuyla derinden kavramak, ona alternatif güçlü bir siyasal iradenin ortaya çıkmasını sağlamaktır. Bunun gereğine inanan, ulusal ve toplumsal özgürlük mücadelesinde kendi bilinci ve iradesiyle kavgayı sahiplenen kadroların gönüllü birlikteliğine inanan devrimci bir örgütün inşasına ihtiyaç vardır. Asıl sorun da MESOP'un başlattığı bu süreç devrimci bir örgütün inşasına nasıl dönüştürülebilir? Aslında bir çok konuda olduğu gibi bu soruna ilişkin de 'sorunlama belgesi'nde kavramsal belirlemeler yapılmış, yapılamayan

ise bu kavramlardan ne anladığımızdır. Bu kavramlardan aynı şeyleri mi anlıyoruz, yoksa farklı şeyleri mi? Aynı şeyleri anlıyorsak, bu kavramların pratiğe uyarlanması neyi ifade ediyor? Şimdiye kadar seçilen organlar bu anlayışa uygun bir faaliyet içine girdiler mi? Bunlara açıklık getirmek için önce temel kavramsal belirlemelere bakmamız lazım:

- 1- Yerelin merkezileşmesi
- 2- Gövdede güçlü örgüt
- 3- Doğrudan demokrasi
- 4- Özgürlük içinde disiplin
- 5- Zamanın özgürleşmesi
- 6- İdeolojik birliğin yanında esas olan yaşam biriminin sağlanması

7- Kolektif üretim

Bu kavramların bir kısmı 'sorunlama belgesi'nde mevcuttur; bazılarında benim eklediğim şahsi görüşler bulunmaktadır.

A- Yerelin merkezileşmesi

Yerelin merkezileşmesini bir çok anlamda kullanmış olduğumuza inanıyorum. En azından benim yüklediğim anlam şudur: Reel sosyalizm sürecinde dünya devrimci hareketleri belli bazı merkezleri (Moskova, Pekin vb.) ve ülkeleri kendilerine kible seçerek ideolojik-politik olarak, hatta örgütsel yapılanma ve mücadele yöntemlerine kadar gıdalarını buralardan alıyorlardı, reel sosyalizmin yıkılmasıyla ideolojik olarak beslendikleri kible kalmayınca birçoğu tasfiye oldu, büyük çoğunluğu da sosyal demokrat çizgiye evrilmiş oldu.

MESOP Girişimi; ideolojik, politik ve örgütsel üretimini Kürdistan gerçeğinden yola çıkarak genele, genelden yerele doğru, bu anlamda ayağımızın

bastığı yeri bir merkez kabul eden bir anlayışla bu süreci başlattı. İkincisi; "Gerek politik bildirge, program ve tüzük gibi temel bağlayıcı belgelerin üretilmesinde olsun, gerekse de örgüt/örgütlenmede olsun yerele, tabandan zengin bir tartışma ile politik yürüyüşü birlikte geliştirmemiz gerekiyor." (Sorunlama Belgesi, sy.14)

Benim örgütlenmeye ilişkin görüşlerimi tekil olarak yazmam Diyarbakır'da bir organın olmayışından kaynaklı; organların olduğu alanlarda kendi aralarında tartışarak ortak görüş olarak GYK'ya iletilmeleri daha yerinde olur. Bildirgenin hazırlanması görevi her ne kadar bir komisyona havale edilmişse de, bu konularda yerel organların da ciddi katkıların sunmaları gerekir. Daha doğrusu, politik bildirmede her kadro kendini bulabilmeli. Nasıl ki örgüt felsefesi ve örgütlenmeden öncelikli olarak GYK sorumluyorsa, politik bildirgenin hazırlanması da, görevlendirilmiş olan komisyonun görevidir.

B- Gövdede güçlü örgüt

Gövdede güçlü örgüt MESOP Girişimi'nin ana esprilerinden biridir. Bu, gerçekten de Kürdistan devrimci sol hareketinde yeni ve orijinal bir kavramdır. Bunun önemsenmesi gerekir. Bu anlayış biraz da geçmiş örgütlenmelerden çıkarılan bir deneyimdir.

Geçmiş örgütlenmelerde merkez her konuda belirleyici rol oynardı; merkez sağa kaydımı, örgüt de sağa kayardı; sola kaydımı, örgüt de sola kayardı. Çünkü örgütün gövdesi ve tabanını oluşturan bireyler böylesi örgütlenmelerde çok

"Gövdede güçlü örgüt" MESOP Girişimi'nin ana esprilerinden biridir. Bu, gerçekten de Kürdistan devrimci hareketinde yeni bir kavramdır. Bunun önemsenmesi gerekir. Bu anlayış biraz da geçmiş örgütlenmelerden çıkarılan bir deneyimdir.

koşuşturan ve nesne konumunda görülüyordu. Anlayış bu olmasa da pratik oraya evriliyordu.

O zaman özgür birey ve gövdede güçlü örgüt nasıl yaratılır ve nasıl inşa edilebilir? Bizim henüz yerel organlarımız oluşmadı, yarın bölgede yerel organlar oluştuğu zaman, örgütlü faaliyette bulunan her birey kendi bilinci ve özgür iradesiyle bu organlarda çalışmalı, bu organların sorumlularını yerel organlar seçmeli ve indirmeliler. Merkezin müdahalesi kesinlikle olmamalı. Bu yerel organ temsilcilerini de yürütme seçmeli, yürütmenin oy çokluğuyla ve tabanın onayıyla kişi yürütmede kalır ya da çıkar. Yani yürütme, merkez ile taban arasında gövde görevini görmelidir.

C- Doğrudan demokrasi

Doğrudan demokrasi bizim temel ilkelerimizden biri olmalı. Bir oluşumu varolan oluşumlardan ayırtan onun ana çizgileridir, o da oluşumun ilke ve amaçlarıdır.

Özetle ifade etmek istiyorum; her MESOP'lu, hareketin ideolojik, politik ve örgütsel sorunlarından, organların seçimine kadar doğrudan söz ve karar sahibi olmakla işlev kazanır. Bugüne kadar yapılan faaliyetler, genel ve dar çerçevedeki toplantılarda MESOP'un bu kültürü içselleştirmiş olduğunu söyleyebiliriz. Olmayan ise, organlarında, kendi iç di-

siplini ve kendi faaliyet alanlarında kolektif katılım, üretim sürecinin plansızlığı ve disiplin eksikliğidir.

D- Özgürlük içinde disiplin

İnsanlık tarihinde sınıflı toplumların ortaya çıkışı ile birlikte devlet örgütlenmesi de ortaya çıkmıştır. Köleci toplumda köle sahiplerinin, feodal toplumda toprak sahiplerinin, kapitalist toplumda da sermaye sahiplerinin çıkarlarını koruyan devlet aygıtları olmuştur. Her sınıflı toplum egemenleri bir önceki toplumun egemen sınıfından daha güçlü olduğu için, devlet aygıtları da bir önceki devlete göre tahakküm kurumları hem sayısal olarak, hem işlevsel olarak, kendi alanlarında uzmanlaşma üst düzeyde gerçekleşmiş bulunmaktadır. Bugün Batı Avrupa'da devletlerin temel kurumları dışında, onlara araştırma grupları var, bu gruplar bağımsız gibi görünse de devlete bağlı çalışan ve devletin farklı fonları tarafından finanse edilen gruplardır.

Bu realiteden şunu anlıyoruz ki; toplumun maddi egemen gücü, aynı zamanda sosyal, kültürel olarak da egemen güçtür. Son yıllarda genel olarak dünya kapitalist sistemi, özel olarak da Türkiye'deki kapitalizm kendini yeniden yapılandırmış; yeniden üretim süreciyle birlikte, bu sürecin Kürdistan'a da ciddi bir şekilde yansımaları kadar doğal bir şey olamaz. Kürdistan toplumunda egemen sınıf ile toplum arasında uçurum korkunç boyutlara ulaşmış; işsizlik, yoksulluk ve sefalet had safhada olmasına rağmen toplum bu duruma rıza göstermekte, hatta çalışan kesim kendini toplumun diğer kesimleri karşısında ayrıcalıklı

görmektedir. Kapitalizmin düşünsel, sosyal ve kültürel değerleri toplumun kendisinde içselleştirilmiş; toplumda iktidar olan bu kapitalist değerlerle mücadele etmek lazım. Bu toplumsal ilişkileri ideolojik olarak eleştiren, reddeden, sistemin sosyal ve kültürel değerlerine alternatif ideolojik, sosyal ve kültürel değerleriyle, bilinciyle ve özgür iradesiyle oluşan disiplin, özgürlük içerisinde disipline tekabül eder. Yoksa birileri tarafından yukarıda talimatla çerçevesi çizilen disiplin anlayışı, disiplin içerisinde özgürlük olur ki, bu da dışsaldır. Özgür bireyden çok kişiliğini yoldaşları yanında saklayan, bastıran sahtekar tipler üretir. Bunların ailede ve toplumda sosyal ve kültürel değerleri sisteme örtüştüğü için, toplumda devrimcilere karşı antipati oluşturur ve devrimci örgüte zarar verir.

Kürdistan'da devrimci hareketin en büyük eksikliği ideolojisine uygun sosyal ve kültürel bir güç olmayışıdır. Yani kitle, devrimci topluluğu sosyal ve kültürel olarak farklı, özenecek bir potansiyel olarak görmüyor. Bunun için devrimci hareket ideolojik yanını sosyal ve kültürel değerleriyle birlik içinde varetmeli; üretme, paylaşma ve özgürleştirme şiarıyla yaşamdan güç almalıdır.

E- Zamanın özgürleşmesi ve kolektif üretim

İnsanlık tarihinin yarattığı değerler günümüz kapitalizm koşullarında ücretli emekçinin

Kürdistan'da devrimci hareketin en büyük eksikliği, ideolojisine uygun sosyal ve kültürel bir güç olmayışıdır. Yani kitle, devrimci topluluğu sosyal ve kültürel olarak farklı, özenecek bir potansiyel olarak görmüyor.

çalışma süresinin dört ya da beş saate indirilmesi gerektiği söylerken, kendi öznel fantezilerimize dayanarak söylemiyoruz. Günümüzde toplumsal üretimin katettiği gelişmeye dayanarak ileri sürüyoruz. "Bilim ve teknolojinin artan bir tempo ile uyarlanması" sonucu insanın ve ücretli emekçinin zamanın özgürleşmesi yönünde dört ya da beş saat üzerinde bir teorik belirleme var. Bunu politikaya dönüştürmek, kitlelerle paylaşmak, sistemin dayattığı çalışma koşullarında, sosyal koşullarda değişim ve dönüşüm yaratmakla mümkün.

Çalışan kesimin zamanı özgürleştiği oranda, çalışan kesim sosyal, kültürel faaliyetlere zaman ayırabilir, toplumsallaşabilir. Çalışan kitleler, emekçi kitle, edebiyat, sanat ve siyasetle iç içe olmanın koşullarını oluşturmadan, genel olarak toplumsal sorunlarla ilgili olmasını, siyasette aktif rol almasını bekleyemeyiz. Kitleler için bunu savunan MESOP Girişimi, bunu öncelikli olarak kendi kadrolarından başlatmalı; ya da kadrolar için böyle bir ortamın, olanağın yaratılması gerektiğine inanıyorum.

Bunu MESOP Girişimi'nin oluşturduğu iki organın özeline

indirgemek istiyorum. Yazı Kurulu ve Geçici Yürütme Kurulu'nun öncelikle kolektif bir anlayışla kendi zamanlarını özgürleştirmeleri gerekir. Asıl kritik olan ve çözümlenmesi gereken sorun da budur. Çözümüne ilişkin farklı düşünce ve çözüm önerileri olabilir. Kendi maddi yaşamlarını ve önlerine koydukları hedeflere ulaşmaları için gereken maddi kaynaklar yaratma zorunluluğu vardır.

Bu organların bileşenleri ciddi bir kurumsallaşmaya gitmeli. Devrimci bir örgütün inşasının yolu buradan geçer. Bu yol süreklilik getirir. Bugüne kadar ülkemizde örgüt gibi görünüp aslında örgüt olmadıkları için dağılmış çok sayıda gruba tanık olduk. Arkalarında örgüte ait, örgütlü mücadeleye ait bir değer bırakmamalarının nedeni de kurumsal düzeyde örgütlenememeleridir.

Bizler, neden kiteselleşemiyoruz, nasıl kiteselleşebiliriz sorularından çok, devrimci bir örgütü ve onun kurumlarını nasıl inşa edebiliriz sorusuna cevap aramalıyız.

Yukarıda belirttiğim hususlar doğrultusunda, kolektif tarzda inşa sürecine girilmelidir. Örgütü inşa etme felsefemiz ne olmalı sorusuna her organ, her bileşen kendince cevap armalı, bu kolektivizme kendini dahil etmelidir. İdeolojik birlikten çok sorunları çözümede yaşam birliği, emek ortaklaşması önem arz eder. Devrimci örgütü kitle örgütlerinden ayıran temel çizgi de budur.

Devrimci örgütlenme ve devrimci ahlak

✍ Namık Duruk

İnsanlık tarihi, insanlığın evrim temeli üzerinde evrimsel gelişimine dayanır. Bu gelişme insanın dil, düşünce olgularını kazanmasını; deney, birikim sahibi olmasını ve bir düşünce sistematigi geliştirmesini sağlar.

İlk baştaki ihtiyaçlar temelinde ve doğal olarak bir araya gelme, sonraki süreçlerde birbirleriyle sürekli ilişkilene ve ortak bazı adımları atmayı da getirir. Bu ilişki sosyalleşme ve örgütlenmedir.

Başlangıçta bilinç gelişkin değildir, dolayısıyla örgütlenme ve ilişkilene düzeyi de geridir. Korunma, saldırı ve savunma amaçlı olarak yanyana

gelmeler, giderek kolektif emekle değer yaratma durumunu da ortaya çıkarır. Ortak emek yaratma süreci, insanı hayvandan ayırt eden en temel özelliğdir. Ortak emek ortak üretim araçlarının gelişmesini ve ilerlemesini de sağlar. Emegē dayalı gelişim ortak örgütlülükleri yaratır, üretim ilişkilerini ve üretim güçlerini ortaya çıkarır.

İnsanın ilk örgütlenmesi bilinçli değil, süreler biçimindedir. Daha sonraki gelişim, üretime dayalı örgütlerin gelişimini de getirmiştir. Tarihin bilinen ilk örgütlenmesi gens örgütlenmesidir. Üretimde daha

sağlam bir örgütlülük ve bilgiye dayanır. Aynı zamanda üyeleri arasında ortak bir çalışma ve cinsiyete dayalı bir iş bölümü vardır. Ortak çalışma üretim güçlerinin ve üretim ilişkilerinin ilerlemesini getirirken, insan toplulukları da göçebe yaşamın yanında giderek yerleşik yaşama geçmeye ve aile düzenini oluşturmaya başlamışlardır.

Gens'te üretim ilişkileri de üretim güçlerinin düzeyine uygun tarzdadır. Gens'in her bireyi üretici güçlerin ortak sahibiydi. Üretime ortak katılımı birlikte paylaşım da eşitti. Maddi malların eşit paylaşımı

servette bir eşitsizlik yaratmadığından toplumsal bir bölünme ortaya çıkmıyordu.

Gens topluluk örgütlenme sürecinde yönetim tarzı anaerkillidir. Anaerkillik, kadının yönetici olduğu ve soyun belirlenmesinde kadının belirleyici olduğu bir süreçti. Kadının gens içerisinde etkin olması, şefliğin de kadının elinde olmasını gerektiriyordu. Bütün işler bu şef veya şefler meclisi tarafından yönetiliyordu. Şefler topluluk üstü olmadıkları gibi, görevlerinin gereklerini yerine getirmediklerinde görevden alınabilirlerdi. Maddi ve manevi dünyanın ayrışmasına bağlı olarak barış dönemlerinde daha çok törensel ayinleri yöneten ruhani şefler de seçimle iş başına geliyorlardı. İlk etapta çalışma ve barış dönemlerinin şefleri ayrı ayrı seçiliyorlardı. Daha sonraki gelişmelerle birlikte ruhani ve siyasi şeflerin rolü bir kişilikte somutlaşacaktı, ancak gens'te henüz bu yoktu.

Üretim araçlarının gelişmesi ve kolektif emeğin yoğunlaşmasıyla birlikte gens örgütlenmesi içinde daha üst düzeyde örgütlenmeler gelişmiştir. Bu örgütlenmeler bazen geçici, bazen de sürekli olduğundan, giderek kabile örgütlenmesinin zeminini yaratmışlardı.

Kabile örgütlenmesi gens ile aşiret arası bir çeşit örgüttür. Klanda gelişen demokratik örgütlenme ve demokrasiye dayalı yönetim biçiminde ortaklığın sürdürülmesi söz konusu-

Ulusal birlik arayışını sürdüren Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu'nun önemle üzerinde durması gereken hususların başında ise, oportünist ve dar grupçu anlayışlara karşı durmak geliyor.

dur. Üretim araçlarındaki gelişim üretimde çeşitliliği de getirmeye başlamış ve ilk toplumsal işbirliğini de ortaya çıkarmıştır.

Süreklilik içerisinde kapitalizmin gelişmesiyle gelmiş bulduğumuz bugünkü dünya koşullarında emeğin artı değerini sahiplenen egemen ülkelerin sermaye güçlerinin varlığı, sermayenin korunması, kapitalist sistemin yaşam koşulları gereği geri kalmış ülkelerin sermayesinin bir güce dayanma ihtiyacını da beraberinde getirdi. İşte bu, kapitalizmin son aşaması olan bugünkü ABD emperyalizminin varoluş nedenidir.

Ortadoğu bölgesinde geri bırakılmış yoksul halklar, üst yapıları aracılığıyla, sanayide gelişmiş Avrupa ülkelerinin sömürgeci konumuna getirilmiştir ve bugün başta Kürt halkı olmak üzere tüm bölge halkları ciddi bir örgütsel varlıktan yoksundur. Dünyanın barbar kapitalistleri bu fırsatı çok iyi değerlendirerek, Kürtleri ve bölge halklarını alabildiğine insafsızca imha ve teslim almaya, bölgenin egemen güçlerinin desteğini alarak köleleştirme hareketine devam ediyorlar. Bu ortamda, özellikle Mezopotam-

ya'nın en eski halklarından biri olan ve yine dünya medeniyetlerine öncülük yapmış bulunan Kürt halkının kendi öz iradesine dayalı bir örgütlülüğe ve hesaba ihtiyacı vardır. Ne 'ABD Kürdü' ne de 'TC Kürdü' gibi her türlü hatalı anlayıştan uzak, Türkiye ve bölge halklarının her türlü varlık haklarına saygılı temelde yaklaşan, kendi öz gücüne dayalı devrimci sosyalist bir örgütlenme, vakit kaybedilmeden, ciddi kadrolardan oluşturulmalıdır.

Bu arada ulusal birlik arayışını sürdüren Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu'nun önemle üzerinde durması gereken hususların başında ise, oportünist ve dar grupçu anlayışlara karşı durmak geliyor.

Ezilen, mazlum Kürt halkının geleceğine cevap olabilecek onurlu duruş temelinde bir çözümü var etmek, sorumluluk anlayışıyla gündemleştirmek için devrimci ahlakın şart olduğunu söylemek istiyorum. Çünkü devrimci ahlak devrimci eğitimle oluşur. Devrimci eğitim sürecini yaşamamış kişi veya toplumun devrimci ahlakı da olamaz. Bu nedenle, yeni yapılanma hareketimizin asli görev olarak devrimci eğitim ve devrimci ahlakı alternatif kültür-sanat merkezleri aracılığıyla tüm bölge ve metropol illerinde geliştirmesi gerekiyor. Bu çalışmalar için öncelikle işin ehli kadroları öne çıkarmamız ve altyapısını örmek için yola koyulmamız gerektiğine inanıyorum.

MESOP Antep Geçici Yürütme Kurulu'na!

Antep'teki MESOP GYK'sı, bugünümüz ve geleceğimiz açısından kilit ve hatta stratejik önemde görev ve sorumluluklarla yüzyüzedir. Sorun şudur: MESOP hareket olma evresine fiilen girmiştir, çıkarılacak politik bildirge ve tarza ilişkin yayınlanan (Sosyalist Mezopotamya'nın son sayısında) belge üzerindeki tartışmaların başının bağlanmasıyla, pratik-politik evreye resmen de girilecektir.

MESOP Antep GYK'sının şimdiden planlı ve amaçlı geliştireceği pratik-politik mücadele, "politik tarz ve örgütlenme" üzerine yayınlanan "sorunlama" belgesinin tartışılmasına yaşamdan gelen bir içerik kata-

caktır. Öncelikle soruna böyle yaklaşmalıyız. Antep'e son gelişimde hem katıldığımız MESOP toplantısında hem de ikili-üçlü görüşmelerde edindiğim izlenim, bizi hareket evresine taşıyacak epeyce veri var. Sorun artık belirlenmiş bir plan doğrultusunda ve her adımı amaçlı atılan pratik-politik bir mücadelenin geliştirilmesidir. Buna ilişkin kimi görüş ve önerilerimi sizlere iletmek istiyorum. Benimki nihayet görüş ve önerilerdir; Antep'teki çalışmanın yükü ve sorumluluğu esas size aittir.

1- Uzun süreden beri ideolojik-felsefi tartışmalara odak-

landık, pratik-politik mücadele ve örgütlenme hep tali, ikincil bir sorunumuz oldu. Bu süreçte ideolojik-felsefi sorunlarımızı tümüyle çözememiş olsak da -ki hiçbir zaman bütünüyle çözümlenemez; çözümlenen her sorun, çözümlenmek üzere yeni yeni sorunları önümüze koyacak- en azından çözümlenebileceğimiz yolda yürüyoruz. İdeolojik-teorik sorunların çözümünün bir yanıyla da pratik-politik kavgadan, yani yaşamdan geleceğine dair belirlememizi hatırlayarak politik mücadeleye odaklanmalıyız. Artık Marx'ın şu tespitini ilke edineceğiz: "İleriye doğru atılan pratik adım, her gerçek

ilerleme bir düzine programdan daha ileridir." Ya da pratiğe bir başka açıdan vurgu yapan Napolyon'un, "Önce ciddi bir savaşa girin, sonra ne olacağına bakın!" cümlesini dikate alacağız.

İdeolojik-felsefi alanda önemli yeni açılımlar yaptık, kendi emeğimizin ürünü olan ciddi sonuçlara ulaştık, bunlar gerekiyordu, yapmak zorundaydık. Şimdi ideolojik-felsefi doğrularımızı sınav verecekleri ya da ete-kemiğe bürünecekleri pratik-politik mücadele alanına taşımamız gerekiyor. Çünkü güç, politik-örgütsel güç olunmadan, ideolojik-felsefi doğrularımız tek başına bir şey ifade etmez. Uzun süre ideolojik yeniden üretim evresi üzerinde yoğunlaşmamız bizlere küçümsenmeyecek bir ideolojik birikim sağladı. Fakat şimdi artık pratik-politik mücadeleye doğru ciddi bir sıçramayı başaramazsak, iyi şeyler bilen, güzel tahliller yapan siyasi gevezeler olmaktan öteye gidemeyiz.

2- Uzun süren teorik yeniden üretim süreci, kaçınılmaz olarak dilimizi, davranışımızı da etkiledi, hatta belli ölçüde de şekillendirdi ve pratik mücadelede atıl duruma getirdi. Bunu tersine çevirmenin "haydi" deyince bir hamlede olmayacağını bilerek yola koyulalım. Ama ülkemiz ve bölgemiz politik iklimindeki hızlı gelişmelerin bizim kendimizi ağır ağır toparlamamızı beklemediğini bilip görerek, pratik-politik mücadelede hızla organize olmamız gerekiyor.

Bu açıdan:

a) Başta yönetimdeki yoldaşlar olmak üzere her ME-SOP'lunun, ideolojik-teorik tartışma evresinden farklı olarak

Şimdi ideolojik-felsefi doğrularımızı sınav verecekleri ya da ete-kemiğe bürünecekleri pratik-politik mücadele alanına taşımamız gerekiyor. Çünkü güç, politik-örgütsel güç olunmadan, ideolojik-felsefi doğrularımız tek başına bir şey ifade etmez.

adım atmaya yöneldiğimiz evrenin ruhu gereği disiplin, militan mücadele, iktidar bilinci ve hedefi, kolektif davranış ve planlı hareket, ideolojik evrede öne çıkan "ben" yerine "biz, bizim hareket" vb. kavramları günlük yaşantımızın ve mücadelenin olmazsa olmaz bileşenleri haline getirip davranışlarımıza emdirmemiz gerekiyor.

b) Ucu açık ve herkesin özgürce kendi "beni"ni sergilediği ideolojik yeniden üretim evresinin dili tartışma ve eleştiri üzerine kuruluydu. Elbette ideolojik yeniden üretime ilişkin görevlerimiz yine vardır, ama artık birincil değil, ikincil önemde önümüzde duruyor olacaktır. Çıkacak politik bildirgeye ya da yeni açılımlara ilişkin her yoldaşın kendi "beni"ni sunma hak ve sorumluluğunun önüne bariyer konulmalıdır, konulamaz da. Fakat artık dilimizi başkalarının (A ya da B siyasetinin veya kadronun) eleştirisi üzerine değil, kendimizi tarif üzerine kurmalıyız. Biz neyiz, neyi hedefliyoruz; ulusal özgürlük ve sosyalizm mücadelesinde taktik ve stratejik hedefimiz nedir; ve önemlisi bulunduğumuz alanda, işçi-emekçi yığınlarının, gençliğin, kadınların, çevrenin, mahallenin sorunlarına ilişkin çözüm önerimiz ve pratik yaklaşımımız nedir? Dilimizi, davranışımızı bu sorulara yanıt üzerinden kurmalıyız. Dilimizi ve davranışımızı pratik-politik

mücadele üzerinden kurarak kendimizi tarif edelim, taş üstüne taş koyma iradesini geliştirelim.

Eleştirel dilimiz elbette olacak, ama pratik-politik mücadelede eleştirinin esas hedefinde rejim ve sermaye düzeni olacak; gerici, şoven hükümet ve burjuva siyasetin kendisi olacak, olmalıdır.

c) Rejime ve düzene muhalif güçlerin sadece komünistler olmayacağını, bunun sınıfları ve ara tabakaları barındıran sınıflı toplumun doğasına aykırı olduğunu bir an olsun unutmamalıyız. Sanat ve edebiyattan siyasete varana kadar, ulusal-demokrat, devrimci-demokrat, yurtsever, anarşizan, sosyalizan, hümanist, çevreci, eşcinsel, feminist hareketlerle etkileşim içinde olmalıyız. Komünist hareket, bir adım sağında ve bir adım solunda zengin bir muhalefetin varolacağını bilir, bunlarla ilişkiyi kendisinin bulunduğu zeminden hareketle kurar. İçerisinde yer aldığımız Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu'na bu açıdan bakılmalıdır.

3- Esas sorun, belli alanlarda kök salma-üreme-yayıma hedefine Antep GYK, belirlenmiş bir plan dahilinde odaklanmalıdır. Bunda kan-ter içerisinde kalınarak ısrar edilmelidir. Zira bu yönelim "yerelin merkezileşmesi", "gövdede güçlü örgüt", "20.yy'ın sosyolojik olarak yıpranmış, yorulmuş, enerjisi alınmış eski sol, ilerici damardan kopuş" gibi teorik tespitlerimize de içerik katacak olan bu çalışma olacaktır. Büyük çoğunluğu genetik yapısıyla oynanmış hibrit (kısırlaştırılmış) tohum misali kendini yenileyemeyen eski sol kadro ya-

pısı üzerinde boşa enerji harcamaktan bizi kurtaracak olan bu çalışma planı olacaktır. Antep'te ilk yeniden tutunma ya da kök salma-üreme-yayıma alanları az çok açığa çıkmış durumda. İşçi haklarına odaklanmış çalışma; kadın merkezli ama ilgili mahallenin tüm sorunlarını sahiplenmeyi amaçlayan ikinci çalışma alanı; ve Ferdi'nin önerdiği gençlik merkezli fakat ilgili mahallenin sorunlarına da sahip çıkacak olan üçüncü çalışma alanı. Bu alanlara ilişkin:

a- Bu üç alanda hem bugünkü çalışmanın dakik bir planlanması ve koordinasyonu hem de yakın, orta ve uzun vadede varılmak istenen hedeflerin ne olması gerektiği az çok belirlenmeli. Nereye varmak istediğini bilmeyen birisi yola koyulup yürüyemez. Belirlenecek hedefler (orta ve uzun vadede) değişmez hedefler olmalıdır. Gelişmeler ve değişen durumlarda hedefler de değişebilir. Burada sorunlara katı, statik değil, olasılıkçı perspektifle yaklaşılmalıdır. Başta yürütme organı olmak üzere sorumluluk üstlenen herkesin, yaşadığı her anı bilinçli, amaçlı yaşaması; hedeflerine ne oranda varıp varmadığını belirli aralıklarla gözden geçirmesi; olumlu adımların altın çizilmesi; olumsuzlukların, üzerinde yol alınamayan noktaların nedenleriyle birlikte belirlenip aşılması için yeni taktik yaklaşımların oluşturulması...

b- Belirlenen bu üç alanda sürdürülecek çalışmaların örneğin eylül ya da ekim ayında bir aktiviteye taşınması olabilir. Bu aktivite işçi paneli olabilir;

Teşkilatlanmaya sil baştan adım attığımızı ve üstelik "gövdede güçlü örgüt" gibi yeni kavramlarla işe koyulduğumuzu bir an olsun akıldan çıkarmamalıyız. Teşkilatlanmaya adım atarken "öğrenen organizasyon"u ilke edinmeliyiz.

bir tiyatro oyununun sergilenmesi ya da kurulması hedeflenen falan derneğin yararına bir konser olabilir. Kısacası faaliyetlere dinamizm katacak, kadroları, militanları moralize edecek bir pratik geliştirilebilir.

c- Teşkilatlanmaya/örgütlenmeye sil baştan adım attığımızı ve üstelik gövdede güçlü örgüt/örgütlenme gibi yeni kavramlarla işe koyulduğumuzu bir an olsun akıldan çıkarmamalıyız. Geçmiş komünist hareketin bir değeri olan fakat günümüzde sermayenin kendi perspektifinde kullandığı "öğrenen organizasyon"u şiar edinmeliyiz. Teşkilatı oluşturan bireylerin toplamından organizasyon ortak aklını (kolektif aklı) yaratma ve sürekli kendi pratiği üzerinde öğrenen dinamik bir örgütlenme hedefi önümüzde duruyor. Teşkilatlanmaya adım atarken "öğrenen organizasyon"u ilke edinmeliyiz.

Teşkilatlanmaya adım atarken;

- Belli aralıklarla yürüdüğümüz yolu eleştirel gözden geçirmeliyiz.

- Güçlü-zayıf, propagandist-teşkilatçı, ideolog-pratikçi, genç-yaşlı vb. herkesi yerli yerine görevlendiren bir işbölümü gibi, tam anlamıyla insan sarrafı olmayı gerektiren bir çetin sorun önümüzde duruyor.

- Söz ile davranış uyumu-

nun her an toplumun, emekçilerin aynasında görüldüğü alan örgütlenme, pratik-politik mücadele alanıdır. Başta yöneticilik iddiasını taşıyanlar olmak üzere örgütlenmenin bir bileşeni olan herkes artık sözü ile davranışı arasındaki uyumu sağlamak zorunda. Mülksüzler Hareketi'ni yaratmayı hedefleyenler, öncelikle kendileri buna uygun davranacak.

d- Yayını etkili, amaçlı nasıl dağıtacağız sorunu, yukarıdaki lerin toplamında çözüm bulacak bir sorundur. Kim hangi alanda ne kadar yayın dağıtıyor? Bunun üzerinde soruna elle tutulur çözüm aranmalıdır.

4- Belli aralıklarla yapılan geniş toplantıların verimsizliği ve katılım eksikliğinden herkes dert yanıyor. Bu sorunun çözümü de yukarıdaki çalışmaların toplamındaki üretkenliğe, dinamizme bağlıdır. Belirlenen çalışma alanlarında yol alınırsa, geniş toplantılar da hem içerik bakımından dinamik geçecek hem de katılım genişleyecek. Ayrıca, geniş toplantılara, yukarıda belirtilen ve belirtilmeyen temel sorunlara çözüm üretilecek yer gözüyle bakılmamalıdır. Sorunlar, asıl ayrı ayrı çalışma alanlarındaki örgütlenmeler tarafından, yani daha dar bileşenlerce ele alınıp çözüm üretilebildiği oranda, herkes kendi alanındaki çözüm önerileriyle gelebildiği oranda geniş toplantılar verimli, üretken olabilir.

26.05.2006

S. Çiftyürek

Sosyalist Mezopotamya

Yayın Kurulu Üyesi

TKEP'liler Avrupa'da toplandı

Değerli Dostlar!

İsviçre'de, TKEP geleneğinden gelen üye ve yöneticilerinin katıldığı bir toplantı yapıldı. Toplantıya 150 kişi, aktif olarak katıldı. Gelip gidenlerin sayısı ise 250 kişiyi buldu. İlginin yoğun olduğu ve üç gün süren toplantıda, dünün ve bugünün sorunları tartışıldı ve belli sonuçlara da ulaşıldı. Aşağıda, Toplantı Tertip Komitesi'nin toplantı konuşma metni ile, hazırlanmış olduğu toplantı sonuç bildirgesi bulunmaktadır. Basına, kamuoyuna, meraklılarına ve ilgililere duyurulur.

TOPLANTI TERTİP KOMİTESİ

Değerli Yoldaşlar!

Bugün, dünün 18-20 yaşlarındaki enerji dolu, hareketli, heyecan ve duygu yüklü, atak bir kuşak yerine, bugün 50'li yaşlarında daha olgun, sıcak ve sevecen, biraz da buruk bir ses ile hepimize hoş geldiniz diyoruz.

Nihayet, 25 yıl (bir çeyrek asır) sonra, geçmişte büyük bir davaya baş koymuş bulunan

bir kısım emektar yoldaşlarımızla, iki günlüğüne de olsa, bu dağ evinde bir araya gelmiş bulunuyoruz. Dünyada ve ülkemizde gericiliğin arttığı, büyük bir erozyon ve çürümenin yaşandığı bu tarihsel dönemde, bu toplantıda ilişkilerimizin geliştirilmesi ve güçlenmesi için, tüm yoldaşların sorumluluk bilinci ile hareket edebileceklerine ve katkıda bulunacaklarına inancımız tamdır.

Değerli Yoldaşlar!

Uzun bir dönemden beri, duygu ve düşüncelerimizi, heyecanlarımızı, hatta konuşmalarımızı içimize gömdük. Birbirlerine yakın mekanlarda oturan yoldaşlar olarak, zaman zaman yapılan düğün, piknik ve benzeri toplantılarda bir araya gelebildik. Ancak bu ve benzeri toplantılar duygu ve düşüncelerimizi tam olarak ifade edebileceğimiz alanlar değildi. Çağımız teknoloji çağı olsa da, bunun bir öteki yüzü ise çürüme çağıdır. Toplumsal yaşamda, ideolojik, politik, kültürel, örgütsel, ahlaki ve etik olarak bütün dokularda bir çürüme, derinliğine devam et-

mektedir. Bizler de elbette bu tarihi süreçte etkilendik. Bu toplantının, geçmişten yeniden hatırlamanın ve geleceğimize yeni bir moral kaynağı olmasını diliyoruz.

Değerli Yoldaşlar!

Bu toplantının amacı, yeni bir oluşum veya örgüt yaratmak değildir. Elbette bu da gerekli, hatta bir zorunluluktur. Ancak, sosyalist hareketin krizine ve sınıf hareketinin krizine yanıt arayan, büyük oranda sosyalist güçlerin de içinde yer aldığı bir oluşuma ya da partiye de destek olabiliriz.

İnanıyoruz ki, geçmişte yaptığımız gibi, ayrılıklarımızı ön plana çıkaran değil, "FARKLILIKLARIMIZ ZENGİNLİĞİMİZDİR" düşüncesi ile hareket ederek, kimseyi dışlama lüksümüzün olmadığını da bilmeliyiz.

Elbette, bugünün dünyasını, komünist partilerin yaşadığı sorun ve sıkıntılarını, yarına dair düşüncelerimizi, "bizler bugün bunun neresindeyiz"i tartışabiliyoruz. Ancak, bu konuları tartışırken, karşılıklı sürtüşme-didişme, suçlu arama ve onur

kırıcı şekilde değil de, medeni-
ce ve bilimsel bir temelde, kar-
şılıklı saygı ve sorumluluk bi-
linci ve ortaya yaratıcı bir şey-
ler çıkarabilme umudu ile sür-
dürebilmeliyiz.

Değerli Yoldaşlar!

Türkülerimizi, şiirlerimizi,
duygu ve düşüncelerimizi, soh-
betlerimizi, politik tartışmaları-
mızı ve bu iki günlük beraber-
liğimizi zenginleştirmek için,
tekrardan herkese hoş geldiniz
diyorum. İmkansızlıklardan do-
layı aramızda olamayıp, gönlü
bizimle olan, tüm yoldaşlara
sıcak selamlar.

TOPLANTI HAZIRLIK KOORDİNASYONU

Toplantı sonuç bildirgesi

Avrupa'nın değişik ülkele-
rinde yaşayan, TKEP geleneğinin
den gelme 150'yi aşkın sosya-
list, 14-15-16 Nisan tarihlerin-
de İsviçre'de bir araya geldi.

Katılım tahminlerin çok üs-
tünde oldu. KKP'li ve SEH çev-
resinden bir çok yoldaş da bu
toplantıya büyük bir önem ve
destek verdiler. Katılımcıların
büyük bir çoğunluğu, bu top-
lantının amacının ne yeni bir
örgüt yaratmak, ne de herhangi
bir parti veya örgütle matema-
tiksel bir anlayışla birleşmek
olmadığı konusunda hemfikir-
diler. Bu anlayışla başlayan
toplantıda, yapılan konuşmalar
sonucunda, aşağıda belirtilen
ortak tespitlere ulaşıldı.

1. TKEP'in Türkiye Sosyalist
Hareketi'nde önemli bir yeri
olduğunu; işçi, emekçi ve yok-
sul köylü bir kitle ile birleşmiş
fedakar, dürüst ve yiğit kadro-

Katılımcıların büyük bir
çoğunluğu, bu toplantı-
nın amacının ne yeni bir
örgüt yaratmak, ne de
herhangi bir parti veya
örgütle matematiksel bir
anlayışla birleşmek ol-
madığı konusunda hem-
fikirdiler.

lardan oluştuğunu; bu tarihin
tüm eksik ve hatalarımıza rağ-
men bizim geçmişimiz olduğun-
u ve bu geçmişten onur duy-
duğumuzu belirtiriz.

2. Geçmişten beri Türkiye
Sosyalist Hareketi'nin birliği
için en çok çaba gösteren bir
geleneğe sahip olduğumuzu
biliyoruz. Bu geleneğe sahip
deneyimli kadrolar olarak, bu-
gün de aynı sorumluluk bilinci
içinde, geliştirilmekte olan
"sosyalistlerin birlik" arayışını;
dünyada ve ülkemizde "yeniden
yapılanma" girişimlerini des-
teklemeyi önemli bir görev ola-
rak görmekteyiz.

3. Toplantı boyunca, gerek
ülkeden gelen, gerekse katılım-
cı arkadaşlar yaptıkları konu-
şmalarda, ülkemizde devlet
eliyle iğrenç bir milliyetçi dal-
ganın yükseltilmekte olduğunu
vurguladılar. Bu politikanın
ürünü olarak başta Kürt halkı
olmak üzere tüm demokrasi
güçlerine karşı katliam ve linç
provaları geliştirilmektedir. Ge-
rici ve faşist zorbalığın yüksel-
diği bu koşullarda, yurt dışında
yaşayan tüm sosyalistlere de
önemli görevler düşmektedir.
Bu bilinçle; katılımcılar, ülke-
deki ilerici, emekçi güçlerin ve
Kürt halkının özgürlük, demok-
rasi ve sosyalizm mücadelesinin
zafere ulaşincaya kadar yanın-
da olacaklarını bir kez daha
beyan etmişlerdir.

4. Toplantıya katılan kadın
yoldaşlarımız, uzun yıllar yurt
dışında yaşamının getirdiği,

göçmenlikle ilgili sorunları dile
getirdiler. Genç arkadaşlar da
eski kuşakların hem kendi ara-
larında hem de yeni nesil ile
iletişim sorunlarına dikkat çek-
tiler. Katılımcılar, kapitalizmin
insani değerleri tüm evrende
yok etmeye çalıştığını ve bun-
dan biz sosyalistlerin de etki-
lendiğini; ancak bizi bir araya
getirenin bir örgüt veya tüzük
disiplini değil, Marksist felsefe-
ye olan inanç ve Leninci dev-
rimci ruh olduğu ve ne pahası-
na olursa olsun bu değerlerin
yaşatılması gereğini ifade ettiler.
Yeni nesile aktarılabilmesi
için onları bir araya getirmenin
ve çeşitli etkinlikler düzenle-
menin önemi vurgulandı. Top-
lantıya katılan herkes bunun
bir ihtiyaç olduğunu benimse-
di.

5. Son olarak da, tüm arka-
daşlar bu toplantıların mutlaka
devam etmesi gerektiğini be-
lirttiler. Geleceğe ilişkin yapı-
lan önerilerde ise, bu toplantı-
da kısa da olsa geçmişle ilgili
bir değerlendirmenin yapıldığını,
ikinci toplantıda daha somut
sorunların ele alınması ge-
rettiğini vurguladılar. Yine
öneri olarak, toplantı gündemi-
nin en az bir ay öncesinden
katılımcılara ulaştırılmasının
önemli olduğu dile getirildi.
Gelecek toplantının hazırlıkları
için 8 kişiden oluşan bir komi-
te kurularak toplantıya son ve-
rildi.

Katılan tüm arkadaşlar, top-
lantı çağrı komitesine teşekkür-
lerini bildirdiler. 20.04.2006

*Fabrikalar, Tarlalar, Siyasi
İktidar, Herşey Emegin Olacak!
Bu özlem bizim!*

TOPLANTI ÇAĞRI KOMİTESİ

MESOP GİRİŞİMİ

GYK III. TOPLANTI SONUÇ BİLDİRGESİ

MESOP Girişimi'nin 21-22 Ocak 2006 tarihinde yapmış olduğu VI. Genel Toplantı'da seçilen Geçici Yürütme Kurulu (GYK), 13 Mayıs 2006 tarihinde yaptığı III. toplantıda gündemdeki kimi sorunları tartışarak bir sonuç bildirisi yayınlamaya karar vermiştir.

1-) GYK olarak görevi devraldığımız tarihten itibaren GYK içerisinde görevlendirilen GYK üyeleri tüm bölgeleri dolaşarak, bölgelerdeki ilişkilerle toplantılar düzenlemiş, kimi ilişkilerle teke tek görüş alışverişinde bulunmuş, kimi ilişkilerden ise görüşlerini yazılı metin olarak iletmesini istemiştir. Bütün bunların sonucu olarak Sosyalist Mezopotamya Dergisi'nin 15. sayısında "Politik Tarz ve Örgütlenme (Sorunlama)" başlığı altındaki belgeyi yayınlamaya başlamıştır.

* Newroz'la ilgili özel sayı çıkartarak, kimi bölgelerde dağıtımını sağlamıştır.

* 1 Mayıs'la ilgili afiş çıkartarak, birkaç ille sınırlı da olsa afiş çalışmaları yapmıştır. Ayrıca 1 Mayıs'la ilgili bir bildiri kaleme alarak, internet sayfasında yayınlamıştır.

Kuşkusuz GYK'nın yaptıkları kadar yapmadıkları da mevcuttur. Bu bağlamda, GYK kendi iç disiplininden başlayarak sorunların üzerine gitmeye karar vermiştir.

2-) GYK'nın III. toplantısının asıl gündemini "Politik Tarz ve Örgütlenme (Sorunlama)" oluşturmuştur. Bu çerçevede GYK; "Ne kadar iyi şeyler yazarsak yazalım, onu uygulayacak kadrolar yoksa yazdıklarımızın ayakları havada kalır" tespitinden yola çıkarak, aslolanın bir kadro hareketi yaratmak olduğunun altını çizmiştir. Bunun için eski alışkanlıklarımızı bırakıp, öncelikle kendimizden başlamamız gerektiğine karar vermiştir. GYK olarak öncelikle kendimizden başlamadığımız sürece bu gidişe dur diyemeyeceğimiz tespiti yapmıştır. Kendimizden başlayarak bu gidişe dur deyip, bir kadro hareketi yaratmalıyız. Özü itibariyle kendisini örgütleyemeyen başkalarını örgütleyemez. Çünkü örgütlenme yaşamın kendisidir. Bu anlamıyla öncelikle dilimizi değiştirmeliyiz. Burada kastedilen

yeni bir dil yaratmaktır. Yani başkaları üzerinden kendimizi kurmaktan vazgeçip, öncelikle kendimizi tarif etmeliyiz. Yeni bir dil ancak böyle oluşturulabilir.

* Bugün itibariyle ülke ve Türkiye metropollerine dağılmış etkisiz ilişkiler ve kadrolar mevcuttur. Bunun yerine, belirlenen birkaç ilde yoğunlaştırılmış bir faaliyetin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda yoğunlaşıp, sonuç almamız pilot bölgeler belirlenmiştir. Bu yöntem MESOP Girişimi'nin başından beri ileri sürdüğü "Yerelin Merkezileşmesi" perspektifine de içerik ve derinlik kazandıracaktır. Diyebiliriz ki "Yerelin Merkezileşmesi" ya da yerelden başlamak demek, aynı zamanda belli alanlarda TUTUNMA-KÖK SALMA-ÜREME ve YAYILMA demektir. Çünkü olmayan yereli merkezileştiremezsiniz.

Her ne kadar GYK kimi pilot bölgeler belirlemiş olsa da, özenle altını çizdiği bir diğer nokta; her MESOP taraftarının bulunduğu yer ve alanda aynı perspektifle hareket etmesi gerektiğidir.

* "Özgürlük içinde disiplin mi, disiplin içinde özgürlük mü?" GYK bu perspektifin yeterince kavranmadığının, bu nedenle yeniden ve yeniden tüm ilişkiler tarafından tartışılması gerektiğinin altını özenle çizmiştir. Disiplin sorunu bugüne kadar hep dışsal bir olgu olarak varola gelmiştir. Aslolan bunun içselleşmesi gerektiğidir.

* GYK, MESOP Girişimi'nin asıl örgütlenme tarzının emek örgütlülüğü üzerinden olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Bunun anlamı; işçi, emekçi kitleler içerisinde ilk ciddi yeniden temas halkalarının ya da ilk ciddi tutunma mevzilerinin yaratılması demektir.

* Son olarak GYK, Sosyalist Mezopotamya Dergisi'nin 15. sayısında yayınlanan "Politik Tarz ve Örgütlenme (Sorunlama)" başlıklı belgenin tartışılmasına ve tartışmaların dergi sayfalarına yansımaya karar vermiştir.

MESOP GİRİŞİMİ
Geçici Yürütme Kurulu (GYK)

Büyük Ortadoğu Projesi'nde Kürt ve Filistin Sorunu *

✍ Faik Bulut

Sayın dinleyiciler, benden önceki konuşmalarda genel olarak Ortadoğu'nun bugünkü durumuna değinildi. Oysa tarih, bugünden, belli bir yıldan ibaret değil; dünü, bugünü ve yarını kapsayan olaylar dizgesidir. Bu bakış açısıyla bölgenin geçmişi irdelemek durumundayım. Ancak dile getireceğim saptama ve gelişmelerin hemen şimdi gerçekleşmesi diye bir zorunluluk yok. Lübnanlı ünlü bir siyaset adamının dediği gibi, "Bana bugünü sormayın, yarını sorun!" Yaklaşık otuz yıldır Ortadoğu'yu inceliyor, izliyorum. Olan bitenleri tek tek anlatmak yerine, son yüzyılda yaşananların ana hatlarını belirlemek daha mantıklı. Zira tarihten ders çıkarmak, böyle bir çerçevede mümkün olabilir. Özellikle Kürtlerin hem kendi tarihlerini hem de bölge tarihini iyi inceleyip, duygusal değil nesnel bir gözle her ikisinden yararlı dersler çıkarmaları gerekir.

Beyaz Adam'ın gözünde Ortadoğu

İzin verirsiniz, bu konferans ortamına bu saate kadar egemen olan bakış açısının tersine, biraz solculuk yaparak konuya gireceğim.

Emevi, Abbasi ve Osmanlı imparatorluklarının katkılarıyla büyük bir sıçrama yaşayan ve bir çok bakımdan Batı'yı etkileyen İslam Uygarlığı, yaklaşık olarak 15. yüzyıldan itibaren kırılmaya yüz tuttu. Batılı sömürge sisteminin temelleri ise aynı yüzyılda atıldı. Bu dönemde, Doğu ile Batı arasında acente/temsilcilik (veya ajan) niteliğinde zümre ve katmanların bölgemizde ortaya çıkışından söz edilebilir. Daha önce yapılan Haçlı Seferleri, acentelik sisteminin ön adımları olarak görülebilir. Rönesans ve Reform dönemlerinden geçen Batı, esas olarak Büyük Fransız Devrimi'ni (1789) izle-

yen Aydınlanma Çağı'nı yaşarken; ister istemez sömürgeci ve ırkçı bir zihniyetin temellerini de attı. Avrupa merkezci bir anlayış geliştirip, kendini dünyanın efendisi saydı. Diğer ırkları, kavim ve halkları küçümseyen teoriler üretti; Avrupalıların dışındaki halkları aşağılayan, küçümseyen ve hatta onları insan değil, birer mahlukat (yaratık) olarak gören tutumlar takındı. Avrupalılar, görüşlerini meşru ve haklı çıkarmak için, gerek Tevrat ve İncil gibi kutsal kitaplardan, gerekse pek masum sayılabilecek bilimsel çalışmalardan (mesela Darwin'in ünlü Evrim Kuramı) keyfi cümleler alarak, istedikleri biçimde yorumladılar. Bu anlayış, "Beyaz Adam zihniyeti" diye bilinir.

Beyaz Adam'ın gözündeki Ortadoğu coğrafyası bile, keyfi biçimde ve hatta dünyanın merkezi anlayışıyla çizilen bir Avrupa Haritası'na göre belirlenmiştir. Avrupa merkez olunca, Osmanlı topraklarına (Türkiye, Lübnan, Suriye, Irak, Ürdün, Mısır, Körfez ülkeleri) Yakındoğu veya Ortadoğu adı verildi; Hindistan, Çin, Vietnam vs. ise Uzakdoğu ismini aldı. Sözelimi dönemin Çarlık Rusyası süper bir devlet olsaydı, bölgemiz bu adla değil ama belki "yakingüney" ya da "güneydoğu" ismiyle anılacaktı. Aynı biçimde Çin veya Japon imparatorlukları yayılmacı birer devlet olsaydılar, bu kez bölgemizin adı "yakınbatı" veya "ortabatı" olabilecekti.

Beyaz Adam'ın gözündeki Ortadoğu tablosu şöyledir: "Uygarlık dışı koşulların odağı olan bir coğrafya. Burada dinler, gericilik, gerilik, katliam, monarşi, despotluk, zorbalık, cahillik egemendir." Ünlü Alman filozofu Immanuel Kant'a göre "Küçük Asya, Anadolu'dur. Burası safsata, boş inanç yurdudur. Batıl şeylerin, hurafelerin Avrupa'da yeri yoktur. Bunlar, Anadolu'ya kovulmalıdır." Doğu-

luları küçümseyen Kant, "bunların insani zevklerden ve özellikle cinsel arzular gibi yüksek duyuları algılamaktan mahrum olduğunu" iddia eder.

Günümüze kadar devam eden bu Batılı söylem, şimdi ABD Başkanı G. Bush ile onun siyahi Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice tarafından sıkça tekrarlanmaktadır. Bölgeye demokrasi ve insan hakları ihraç etmeyi planlayan Amerika, "Ortadoğu'daki 22 devletin sisteminin değişmesinden veya köklü dönüşümünden" söz etmektedir. Ancak Batılı zihniyetin iktidardaki temsilcileri, sözü geçen "katliam, gerilik, gericilik, cahillik" durumunun sebepleri üzerinde durmaktan kaçınırlar. Çünkü bölgede eleştirilen olumsuz olguların, aslında sömürgeci sistemin bir ürünü olduğunu anlaşılmamasını istemiyorlar.

Din, savaş ve ırkçılık

Biz, sözde üstün Beyaz Adam'ın ırkçı ve dinci görüşleriyle savaş arasındaki bağlantıyı kurmak durumundayız. Örneğin, siyaset bilimcisi John Burges, Alman ve Anglosakson (İngiliz ve Amerikan) devletlerinin "uygarlaştırma misyonu"ndan söz eder.

Alman filozofu Oswald Spengler, der ki: "Emperyalizm katıksız uygarlıktır. Uygarlaşmış insanın enerjisi dışı doğrudur. Yüksek türden insanlarca başarılıdır. Emperyalizm, Avrupa'nın kaçınılmaz kaderiydi. Kana dönüşen düşünceler, kan talep ederler. Savaş, daha yüksek insan varoluşunun sonsuz biçimidir. Geleceğin Sezarlığı iknyla değil; silahla muzaffer olacaktır." Yurttaşı ünlü filozof Nietzsche'nin felsefesini siyasal boyuta indirgeyerek dar anlamda yorumlayan tutucu Spengler'in bazı görüşleri, Alman Nazileri tarafından benimsenmiştir.

ABD eski Devlet Başkanı Theodore Roosevelt, 1893'te Deniz Harp Okulu'ndaki bir konuşmasında şunları söyler: "Büyük fatih ırkların hepsi, savaşçı ırklardır. Barışın zaferi, hiçbir zaman savaşın zaferi kadar büyük olamaz."

1847 tarihli "New York Journal of Commerce" isimli gazeteden bir alıntı: "Evrenin kutsal yaratıcısı da araya girmiş; insanlık yararına çalışanlara güç ve kuvvet veriyor. Tanrının müdahalesi, bizim silahlarımızın zaferinden başka bir şey değildir. California ve New Mexico'daki 7 milyonluk ruhun, kötü alışkanlıklardan kurtulması temel hedeftir."

Batılı zihniyetin iktidardaki temsilcileri, "katliam, gerilik, gericilik, cahillik" durumunun sebepleri üzerinde durmaktan kaçınırlar. Çünkü bölgede eleştirilen olumsuz olguların, aslında sömürgeci sistemin bir ürünü olduğunu anlaşılmamasını istemiyorlar.

19. yüzyılın sonlarında yayılmacılık siyaseti güden ABD, dünyanın geri kalan topraklarını "vahşi bahçe" olarak niteliyor ve buraları zaptedip sömürmenin "kutsal bir görev olduğunu" ileri sürüyordu. Dönemin senatörü H. V. Johnson'un sözlerine bakalım: "Takdiri ilahinin bir sonucu ola-

rak bize sunulan bu kutsal hedeflere (yabancı topraklara) ulaşmak lazımdır. Bu muhteşem bahçe (dünyanın toprakları, özellikle Meksika) vahşi ve gereksiz süsüyle uyusuk topraklardır. Buralara dolup taşmalı, yayılmalıyız. Anglo-Amerikan endüstrisi tesisleri buralarda kurulmalı ve zenginlik artırılmalıdır. Savaşın kendi şeytanları vardır: Çağlar boyu savaş, toplu ölüm ve imha aracıdır. Ama bize tuhaf gelse de, savaş insanlığın yükselmesinde bir mutluluk aracıdır. Bu, bizim alın yazımızdır." Bu düzlemde başka bir senatör, Albert Beveridge, 1897'de diyor ki: "Kaderimiz, politikamızı çizmiş: Dünya ticareti bizim olmalı ve olacaktır!" Aynı yıl ABD Başkanı Roosevelt, benzer bir demeç veriyor: "Herhangi bir savaşı, sevinçle karşılamam. Ama şu anda ülkemizin, bir savaşa ihtiyacı var." Günümüzde Bush'un "demokrasi, özgürlük ve insan hakları" bahanesiyle Ortadoğu'da aslında silah ve petrol şirketlerinin çıkarları uğruna verdiği hegemonya mücadelesinin sırrı, bu çerçevede Irak'ı işgal etmesinin gerçek nedeni, Roosevelt'in yukarıdaki sözlerinden kolayca anlaşılabilir. Gel gelelim savaş, komplolarıyla ünlü ABD eski Dışişleri Bakanı diplomatı Henry Kissinger'in "A World Restored" (Yeniden Yapılanan Dünya) kitabında belirttiği gibi (ki kitap 19. yüzyıl Avrupa'sını anlatmaktadır), "bölünüp parçalanmış bir dünyada ezilenleri hep ölüm, zulüm ve sömürü bekler." 19. yüzyılın sonlarındaki İspanya-Amerika Savaşı'nı ırkçı ve ilahi bir mantıkla yorumlayan "Washington Post" gazetesinin makalesi son derece öğreticidir: "Hepimiz (Amerikalılar), yeni bir bilinçle donanıyoruz: Güçlü olma bilinci. Hepimiz, yeni bir zevkin tadına varıyoruz: Gücünü gösterme kükreyişi, ihtiras, çıkar ve savaş zevki. Tuhaf bir kaderle yüz yüzeyiz: Ormanda kanın tadı gibi, insanların (Amerikalıların) ağzında imparatorluğun tadı var."

Komünist partilerin ortak kuruluşu KOMİNTERN, İkinci Dünya Savaşı sırasında gerçekleşen 2. Dünya Kongresi'nde bugün bile geçerli olabilen bir belirleme yapmıştı: "Amerika Amerikalılarınır slogani, 'Dünya Amerikalılarınır' şiarıyla yer değiştiriyor. Amerika Devleti, tepeden tırnağa silahlı bir haydut topluluğuna benziyor..."

Ortadoğu'nun haritası, esas olarak sömürgeciler tarafından belirlenmiştir. Bölge halkları zaman zaman kendi kaderlerini ellerine almışlarsa da, dış müdahalelerin etkisiyle ana hedeflerini gerçekleştiremediler.

Demek ki Bush'un, Yeni Dünya Düzeni (YDD) çerçevesinde geliştirdiği politikalar ve Büyük Ortadoğu Projesi (BOP), aslında 19. yüzyıldan itibaren emperyal bir döneme giren ve günümüzde dünya imparatorluğu iddiasında bulunan ABD'nin geleneksel politikalarının bir devamıdır. Bush'un politikasında "demokrasi, değişim, dönüşüm, insan hakları ve din" daha vurgulu bir söylemle dile getirilmektedir. Özellikle Bush'un ağzından kaçırıldığı "Haçlı Seferi" ve ilahi misyon (ya da Mesihçi kurtarıcı) ibareleri, gerçekte geleceğe karamsar bakan bir dünyanın, giderek daha fazla dine-imana, batıl inançlara, hurafelere, ilahi beklentilere inanmasına yönelik bir mesajdır. Amerikan politikasındaki "şer eksenli, asi ve şeytan ülkeler" deyimleri; bütün dinlerdeki hayır-şer, melek-şeytan, iyilik-kötülük, günah-sevap gibi zıtlaşmayı çağrıştırmaktadır. Dolayısıyla, dünya kamuoyunun bilinçaltına şöyle bir mesaj şırınga edilmektedir: Bush, ilahi buyrukla dünyadaki kötülükleri yok etmek üzere gönderilmiş kurtarıcı bir Mesih'tir. Bu ilahi görevin yerine getirilmesi için Başkan'ın işini kolaylaştırın, ABD politikalarına destek verin ve dünyanın her yerindeki Amerikan görevlileriyle (asker-sivil) işbirliği yapın, onlara el uzatın! Dahası var: Günümüzde 270 milyon nüfuslu Amerikan halkının yaklaşık üçte biri Evangelist kiliselerine bağlıdır. Bush'a tam destek veren Evangelistlere göre Yahudiler, Tanrı tarafından seçilmiş özel bir ırktırlar. Onlara ilahi bir sözle vaat edilen topraklar Nil nehrinden Fırat'a kadar uzanır. Hz. İsa hükümdar, kilise ise bir monarşidir. Tanrısal plan gereği bu dünya Yahudilere bahşedilmiş, ahiret ise Evangelistlere sunulmuştur. Ahirette sevap kazanabilmek için, bütün Evangelistler "Tanrının seçkin kavmi" Yahudilerin dünya işlerini kolaylaştırmak ve onları desteklemek zorundadırlar. Yahudiler Nil'den Fırat'a kadar ilahi vaatle verilmiş topraklara hakim olduktan sonra kutsal misyon tamamlanacak; işte o zaman, Hz. İsa kurtarıcı Mesih olarak Kudüs'e inebilecek; yeryüzünde hak ve adaleti sağlayacaktır. Hal böyle olunca, Bush ekibinin (Yeni Muhafazakarlar) niçin İsrail'e şartsız destek verdiği; Evangelistlerin niçin İsrail Başbakanı Şaron'un Filistinlilere yönelik şiddet ve yayılmacı politikalarını destekledikleri; Evangelistlerle Amerikan politikasını etkileyen Yahudi Lobileri'nin niçin işbirliği halinde çalıştıkları; daha önemlisi, eskiden İsrail'in çıkarlarını desteklemekle yetinen ABD dış politikasının, bugün niçin İsrail'in Ortadoğu'daki siyaset ve çir-

karlarına endekslendiğini anlamak kolaylaşır. Amerikan-İsrail siyasetini anlamak, bölge halkları ve özellikle Kürtler açısından son derece önemlidir.

Yeri gelmişken belirteyim: Cengiz Çandar konuşmasında Kürtleri Amerikalılarla daha sıkı işbirliğine davet etmekle kalmadı; adı "barış"

olan bir konferansta Amerika'nın bölgeye yönelik savaşçı ve saldırgan politikasını (sadece Irak'a değil, aynı zamanda Suriye gibi ülkelere) destekledi. Bir anlamda Kürtleri "yeniden şekillenen Ortadoğu'da ayağa kalkmaya" çağırdı. Bu sözler, salondakilerin hoşuna gitti. Çünkü duyguları okşanıp gıdıklanmış oldu; pohpohlandılar. Tanrı, Kürtleri, Çandar ve bir zamanlar "Kürdizm" diye bir şey icat ederek Abdullah Öcalan'ın danışmanıymış gibi davranan Yalçın Küçük gibi "dostlar"dan korusun! Sözgelimi Çandar, buradaki sözlerini kendi köşesinde aynı açıklıkla yazabilse veya katıldığı televizyon programlarında söyleyebilse, kendisine katılmadığım halde onun için, "tutarlı biriymiş; her yerde aynı görüşleri açıkça ifade ediyor" derdim. Ya da Çandar'ın AKP'ye yakınlığı biliniyor. Madem o kadar Kürt dostudur; niçin AKP hükümetini, özellikle "Konuşmazsanız, Kürt sorunu diye bir şey olmaz" diyen Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ı, Kürt meselesini hak-hukuk temelinde çözme yönünde ikna etmiyor. Nabza göre şerbet olmaz, ol-mamalı!

Ortadoğu'nun özellikleri

Otuz yıllık araştırma ve inceleme sürecinden sonra Ortadoğu'nun geçmişi, bugünü ve geleceği üzerine şu çıkarsamalarda bulunabilirim:

Bir: Ortadoğu'nun haritası, esas olarak sömürgeciler tarafından belirlenmiştir. Bölge halkları zaman zaman kendi kaderlerini ellerine almışlarsa da, dış müdahalelerin etkisiyle ana hedeflerini gerçekleştiremediler. Örneğin Kürtler, yüzyılı aşan özgürlük mücadelelerinde ya Osmanlı-İran gibi bölge devletlerinin müdahalesi veya Osmanlı-İngiliz, Osmanlı-Rus ya da bölgenin modern devletleriyle yabancı büyük müttefiklerinin komploları sonucunda yenilgiye uğratıldılar. 1843 Bedirhan Bey, 1881 Şex Ubeydullah, 1919 Simko İsmail, 1919-22 Şex Mehmudê Berzenci, 1925 Şex Seid ve 1975 Mele Mistefa Barzani isyanlarına bakınız, olayın özünü anlarsınız. Bu nedenle, "Kürtler tarihte hiçbir devlet kuramadılar. Devlet kurmayı beceremeyenler, halk ve millet sayılmazlar" türün-

Arap topraklarını işgal ederek İsrail devletini kurdular. Bu arada Filistin'e komşu Arap devletleri (daha doğrusu sırtını Batı'ya dayamış kralları), kendi çıkarları için, hem Filistin topraklarını hem de Filistin davasını beş paraya sattılar.

den bir söylem yanlıştır. Genelde Kürtleri tarih bilincinden yoksun ve geleceksiz bırakmayı amaçlayan egemen ülkelerin, sınıfların bir söylemidir bu. Halbuki 19. yüzyılda özellikle Kürt coğrafyasında beyler (Süleymaniyeli Babanlar, Rewandızlı Kör Mehemed Paşa, Bedirxaniler vs.) arasında yaşanan kanlı mücadeleler, her ne kadar mirliklerini (beyliklerini) korumayı amaçlıyorduydu da, aslında Kürt mirlerinin merkezi bir devlet yaratma amacına yönelikti. Deyim yerindeyse İtalyan ulus-devletini kuran Garibaldi veya Alman birliği (Prusya) gerçekleştiren Bismark'ı ya da daha yakın bir örnekle Mısır'ı Osmanlı'dan koparmayı hedefleyen Kavalalı Mehemed Ali Paşa'yı taklit etmeye çalışan bir Kör Mehemed Paşa veya bir Bedirxan Bey'den söz etmek mümkün. Söz gelimi Bedirxan Bey'in, devlet tasarımı Rus Çarı Deli Petro'nun modernleşme çabalarını model alması boşuna değildi. Kendileri bu tarihi misyonun farkında olsunlar veya olmasınlar, olgu budur. Ancak Kürt beylerinin bahtsızlığı şuydu: Karşılarında Osmanlı ile İran gibi iki büyük devlet vardı. İngiltere ile Rusya, kendi çıkarları için bölgenin iki devletiyle ittifak yapıp, Kürtlerin mücadelelerini satabiliyor veya bastırabiliyorlardı.

Aynı şey Filistin için de geçerlidir: Batıların desteğini, özellikle İngilizlerin yardımını alan Siyonistler önce "Vaat Edilmiş Toprak" diye Filistin'e yerleştiler. Daha sonra İngiltere ve daha sonra ABD'nin desteğiyle giderek topraklarını genişlettiler; Arap topraklarını işgal ederek İsrail devletini kurdular. Bu arada Filistin'e komşu Arap devletleri (daha doğrusu sırtını Batı'ya dayamış kralları), kendi çıkarları için, hem Filistin topraklarını hem de Filistin davasını beş paraya sattılar: Mücadele eden Filistin halkını ya yarı yolda bıraktılar, ya engellediler, yahut arkadan hançerlediler. Tıpkı Ürdün Krallığı'nın 1970'te "Kara Eylül" diye bilinen katliam sırasında 30 bin Filistinliyi öldürmesi gibi.

İki: Ortadoğu'nun kaderini belirleyen üç isim, Arapları (Mekke Şerifi Hüseyin gibi) Osmanlı'ya karşı ayaklandıran meşhur İngiliz Lawrence ile Birinci Dünya Savaşı sonrasında İngiltere-Fransa adına bölge haritasını cetvelle çizip bölüşen Sykes ve Picot'dur. Ancak Kürtleri, özellikle günümüz Irak'ını tasarlayan gerçek isim, İngiliz yetkili Eli Bannister Soane'dir. Kendisine, "petrolün Lawrence'i" demek mümkün. Zira APOL isimli İngiliz tekelinin adına çalışan bir istihbaratçı olmanın ötesinde, "Basra Times" gazetesinin yerel yayın yönet-

meniydi. Siyaset planlayıcısı, siyaset mühendisi, gazeteci ve istihbaratçı olan bu zat; günümüze kadar gelen Irak petrolü, ülke haritası, etnik topluluklar (Kürtler, Araplar, Türkmenler vs.) gibi meselelere damgasını vuran ve bu anlamda İngiltere'nin çıkarları adına günümüze hem kirli hem

kanlı bir miras bırakan kişidir. Soane'in iki önemli saptaması bulunur. İlki şudur: "Ortadoğu'da sağlam konumu olmayan, dünyaya egemen olamaz." Soane'in ikinci belirlemesinden yola çıkarsak, bölgedeki petrolü, "mahşerin beşinci atlısı" olarak adlandırabiliriz. O, "bir damla petrol için bir damla kan"dan söz ediyordu. Oysa günümüzde, özellikle 1990 Kuveyt'in işgali, 1991 Körfez Savaşı ve 2003 Irak işgali göz önüne alındığında, bir damla petrol için binlerce ve milyonlarca damla kan akıtıldığını görmek mümkün. Ve savaş, 1763'te Amerikan-Fransız-Kızılderililer arasında süren Yedi Yıl Savaşı'nda belirlendiği üzere, "generallere ihtişam, bireylere ölüm, tüccarlara zenginlik ve yoksullara işsizlik getirmiştir." Ortadoğu özelinde savaş, anılan kötülükler ek olarak kurtuluş isteyen halklara, etnik topluluklara soykırıma varan ölümler getirmiştir. Kürtleri toptan imhayı amaçlayan ünlü Enfal Operasyonları sürecinde Saddam'ın kimyasal silahlarının kurbanı olan 5 bin kişinin katledildiği ünlü Halepçe olayını hatırlayınız.

Üç: Dünyada ve Ortadoğu'da yaşanan bunca kargaşa, ölüm, yıkım ve tahribatın gerçek sebebini kavrayamayan insanlara göre, bütün bu olagelenler maneviyatın yani din ile imanın yokluğu yüzündendir. Manevi alandaki tatminsizlik veya boşluk, aslında evreni idare ettiği varsayılan metafizik (ya da ilahi bir gücün) insanoğluna sırt çevirmesidir. Dipsiz kuyudaki çaresiz bireyler, buradan yola çıkarak şöyle düşünürler: "Tanrı, dünyamızı ve insanoğlunu savaşlar, felaketler, katliamlar, bunalımlar ve yıkımlar yoluyla büyük bir imtihandan geçiriyor. O halde kıyamet ve mahşer günü pek yakındır. İyi ile kötü, hayır ile şer mücadelesinde büyük bir dönemece girilmiştir. Giderek çoğalan haksızlıkları ortadan kaldırıp hak ve adaleti kuracak yeni bir kurtarıcı Mehdi veya Mesih beklemenin vakti zamanıdır artık." Bu algılama tarzı, aslında Ortadoğu siyaseti ve kültürüne damgasını vuran Tevrat anlayışının ürünüdür. Aynı anlayış, neredeyse dünya klasik tarihçiliğini etkilemeye devam etmektedir. Bu saptamanın doğruluğunu, ABD'nin bölge politikalarında ve genelde her dinden köktendinciler (özelde Hıristiyan ve Yahudi fanatikle-

Ortadoğu masumların değil, mazlumların coğrafyasıdır. Zulme uğrayan hemen her halk, aynı zamanda zalimlik yapmış; yerli-yabancı devletlerin teşvikiyle bir başka etnik topluluğu ezmiştir, ona kıymıştır.

ri) ile İslamcılarının birbirine karşı söylemlerinde görmek mümkün. Öyle ki Tevrat, İncil ve Kur'an'daki ayetler dinsel nasihatler olmaktan çıkarılmış; birer siyaset rehberi ve sloganı haline getirilmiştir. Etnik ve dinsel boğazlaşmaların sloganları, artık kutsal kitap metinlerinden alıntılarla belirlenebiliyor.

Dinler, hem dünya çapında hem de Ortadoğu ölçeğinde birer kişisel tapınma aracı olmak yerine; savaşı meşrulaştıran, kışkırtan ve insanları aldatan siyasi/ideolojik birer araca dönüşmüşler. Savaşlar, çatışmalar, gösteriler, protestolar, kutlamalar, anmalar veya törenlerle şölenler bile birer toplumsal ayine, toplu zikir faaliyetine benzetilmiştir.

Bush'un Hıristiyanlık adına yaptığı bütün dinci, hatta köktendinci konuşmalar (Haçlı Seferi, şer eklenine karşı mücadelede ilahi misyon, kötülüklerden kurtarıcı Mesih gibi) ve bu düzlemde İslam ile terörizmi özdeşleştirmesi, bunun tipik örneğidir.

Buna karşılık cihad çağrısı yapan bölgedeki çeşitli İslamcı örgütlerin (El Kaide, Hamas, Hizbullah, İslami Cihad, Müslüman Kardeşler, Taliban, Vahabiler vs.) siyasetlerine bakılırsa, İslam artık bir ibadet olmaktan çok, bir fetih ideolojisine dönüştürülmüştür. Zaman zaman kör şiddet ve terör uygulamanın (Cezayir, Türkiye ve Mısır'da), kimi zaman müdahale ve işgale karşı direnişin (Filistin, Lübnan, Irak, Çeçenistan ve Afganistan), bazen iktidarı ele geçirmenin (İran, Cezayir, Mısır, Afganistan, S. Arabistan) haline getirilmiştir cihad. Ve cihad adına yola çıkan İslamcı örgütler, çoğunlukla büyük devletlerin, bölgedeki egemenlerin, karanlık güçlerin, yerli ve yabancı istihbarat servislerinin elinde oyuncak olup, tetikçilik yaptılar. Türkiye'deki Hizb-i Kontra cinayetlerine ek olarak elli yıldan beri Yeşil Kuşak çerçevesinde gerçekleşen olayları düşünürsek, meseleyi kolayca anlayabiliriz. Bu anlamda cihad, bölge halklarının özgürlük mücadelesinin önünü tıkayan gerici bir rol oynamıştır diyebiliriz.

Dört: Ortadoğu masumların değil, mazlumların coğrafyasıdır. Zulme uğrayan hemen her halk, aynı zamanda zalimlik yapmış; yerli-yabancı devletlerin teşvikiyle bir başka etnik topluluğu ezmiştir, ona kıymıştır. İran, Türkiye, Suriye ve Irak, ulus devletlerini kurma sürecinde veya bağımsızlık kazandıktan sonra, kendi topraklarındaki diğer azınlıkları, etnik toplulukları (Ermeniler, Kürtler, Asurler, Azeriler vs.) asimile ve imha etme siyasetleri geliştirdiler. Bölge devletleri kendi Kürtlerini döverken, komşudaki Kürtleri sever gibi yapmışlar;

kimi zaman Kürtleri birbirine karşı kullanmış ve onları "bırakujı" denen kardeş kavgalarına sürüklemişlerdir.

Alman Nazilerinin yok etme planlarına hedef olan Yahudiler, gittikleri Filistin'i işgal etmekle yetinmemiş; aynı zamanda Filistinlileri katlederek yurtlarından sür-

müşlerdir. Sürgündeki Filistinlilerin bir kısmı ise (Irak'ta olduğu gibi) Saddam'ın zoru ve teşvikiyle ülkedeki Kürt mücadelesine karşı savaşmış. Buna karşılık mazlum Irak Kürtleri de, Filistin-İsrail mücadelesinde, genelde İsrail'in tarafını tutmuşlar.

19. yüzyılın ikinci yarısından Birinci Dünya Savaşı arasında Osmanlı'nın yanında yer alan Kürtler, Çarlık Rusya'sı tarafından desteklenen Ermenilere karşı silah kullanmışlar. İngiliz destekli Asurler ile Rus-İngiliz-Fransız destekli Ermeniler, kurdukları komitacılar ve "Levi Birlikleri" aracılığıyla Türk, Azeri ve Kürtlere karşı etnik temizlik eylemlerine giriştiler. İngiliz ve Fransız sömürgeciliğinden kurtulan Suriye, Irak ve Cezayir kendi ulus-devletlerini kurunca, topraklarındaki Kürtlere ve Berberilere baskı politikaları uyguladılar.

Sırası gelmişken, bir noktaya daha değinmeliyim: Sayın Naci Kutlay, etnik boğazlaşmalardan söz ederken, 1843'lerde Botan hükümdarı Bedirhan Bey'i, "yöredeki Asuri ve Nasturileri katletmek" le suçlayıp; onun hiç "demokrat olmadığını" belirtti. Kutlay, şimdilerde çok tartışılan "Ermeni meselesi"nden yola çıkarak, "Kürtlerin Ermeni kıyımında büyük rol oynadıklarını ve bu yüzden özelleştiri yapmaları gerektiğini" vurguladı.

Öncelikle dikkatinizi bir şeye çekmek istiyorum: Tarih sabit değil, akışkandır. Tarih, tarih dışı olaylarla açıklanamaz. Tarihin önü ve arkası vardır, öyle olmalıdır. Küreselleşmenin bize dayattığı post-modern dönemde kültürün toplumsal tarihi yerine, toplumun kültürel tarihi; makro tarih yerine mikro tarih, niteliksel tarih yerine niceliksel tarih perspektifi ikame ediliyor. Post-moderncilik, tarihten soyutladığı bireyi iyice atomize ediyor. Toplumdan cemaatleşmeye, kolektiften bireyciliğe doğru bir gidişatı teşvik ediyor. Atomlara bölünmüş bireyi, sanki özgürmüş gibi dünyanın merkezine koyuyor. Mitoz bölünmelere (toplumdan cemaate, cemaatten aileye, aileden bireye, dünyevi bireyden ahiretçi bireye, etnik ve dini parçalanmaya doğru bir bölünme) yol açıyor. Atomize edilmiş birey, bir müddet için kendisini özgürmüş gibi hissediyor. Oysa iç dünyasında fırtınalar kopan bunalmış bu birey, anlam arayışı sürecinde mistik, me-

tafizik ve aşkın bir hesaplaşma dönemine giriyor ki; olgularla, hayatın gerçekleriyle yüzleşmek yerine, kulluk bilinciyle ister istemez ilahi mucizeler bekliyor. Yol gösterici bir mürşit beklentisiyle pasifleşiyor. Dolayısıyla dünyada olup bitenleri doğru yorumlayamıyor.

Buradan yola çıkarak şunu sorabiliriz: 19. yüzyılda Ortadoğu'da, Osmanlı'nın egemenliği altındaki Mezopotamya ile Şahların hükmettiği İran'da demokrasi denen bir şey mi vardı ki, Bedirhan Bey de bundan nasibini alarak "demokrat" olsun? Doğrudur, Bedirhan Bey Cudi Dağı bölgesindeki Tiyyari Nasturileri'ni katletmiştir. Olayı sadece böyle açıklamak, tarih yöntemine aykırıdır. Zira tarih tek yanlı değil, çok boyutludur; bütün yönleriyle yaşanan ortamla birlikte olayları değerlendirmekle bir anlam kazanır. Sözelimi, Bedirhan Bey'in Nasturileri katletmesine yol açan asıl neden, Nasturi patriği Malek Şmuuel'in, bölgedeki İngilizler ile dönemin Musul'daki Osmanlı valisi Mehmet Paşa'dan destek alarak, Botan Beyi'ne vergi vermeyi reddetmesi ve ona karşı silahlı bir direnişe geçmesidir. O sırada Osmanlı'yla ittifak halindeki İngilizler Kürtlerin özgürleşmesine, bağımsız olmalarına karşıydılar. Dolayısıyla Musul Paşası ile birlikte Nasturileri silahlandırıp, Bedirhan Bey'in Osmanlı'dan kopmasını engellemek istiyorlardı.

Ermeni-Kürt boğazlaşmasına gelelim: Bir kere Ermeni olayını, sadece 1915 gibi sabit bir tarihle açıklamak, yukarıda sözünü ettiğim mikro tarihçiliği öngören post-modern bir anlayıştır. Ermeni meselesini, önu (1860'lardan Birinci Dünya Savaşı'na kadar olaylar dizisi, bu arada İttihat ve Terakki dönemi) ve arkasıyla (1917 Ekim Devrimi ve 1922) birlikte değerlendirmek gerek. Doğrudur; Ermeniler, Balkanlardaki ulusalcılık (Fransız Devrimi'nin etkisi) ve bağımsızlık hareketlerinden (Yunanistan ve Bulgaristan'ın Osmanlı'dan kopması, Mısır'daki Kavalalı Mehmet Paşa'nın kurduğu yarı bağımsız, yarı sömürge bir ulus-devlet) etkilenip, bağımsız olmak istiyorlardı. Bir millet olarak, kendi açılarından haklı olabilirlerdi. Tehlikeyi gören Osmanlı yönetimi (özellikle Sultan Abdülhamit ile daha sonra İttihat ve Terakki) karşı önlem olarak, Hıristiyan-Müslüman ayrımı temelinde Kürt ağa ve beylerini, bu arada Hamidiye Alayları'nı "gavur" diye damgalanıp kötölenen Ermenilerin üstüne saldırdı. Mallarına ve canlarına kastetti. İttihat ve Terakki'nin buyruğuyla, özellikle 1915'te, Ermeniler toplu tehcir ve katliamlara maruz kaldılar.

Dolayısıyla, ne "Biz yapmadık, onlar yaptı" diyen devletin resmi söylemine, ne de "Biz hep mazlumduk, elimiz hiç kana bulaşmadı" diyen Ermeni Diasporası'nın iddialarına teslim olmamalıyız.

Bu acı olay, bu kadar basit ve tek taraflı değildir. Mesela Hay Devrimci Federasyonu kurucularından Van doğumlu Hagop Şahbazyan'ın "Kürt-Ermeni Tarihi" isimli denemesinde, Kürt feodalleriyle Ermeni kilise yöneticilerinin (Onikiler Meclisi) ittifak halinde hem Kürt hem Ermeni reayayı (köylü ve çift-

çileri) nasıl sömürüp, onlara nasıl eziyet ettikleri uzun uzun anlatılır. Keza, Osmanlı tarafından kurulan Hamidiye Alayları, sadece Ermenilere baskı ve zulüm yapmakla kalmadı; aynı zamanda denetim bölgelerinde ne kadar Türk, Çerkes, Kürt, Yezidi ve Alevi varsa onların da canlarına, mallarına, ırzlarına tecavüz ettiler. Dönemin Kürdistanı'ndaki Ermeni, Türk ve Kürtlerin Padişah Abdülhamit'e karşı Meşrutiyet için ortak mücadele ettikleri belgelenmiştir. Ermenileri katleden Kürtler olduğu gibi, onları koruyan çok sayıda ağa, bey, kentli ve köylüden de söz etmek mümkün. Size bilinen birkaç isim vereyim: Nur hareketinin kurucu önderi Said-i Kürdi (Nursi), tek başına 1500 Ermeni'yi kurtarmayı başarmıştı. Mele Mıstefa Barzani, Ermeni komutanı Antranik Paşa'nın ailesini bizzat kurtarıp sınır ötesine götürmüştür. Baytar Nuri, binlerce Ermeni'yi zulümden kurtarıp Balkanlara gönderdiklerini yazar. İstanbul'daki Kürt aydınları da, Abdülhamid'in Kürtlerle Ermenileri birbirine kırdırma politikasına karşı durmuş; bölgedeki Kürtleri, bu katliamı durdurmaya ve esas silahı padişaha çevirme yolunda çağrı yapmışlardı.

Şimdi, önemli gördüğüm bir başka noktaya parmak basmalıyım: Sirtını Çarlık Rusyası ile İngiltere'ye dayayan Ermeni komiteciler, "bağımsız bir Ermenistan" kurma uğruna Kürt coğrafyasında özellikle Kürtleri ve bu arada Türkleri hedef alan "etnik temizlik" faaliyeti içindeydiler. Bu çerçevede onlarca Kürt köyü yakılıp yıkılmış, onbinlerce Kürt insanı katledilmiştir. O tarihlerde Ruslarla işbirliği yapan Ebdırrezaq Bedirhan'ın anılarına bakılırsa, Ermeni komitecilerin Kürt köylerinde işledikleri cinayetlerin bilançosu daha iyi anlaşılır. Serhatlı olan Naci Kutlay; Van, Ağrı ve Kars yöresinde yaşananları çok iyi bilir. Şimdiki yaşım 55 ve ben 15 yaşındayken 115 yılını tamamlayan anemin nenesi Zere, Ermeni Komitecilerin Kürt köylerindeki mezalimlerinin (yoğunlukla Kürtçe merak denilen samanlıklara kapatıp topluca yakmak gibi) yakın tanığı olduğu gibi, Hamidiye Alayları ile Osmanlı askerlerinin Kars'a bağlı Kırmızı Köprü'de militan-sivil ayrımı yapmadan katlettikleri Ermenileri cesetleriyle doldurdukları Kars Çayı'nın (kış

mevsimi olmalı ki çaydaki cesetler dondukça doğal bir set oluşturmuşlar) nasıl geriye aktığını da anlatırdı. Biz buna "halk hikmeti" diyoruz. Yani hesap-kitap ve siyaset yapmaksızın, olayları olduğu gibi aktarmak, vicdanı doğrultusunda bir yorum yapmaktır Zerre nenemin anlattıkları. Dolayı-

sıyla Osmanlı'nın teşvikiyle (din ve Allah uğruna file yani gavurlara karşı cihad etmek gibi) Kürt fedodalarının Ermenilere karşı giriştikleri katliamlar, bir anlamda "dinsel temizlik" olarak da nitelendirilebilir. Buna karşılık Ermenilerin Kürtlere yönelik katliamları ise, ulus-devlet (Ermenistan) kurmayı amaçladığından, düpedüz "etnik temizlik"tir. Her durumda insanlar katledilmiştir; etnik ve dinsel topluluklar, büyük devletlerin marifetiyle birbirine boğazlatılmıştır. Ermeni olayı da tehcir ve katliam kampanyasına dönüşen tarihsel bir trajedidir. Bunda Osmanlı'nın suçu büyüktür ve suç ortakları, daha doğrusu "kullanım araçları" da Kürtler, Çerkesler ve Türkler olmuşlardır. Fakat Ermeni siyaset erbabının, kilisenin, din adamlarının ve komitecilerin hatalarıyla kabahatleri de yenilir yutulur cinsten değildir.

Bunları şunun için söylüyorum: Son zamanlarda, eskiden (1880'lerden 1916'ya kadar) beri söylenegelen basmakalıp sözlerle yeniden karşılaşıyoruz: "Aslında Asuri, Nasturi ve Ermeni gibi azınlıklara karşı yapılanlarda Osmanlı devletinin suçu yoktur. Bütün suç, vahşi ve dağlı Kürtlerdedir. Bu işi yapanlar başlarına buyruk, başıbozuk ve çapulcu Kürtlerden başkası değildir." Biliyorsunuz, Osmanlı'nın bu resmi söylemi, İstanbul'daki Avrupa devletlerinin diplomatları tarafından kabul edilmiş; bölgeyi gezen bir çok yabancı gözlemcinin raporlarında işlenip durmuştu. Günümüzdeki tartışmalarda da söz, özellikle resmi söylem, dönüp dolaşıp meseleyi bu noktada düğümlenmek istiyor: "Yani Ermeni meselesinin asıl suçlusu ve kabahatlisi Kürtlerdir" denilerek işin içinden sıyrılmak isteniyor. Biz bu kalıpları, bu ezberleri bozmak zorundayız. Dolayısıyla ne "Biz yapmadık, onlar yaptı" diyen devletin resmi söylemine, ne de "Biz hep mazlumduk, elimiz hiç kana bulaşmadı" diyen Ermeni Diasporası'nın iddialarına teslim olmamalıyız. Modaya, esen rüzgara uyup özeleştirme yapma niyetine yerlerde yuvarlanmaya, onun bunun önünde eğilip bükülmeye gerek yoktur. Bir özeleştirme olacaksa, bunu herkes yapmalıdır: "Bizim Türklerle toprak, Kürtlerle kan davamız vardır" sözlerini sık sık tekrarlayan; bu düzlemde 1992 Karabağ

Ortadoğu'da dengeler, çoğunlukla şiddet üzerine kuruludur. Bağnazlık/fanatizm, zenginlik ve iktidar kuvvet (yani şiddet) ile birleştiği zaman, "kutsal" diye nitelenen savaşların hemen tümü, bölgenin en kıyıcı ve lanetli savaşlarına dönüşebilir.

olaylarında 20 bin kadar Kürdü katledip on binlercesini yerinden yurdundan süren; Ermenistan'da Yezidi inançlı Kürtleri "Ermeni" olarak kabul edip, Sünni inançlı Kürtlere karşı kullanan Ermeni milliyetçilerinin de hem dünün hem bugünün hesabını vermeleri ve özeleştirme yapmaları gerekir.

Ermeni milliyetçilerine şu da sorulmalıdır: Antranik Paşa'nın anılarında açık biçimde ifade edildiği üzere, bir çok kez Kürtlerle Ermeniler işbirliği yapmak üzereyken (özellikle Birinci Dünya Savaşı sırasında Dersimli lider Alişer Efendi'nin Erzincan komutanı Ermeni Murat Paşa'yla görüşmesinde) Kürtlerin çoğunlukta oldukları coğrafyayı "Büyük Ermenistan" olarak niteleyip, anlaşmayı bozanlar kimlerdi? Dolayısıyla sayın Naci Kutlay'ın biraz da küçümseyerek sözünü ettiği Kürt aydını (Kürtlerin Namık Kemal'i) Heci Ebdülqadir Koyi'nin, o tarihlerde "Ermeniler Kürdistan'ı elimizden alacaklar" yolundaki çılgılığı ve endişesini, ben çok iyi anlıyorum. İttihat ve Terakkiciler, daha sonra M. Kemal önderliğindeki Kuvayı Milliyeciler de Kürt halkının bu endişesini iyi anladıkları için, Ermeni korkusunu ileri sürerek, Kürtleri yanlarına çekebildiler.

Beş: Ortadoğu'daki kaosu kendine özgü dinamikleri bulunuyor. Kaos kendi dinamiğini yaratarak, kırıp dökerek, yakıp yıkarak yaygınlaşıyor. Bu dinamikler aynı zamanda kargaşaya, dış müdahalelere, etnik ve mezhepsel boğazlaşmalara yol açabiliyor. Soane'in yukarıdaki belirlemesini doğrularcasına her büyük devlet, dünyaya egemen olmak için öteden beri bölgedeki konumunu sağlamlaştırmaya çabalyor. Stratejik hegemonya mücadelesinde belirlenen hedefler kutsal söylemlerle (iyi-kötü, hayır-şer, Haçlı Seferi-Cihad, gavur-Müslüman gibi) ifade ediliyor. Aynı kutsal söylemler, kitlesel destek için BOP çerçevesinde "demokrasi-despotluk" ikilemi ve karşıtlığına dönüştürülüyor. Önemli olan, bu kaosu yaratıcı-biçimde halkların yararına nasıl faydalı bir etken olarak kullanılacağıdır.

Altı: Bin yıllardan beri "Bereketli Hilal" veya "Vaat Edilmiş Topraklar" gibi çekici isimlerle anılan bölge, aynı zamanda burada yürütülen kanlı hakimiyet savaşları yüzünden "lanetlenmiş topraklar" diye isimlendirilebilir. Çünkü Ortadoğu'dan hiç eksik olmayan dinsel-mezhepsel çatışmalar ile yabancı müdahalelerin (ya da işgaller) neden olduğu şiddet ile yumaklanan, sarmal ve karışık bir hal alan sorunlar giderek daha fazla militarizmle buluşuyor. Tam da bu noktada peygambersel mu-

ABD, yaklaşık 15-25 yıllık bir süre sonra dünyanın bir numaralı efendisi olma konumunu yitirecek; küresel düzeyde daha alt sıralara (ikinci, üçüncü veya dördüncü güç olma gibi) inecektir.

cizeler bekleniyor ve halklar tarafından Kurtarıcı Mehdi arayışı başlıyor. Ne yazık ki bu arayış, genelde en güçlü olanın iktidarına yarıyor. Böylece "kurtarıcı" adı altında birtakım dini-siyasi maskeli Sanal Peygamberler, Kara Mesihler veya Mehdiler ortaya çıkıyor. Bölge ölçeğinde konuşursak, sömürgecilik ve işgale karşı mücadele süreci Baas Partisi iktidarlarını yarattı. Saddam Hüseyin böyle bir sürecin ürünüdür. Keza, Şah'ın zulmü ile Amerikan sömürüsü İran'da Humeyni'yi kurtarıcı Mehdi haline getirdi. 1979'daki Sovyet işgali, Afganistan'da Taliban denen (Molla Ömer liderliğinde) fanatik ve kıyıcı dinci bir örgütün iktidarıyla sonuçlandı. Aynı ülkeye yapılan Amerikan müdahalesi (2001-2002) ise Usame bin Ladin adlı eski bir CIA işbirlikçisi köktendincisini, sahte kurtarıcı yapıverdi. Buna karşılık bölge çapındaki despotluk ve zulümler, hem yabancı müdahaleleri teşvik etti, hem de yerelden umut kesen insanları, gözlerini dışarıya dikip "kurtarıcı Mesihler" aramaya itti. Birinci Dünya Savaşı sırasında yerel despotlardan, gerilikten ve dinsel baskılardan yılan etnik veya mezhepsel topluluklar, İngiltere ile Fransa'yı "kurtarıcı" olarak görüyorlardı. Sözelimi, Osmanlı'nın milli/dini baskılarına maruz kalan Ermeniler ile Asuriler veya mezhepsel baskılarının hedefi olan Iraklı Şiiler, Yezidiler ve Suriyeli/Lübnanlı Dürziler ile Nusayriler bölgedeki yabancı müdahaleden medet ummuşlardır. İkinci Dünya Savaşı sırasında ise Fransa ve İngiltere'nin işgalinden usanan Araplar (Filistin, Suriye, Lübnan, Mısır ve Irak) bu kez, karşı kamptaki Hitler ile Mussolini'yi kurtarıcı bellemiş; onlarla ittifaklar kurmuş, Nazileri taklit eden bir örgütlenme içine girmişlerdi. İlk sıralarda Saddam, Humeyni ve Molla Ömer'i (Taliban lideri) kurtarıcı diye benimseyip bağrına basan kitleler, kendilerine reva görülen onca zulümden sonra, bu kez ABD Başkanı Bush gibilerinden medet ummaya başladılar. Bush'un sanal ve sahte bir kurtarıcı, yani Kara Mesih olarak ortalarda dolaşmasının bir nedeni de budur.

Yedi: Ortadoğu'da dengeler, çoğunlukla şiddet üzerine kuruludur. Bağnazlık/fanatizm, zenginlik ve iktidar kuvvet (yani şiddet) ile birleştiği zaman, "kutsal" diye nitelenen savaşların hemen tümü, bölgenin en kıyıcı ve lanetli savaşlarına dönüşebiliyor. Afganistan ve Irak'a yapılan müdahalelere bakın; daha şimdiden 150 binin üzerinde masum insanın canına mal oldu.

Sekiz: Liberalizmin kuramcısı Adam Smith,

"İki tüccar bir araya gelince, bu görüşmeden kesinlikle halkın aleyhine bir komplo çıkar" demişti. Ortadoğu'da sayısız tüccar (büyük devletler, çokuluslu şirketler, dünya çapında petrol kartelleri ve silah tekelileri vs.) baş başa verip, bölge halklarına karşı sonu gelmeyen tertip, tuzak ve komplolar düzenliyorlar.

Bir düşünün, 1991'deki Körfez Savaşı ile Irak işgali bir tertibin sonucu değil miydi? Birinci Dünya Savaşı sonrasında itibaren Filistinlilere ve Kürtlere karşı düzenlenen tertipler, bugün de devam etmiyor mu?

Ortadoğu'da direniş, itaat ve dönüşüm

ABD, dünya çapında imparatorluk kurabilmek amacıyla Genişletilmiş Büyük Ortadoğu Projesi'ni (BOP) ortaya attı. Kuzey Afrika'dan Afganistan'a kadar olan geniş bir coğrafyayı, 25 devleti (Arap ve İslam ülkeleri) hedef alan bu projenin temel sloganı şudur: "reform, değişim, demokrasi, serbest piyasa ve insan hakları." Doğrusu, BOP başlı başına bir amaç ve hedef değildir. Amerika'nın asıl hedefi, Ortaasya ve Pasifik'tir. Uzmanlara göre; 21. yüzyılın hegemonya mücadelesinin odak noktası, Avrasya olacaktır. BOP'un temel hedefi, bölgemizdeki Amerikan denetimini sağlamlaştırmak ve muhtemel rakiplerine karşı petrol gibi bir silahın tetiğini elinde bulunduraktır. Yani yeraltı ve yerüstü servetlerinin kaynağını elinde tutarak Avrupa Birliği, Rusya, Çin, Hindistan ve Japonya gibi geleceğin yükselen devletlerine karşı konumunu güçlendirmektir. Dolayısıyla ABD açısından Ortadoğu bir ara istasyon, geçici bir mevzi veya şeneme laboratuvarı gibidir. Irak'ın işgal edilmesi, Suriye ile İran'a olası müdahaleler bu çerçevede görülmelidir.

ABD, yaklaşık 15-25 yıllık bir süre sonra dünyanın bir numaralı efendisi olma konumunu yitirecek; küresel düzeyde daha alt sıralara (ikinci, üçüncü veya dördüncü güç olma gibi) inecektir. Amerika'nın cari açığı (Şubat 2005'te) 600 milyar dolar; dış ticaret açığı 550 milyar dolar ve toplam borcu 36 trilyon dolara ulaşmıştı. 1950 yılında bu ülkenin dünya ekonomisindeki payı yüzde 50 iken, 2000 yılında bu oran yüzde 21'e indi. Dünya Bankası verilerine göre; 2015'te Amerikan ekonomisi, dünya ekonomisinde sadece yüzde 14'lük bir paya sahip olabilecek. Uzmanlara bakılırsa, ABD'nin yüzde 14'lük bir hisseyle, dünyanın geri kalan yüzde 86'sı gibi bir oranı kontrol etmesi im-

kansız görünüyor. Askeri bakımdan uzun yıllar güçlü ve birinci kuvvet olmayı sürdürecektir olan Amerika; ekonomik, ticari ve mali alanda kaçınılmaz gerilemesini önleyebilmek için, dünyanın verimli bölgesi olan Ortadoğu'daki serveti kontrol edip yağmalamaya bakıyor. Endişe ve korkunun verdiği telaşla, can havliyle

askeri maceralara girişen Bush yönetimi; bir yandan giderek artan enerji ihtiyacını karşılamak ve gerileyen ekonomisine kaynak yaratmak, diğer yandan kontrol ettiği enerji kaynaklarını muhtemel rakiplerine karşı kullanmak gibi bir strateji izliyor. Böylece işgal ettiği mevzileri ve denetlediği serveti, geleceğin hegemonya mücadelesinde "stratejik bir avantaja" dönüştürmeyi tasarlıyor. Fakat ABD'nin Ortadoğu'da çıkardığı savaş ve çatışmaların tümü taktik anlamda saldırı gibi gözükse de, stratejik bakımdan savunmasını tahkim etme, geleceğin savunma mevzisinde siperlerini sağlamlaştırma olarak algılanabilir. Günümüz Amerikan saldırısına, geleceğin stratejik savunması diye bakılabilir. Hem bölge halkları hem büyük devletler açısından bakıldığında, şöyle bir saptama yapılabilir: Uzun ve kısa dönem dinamikleri iç içe geçmiştir. Uzun vadede Ortadoğu ve bölge çapında ABD karşıtı bir blok oluşuyor. Bunun ipuçlarını, Amerikalıların hazırladıkları 2020 Projesi (Project 2020) isimli rapordan anlamak mümkün. Kısa vadede ise ABD, dünyanın ve bölgemizin tek egemen gücü olarak kalacaktır. Ancak sorunsuz bir tek güç (süper devlet) demek değildir bu. Çünkü Irak krizi, dış borç, bütçe açığı, Afganistan ve Irak'ta sürdürülen savaşın ağır maliyeti, doların dünyadaki sarsıntılı durumu gibi problemler, Bush yönetiminin önemli zaafalarını göstermesi bakımından dikkate değer.

ABD-İsrail eksenini stratejik bir bakışla ele alırsak, şu çıkarsamada bulunabiliriz: Beyaz Saray'daki şahin Neo-con (Yeni Muhafazakarlar) klik ile savaş politikası yürüten İsrail'deki Ariel Şaron hükümeti (veya onun lideri bulunduğu saldırgan muhafazakar Likud Partisi) arasındaki ittifakın ömrü, en fazla dört yıldır. Bunu bilen iki taraf, ellerini mümkün olduğu kadar çabuk tutmak zorunda. "Ne yaparsak yanımıza kar kalır" mantığıyla hareket eden ikili ittifak; kara listelerine aldıkları politikacılarla liderleri devirmek, düşman gördükleri ülkelerin rejimlerini değiştirmek veya kendilerine itaat ettirmek, hedef alınan devletlerden büyük tavizler koparmak ve direnenlere müdahale etmek (bombalama, operasyon, işgal veya iç çatışma ya-

Zorla ve şerle rejim değişikliği öngören Amerika Birleşik Devletleri, iç dinamikleri geliştirmek amacıyla kendi açısından zararlı olmayan İslamcı hareketlerle temas kurmayı kabul etti.

ratma gibi yollarla) gibi gündem maddelerini gerçekleştirmek için acele ediyor; zaman cetveline sıkıştıkça çılgınca davranabiliyor. Bu arada enerji kaynaklarının denetimi ve direniş odaklarının bitirilmesi gibi acil konular, Neo-con ve Şaron ekibinin canını sıkıyor. Örneğin, ABD'nin İran'daki nükleer santrallerin kapatılması yolundaki istemi, bizzat böyle bir santralden çekinmesinden kaynaklanıyor. Ortadoğu'da enerji kaynaklarına sahip bağımsız bir devletin mevcudiyeti ve kendine engel çıkarmasından kaynaklanıyor ki, bu yüzden Washington İran'da bir rejim değişikliğinden bahsedip duruyor.

Tekmiş gibi davranan bu ikili ekibin (Neo-con ve Şaron ittifakı) temel özelliğine bakalım: Kimseye kulak asmayacak kadar pervasız ve mütekebbir; imkansız isteyecek kadar histerik; rakip devletlerin (Çin, Rusya, AB gibi) yükselmesinden hemen telaşlanacak kadar kuruntulu ve askeri gücünden azami derecede yararlanmayı düşünecek kadar kendini beğenmiş megaloman. Böyle bir ekibin, hesapta olmayan çılgınlıklar yapması ihtimal dahilindedir: Yeni savaşlar ve müdahaleler, petrol fiyatlarında dramatik oynamalar, dolar kurlarında büyük istikrarsızlık yaratma, ABD'ye borç veren bankaları iflasa sürüklenme veya hazine kağıtlarını aniden piyasaya sürme gibi seçenekler üzerinde durulabilir.

BOP'u herkes biliyor. ABD'nin BOP'u uygulaması ve bölgeyi denetiminde bulundurmasını tek sebebe, mesela sadece petrolü ele geçirme ve silah tüccarlığı yapmaya bağlamak doğru olmaz. İlk elde askeri, ekonomik, siyasi, ideolojik ve jeopolitik gibi bir çok neden sayabiliriz. Bunlara değinmeyeceğim. Fakat Amerika'nın BOP stratejisi çerçevesinde yaptığı bazı taktik değişiklikler var. Bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

a) Amerika, bundan böyle bölgedeki herhangi bir ülkeye şu yahut bu şekilde müdahale etmek için onun "terörist ülke" veya "global terörizme destek veren ülke" ya da "kitle imha silahı üreten ülke" gibi gerekçeleri beklemeyecektir. Söz konusu hedef ülkenin "özgür ve demokrat olmaması" Amerikan müdahalesi için yeterli olacaktır. Özgürlük ve demokrasi gibi soyut bahaneler, Bush yönetiminin keyfi belirlemelerine bağlıdır. ABD, elde somut kanıt olmaksızın, "şu ülke yeterince özgür değil" diyerek müdahalesini gerekçelendirmiş olacaktır. Demek ki ABD'nin hedefi genişliyor ve müdahale edeceği ülke sayısı giderek artıyor. Zimbabve, Küba, Venezuela, Çin, Rusya, Kuzey Kore

de kara listeye girebiliyor.

b) Serinkanlı yazılılarıyla tanı-
nan ünlü İngiliz gazetesi "Financi-
al Times" yeni politikayı değerlen-
diriyor: "ABD, dünya jandarması
ve sermayenin başarılı bekçisi
olamadı. Bush yönetimi şunları
yapabilir: Küreselleşmeye ayak
uydurmada başarısız ülkeleri mali

(parasal-ekonomik) bakımdan desteklemeli. Böyle-
ce ilgili ülke içinde serbest piyasaya ve Amerikan
hegemonyasına karşı çıkan muhalif güçlerin ikti-
dar/hükümet tarafından ezilmesine yardımcı olabi-
lir. Buna karşılık ABD'nin yardım edeceği ülkeler,
egemenliklerinin ve iktidar yetkilerinin bir kısmın-
dan vazgeçmelidir."

c) Bush ekibinin BOP çerçevesindeki kararsız-
lık ve çıkmazlarını çözebilmek için fikirsel bakı-
mdan imdada yetişenlerden biri de profesör Bar-
nett'tir. Amerikan Deniz Harp Akademisi görevlisi,
Dış İlişkiler Konseyi danışmanı ve Savunma Ba-
kanlığı (Pentagon) planlayıcı olan Barnett'a göre;
dünyada küreselleşmiş bir çekirdek ve bir de mer-
kezin dışında kalmış, küreselleşmeyi benimseme-
yen başarısız devletler var. Beyaz Saray'ın görevi,
söz konusu başarısız devletlerin direnen güçleri-
nin, muhalif odaklarının tasfiyesine yarayacak
malzemeyi ve zemini sağlamak olmalıdır. Yani
Amerika'nın değişim kapsamına giren ülkelerdeki
iç muhalefet, bundan böyle iktidarların daha fazla
baskısına hedef olabilir.

d) ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice, son
zamanlarda Ortadoğu'da istikrar yerine deği-
şim/dönüşümden (yapıcı kaos gibi) bahseden de-
meçler verdi. Demek ki, bölge rejimlerinin ya dev-
let eliyle köklü bir reforma gitmesi ya da kitle ini-
siyatifleriyle değiştirilmesi öngörülüyor. Ukrayna,
Gürcistan, Kırgızistan ve Özbekistan'daki iktidarlar-
ın "mavi, turuncu, yasemin vs." adı altındaki dar-
belerle değişmesi bunun ön işaretleri sayılır: Sıra-
da Lübnan, Suriye, Mısır, S. Arabistan, Sudan ve
Yemen gibi ülkeler bulunuyor. Nitekim Libya'da
Kefe (Yeter artık), Mısır'da Kifaye (Yeter) ve Ye-
men'de Irhelu (Gidiniz, yönetimi terk ediniz) tü-
ründen sivil toplum hareketleri, bu çerçevede ele
alınabilir. Kuveyt ve Bahreyn'de kadınlara birta-
kım hakları tanındı. S. Arabistan'da ise ilk kez be-
lediye seçimleri yapıldı ve yapısal reformlara gidil-
mesi tartışılıyor. Mısır'da çok adaylı başkanlık se-
çimleri gündeme geldi. Bu ülkede sivil kuruluşlar-
ın sokağa dökülmeleri aynı düzlemde değerlendirilebilir.
İlginç bir görüntü daha: Amerika'nın bölge-
deki büyükelçi ve diplomatları, buldukları ül-

Filistin'de işgale direnen Ha-
mas ile Lübnan'daki Hizbul-
lah, ABD-İsrail kuşatması ve
belasından kurtulmak için,
Batılı ülkelerle diyalog yolları
arıyorlar. İKÖ de, Ameri-
ka'nın öngördüğü çerçevede
yeniden yapılanma için hum-
malı bir faaliyet başlattı.

kelerin iç politikalarına açıkça
müdahale edip, hem iktidarı hem
de muhalefeti yönlendirebiliyor-
lar. Mısır, Lübnan, Türkiye, Ku-
veyt ve S. Arabistan'da durum bu-
dur.

e) ABD Kongresi'nde yeni bir
anti-semitizm kanunu kabul edil-
di. Buna göre İsrail politikalarını

eleştirenler, "Yahudi düşmanı" sayılacaklar. Bunla-
rın faaliyetlerine izin verilmeyecek: Nitekim Lü-
bnan Hizbullah'ının yayın kuruluşu "el Menar" tele-
vizyon kanalının Avrupa'daki bazı büroları kapa-
tıldı. Aynı şey, ünlü "el Cezira" kanalının bazı bü-
rolarının (Tunus ve Irak'ta) başına geldi. Dünyaca
tanınmış Fransız "Le Monde" gazetesinin bir so-
rumlusu, bu yüzden Fransa'da mahkemeye sevk
edildi.

f) Amerika, Ortadoğu'daki rejimlerini, İsrail ile
ilişkileri normalleştirme ve yöneticilerini ülkelere
davet etmeye mecbur ediyor. İlgili ülkelerdeki mu-
haliflerin ve "teröristler" in tam listesini istiyor.
Bush'un gazabından kurtulmaya çalışan bu ülke-
ler, özellikle kendilerine sorun çıkaran muhalifleri,
"terörist" diye Washington'a bildiriyor.

g) Zorla ve şerle rejim değişikliği öngören
Amerika, iç dinamikleri geliştirmek amacıyla ken-
di açısından zararlı olmayan İslamcı hareketlerle
temas kurmayı kabul etti. "İlimli İslam" diye adlan-
dırılan dinci muhalifler, özellikle Arap-İslam dün-
yasında pek yaygın olan Müslüman Kardeşler ör-
gütü, hem ABD hem de Avrupa Birliği'yle ilişki
kurdu. Bush'un yeni politikaları doğrultusunda ik-
tidara gelebilmek için "demokrasi oyunu"na katıl-
maya ve sokak gösterilerine başladı: Sağcı, solcu,
liberal, muhafazakar ve demokrat demeden ülke-
deki muhalefet odaklarıyla "siyasi platformlar" kur-
maya girişti. Aynı biçimde Mısır, Suriye, Irak, Lib-
ya, Yemen, Kuveyt, Bahreyn ve S. Arabistan'da İsl-
amcılarının yeni açılımlarına, sokak hareketlerine
ve ittifaklarına rastlamak mümkün. Bu düzlemde
"ilimli İslamcı" diye bilinen kesimler, ABD karşıtı
radikal İslamcılara karşı tavır alıyor; onların şiddet
eylemlerini kınıyorlar. Dolayısıyla dünya kamu-
oyunda "El Kaide" veya "Vahabiler" ismiyle anılan
eylemci İslamcı örgütler, şiddete dayalı faaliyetle-
rini tırmandırmalarına rağmen kitlesel desteklerini
kaybetmekle karşı karşıyalar. Eylem alanları dar-
alan ve hareket serbestileri kısıtlanan radikal İslam-
cılar, esas mücadele alanı olarak seçtikleri Irak'tan
yavaş yavaş dışarı taşmayı planlıyor; Ürdün, Mısır,
S. Arabistan, Kuveyt, Lübnan, Suriye, Türkiye ve
Avrupa'da eylem yapmanın hazırlıklarını yapıyor-

lar. Son zamanlarda Kuveyt'te yalanan Körfez Aslanları, S. Arabistan'da ele geçirilen el Kaide mensupları, Mısır'da ve Suriye'de silahlı çatışmalara katılan adı duyulmamış yeni oluşumlar gözlemlerimizi doğrular niteliktedir. Filistin'de işgale direnen Hamas ile Lübnan'daki Hizbullah ise, ABD-İsrail kuşat-

ması ve belasından kurtulmak için, Batılı ülkelerle diyalog yolları arıyorlar. Hemen silahları bırakmayı düşünmemekle birlikte siyasi faaliyetlerine ağırlık vererek, buldukları ülkenin yönetimleri içinde yer almanın hesabı içindeler. Türkiye'den bir şahsiyetin genel sekreterliğini yaptığı İslam Konferansı Örgütü, Amerika'nın öngördüğü çerçevede yeniden yapılanma için hummalı bir faaliyet başlattı. İstanbul'daki ön toplantının kimi sivil kuruluşların (ki çoğu dini motifli vakıf ve derneklerdi) girişimiyle gerçekleşmesi, ılımlı İslamcılarının yeniden iktidara oynadıklarının, BOP siyasetiyle uyumlu hareket edeceklerinin ve gelecekte toplumda daha fazla inisiyatif kazanacaklarının habercisi sayılabilir. Kısa vadede (birkaç yıl içinde) ılımlı İslamcı diye anılan akımların, özellikle madde-manevi, ideolojik, örgütsel ve parasal bakımdan altyapıları sağlam Müslüman Kardeşler örgütü ve benzerlerinin Arap ülkelerinde yükselişine, iktidar ortağı olmalarına veya iktidarı almalarına tanık olursak (tabii ABD ile İsrail'in işine geldiği müddetçe), bu gelişme sürpriz sayılmamalıdır.

h) ABD, Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice'in birkaç yıl önce açıkça belirttiği üzere, bölgedeki rejimleri ve siyasi iktidarı, bu arada siyasi haritaları değiştirmek istiyor. Ortadoğu'daki devletlerin genel isteğe uyarak serbest piyasaya ağırlık verdikleri; ekonomik, siyasal, toplumsal ve idari alanlarda reform yapmaya koyuldukları; kendi muhaliflerine daha yumuşak davrandıkları veya onlarla uzlaştıkları gözlemleniyor. Örneğin Mısır'da, 7000 yıldan bu yana ilk kez başkanlık seçimlerinde çok adaylılık kuralı geldi; Suriye, yıllardır bulunduğu Lübnan'dan çekildi. Tek parti sistemini gevşetti. Geçen yıl isyan eden Kürtleri yatıştırarak bazı önlemler alıyor; uzun senelerden beri silahlı mücadele veren güneydeki hareketle uzlaşan Sudan'daki askeri yönetim, cezaevi veya sürgündeki muhalif liderlerinin ülkeye gelip siyasal faaliyet yapmalarına izin verdi; Kuveyt kadın haklarını kabul etti; S. Arabistan, aydınlarıyla birlikte siyasi ve yapısal reformlar yapma yoluna girdi. Libya, Yemen ve Cezayir zaten ABD doğrultusunda hizaya geldiklerini uygulamalı olarak açıklamışlardı. Fakat

Kerkük, genelde Kürt vilayetleriyle birlikte hareket edebilecek; belki beş-on yıllık bir geçiş-deneme süresinden sonra, büyük bir sürpriz yaşanmazsa ve şartlar elverirse Kürt vilayetlerine katılmış olacaktır.

bütün bunlar ABD'nin hedef seçtiği ülkeleri kuşatma, kısaca alma ve ona müdahale etme politikasına engel değildir. Amerika özellikle sıraya koyduğu Suriye, Mısır, İran ve Sudan üzerinde yoğunlaşıyor. S. Arabistan, esas olarak ABD ile uzlaştı ve onun değişim yolundaki isteklerine boyun eğdi. Rice, Mı-

sır'daki muhaliflerle görüşerek değişim dinamiğine ivme kazandırdı. Lübnan'daki Amerikalı diplomatları artık günlük siyasi hayatı yönlendirecek kadar müdahaleciler. Benzer şeyi, Ürdün'deki Amerikalı yetkililer için söyleyebiliriz. Irak hükümetinin hemen bütün kararları, ABD'nin onay ve bilgisi dahilinde gerçekleşiyor. Burada dikkat edilmesi gereken şey, Amerikan müdahalesidir. Biz, ABD'nin Ortadoğu'daki ülkelere hep aynı yol ve yöntemle müdahale etmeyeceğini düşünüyoruz. Yani şimdi hedefte olan İran ve Suriye'ye yönelik olası bir Amerikan müdahalesi, kesinlikle Irak'taki işgalin bir benzeri veya tekrarı olmayacaktır. Her ülkenin şartları farklıdır; siyasi ve toplumsal konumu ayrıdır. Dolayısıyla ABD'nin müdahale yöntemleri ve senaryoları da farklı olacaktır. Mesela Suriye'yi ekonomik ambargo, askeri tehdit ve baskı, içerde kargaşa yaratma (Kürtler ve İslamcılar vasıtasıyla), kuşatmaya alma ve İsrail tehdidini savurma; olmazsa sınırlı askeri operasyonlar yapma gibi yöntemlerle yola getirmeyi deneyecektir. İran'a müdahale ise, muhtemelen içerde muhalif kesimleri kışkırtma veya başkaldıran odakları destekleme, sınırlı askeri operasyonlar, Irak üzerinde sınır boyu çatışmaları, nükleer tesisler gibi hassas yerleri havadan bombalama, ekonomik kuşatma gibi şekiller alabilir. Bu yüzden Amerikan müdahalesi deyince tek bir kalıba, tek bir klişeye bakmamak; farklı senaryolar üzerinde durmak gerek. Kaldı ki, Suriye ve İran yöneticileri, devrik lider Saddam Hüseyin gibi katı değiller; siyasette her türlü esnekliği gösterebiliyorlar, ABD'nin oyununa gelmemek için bölgesel ve uluslar arası alanda seri manevra yapma yeteneğine sahipler. Dolayısıyla olası bir Amerikan müdahalesi, Arap-İslam dünyasından tümüyle tecrit edilmiş ve halkı tarafından lanetlenmiş Saddam yönetimindeki Irak kadar kolay olmayabilir. Adı geçen iki ülkeye kaba bir müdahale, uluslar arası alanda tsunami etkisi yaratır ki; bu da yeni bir dünya savaşının ilk adımı anlamını taşır.

Irak'ta durum

Saddam iktidarının Nisan 2003'te düşmesinden

bu yana, ABD Irak'ın kaderi üzerinde söz sahibi oldu. Geçiş yönetiminin ardından gelen seçimlerde cumhurbaşkanlığına bir Kürt, Celal Talabani getirildi. Başbakanlığı bir Şii, İslam'a Davet Partisi lideri İbrahim el Caferi aldı. Seçimi boykot eden Sünniler, bazı bakanlıkları almakla yetindiler. Seçimler ülke bütünlüğünü gösteren değil, parçalı (etnik ve mezhepsel) bir tabloyu meşrulaştırmış oldu. Lübnan'daki gelişmelerle birlikte düşünüldüğünde, Ortadoğu'da çok kimlikli parçalı siyasi yapıların ortaya çıkıp kendisini dayatacağını söylemek mümkün. Ama farklı kimlik sahiplerinin iktidar mücadelesinde etnik-dini çatışmalar, boğazlaşmalar da yaşanabilir. Amerika, seçimlerini, Irak için hedeflediği yolun tamamlanmış hali olarak sunuyor ki, bu son derece yanıltıcıdır. Buna rağmen Irak seçimleri, hem ülke içinde hem dışında yeni yönetimin tecridi kırmasına yaradı. Irak halkının neredeyse yüzde 75'i (Kürtler, Şiiler, Türkmenler, Sünnilerin bir bölümü ve diğer azınlıklar) seçime katıldı ve mevcut yönetimden beklentileri var. Sünni politik çevreler, "seçimi boykot edip iktidar oyununda devre dışı kalmaktan pişman olduklarını" söylüyorlar. Gerek Irak hükümeti, gerekse ABD, direnişi kuşatıp tecrit edebilmek amacıyla bir yandan Sünni egemen çevrelerle temas halindeler; diğer yandan bazı direniş örgütleriyle (muhtemelen eski Baas Partisi'ne bağlı veya onun müttefiki kimi gruplar) gizlice görüşüp pazarlık yapıyorlar. İktidar nimetlerinden mahrum kalan Sünnilerin muhtemelen yeniden yönetime dahil edilmesiyle sona erecek bu görüşmeler, aynı zamanda genelde ülkenin kaderini belirleyecektir. İslamcı kesimlerin (Ebu Mus'ab Zerkavi grubu ve diğer Vahabiler) denetimindeki direnişin belli ölçülerde tecride doğru gittiği; dolayısıyla faaliyet alanının, hareket serbestisinin daraldığı ve kitle desteğinin azaldığı gibi bir ön tespit yapılabilir: Yaklaşık yüzde 80'i Arap-İslam ülkelerinden gelen İslamcı direnişçiler, belki de bu yüzden, son zamanlarda özellikle intihar eylemi diye bilinen şiddet faaliyetlerini aniden tırmandırdılar. Şiilere yönelik saldırılar çoğaldı; yönetime katılan bazı Sünni şahsiyetler katledildi; birkaç eylem Irak Kürdistanı'nda gerçekleştirildi. Görünüşte eylemin çapı ve niteliğinde tırmanış olmasına rağmen İslamcılar, hem yanlış politikaları (sivillere yönelik katliamlar, Kürt-Arap ve Sünni-Şii çatışmasına yönelik provokatif eylemler gibi) hem ABD-İrak yönetiminin kimi direnişçilerle pazarlıkları sonucunda tec-

Amerikan işgaliyle birlikte İran, Suriye, Ürdün ve Türkiye'nin kaderi bu ülkelerin başkentlerinde değil, Bağdat'tan belirleniyor. Bugün Bağdat, Musul ve Kerkük'te yaşananlar her zamankinden daha fazla, komşu ülkelerin iç ve dış politikalarını etkiliyor.

rit olmanın asabiyeti içindeler. Her durumda, direnişin tecrit edilip küçüleceğini söylemek için vakit çok erken. Direnişin çapı küçülse de şiddet eylemlerinde, toplu yerlerdeki (cami-pazar-kışla-devlet daireleri) sabotajlarda sayısal artışlar olması muhtemeldir. Kullanılan silahla-

rın teknik özelliklerinde (patlayıcı maddeler gibi) niteliksel sıçramalara da tanık olabiliriz. Mevcut şartlar altında direnişin bitmesini beklemek tümüyle hayaldir.

Bu aşamada Irak hakkında şu çıkarsamalarda bulunmak mümkün:

1. ABD, uzun bir süre için Irak yönetiminde esas söz ve karar sahibi olmayı sürdürecektir. Amerika'nın Irak'tan çekilmesi, BOP stratejisine aykırıdır. Yapabileceği en büyük şey askerlerini kışlalara sokmak, aşamalı olarak işgal kuvvetlerini geri çekmek veya asker sayısını azaltmak, ülke çapında kurmayı düşündüğü askeri üslerde konuşlanmak olacaktır.

2. Amerika, Irak çıkmazı ve açmazından kolay kurtulamayacaktır. Bu nedenle, krizi çevreye yayma (İran, Türkiye, Suriye) gibi bir taktiğe başvurabilir. Ya da sözkonusu ülkeleri, bir şekilde Irak'a müdahil (arabulucu, barış gücü adı altında) edebilir.

3. Eskiden bir ülkenin çatışmalı parçalı yapısından (etnik, siyasi ve mezhepsel iktidar odakları) söz etmek için Balkanlaştırma, Lübnanlaştırma siyasetinden söz edilirdi. Şimdi Iraklılaştırma (Kürt, Şii, Sünni) politikasından söz etmek mümkün. ABD, bu parçalı modeli komşu ülkelere Suriye ve İran'a ihraç edebilir. Aynı düzlemde Amerika, Irak'ı bölgesel oyunlara dahil etmeyi tasarlıyor. Biraz arka plana çekilip Iraklıları birbirine düşürmeyi hesaplıyor. İslamcı derinişçilerin uyguladıkları kör şiddet, bu siyasetin uygulanma ortamını kolaylaştırıyor.

4. Irak, büyük ihtimalle federatif bir yapıya kavuşacak. Kürtlerin durumu anayasal güvence altına alınmış olacak. Şiilerin kendilerine özgü federal yönetimi olup olmayacağı, Arap Sünnilerle anlaşip uzlaşmalarına, ABD ile ilişkilerinin boyutuna bağlıdır. Kerkük gibi konumu tartışmalı bir vilayet, hem çok kimlikli yapıları barındırması hem petrolün merkezi olması yüzünden, muhtemelen kendine özgü bir statüye kavuşturulacak. Fakat aynı Kerkük, genelde Kürt vilayetleriyle birlikte hareket edebilecek, belki beş-on yıllık bir geçiş-deneme süresinden sonra, büyük bir sürpriz yaşanmazsa ve

şartlar elverirse Kürt vilayetlerine katılmış olacaktır.

5. Direniş, özellikle İslamcı mukavemet tecrit olma ve zayıflama işaretleri veriyor. Aslında şiddet olayları ve intihar eylemlerindeki artış, bunun tipik göstergesi sayılabilir. Zira direnişin merkezi bir yönetimi, ulusal ölçekte bir si-

yasi programı, belirlenmiş net hedefleri ve iyi tasarlanmış ahlaki kuralları bulunmuyor. Her yerde kargaşa, başıbozukluk ve çeteleşme yaşanıyor. Bu zaaf, aynı zamanda direnişin kitlesel tabanını sınırılıyor. Aktif veya pasif durumdaki 200 bin direnişçi/semptizan kitlesinden söz edilebilir. 25 milyonluk Irak'ta yarım milyon gibi direnişçi kitlesi, yeterli değildir. PKK gibi bir örgütün Türkiye'deki Kürtler arasında yaklaşık 4-5 milyon kadar bir kitleyi etkilemesiyle karşılaştırıldığında, Irak direnişinin halk desteğinin sınırlılığı daha iyi anlaşılabilir. Baas destekli direniş, bir perspektif olarak sadece işgal çatışmasına oynuyor ve yeniden iktidara ortak olmayı amaçlıyor. Bu da ayrıca onun temel siyasi zaaflarından biri sayılabilir. Baas müttefiki direnişçilerle yasal zeminde onlar adına hareket eden Sünni yapılanmaların ABD ile görüşmeleri sonucunda kendilerini kuşatmada ve tecritte hissedilen İslamcı direnişçiler, ülke içinde mezhepsel-etnik çatışmayı provoke edebilmek için gelişmiş güzel eylem yapıyor; sivil hedeflere saldırıyor, Şii ve Kürtleri çatışmaya sürüklemeye çalışıyorlar. Bu plan, ters tepebilir. Ayrıca İslamcılar, eylemlerini Irak dışına taşıma çabasında ki, diplomatlara saldırılar veya komşu ülkelerdeki (Ürdün, Suriye, Mısır, Kuveyt ve S. Arabistan'da bazı İslamcı eylemciler yakalandı) faaliyetleri bunu kanıtıyor.

6. Amerikan işgaliyle birlikte İran, Suriye, Ürdün ve Türkiye'nin kaderi bu ülkelerin başkentlerinde değil, ABD denetimindeki Bağdat'tan belirleniyor. Yani bugün Bağdat, Musul ve Kerkük'te yaşananlar her zamankinden daha fazla, hiç olmadığı kadar komşu ülkelerin iç ve dış politikalarını derinden etkiliyor. Adı geçen ülkelerin daha önce ilan ettikleri "kırmızı çizgiler" artık söz konusu değil; günümüz koşullarında geçersiz kılınmıştır.

7. ABD destekli Irak hükümeti, bölgesel ve uluslararası tecridi büyük ölçüde kırdı. Irak'a komşu ülkeler dışişleri bakanlarının görüşmeleri, Yemen'deki İslam Konferansı Örgütü ülkelerinin toplantısı ve ardından Belçika'da yapılan Irak Konferansı'nda alınan kararlara bakılırsa; Arap-İslam ülkeleri, Bağdat'ta büyükelçilik açmayı ve yeni yönetimle her alanda işbirliği yapmayı kabul ettiler.

Peşmergeler, Irak'taki en güçlü milis kuvvetini oluşturuyor. Kürt siyasetleri, Irak genelinde sokaktaki insan tarafından kabul edilmiş durumda. Eskiden okullarda birinci dil olarak okutulan Arapça'nın yerini Kürtçe almış.

Özellikle Irak yönetiminin Suriye, İran, Türkiye ve Mısır gibi sözcüğüne sahip ülkelerle kurduğu ilişkiler, kendisine önemli bir meşruluk kazandırdı. Bunun neticeleri, içerdeki siyasete yansıtılacak; Ürdün-Mısır-S. Arabistan'ın etkisiyle Sünniler yönetime katılacaklar; Suriye'nin işbirliğiyle Irak'taki direniş

kuşatma altına alınmış olacaktır.

8. Sanılanın tersine, Şii muhalefet bütünlüklü olmadığı gibi topyekün bir Amerikan karşıtlığı konusunda aralarında görüş ayrılığı da var. Söz ve karar sahibi bir çok Şii kesimin, İngiltere ve Amerika ile işbirliği ve ittifakından söz etmek mümkün. Irak'ta güdülen Şii siyaseti, ABD'nin Şii kozunu nasıl oynayacağına bağlı olarak billurlaşacaktır. Sözcüğüme, Bush yönetimi ile İngiltere, Irak'taki Şii politikasını komşu ülkelere yayarak (Kuveyt, S. Arabistan, Bahreyn ve İran) bunu, sözcüğü edilen yönetimlere karşı bir koz olarak mı kullanacaklar; yoksa, Irak'ın güneyinde yaratılacak "demokratik bir Şii yönetimi"ni İranlı mezhepdaşları için bir cazibe merkezi haline mi getirecekler? Ya da Şiiileri etkilemede bir yanda ABD-İngiltere, diğer yanda İran arasında yaşanan gizli-açık rekabet kimin lehine sonuçlanacak? İran, tarihi ve mezhepsel nedenlerle etkileşim içinde olduğu Iraklı Şiiileri ABD'ye karşı bir pazarlık kozu (havuç ve sopa siyaseti) olarak mı kullanacak? Yoksa İran, ABD ile restleşmesinde Iraklı Şii kartını nereye kadar kullanabilecek? Bunların cevabı yeterince açık olmadığı gibi, habire değişen dengelere ve politikalara da bağlıdır.

9. Irak'taki savaş sadece ABD ile Irak halkı arasında geçmiyor. Bu büyük savaşın içinde daha küçük savaşlar, çatışma ve çekişmeler de yaşanıyor. Deyim yerindeyse bölge ülkeleri ve dünyanın diğer devletleri de Amerika ile Irak üzerinden, çoğunlukla dolaylı biçimde ve vekaleten hesaplaşma yoluna gidiyorlar. Hesaplar, çıkarlar ve taraflar çok karışık olduğundan, Irak'taki durum hemen düzelmeyecek kadar çetrefillidir. Ülkeden dışarıya her an taşabilecek bir şiddetin (bombalamalar, suikastlar ve intihar eylemleri gibi) yanı sıra, ülke içinde yeni bir iç savaş (etnik-mezhepsel temelde) yaşanma olasılığı da var.

Kürtler ne halde?

ABD'nin Saddam yönetimini devirmesiyle birlikte Iraklı Kürtler, büyük kazanımlar ve avantajlar elde ettiler. 1991'deki başarısız ayaklanmadan

ABD'yi Irak'a davet edenler Kürtler değil, bizzat Irak Milli Kongresi içinde yer alan Şii ve Sünni meşrepli (liberal, İslamcı veya milliyetçi) muhaliflerdi. Kürtler, Bağdat düştükten sonra aktif olarak savaşın Musul ve Kerkük'ü zaptetme bölümüne katıldılar.

sonra Çekiç Güç'ün 36. paralele (Irak ordusunun girmesine ve uçakların uçuşuna yasak bölge) yerleşmesi ve aynı zamanda İran ile Türkiye'nin kendi Kürt muhaliflerini (İran-KDP ve PKK) imha etmek için Iraklı Kürtlerin siyasi oluşumunu desteklemeleri sayesinde Kürdistan'da ilan edilmiş özerk veya yarı bağımsız bir devlet kurulmuştu. "Devlet olmayan bu Kürt devleti"nin kazanımları, ABD'nin Irak'ın denetimini ele geçirmesiyle daha bir pekişti. Siyasi ve ekonomik bakımdan güçlendi; yerli yerine oturma sürecine girdi. Çok daha önemlisi, adı konulmamış bu siyasi oluşum, bir zamanlar hem Iraklılar için hem de Türkiye, İran ve Suriye için savaş nedeniyken, şimdi herkesin, içine sindirmese bile, zorla benimsediği bir olgu haline geldi. Muhtemelen yeni yapılmakta olan Irak Anayasası'nda "federasyon" olarak yer alması beklenen Kürdistan Bölgesi (Irak'ta geçmişten beri resmi adı budur, Arapça İqlim-u Kurdistan diye anılır) bölgesel ve uluslar arası alanda meşruiyet kazanmıştır.

Bir zamanlar "böyle bir siyasi oluşum ve devlet yaşayabilir mi; komşuları onu ekonomik ve siyasi bakımdan boğarlar" diyenlerin yanıldıkları ortaya çıktı. Dünyada Nepal ve Ermenistan gibi denize açılmayan ülkelerin nasıl ayakta durduğunu göremeyenlerin isabetsiz yorum yapmaları doğaldır. Ayrıca 1993'te ilk gittiğimde oradaki Kürtlerin günlük hayatını incelemiş ve iç dünyalarını okumaya çalışmışım. O günden beri şunu söyleyip durdum: "Üçlü kuşatmaya (Saddam kuşatması, Birleşmiş Milletler kuşatması ve komşu ülke kuşatması) rağmen yaşamasını beceren bir Kürdistan, ayakta durur. Coğrafi bakımdan dış dünyaya açık kapılarının olmaması önemli değildir. Önemli olan, dünya devletlerinin Irak Kürdistanı'na olan ilgilerinin oranıdır. Hegemonya için mücadele veren devletlerin çıkarlarının böyle bir Kürdistan'ı yaşatmayı mı, yoksa yok etmeyi mi amaçladığıdır." Irak Kürdistan Bölgesi, bugün büyük bir şantiyeye dönmüş durumdadır. Sözelimi başkent Hewler'in nüfusu bir milyon kadardır ve belediye 600 kadar iş makinesi aldı. Kerkük'te yatırımların oranı giderek artıyor. 20 kadar proje ihaleye verildi. Süleymaniye'de şehrin altyapısı (özellikle yol yapımı) için 108 milyon dolar ayrılmıştı. Saddam zulmünden kaçıp komşu ülkelere sığınmış Kürtler artık geri dönmektedir ve bir bakıma şehirlere yakın kırsal alanda köy-kentlere yerleşmektedir. Adı konulmamış bu devletin askeri, siyasi ve idari kadroları he-

nüz oturmamış olmakla birlikte bürokrasiyi oluşturma yolunda bir hayli mesafe alınmış. Avrupalı devletler, bu arada Japonya, Güney Kore ve Çin gibi Asyalı ülkelerden gelen heyetler, Kürt bölgesinde yatırım yapmak için Barzani veya Talabani yönetimindeki hükümetlerle görüşü-

yorlar. Hayat ucuz, ücretler düşük ama ekonomide büyümenin yanı sıra dış yardımlar (BM ve Batı) alınıyor. Peşmergeler, Irak'taki en güçlü milis kuvvetini oluşturuyor. Kürt siyasetleri, Irak genelinde sokaktaki insan tarafından kabul edilmiş durumda. Eskiden okullarda birinci dil olarak okutulan Arapça'nın yerini Kürtçe almış; onu İngilizce izliyor ve Arapça üçüncü sıraya düşmüş. Kürtlük, prim yapıyor. Çevre ülkelerden oraya yatırım veya iş yapmaya giden sermaye kesimleri; bu kimliği benimsemeye başlıyorlar. Bu anlamda Türkiye veya Suriye'dekilerin tersine, sermaye ve bürokrasi giderek Kürtleşiyor. Deyim yerindeyse bir "karakter inşası" gerçekleşiyor; eski kimlik gidiyor, yeni kimlik geliyor. Bu ise sosyo-politik anlamda bir devlet, siyasi bir yapılanma olarak altyapı ve üstyapının temel harcını oluşturuyor. Yani sermayedar ve sermaye olmadan, orta tabaka ve bürokrasi olmadan devletin kurulması (federatif yahut bağımsız bir devlet) imkansızdır. Bunların olabilmesi ise, "kimlik ve karakter inşası"na bağlıdır. Öte yanıyla bakılırsa, Kürtlerde sınıfsal ve toplumsal katmanlaşma da başlamıştır. Siyasi bakımdan hala "Kürdistan için birlik-bütünlük" düşünen Iraklı Kürtler, "devletleşmeye doğru gidildikçe, bölgeyi yönetenlerin her şeyi tekellerine aldıklarını; hanedanlar yaratılarak tüm zenginliklere el konulduğunu ve halka pek bir şey verilmediğini" söyleyebiliyorlar. Bunların tümü, sosyolojik bakımdan devletleşmenin kaçınılmaz belirtileridir.

Iraklı Kürtler, komşularıyla yaşadıkları acı tecrübeler nedeniyle, bu kez olabilecek ekonomik-siyasi bir kuşatmadan kurtulabilmek için, federatif yapıyı benimseyerek merkeze bağlandılar. Bağdat'taki merkezi hükümette yer almak, Kürtler açısından şu anlama gelir: Irak hükümeti üzerinden kendini dünya kamuoyuna kabul ettirip, farklı diplomatik kanallar açmak. Kendini dar bir kara parçasına mahkum etmek yerine, milli gelirden daha fazla pay almak. Aynı zamanda kuşatılmış bir kara parçası olan Kürdistan'ın deniz (Basra'dan) ve hava yoluyla dış dünyaya ulaşmasını; bölücülük diye bir hassasiyeti olmayan Kuveyt, S. Arabistan ve Ürdün (belki de aynı güzergahtaki İsrail kanalıyla)

üzerinden alternatif karayolunu kullanmasını sağlamak. Nitekim cumhurbaşkanı olan Celal Talabani, merkezi yönetim kanalını kullanarak, Kürtlere şiddetle karşı çıkan bir çok Arap ülkesine (özellikle Mısır ve Suriye'ye) kendisini kabul ettirdi; diplomatik ilişki kurdu.

Sözü edilen kazanımların tümü kendiliğinden olmadı. 1806 Babanzade İsyanı esas alınırca yaklaşık 200 yıllık bir Kürt mücadelesinin, silahlı direnişinin ürünüdür bugünkü durum. Kazanım, Kürt halkının mücadele birikimin somutlaşmış halidir. Bu süreçte bir çok kez, hem komşuların hem de ilgili büyük devletlerin aracı olmuş veya onların düşmanı olarak komplolarına, tertip ve tuzaklarına maruz kalmıştır. Çoğu zaman ihanete uğrayıp, orta yerde tek başına bırakıldı. Mesela, 1974-75'te ABD ve İran Şahı tarafından desteklenip yüz üstü bırakılan Mele Mıstefa Berzani, yurdunda değil, sürgünde, Amerika'da vefat etti. Aynı zamanda bu kazanım sadece Iraklı Kürtlerin değil, diğer parçalarda yaşayan kardeşlerinin de ortak çabasının ürünüdür. 1840'lardaki Bedirhan Bey, 1881'deki Şeyh Ubeydullah, 1929 Simko İsmail, 1922 Şêx Mehmudê Berzenci, 1925 Şêx Seid, 1946 Mehabad Cumhuriyeti, daha sonraki süreçte Mele Mıstefa Berzani ile PKK isyanlarının faaliyet alanlarına bakınız; hemen hepsinde, Kürtlerin mevcut sınırların ötesine taşın dayanişma, bir şekilde ortak direniş ve mücadelelerini göreceksiniz. Demek ki Irak Kürdistanı'ndaki kazanım, bir halkın ortak malıdır. Bu yüzden, "oradakiler ilkel milliyetçidir; Mesud Barzani ile Celal Talabani, aşiret reisi feodallerdir; orada devlet kuramazlar, benim sırtımdan geçemezler" gibi sözler tarihi bakımdan yerli yerine oturmuyor. Ayrıca doğru da değil. Bir kere, Kürt halkının "ortak kazanımı, ortak emeği" söz konusudur. Dolayısıyla meseleyi Talabani ve Barzani'ye bağlamak, halkın davasını bir-iki kişiyle özdeşleştirmek, bu düzlemde şahsiyat yapmak doğru değildir. Ayrıca unutulmamalıdır ki, siyaset sosyolojisi denilen düzlemde, her devlet esasında bir veya birkaç aşiret konfederasyonundan doğar. Her yerde aynı olmazsa bile, modern devlete geçiş, feodal aşiretçilik sürecinden sonra mümkündür. Osmanlı, aşiretten doğmadı mı? Modern İran şahlığı bir aşiret, bir hanedanlıktan doğmadı mı?

Özellikle PKK ve HADEP çevrelerinde ilk zamanlar dillendirilen "Iraklı Kürtler ilkel milliyetçiler; onların yapılanmalarına, devletleşmelerine karşı mücadele edelim" türünden söylemlerin yan-

Soyut ve sloganlı eleştirilere karşı şu soru sorulabilir: Baş iktidarı boyunca Saddam'ın katlettiği Kürtlere Sovyetler Birliği, Çin, Küba, K. Kore, Hindistan, Vietnam gibi ülkeler yardım elini uzattılar da Kürtler mi kabul etmediler?

lılığı ortaya çıkmıştır. Zira hem buradaki halk böyle sözlere tepki duymuş; hem de geçen zaman içinde PKK geleneği, bu söylemlerden ya tümüyle vazgeçmiş ya hut daha alt seviyede eleştirilerle yetinerek bir üslup değişikliği içine girmiştir. Aynı şekilde Kürt liderleri veya örgütlerinin mevcut

ortamda birbirleriyle kıyasıya rekabet etme lüksleri yoktur; birbirlerini "ajan/hain" diye suçlamalarının bir anlamı yoktur, olamaz. İki nedenle: Bir, geçmişte komşu devletlerin kışkırtmalarıyla gerçekleşen bırakuji'den (kardeş kavgası) hep Kürtler zarar gördü. 1992'de Türkiye destekli KDP ile PKK ve 1996'da KDP ile YNK arasındaki çatışmalar (ki Barzani'nin davet ettiği Irak ordusu, başkent Erbil'e girerek katliam yaptı ve Talabani İran sınırındaki dağlara sığındı) bunun tipik iki örneğidir. İki, Kürtler kendi gerçekliklerini iyi kavramak durumundalar. Şöyle ki: Celal Talabani, Mesud Barzani, Kemal Burkay, Abdurrahman Kasımlo ve Abdullah Öcalan bu halkın içinden çıktılar. Hepsi de, iyisiyle-kötüsüyle, Kürtlerin birer gerçekliğidir. Bu, bir tarihsel ve sosyolojik olgudur. Daha ileri gidilerek şu bile söylenebilir: Talabani biraz Barzani, biraz Öcalan'dır. Barzani hem Talabani ve hem Öcalan'a benzer. Öcalan ise içinde Talabani ve Barzani'ye has özellikler taşır. Dialektiğin kanunudur bu. Çünkü aynı halkın içinde büyümüş; yetiştikleri benzer ortamın nitelikleri karakterlerine sinmiştir. Dolayısıyla zaten kafası karışık Kürtleri, "hain/işbirlikçi/ajan" edebiyatıyla iyice şaşkına çevirmenin, birbirine düşman etmenin bir anlamı yoktur ve ayrıca kitleler açısından ikna edici de değildir.

Kürtlerin kazanımlarının hayata geçmesinde şartların, deyim yerindeyse konjonktürün önemli bir katkısı olmuştur. Örneğin ABD, zalim Saddam yönetimini devirerek Irak'ı işgal etmiştir. Savaş öncesinde Kürtleri temel müttefik olarak kabul etmiş; diğer Iraklı muhaliflerle birlikte hareket etmiştir. İşgalden sonra orta bölgede direnişle karşılaşan ABD, iki önemli müttefiki olan Şiiilerle Kürtlere dayanarak istikrarı sağlamaya çalışmış; Şiiilerin yaşadığı güney ile Kürtlerin bulunduğu kuzeyi görece istikrarlı bölge olarak görmüştür. Gerek geçici hükümet, gerekse yeni Irak yönetiminde Kürtlerle Şiiiler esas söz sahibi olmakla kalmamış; kendilerini komşu ülkelere de kabul ettirmişlerdir. Bütün bunlar, genelde Türkiye'deki sol ve milliyetçi çevrelerde, "Talabani ve Barzani aşiret reisi ve haindirler. ABD işbirlikçisidirler ve Türkiye'nin bir numaralı düşmanlarıdır" biçiminde suçlamalara neden ol-

maktadır. Bu tür suçlamalarda bulunanlar, birkaç noktayı gözden geçiriyorlar:

1) ABD'yi Irak'a davet edenler Kürtler değil, bizzat Irak Milli Kongresi içinde yer alan Şii ve Sünni meşrepli Iraklı (liberal, İslamcı veya milliyetçi) muhaliflerdi. Kürtler, Bağdat düştükten sonra aktif olarak savaşın Musul ve Kerkük'ü zaptetme bölümüne katıldılar.

2) ABD'nin Irak'ı işgali bir afet, bir facia ve musibet kabul edilirse (ki bence böyledir); o zamana kadar her şeylerini kaybetmiş Kürtler açısından afet sonucu (diyelim ki deprem) yıkılan eski ağanın, patronun (Saddam'ın ırkçı, şoven rejimi) sarayının enkazı üzerinde kendilerine yeni bir ev yapma, yeni bir hayat kurma fırsatı doğmuş oluyor. O saray ki, daha önce Kürtlerin mezarları ve kafatasları üzerinde kurulmuştu. İşgali savunduğum asla söylenemez ve kendimi ezilen Irak halkının yerine koyarak veya vicdan sahibi bir insan gibi davranarak şunu rahatlıkla söyleyebilirim: Her bakımdan işgale karşıyım ve olacağım. Ama suçlayıcı ve eleştirici tutum sahiplerinin de, kendilerini Kürtlerin yerine koyarak nesnel düşüncelerinde yarar var: ABD işgali, Kürtlere yüzyıllardır bekledikleri bir fırsatı, yani kaderlerini kendi ellerine alma olanağını ve kendilerine ait bir hayat, bir ev inşa etme olanağı verdi.

3) Bu düzlemde, Iraklı Kürtlerin ABD ile bölge siyasetleri birbirine denk düştü. Daha doğrusu herkes kendi yolunu izlerken ortak bir noktada, bir kavşakta buluştular, müttefik oldular. Bu siyaset, diplomasi ve savaşta izlenen "ittifaklar politikası"na ters değildir. Çünkü hedeflenen belli bir ülke, bölge veya alanda farklı (çatışan veya uzlaşan) güçler varsa; uluslar arası arenanın büyük devletleri, bu güçlerle temas kurar, işbirliği ve ittifak yaparlar. Ya da kendilerine karşıt güçleri, bu kez yerli diğer bir kuvvet aracılığıyla tasfiye etmeye çalışırlar. Irak'ta Kürtlerle Amerikalıların durumu budur. Dolayısıyla Kürtleri, zamandan ve mekandan soyutlayarak, "Amerikan uşağı işbirlikçiler, hainler, ajanlar vs." diye suçlamak temelsizdir; olgularla bağdaşan bir durum değildir. Kürtlerin son yüzyıllık tarihini inceleyenler bilirler; onlar, müttefiklerinin birebir kuklaları olmamışlardır. Kendilerine sırt çeviren müttefiklerine karşı da direnmiş, namluyu onlara doğrultabilmişlerdir. Nitekim KDP lideri Mesut Barzani'nin, ABD'nin bölgedeki hatalarına yönelik eleştirileri ve "ABD taleplerimizi kabul etmezse dağlara çekiliriz" yolundaki demecini böyle

ABD, eskiden yaptığı gibi, Iraklı Kürtleri yüzüstü bırakır mı? Böyle bir ihtimal, her zaman vardır. Fakat günün şartları, sanki Kürt-ABD ittifakının daha uzun sürebileceği yönünde geliyor. BOP siyasetindeki Kürtler, "havuç ve sopa" olarak görülüyorlar.

algılamak durumundayız.

4) Kürtler, kendi hedeflerini gerçekleştirmek için sürekli ittifak arayışı içinde olmuşlar; zaman zaman dost bildiklerine düşman, düşman bellediklerine dost olagelmışler. Hemen her yolu denemişlerdir. Sözelimi 1880'lerde İran yönetimine baş-

kaldıran Şeyh Ubeydullah, "Kürdistan" uğruna Çarlık Rusyası ve Osmanlı ile ittifak arayışı içine girmiştir. İran Kürtlerinin lideri Simko İsmail, Kemalist Türkiye ile birlikte İngilizlere karşı tavrı almıştır. Süleymaniyeli Şeh Mehmed Berzenci, dönemin Sovyet hükümeti ile Kemalist yönetimine mektup yazarak, İngiliz işgaline karşı yardım istemiştir. Şeh Seid'in bağlı bulunduğu Azadi örgütü, 1922'lerde ilk olarak Sovyet hükümetinden yardım istemiş, ardından İngilizlere başvurmuştur. Iraklı Kürt lider Molla Mıstefa Berzani, uzun yürüyüşünü Sovyetler Birliği'nde tamamlamış; 1950'li ve 1960'lı yıllarda Sovyet desteğine mazhar olmuş; bir ara Türkiye'den yardım talebinde bulunmuş; Mısır'ın ve Arap dünyasının efsane lideri Cemal Abdülnasır'ı yanına çekebilmiş; 1970'lerden itibaren ise İran, ABD ve İsrail'den yararlanmış. Talabani ile Barzani ise, 1980'ler boyunca Amerikan karşıtı İran İslam Cumhuriyeti ile Suriye'ye sırtını dayayarak Saddam rejimine karşı mücadele etmişler; 1970'lerin sonu ile 80'lerin başında Talabani, Sovyet-Çin eksenli bir politika gütmüş; 1990'lı yıllardan itibaren İran ve Türkiye'nin katkılarıyla şimdiki federal/özerk yapıyı oluşturmuşlardır. Burada görülmesi gereken şey, uluslararası ilişkilerde "sürekli dostlukların değil, sürekli çıkarların" geçerli olduğudur. Soyut veya slogancı eleştirilere karşı şu soru sorulabilir: Baas iktidarı boyunca Saddam'ın katlettiği Kürtlere (1980'lerin ikinci yarısında gerçekleşen Enfal Harekatı sırasında 182 bin Kürt imha edildi), Sovyetler Birliği, Çin, Küba, K. Kore, Hindistan, Vietnam gibi ülkeler yardım elini uzattılar da Kürtler mi kabul etmediler? Tersine, başta Sovyet Bloku olmak üzere anılan ülkelerin çoğu jeopolitik nedenlerle Kürtlerin yerine Saddam yönetimini desteklemişti. Körfez Savaşı ve Irak işgali sırasında da benzer bir durum yaşandı. Baskı, zulüm ve katliamdan yılan Kürtler, "denize düşen yılanlara sarılır" misali, sırtlarını ABD'ye dayadılar. Şimdi aramızda bulunan Iraklı Kürt yazar kek Xelil Duhoki, konuşmasında bunu açıklıkla belirtip dedi ki: "Biz de ABD'nin ne olduğunu biliyoruz. Şeytana elimizi uzattığımızın farkındayız. Fakat tarihin garip bir cilvesi olarak, ABD bizim kurtarıcımız

pozisyonuna gelmişti." Burada önemli olan Kürtlerin şimdi müttefik gördükleri ABD'nin elinde oyuncak/kukla olup olmayacakları, kardeş halkları ezecek bir tutum içine girip girmeyecekleri ve komşu ülkelere yönelik saldırılarda milis (veya paralı asker) konumuna düşüp düşmeyecekleridir.

Nitekim biz Iraklı kardeşlerimizle konuşurken, hep şunu söyledik: "Navika xwe bi navika Amerikan girênedin! (ABD'ye göbekten bağlanmayın). ABD'nin günün birinde sizi yüzüstü bırakacağı hesabıyla, kendinize başka yeni manevra alanları açın; hareket serbestisi kazanın! Ayrıca ne kadar uzun kalırsa kalsın, ABD'nin bölgedeki varlığı geçicidir. Kalıcı olan bölge ülkeleri ve halklarıdır; onlarla uzun vadeli dostluklar geliştirin!"

5) Söz tarihten açılmışken, Ortadoğu'daki birkaç olaydan söz etmek lazım: Günümüzde anti-sömürgeci ve anti-empyalist Arap ulusal kurtuluş hareketlerinin geçmişine bakalım: İkinci Dünya Savaşı sırasında Irak'ta İngilizlere karşı başkaldıran el Geylani Hareketi, Nazilerle işbirliği yapıyordu. İngiliz-Siyonist işgaline direnen Filistinlilerin 1930'lardaki lideri Hacı Emin el Hüseyini, çaresizlikten İstanbul'daki Alman Konsolosu'von Papen aracılığıyla Hitler'in yanına kadar gitti. Mussolini ile görüştü. Günümüz Filistin direnişçilerinden yaşı kemale ermiş insanların bazılarının ismi Hitler'dir. Mısır'da İngilizlere karşı mücadele eden önderlerin önemli kısmı Hitler yönetimiyle işbirliği içindeydi. Hatta Mısır'ın İslamcılar tarafından katledilen Devlet Başkanı Enver Sedat, Almanlar lehine düpedüz casusluk yapıyordu. Günümüzde bazı Mısırlıların soyadı "Nazi" ibaresini taşır. Bu ülkede kurulan direnişin adı "Kara Gömlekliler" olup, Nazilerden etkilenmiş yurtsever bir hareketti ve amacı İngiliz işgaline son vermektir. Fransız sömürgeci olan Suriye ve Lübnan'da ortaya çıkan Falanjist, "el Necade" ve Suriye Milli Toplumcuları isimli hareketler de faşist Almanya'nın etkisindeydiler. İlkinin lideri bir Hıristiyan olan Pierre Cumeyil iken, ikincisinin önderi Müslüman-Sünni meşrepli Sahip el Hekim ve üçüncüsünün de ünlü milliyetçi düşünür Anton Saade idi. Pierre Cumeyil'in Falanjist hareketi, 1950'den günümüze kadar faşist ve gerici karakterini korudu; sürekli olarak Batılı büyük devletlerle işbirliği yaptı. Bu istisnanın dışında saydığım ve belirtmediğim bütün Arap milliyetçi akımları, zamanla evrilerek ilerici ulusal kurtuluşçu bir karakter kazandılar. Baasçılık, Nasırcılık, Filistin ulusal kurtuluşçuları (FKÖ) gibi devrimci ha-

Filistin mücadelesi ve önderliğinde bir devamlılık söz konusudur. Oysa Kürtlerin mücadelesi ve örgütlenmesi için aynı şey söylenemez. KDP geleneğinde belli bir süreklilik söz konusu olabilir ama böyle bir şey Suriye ve Türkiye Kürtleri için geçerli değildir.

reketter buralardan filizlendiler. Anti-sömürgeci bir siyaset benimsediler. Halbuki İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında Sovyet yönetimi önemli bir hata yaptı: Söz konusu Arap hareketlerini "gerici, faşist işbirlikçisi" diye damgalayıp; İsrail'in Siyonist iskan sömürgecisi öncülerini

"çöle hayat götüren ilerici" olarak değerlendirdi. İsrail devletinin kurulmasına onay verdi; Arapların taleplerini kulak ardı etti. Bu yanılğı, 1956'da Süveyş Kanalı'na yapılan üçlü saldırı (İsrail-İngiltere-Fransa) sırasında son buldu. Demem odur ki, çoğunlukla çaresizlikten istenmeyen güçlerle işbirliği yapan Kürtleri hemen mahkum etmemeli; onların sorunlarını, dertlerini ve davalarını anlamalıyız. İttifaklardan ziyade davanın özü, amaç ve hedefin ne olduğu önemlidir. Eşyanın tabiatını, değişimin diyalektiğini, süreçlerin gel-gitlerini iyi kavramak lazımdır.

6) Şu bir çifte ölçüt değil mi: Iraklı Şiiler, Kürtler gibi ABD ile müttefikler. Türkiye, İran, Suriye ve diğer Arap ülkeleri belli itirazlar dışında, Amerikan politikalarını eleştirmek ve Irak'ta yapılanlardan şikayet etmekle birlikte ABD'ye karşı cephe-den aktif bir tavır alamadılar. Süleymaniye'de Türk subaylarının başına çuval geçirildi; Telafer'de Türkmenler bombalandı ama Türkiyeli yetkililer, namluyu Amerikan ordusuna çevirme kararı almadılar. Şartlar böylesine elverişsizken, Iraklı Kürtlerden ABD'ye karşı durmalarını beklemek ne kadar gerçekçidir?

7) Aynı noktada bir şey daha var: Şiiler, ABD ile ittifak yaptılar. Eski başkan Yaser Arafat dahil, şimdiki FKÖ önderliği Filistin meselesinin çözümünün biricik anahtarını Washington'un elinde görüyordu. Güney Afrika lideri N. Mandela, ırkçı rejimden kurtulmak için ABD ile İngiltere'den aktif destek aldı. Bütün bunları hoş karşılayanlar, sıra Kürtlere geldiğinde, onların ABD ile ittifaklarını "hainlik, işbirlikçilik, ajanlık" diye damgalayıp mahkum edebiliyorlar. Halbuki sayılan hareketlerin hemen tümü aynı kumaşın farklı desenleridir. Birini eleştirip, diğerini anlayışla karşılamak ve hatta alkışlamak çifte tavır, çifte ölçüttür.

8) Umutsuzluk içindeki Kürtler, bu arada Türkiye ve Avrupa'daki her görüşten kimi Kürt çevreleri, ABD'yi "büyük kurtarıcı ve ebedi dost", Avrupa Birliği'ni "demokratik açılımların karargahı" olarak görüyorlar. Sosyalist ülkeleri, özellikle eski Sovyetler Birliği'ni, Kürtlere yapılan zulüm ve baskıların "baş sorumlusu" ilan ediyorlar. Buradan hareketle,

sosyalizmi Kürt halkına düşman bir ideoloji diye damgalayıp; Kürtlere reva görülen belaların kaynağını 1917 Ekim Devrimi'ne kadar uzatıyorlar. 2004 yılında Danimarka'da tanık olmuştum: Bazı Kürtler (daha çok PKK ve HADEP çevresi) ABD Büyükelçiliği önüne siyah çelenk bırakırken;

KDP ve YNK paralelindeki diğerleri destek babından gül bırakıyorlardı. Keza "bağımsız Kürdistan" istemiyle yola çıkan referandumcu Kürt aydınları, "Ekim Devrimi'ni, Kürtler için olumsuz bir tarihi olay" diye nitelmişlerdi. Günlük tutumları ve geçici politikaları, stratejik hedeflerin önüne koyanlar böyle düşünebilirler. Biz Kürtler açısından bilinmesi gereken şey şudur: Ekim Devrimi, hiçbir şey yapmadıysa, "ulusların kaderlerini tayin hakkı" diye bir anlayışın Kürtler arasında yayılmasına ve bu düzlemde bilince erişmelerine katkıda bulundu. Ayrıca 1930'lardan itibaren su yüzüne çıkan Kürt siyasi oluşumları ve bu arada ilk KDP nüvesinde sol/sosyalist bir harcın olduğu unutulmamalı; Mehabad Cumhuriyeti'nde Stalin yönetiminin tutumu ne kadar ikili olursa olsun, bu devletin yaratılmasının Kürt dünyasındaki olumlu yankıları asla yabana atılmamalıdır. Türkiye düzleminde Kürt sorunun özellikle dönemin sosyalist örgütleri (TİP, Dev-Genç vs.) tarafından gündeme getirildiği; sonraki Kürt yapılarının sosyalistler arasından çıkarak yine sol bir perspektifle Kürt meselesine anlam kazandırdıkları ise asla inkar edilmemelidir. Küreselleşme modasına uyarak "sol düşmanı" bir tutum içine girmek, bu ülkede doğal müttefiklerimiz olan sol ve demokrat çevreleri bizlerden uzaklaştırır. Ayrıca tarihi arka plana ve ortak geçmiş değerlere ters düşen, ahlaki olmayan inkarcı bir tutum içine girilmiş olunur. Unutulmasın, Irak'ta veya başka bir yerde Kürt milliyetçisi olmak ve buna uygun bir yapı kurmak, hiçbir zaman sol örgütlerin varlığını yok saymak anlamına gelmez. Bir halk veya ulus varsa, onun içinden karşıt görüş ve fikirden (sağcı, solcu, dinci, liberal, faşist) bir çok akımın doğması eşyanın tabiatına uygundur. Nitekim Irak Kürdistan Bölgesi'nde milliyetçi, sosyal demokrat, İslamcı ve birkaç tane de komünist/sosyalist parti yasal zeminde faaliyet yürütmektedirler.

9) Bu başlık altındaki belki de en kritik soru şudur: ABD, eskiden yaptığı gibi, Iraklı Kürtleri yüzüstü bırakır mı? Böyle bir ihtimal, her zaman vardır. Fakat günün şartları, sanki Kürt-ABD ittifakının daha uzun sürebileceği yönünde gelişiyor. Bir ke-

İran ile Irak Kürtleri, tarihi tecrübelerinin ışığında başından sonuna kadar "özerklik ve federasyon" çözümlerinde ısrarcı olmuşlar. Bunda yaklaşık 60 yıllık örgütsel geleneğin ve önderliğin devamlılığının önemli bir rolü vardır.

re, Amerika'nın BOP siyasetindeki Kürtler, "havaç ve sopa" olarak görülüyorlar. Yani ABD, Kürt meselesini İran, Irak, Suriye ve Türkiye'ye karşı kimi zaman "tehdit" aracı, kimi zaman "uzlaşma" vasıtası olarak kullanabilir. Muhtemel bir Kürt devletinin kurulmasından ürken bu ülkeler, Beyaz Saray'ın dayatmalarına karşı ya Kürtlerin tanıdıkları olanaklardan daha fazlasını ABD'ye tanıyarak bu meseleyi bastırabilecekler; ya da Washington'un öngördüğü çerçevede Kürt meselesini zorla veya iyilikle kabul etmeye yanaşacaklar. İkincisi, Kürt yapılanmasının ABD'nin bölgeye ilişkin projesi içinde işe yarar bir konum elde edebilmesi için coğrafi, nüfus, ekonomik ve siyasi bakımdan güçlenmesi; neredeyse bölge devletlerinininkiyle karşılaştırılabilecek bir konuma gelmesi gerekir. Üçüncüsü ise şudur: Kürtler, eskiden olduğu gibi dağda barınan örgütlerden ibaret değiller. Gerek YNK ve gerekse KDP yöneticileri dağdan şehre inmiş; hükümetler kurmuş, hayatın her alanını denetim altına almış ve kitlesel destek almış, taban bulmuş deneyimli kimselerdir. ABD'nin kendilerini yüzüstü bırakması halinde, mesela 1975'teki gibi çaresiz kalmayacak, kolay teslim olmayacaklardır. Büyük olasılıkla kendilerine yeni manevra alanları ve müttefikler bulacaklardır. Bölge devletleri, Kürtleri engellemek isteyip ABD'ye daha fazla taviz verilerse ve BOP içinde daha büyük bir rol alırlarsa, Washington'un Kürtleri ihmal etmesi, geri plana itmesi mümkündür. Ama bu ülkelerden sadece biri (sözgelimi Türkiye) Amerika'nın şartlarını yerine getirirse, ABD denetiminde ve söz konusu ülkenin himayesinde bir Kürt yapılanmasına gidilmesi ihtimali vardır.

10) Irak Kürdistanı, çevre ülkelerdeki Kürtler açısından bir çekim merkezi haline gelmiştir. Kürtlerin önemli bir kesiminin gözü-kulağı oradadır. Kürt halkı arasında sınır ötesini aşan dayanışma, etkinlik ve duygudaşlık örnekleri yaşanıyor. Sözgelimi 2004 yılında Erbil'de YNK ve KDP bürolarındaki patlamaları kınamak için Türkiye'den çekilen e-mail sayısı 1 milyon 800 bin kadardı. HADEP'e verilen oylardan fazla bir rakamdır bu. Keza Suriye'nin Qamişlo mıntıkasında başlayıp Halep-Afrin hattına kadar yayılan Kürt hareketlenmesinde, Irak Kürdistan bölgesinden esen milliyetçi rüzgarın ve teşvik edici havanın etkisi büyüktü. Olaylar sırasında dünyanın bir çok yerindeki Kürtler de, kardeşleriyle dayanışma etkinlikleri gerçekleştirdiler. Demek ki, Irak'taki yeni durum çevre ülkelerdeki Kürt coğrafyasını etkilemiş; Kürt meselesini, birbi-

rine geçmiş ve bağlantılı hale getirmiştir. ABD ve ilgili ülkeler bunun farkındalar. Dolayısıyla Kürt nüfusu barındıran komşu devletler nezdindeki Kürt fobisi, kendilerine muhalif yerel Kürt örgütleriyle (PKK, KDP gibi) sınırlı olmaktan çıkmış, bölgesel düzeyde daha genel ve yaygın bir Kürt korkusuna (Kürt devletinin kurulması gibi) dönüşmüştür.

Filistin ve Kürt sorunu; benzerlikler ve farklılıklar

Filistin ile Kürt sorunu arasındaki farklılıklar, benzerliklerinden daha fazladır. Temel benzer nokta, iki meselenin de ulusal niteliğinin ağır basması ve iki halkın da kendi toprağında mücadele etmiş olmasıdır. Farklılıklar ise, şöyle sıralanabilir:

I) Filistin denilince, coğrafi sınırları belli ve şu anda İsrail işgali altındaki topraklar anlaşılmalıdır. Dolayısıyla Filistinlilerin kurtarmayı ve düzerinde devlet kurmayı amaçladıkları mekan, coğrafya bellidir: Asgari program 1967'te işgal edilen, azami program 1948'de İsrail tarafından zapt edilen toprakların kurtarılmasıdır. Oysa Kürtlerin yaşadıkları coğrafya, bugün dört ayrı ülkenin resmi sınırları içindedir. Hiçbir parçanın durumu, diğerine uymamaktadır. İlgili dört ülkeden Irak'ın gelecekteki durumu bilinmemekle birlikte, diğer üç ülke, "muhtemel bir Kürt özerkliği, federasyonu veya devleti kurulmaması" için aralarında anlaşmışlardır.

II) Filistin yurdu tek olunca, mücadele edilen esas işgalci düşman da tektir: İsrail. Doğrudur, İsrail'in arkasında güçlü devletler (ABD ve Batılılar) bulunmakta ve bu da Filistinlilerin işini bir hayli zorlaştırmaktadır. Ama Filistinlilerin dostları (mesela Arap ve İslam, AB, Afrika, Asya, Latin Amerika ülkeleri) çoktur. Oysa farklı parçalarda yaşayan Kürtlerin mücadele ettikleri devletler de farklıdır. Ayrıca Kürtlerin uluslararası düzeyde resmi destekçileri, dostları bulunmamaktadır. Sözelimi Kürtler, Filistin Kurtuluş Örgütü'ne (FKÖ) BM'de verilen gözlemci statüsüne bile sahip değiller. Iraklı Kürt örgütlerinin bazı ülkelerde temsilcilikleri bulunmasına rağmen bunlar, FKÖ'nün elde ettiği diplomatik konumdan (büyükelçilik gibi) yoksunlar. FKÖ, 21 Arap ülkesi ve AB'den açıkça maddi/manevi her türlü desteği görür. Halbuki Iraklı Kürtlerin sınırlı destek alması dışlanırsa, diğer Kürt örgütleri bu tür şeylerden yararlanamazlar.

III) FKÖ çatısı altında yaklaşık 13 kadar Filistin

Kandil Dağı'nın özelliğine dikkat çekerim. Dibi düzdür, kent hayatıdır. Orada karargah kuran herhangi bir örgüt, ister istemez, siyasi faaliyeti amaçlıyor demektir. Barzani ve Talabani de Kandil üzerinden gelip, siyaseti esas aldılar.

örgütü toplanmakla beraber, bunların tümüne tek örgüt (Filistin'i İslamcı, ulusalcı veya sosyalist yöntemle kurtarmayı planlayan) gözüyle bakılabilir. Halbuki Kürtlerin yaşadıkları coğrafyanın her bir parçasında ve farklı tarihlerde ayrı örgütlenmeler olmuştur: İran-KDP, Irak-KDP, Suriye-KDP, PKK

gibi. Bu farklı örgütlerin kendi coğrafyalarında özgülleşme mücadelesi için farklı programları (bağımsız devlet, federasyon, özerklik gibi) bulunmaktadır. Aynı şekilde her örgüt, bulunduğu ülkenin ortamından etkilenerek farklı siyaset ve ideolojileri benimseyerek dünya görüşünü oluşturmuştur. Sözelimi İran-KDP genel ulusalcı ve sosyal demokrat bir çizgideyken, Irak KDP milliyetçi muhafazakar bir örgüttür. Buna karşılık PKK, Türkiye solumundan beslenip o damardan ayrılmıştır. Uzun süre Marksist-Leninist bir çizgiyi benimsedikten sonra, ana hatlarıyla sosyal demokrat bir hareket olarak kalmıştır. Kürtler arasındaki bu örgütsel farklılıklar, Kürt meselesiyle yakından ilgili ülkeler (İran, Türkiye, Suriye) tarafından kullanılmış; Kürt örgütleri, kardeş kavgasına (birakuji) sürüklenmişlerdir.

IV) Filistin mücadelesi ve önderliğinde bir devamlılık söz konusudur. Oysa Kürtlerin mücadelesi ve örgütlenmesi için aynı şey söylenemez. KDP geleneğinde belli bir süreklilik söz konusu olabilir ama böyle bir şey Suriye ve Türkiye Kürtleri için geçerli değildir. Bakınız, 1925 Şêx Seid, 1928-30 Ağrı, 1937 Dersim ve 1984 PKK ayaklanmaları arasında uzun zaman dilimleri var. Aslında 28 Kürt isyanını esas olarak 10 büyük başkaldırıya indirgesek bile, ne bir devamlılık ne de bir örgüt geleneğinden söz edilebilir. Azadi, Dersim önderliği, Xoybun ve PKK arasındaki zaman dilimi hem uzun hem kopuktur. Eskiden örgütsel gelenek oluşmamış; direniş bitmiş, örgüt de bitmiştir. Unutmayalım, diyalektik bakımdan yanlış olmasına rağmen PKK örgütü, kendisinden önceki isyan önderliklerini inkar temelinde yükseldi ve "Kürt mücadelesinin kendisiyle başladığını" ileri sürdü ki, örgütsel düzlemde bunda doğruluk payı olduğu söylenebilir.

V) Filistin meselesi, uluslararası alanda meşruluk kazanmış; haklılığı kabul edilmiş bir mesele haline gelmiştir. Çözüm yolu ve yöntemi resmiyete dökülmüş; yazılı belge halini almıştır. Sorunu çözecek taraflar ve buna yardımcı olacaklar bellidir. 1993 Oslo Antlaşması'ndan bu yana FKÖ adına Yaser Arafat, daha sonra Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas ile İsrail hükümeti birbirlerinin

Eğer Amerikan ordusu Türkiye'nin isteği doğrultusunda Kandil'e operasyon yapmıyorsa, bunun muhtemel nedenleri: ABD, Kürtlere dost görünmek istiyor. Halkın gözünde imajını zedelemek istemiyor. ABD, Kürt-Kürt çatışmasından yana değil.

muhababıdır. Yol Haritası'na göre İsrail, Gazze Şeridi ile Batı Şeria topraklarından çekilerek burada bir Filistin devletinin kurulmasına izin verecektir. Görüşmeler, esas olarak ABD gözetiminde yapılmakta; ABD ile Arap ülkeleri de bir şekilde meselenin çözümüne yardımcı olmaktadır. Kürt meselesi dünya kamuoyunun gündemine girmiş ve haklı bir destek kazanmış olmasına rağmen, henüz resmi düzeyde kabul görüp meşruiyet kazanmamıştır. İlgili ülkeler, Kürt meselesinde "ne muhatap olduklarını" ne de "herhangi bir muhatap kabul ettiklerini" ileri sürmektedirler. İran yönetimi, bir ara KDP'yi muhatap alarak sınırlı ölçüde bir özerklik vermekle yetindi. Şimdi Tahran, Kürtleri muhatap almadığı gibi, kendi bildiği planı uygulamaktadır. Saddam sonrası Irak'ta Kürt tarafının temsilcileri belirlenmiş; Kürtler adına yazılı belge (anayasa uyarınca federasyon) hazırlanmıştır. Buna karşılık Türkiye'deki yetkililerinin gözünde "Kürt meselesi, Kürtlerin temsilcisi" diye bir şey yoktur, olamaz(!)..

Muhtemel çözümler ve sorunlar

Küresel çaptaki kargaşa Ortadoğu'da daha büyük ve somut olduğu için, bölgede yaşayanların kafaları pek karışık. Kimse, gerçek yönünü belirleyebilmiş değil. Aktörlerin hepsi pragmatizm temelinde siyaset yapıyorlar. Buna ABD, Türkiye, İran, Suriye'nin yanı sıra KDP, YNK ve PKK gibi Kürt örgütleri de dahildir. İlkeler değil, çıkarlar politikalarına yön veriyor: Hemen herkes, sadece nasıl olduğunu pek bilmeden, bir şekilde sonuca ulaşmaya veya ölüm-kalım mücadelesinde hayatta kalmaya bakıyor. Buna ilişkin refleksler ve fikirlerde bulanıklık söz konusu. Sözgelimi, Irak eksenli gelişmeler ve Amerikan işgali karşısında, imha olmak veya kendisine yönelik tertiplerden kurtulabilmek için PKK'nin geliştirdiği ayakta kalma refleksleri bir hayli diri ve aktiftir. Fakat adı geçen örgüt, siyasal ve fikirsiz bakımdan uzun vadeli değil, günübirlik düşünebiliyor. Yaşanan dramatik olaylar (Öcalan'ın tutuklanması, Irak işgali, İran ve Suriye ile bozulan ilişkiler, ABD ve AB tarafından terörist örgüt diye tanımlanması vs.) örgüt içinde kafa karışıklığına yol açmış; Başkanlık Konseyi içinde bölünme sonucu bazı isimler ayrılmışlardır. Örgüt liderinin bulunduğu İmralı ile Avrupa, Kandil Dağı ve Türkiye'deki sorumlular arasında ya da bu kanatların kendi aralarında uyumsuzluklar, fikirsiz farklılıklar yaşanıyor. Örneklersek; Irak'taki Kürt

hareketleri, federatif çözüm ile Kerkük'ün konumu gibi konularda, örgütün farklı birimlerinden farklı yorumlar yapılabilmektedir. Aynı örgütün ilk ortaya çıktığı dönemdeki hedefleri (bir Kürt devleti) ile 1993'lerde ilan ettiği hedef (federasyon), Roma'da açıklanan hedef (özerklik) ile da-

ha sonra belirlenen hedef (Yol Haritası, Demokratik Cumhuriyet, konfederalizm) arasında da farklılıklar mevcut. Keza uluslararası arenada siyaset yapabilmek, içine alındığı siyasi çemberi yarabilmek ve bu anlamda tıkanan hayat damarlarını açabilmek için ismini KADEK, KONGRA GEL ve yeniden PKK olarak değiştiren örgüt, stratejik düşünmemiş, sadece günün gereklerini yerine getirmiştir. Benzer gel-git, "anadil eğitimi için verilen dilekçeler" olayında da yaşanmıştır. Bunların hepsinin makul nedenleri var elbette. Vurgu yapılması gereken nokta şudur: Yapılan değişiklikler, kafa karışıklığını yansıtıyor; günübirliktir, yaşam refleksi gibi tepkisel tavrından kaynaklanıyor. Hal böyle olunca, sorunun çözümüne ilişkin net çerçeveler çizilememiştir.

İran ile Irak Kürtleri, tarihi tecrübelerinin ışığında başından sonuna kadar "özerklik ve federasyon" çözümünde ısrarcı olmuşlar. Bunda yaklaşık 60 yıllık örgütsel geleneğin ve önderliğin devamlılığının önemli bir rolü vardır. Halbuki Türkiye Kürtleri adına hareket eden örgütün ömrü 25-30 yıldan fazla değildir. Daha önemlisi, Irak Kürtleri "özerk veya federal bir Kürdistan" talebini öne sürerken, bunun ekonomik, siyasi ve demografik alt yapısını göz önünde bulundurdular; özellikle 1990'dan itibaren talebe uygun bir altyapı ve üst yapı kurdular. Örnek; KDP ile YNK'ye verilen Kürt oylarının oranı yüzde 95'tir. Kürtler, esas olarak kendi topraklarında yoğun oldular ve Araplarla kaynaşmamışlar. Halbuki Türkiye'de HADEP'e verilen Kürt oyları, yüzde 19 ile 25 arasında değişmektedir. Kendi coğrafyasında yoğun olmakla birlikte Mersin, Adana, İstanbul, İzmir ve Ankara gibi metropollerdeki Kürt nüfusu pek kabarıktır. Türkiye'de Kürtlere yönelik kültür asimilasyonu üst düzeydedir.-Bu durumda, Türkiye Kürtleri için "federatif" bir çözüm istemek hayatın gerçekleriyle bağdaşmaz. Son zamanlarda güneşten esen bir rüzgarın etkisiyle, kimileri, Irak Kürdistan bölgesindeki yapılanmaya olduğundan fazla işlevler yükleyerek, sanki "o bölgenin Türkiye Kürtlerine de öncülük yapabileceğini" ileri sürmektedirler. Bu yanlıştır. Çünkü orası, Türkiye Kürtlerinin yükünü ve sorun-

larını kaldıramaz.

Doğrudur, orada bir model, bir deneyim ve kazanım vardır. Kürt halkının buna sahip çıkması, deneyim ve kazanımdan etkilenebilmesi, yararlanması anlaşılabilir bir durumdur. Iraklı Kürtlerin, Türkiye'deki Kürt meselesinin sivil yöntemlerle çözümüne bir

şekilde katkıları olabilir, olmalıdır da. Ancak böyle bir model (Irak Kürdistanı modeli) bize uymaz.

Türkiye'deki Kürtlerin en önemli sıkıntısı, siyaset üretmemeleri ve talepler paketini sadece siyasi bir alanla sınırlı tutmalarından kaynaklanıyor. Sözelimi Kürtler için demokratik haklar, genelde Kopenhag Kriterleri çerçevesinde ele alınıyor. Ya da AB'nin şart koştuğu "yerel yönetimler" programı, demokrasi ve hareket serbestisi için yeterli görülüyor. Bu düzlemde bazı Kürt siyasetçileri, Türkiye'nin AB'ye girmesi için kulis faaliyeti yapıyorlar. Varsayım olarak yerel yönetim yasası çıksa; izmit ve İstanbul gibi gelişmiş kentler, sahip oldukları zenginlikleri "en iyi üniversiteyi açmak, en iyi hastaneyi kurmak, en iyi sağlık ve akademik kadroyu oluşturmak" için harcayacaklar. Buna karşılık kişi başına 600-1000 dolar geliri olan Hakkari ve Diyarbakır, devlet yardımından mahrum kalacak. Daha alt düzeyde yatırımlar yapabilecek. Yurtdışındaki yabancı bankalardan kredi alarak kendi altyapısını kurmaya çalışacak ama borçlarını ödeyemediği için yerel yönetimin idaresi, borç veren bankanın denetimine girmiş olacaktır. Bu, ekonomik ve mali yönü olan bir problemdir. Göç ettirenlerin köye dönüşleri "eve dön" gibi siyasi sloganlarla değil; göç edenlerin yıkılan eski üretim ilişkileri ve hayat tarzlarıyla yeni üretim ilişkileri ve hayat alışkanlıkları göz önünde bulundurularak somut projeler temelinde, devletin ilgili birimleri ve halkın katılımıyla, diyelim ki farklı türden bir "köy-kent", "modern çiftlik" veya "kolektif üretim" projeleri esasına göre mümkün olabilir. Sosyo-ekonomik yaşamı mahvolan insanlara gerekli olan, projeciliği de esas alan çözümlerdir.

Kürtlerin demokratik taleplerinin hayata uyabilmesi için, alt ve üst yapının hazırlanmasına, bu düzlemde "bir kimlik, bir karakter inşası"na şiddetle ihtiyaç vardır. Diyarbakır çift dilli, Kürtçe ve Türkçe'nin hemen her alanda konuşulduğu bir şehir haline gelmiş. Aynı şeyi, Kürtlerin yaşadığı kentler için söylemek mümkün değil. Çünkü, anadilde eğitim talepleri henüz çok soyut, sadece siyasi düzeyde kalıyor. Hayatla bağlantılı değil. Bu taleplerin Kürtçe Eğitim Kursları'yla karşılanma ça-

Kürtlerin demokratik taleplerinin hayata uyabilmesi için, alt ve üst yapının hazırlanmasına, bu düzlemde "bir kimlik, bir karakter inşası"na şiddetle ihtiyaç var. Diyarbakır, çift dilli, Kürtçe ve Türkçe'nin hemen her alanda konuşulduğu bir şehir haline gelmiş.

bası olumlu gibi görünmekle birlikte istenen sonuca götürmez; amatörce bir hobi olmaktan öteye gidemez. Bir varsayım kabilinden örnekleyelim: Kürtçe bilen hizmetliler veya yüksek okullara gidenler için bir kontenjan ayrılabilirse, belki de Kürtçe öğrenmek isteyenlerin sayısı stadyum-

lara sığmayacak kadar çoğalır. Bize, hayat ve üretimle doğrudan bağlantılı bir dil eğitimi gereklidir. Talepte ısrar, burada olmalıdır.

Taleplere uygun altyapının kurulması ve "karakter inşası"ndan şunu kastediyorum: HADEP'e bağlı belediyelerin bulunduğu yerlerde belli bir bürokrasi oluşmuş. Fakat aynı yönetimlerin idare ettiği kentlerdeki süper marketler, büyük ticaret merkezleri, dershaneler ve özel okullar tümüyle yerel/yöreden olmayan girişimcilerin elinde. Dershanelerin çoğu, tarikat bağlantılı ticari kuruluşların denetiminde. Halbuki yerel yönetimler, güç ve birikimlerini biraraya getirerek bu gibi alternatif eğitim, sağlık, ticari ve sosyal kuruluşların yapılanmasına öncülük etseler; bölge halkı hem sosyo-ekonomik bakımdan maddi ve manevi kazanç sağlayabilir, hem de tasarlanan altyapı kurulmuş olur. Sosyo-politik talepler de bu zeminde somutluk kazanır.

Aramızda Orhan Doğan var. O, konuşmasında, "makas değiştirme ve her düzeyde diyalogdan, özellikle Kürtler arası diyalog"dan söz etti. Hatta "en hain, en yurtsever, en bilge" gibi terimlerin kullanılmasından yakındı. Bu noktada Abdullah Öcalan ile Abdülmelik Fırat arasında yaşanan polemik ve suçlamaları doğru bulmadığımı belirtmiyim. Orhan Doğan'ın söyledikleri doğrudur, katılıyorum. Bir kere Kürtlerin şunu anlamasında yarar var. 25 yıllık kanlı, acılı süreçten sonra Kürt mücadelesi esas olarak "silahlı aşama"dan siyasi aşamaya doğru evrilmiştir. Kandil Dağı'nın özelliğine dikkat çekerim. Dibi düzdür, kent hayatıdır. Orada karargah kuran herhangi bir örgüt, ister istemez, siyasi faaliyeti amaçlıyor demektir. Barzani ve Talabani de Kandil üzerinden gelip, siyaseti esas aldılar. Bu bakımdan kırsaldaki mevcut çatışmalar, ne kadar yoğun yaşanırsa yaşansın ve ne kadar can kaybına mal olursa olsun (ki bunu hiç temenni etmiyorum), gidişat siyasete doğru, kent merkezliliğe doğru olacaktır. Şimdiki çatışmaların bir nedeni de, ülkeyi yönetenlerin aralarındaki çelişki ve çekişmeleri bölgeye yansıtılmaları, bölge halkı üzerinden hesaplaşmalarıdır. Farklı karar odakları arasındaki hesaplaşma Ankara'da planlanıyorsa

da, maalesef uygulama alanı olarak bu bölge seçilmiştir.

Madem esas mecra siyasettir, bu durumda Kürtler adına hareket edenlerin kendi aydınları ve siyasetçileriyle barışık olmaları gerekir. Oysa tanık olduk: Kendini dünyanın merkezine koyan kimi sözcüler, önceleri, "köylümüz aydınlanmıştır, bizim aydınlarımıza ihtiyacımız yoktur" demişlerdi. Önce tek başına, kimseye danışmadan dar çevrede "halk adına" kararlar alıp; ardından aydınları, "bu kararları destekleme"ye çağırarak yanılttı. Örgüt çıkarlarını halkın çıkarları üzerinde gören, kendini meselenin merkezine yerleştiren benmerkezci, aşırı müdahaleci ve "kıskanç koca" tavrı takınan bir hareketin, halkıyla, aydınlarıyla, kitlelerin farklı katmanlarıyla birlikte hareket etmesi mümkün değildir. Kürt meselesini tek bir şahsa, tek bir bilgeye, moda deyimle "bir bilen"e bağlayan bir anlayış, sorunun çözümünde büyük destek bulamaz, hatalar yapar. Kürtlerin önder diye kabul ettikleri insanların görüş ve düşünceleri elbette önemlidir, her durumda dikkate alınmalıdır. Fakat bunu bir "emir-talimat" olarak telakki etmek yanılgıya yol açar. Mevcut zor koşullar ve kısıtlı olanaklar göz önüne alındığında, içeriden ve dışarıdan aktarılanları, önerilerden bir tanesi olarak algılayıp, doğru olduğu oranda benimsemek daha makul bir davranış olur. 1400 yıllık İslam tarihinde toplumun siyasi ve dini önderi konumundaki bir imamın tutsak olması halinde, bu zat, yine manevi lider ve mürtit kabul ediliyordu ama aynı zamanda verdiği fetvalar sorgulanıp süzgeçten geçirilerek doğruyla yanlış birbirinden ayrılıyordu. Kürtler adına yola çıkan bir hareket kendinden eminse, kendi içinde ve dışında demokratik açılımlar yapmalı; dahası, geniş yürekli ve rahat olmalıdır. FKÖ, 1993 Oslo görüşmeleri için üyesi olmayan, sadece yurtseverlikleriyle tanınan iki kişiyi, Hana Aşrawi ile Faysal el Hüseyini'yi temsilci seçmişti. FKÖ, bunlar hakkında "davayı satacaklar" türünden bir endişeye kapılmadı; fikir alışverişi çerçevesinde onların ellerini serbest bıraktı. Halbuki Faysal el Hüseyini köklü bir aristokrat aileden geliyordu ve mücadele içinde adı sanı bilinmeyen bir zat idi.

Kürt meselesinin çözümüne ilişkin bir-iki şey belirterek sözlerimi bitireyim: Kürtler, klişe söylemlerle, "sivil arabulucular" veya Filistin için belirlenen "Yol Haritası" gibi taklit kokan örneklerle değil, daha yaratıcı yol ve yöntemler üzerinde yoğunlaşmalılar. Sözgelimi direkt "dialog" kurmaya

Madem esas mecra siyasettir, Kürtler adına hareket edenlerin kendi aydınları ve siyasetçileriyle barışık olmaları gerekir. Oysa tanık olduk: Kimi sözcüler, önceleri, "Köylümüz aydınlanmıştır, bizim aydınlarımıza ihtiyacımız yoktur" demişlerdi.

çalışmak veya "muhatap bulma" arayışına girmek yerine, karar merkezlerini etkileyebilecek faaliyet, kulis ve lobiler kurmak çok daha etkili olabilir.

Kanımcı Kürt meselesinin ele alınışında iki yaklaşım söz konusudur. Bunlardan ilki, A. Öcalan tarafından dile getirilen Türkiye

merkezli, "mevcut sınırlar içinde demokratik, katılımcı ve gönüllü birlik" biçiminde formüle edilebilir. Fakat bu hayata geçmemekte ve eksik kalmaktadır. Zira onun çözüm önerisi, ülkedeki karar odakları tarafından şiddetle reddedilmektedir. Daha kötüsü, Kürtlere tanınan bazı günlük imkanlar (TRT'de Kürtçe yayın, dil kursları, Kürtçe basın-yayın) bile geri alınmak istenmektedir. Kimi karar odakları, Öcalan'ın yakalanışını kendileri açısından büyük bir zafer, Kürt halkı açısından büyük bir yenilgi ve teslimiyet olarak gördüklerinden, esasen Kürt meselesi diye bir meseleyi kabule bile yanaşmamaktadırlar. Kürt mücadelesinin birikimini küçümsemekte, çürümeye bırakmakta ve kazanıma dönüşmesini engellemektedirler. Dahası etlelerinde-kemiklerinde hissettikleri bölücülük korkusu ya da Kürt fobisi, bazı çevreleri, Kürt-Türk kutuplaşmasına, çatışmasına doğru itmektedir. Böyle bir anlayış, ülkenin temel çıkarları açısından son derece tehlikelidir.

Tarihi belleği silinip parçalanmış halkımızın küllenmiş özlemlerini iyi formüle edip örgütleyen ve radikal mücadele yoluyla bugüne getiren bir yapıyı herkes tanır. Böyle bir yapının büyük sorunlarla karşılaştığı, tıkanıp ve açmaza girdiği gözlemleniyor. Söz konusu yapıya başından beri karşı olan kimi Kürt oluşumları, bu durumu fırsat bileyerek, halkın mücadelesiyle bugüne kadar gelen birikimin heba olmasına ve yapının tümünden çökmesine yönelik politikalar izliyorlar. Umulan gerçekleşirse, bundan herkes zarar görür. Demokratik özgürlük mücadelesinin kazanımları çökerse, Kürtlerin hepsi altında kalır. Bunu Kürt mahallesinde yaşayan bir gözlemci olarak nesnel biçimde söylüyorum. Deyim yerindeyse, olgunun fotoğrafını çekiyorum. Kimsenin taraftarı veya karşıtı değilim.

Soruna ikinci yaklaşım ise, daha çok AKP-ABD tarafından geliştirilmeye çalışılmaktadır. Buna göre, daha çok "havza sistemi" içinde Kürt meselesini ele almak; Türkiye Kürtleriyle Irak Kürtlerinin sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik entegrasyonunu Ankara'nın himayesinde geliştirmek gerekirdi. Son aşamada, meselenin askeri yönü Türk Ordusu (TSK) tarafından halledilecekti. AKP ise, çözümün

getirdiği avantajları kullanarak hem Kürt şahsiyetlerini transfer edecek, hem kimi Kürt siyasetçilerini Avrupa'da kendi lehine lobi yapmaya sevk edecek ve hem de HADEP gibi Kürt oylarının birinci favorisinin altını boşaltacaktı. Tasarı, şimdilik rafa kaldırıldı. Çünkü AKP, Kürt sorununa direkt bulaşmaksızın, bunu Avrupa Birliği üzerinden çözmeyi tasarladı. Fakat son zamanlarda AB'nin Türkiye'yi üye almaktaki olumsuz tavrı, bu tasarımın sonu oldu. ABD'nin AKP hükümetine ilişkin kuşkuları da arttı. Bu yüzden AKP, Kürt melesinde, devletin gerçek sahiplerinin görüşlerini benimseyerek, inkarcı ve olumsuz bir tutum içine girdi. Ancak bu durgunluk her zaman değişebilir; yeni yaklaşımlar gündeme gelebilir. Bu düzlemde ABD, Kandil ile ilgili kararını vermiş olacaktır. Eğer Amerikan ordusu Türkiye'nin isteği doğrultusunda Kandil'e operasyon yapmıyorsa, bunun muhtemel nedenleri şunlardır: ABD, Kürtlere dost görünmek istiyor. PKK örgütüne karşı yapılacak bir operasyon, halkın gözünde Amerika'nın imajını zedeler. ABD, kuzeydeki istikrarlı bölgede Kürt-Kürt çatışmasından yana değil. Örgüte yakın yapıların bürolarının Erbil, Duhok ve Süleymaniye'de açılması aynı sebeple yasaklandı. Amerika açısından Kandil'e yö-

nelik askeri bir operasyon son çare ya da final olarak düşünülmektedir. Bu da direkt olmayabilir; mesela olaya örgüt içi çatışma görüntüsü verilebilir. Türkiye'nin isteği doğrultusundaki bir askeri operasyon, bu ülkenin ABD'ye ne kadar büyük taviz verip, onun bölgeye ilişkin şartlarını hangi ölçüde kabul ettiğine bağlıdır.

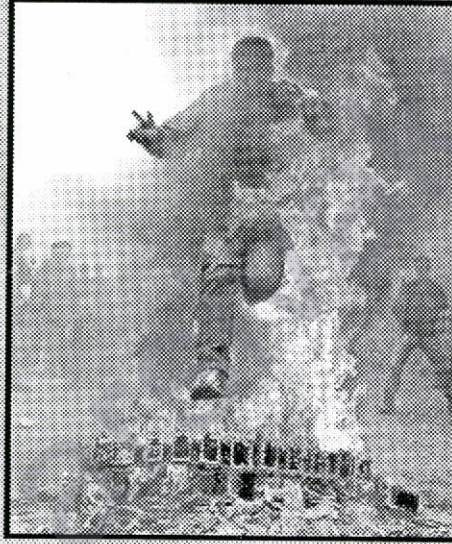
İster mahallenizden bir dost, isterseniz Cegerxwîn misali "köyün delisi" olarak kabul edin, ama bu eleştiri ve uyarılarımı, lütfen dikkate alın!

***NOT:** Bu tebliğ, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından Mayıs 2005'te düzenlenen "Kürt ve Filistin Sorunu" başlıklı uluslararası bir sempozyumdaki konuşmanın genişletilmiş halidir. Belediye tarafından kitaplaştırılmak üzere yazarından istendi. Belediyenin ilgili birimine e-mail olarak iletildi. Ancak, şimdiye kadar kitaba dönüştürüldüğüne dair bir bilgi alınmadı. Sn. Bulut'un onayı üzerine yayınlıyoruz.

yeni bir aydınlanma atağı için...

 **SOSYALİST
MEZOPOTAMYA**

Aylık Teorik/Politik Dergi Sayı: 15 Nisan: 2006 2 YTL www.mesop.net

- DOSYA: Dünyada ve bölgemizde Kürtlerin yeri
- Türk solunun Kürt tercihi
- Tarihi haksızlıklar
- Niyet ve sözün ötesinde yerelin merkezileşmesi
- İdeoloji ve politikada devrimci duruş -I-
- Doğrudan eylem ve vicdani ret

Tüm dergi bayilerinde

İsteme adresi: Gün Yayıncılık Tel/Fax: 0 212 2196906

İnönü Mah. Babil Sok. 27/3 Harbiye-İstanbul

"1975 Cezayir Anlaşması'ndan sonra BAAS tarafından Kürdistan'ın dağı-taşı bombalandı, on binlerce Kürt Kürdistan'dan sürüldü, binlerce Kürt öldürüldü. 1975'te bu katliama karşı çıkan dünyada bir tek kurum vardı: Dünya Hayvan Haklarını Koruma Derneği. Dünya Hayvan Haklarını Koruma Derneği bir bildiri yayınlarak, Kürdistan dağlarındaki hayvanların haklarını korudu. Onun dışında Kürdistan'daki bu zulme karşı çıkan bir tek uluslararası kurum yoktu. Daha sonra, 1988'deki Halepçe katliamını bilirsiniz; bir gecede 5000 insan öldürüldü. Dünyada Halepçe katliamına karşı çıkan bir tek uluslararası kurum yoktu. Batı'nın Halepçe katliamını görmesi için Irak-İran Savaşı'nın sona ermeye başlaması, Irak'ın Kuveyt'e yönelmesi ve Batı'nın bunu engellemeye çalışması gerekti. İnsan haklarına saygılı, evrensel hukuku esas aldığı iddia eden batılı kurumlar Halepçe olayını görmedi. Halepçe olayını, Irak'ın Kuveyt'e girmesini engellemek için gördüler. Kürtler, bu dünyaya isyan etmesini de bilmelidir artık. İsyen etmek, onları yok farz etmek değildir. Teoride taviz yoktur, biz böyle düşünüyorsak, bütün dünya da böyle düşündüğümüzü bilmelidir. Grubumuz da bence bu 'şer'ini esas alıp bu ölçüde açıklamalar yapmalıdır."